

అనగనగా ఓ మంచికథ

2018 - 2019

కౌముది

మీ ముగిల్ల నాటి వెళ్ళెల

www.koumudi.net

కౌముది ప్రచురణలు - 210

కౌముది మాసపత్రికలో
జనవరి 2018 సంచిక నుంచి డిసెంబర్ 2019 సంచిక వరకూ వచ్చిన
అనగనగా మంచి కథలు

క్రమసంఖ్య	కథపేరు	రచయిత(త్రి)పేరు	పేజీ
1	నల్లనాగు	దాశరథి రంగాచార్య	4
2	ఏమి చెప్పేది?	గొల్లపూడి మారుతిరావు	7
3	పావు(ము)లు	పెండ్యాల నాగాంజనేయులు	10
4	మంచిమనసు - చెడ్డమనిషి	శ్రీరంగం రాజేశ్వరరావు	18
5	తాజ్ మహల్	గొల్లపూడి మారుతిరావు	27
6	మనసు చెప్పిన కథ	తల్లావజ్జుల పతంజలి	32
7	కోటగోడలు	పాలగుమ్మి పద్మరాజు	41
8	అల్లుడు వచ్చాడు	ఇసుకపల్లి లక్ష్మీసావిత్రి	45
9	సుపుత్రుడు	ఎస్సీ. రంగారావు	48
10	కదంబమాల	కోడూరి కౌసల్యదేవి	52
11	అందచందాల కథ	అవసరాల రామకృష్ణారావు	66
12	ఎర్రరాళ్ళ నెక్లెసు	కొమ్మూరి ఉషారాణి	73
13	ఇంద్రనీలం	హితశ్రీ	77
14	చేరిక	కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు	81
15	అగ్నిపర్వతాలు	పద్మావతీ గంగాధర్	88
16	గంజాయి మొక్కలు	మధురాంతకం రాజారాం	100
17	కరక్కాయముక్క అరక్కాయకుక్క	శ్రీ శ్రీ	104
18	సమస్య	రావిపాటి వెంకటరామారావు	106
19	తమ్ముడు	సానిపిని జోగిరాజు చౌదరి	109
20	యువర్ సీక్రెట్స్ ఆర్ సేఫ్ విత్ మి	డా. కె. వివేకానంద మూర్తి	114
21	ఆమెతో ఒక రోజు	విజయలక్ష్మి	120
22	పిల్లి మెడలో గంట కట్టేదెవరు?	ఆరెకపూడి (కోడూరి)కౌసల్యదేవి	123
23	పై అంతస్తు	యర్రంశెట్టి శాయి	124
24	బలిదానం	సత్యం	131

నల్లనాగు

దాశరథి రంగాచార్య

(1975 ఆంధ్రజ్యోతి బీహవళి ప్రత్యేకసంచిక నుంచి)

“అమ్మగారూ; పని మనిషి కావాలెన్నారట.”

సుజాత ఈ లోకంలోకి వచ్చింది.

“నువ్వు పనిచేస్తావా?” ఆశ్చర్యం వ్యక్త పరిచింది.

“అవ్వమ్మా! పనిమనిషి కావాలెన్నారట, వచ్చిన.”

“నీ పేరు”

“నీలమణి అంటారు.”

“పేరు బావుంది నీకు తగినట్లు పని జాగ్రత్తగా చేస్తావా. మా ఇంట్లో అంతా గాజుసామానుంది.”

“నా కెరికేనమ్మా పదిలంగ పనిచేస్తా”.

తరువాత నెలజీతాన్ని గురించి బేరం జరిగింది. నీలమణి ఒప్పుకుంది. నీలమణి లోనికి వచ్చింది. గిన్నెలు తోమిపెట్టింది. గాజు సామాను కడిగిపెట్టింది. అది పరీక్ష ఆమె నెగ్గింది. మెచ్చుకుంది సుజాత, నీలమణి ముఖం వెలిగింది. మబ్బుల్లో మెరుపు మెరిసింది. తెల్లవారి నుంచి వస్తానని చెప్పింది నీలమణి. వెళ్ళిపోయింది.

నీలమణి సుజాత ఇంట్లోకి రావడం పోవడం చూశారు ఇరుగమ్మలు, పొరుగమ్మలు, గబగబా వచ్చేశారు. నీలమణి ఎందుకు వచ్చిందని అడిగారు. చెప్పింది సుజాత.

“అబ్బో! అది నంగనాచి, మగవాళ్ళ మనసు పాదరసం లాంటిది. దాన్నెందుకు పెట్టుకున్నారు?” ఆశ్చర్యం వ్యక్తపరచారు అమ్మలక్కలు.

చిరునవ్వు నవ్వింది. సుజాత, “మా వారు అలాంటివారు కారు. మరో ఆడదాన్ని కన్నెత్తైనా చూడరు మీరు నిశ్చింతగా ఉండండి” సుజాత కళ్ళలో గర్వం కనిపించింది.

వచ్చినవారు మూతులు విరిచారు. నీ ఖర్మ అన్నట్లు చూశారు వెళ్ళిపోయారు.

సుజాతకు విశ్వనాథం కనిపించాడు కళ్ళలో. విశ్వనాథం నిష్ఠ గలవాడు. అతడు సుప్రభాతం చదువుతాడు. విభూతి వంటినిండా ధరిస్తాడు. సంధ్య వారుస్తాడు. నమకం, చమకం వగైరాలన్నీ చదువుతాడు. నిత్యం పూజ చేస్తాడు. విభూతితోనే ఆఫీసుకు వెళ్తాడు. అతనొక ఆఫీసరు, గుడి కనిపిస్తే గుంజీళ్ళు తీస్తాడు. ఆఫీసులో అతనికో స్టెనో ఉంది, షర్మిలా, వగలాడి వన్నెల వినసకర్ర. ఆవిడ విశ్వనాథానికి వలపన్నింది ప్రమోషన్ కోసం, విశ్వనాథం లొంగలేదు. షర్మిలాను ట్రాన్స్ ఫర్ చేయించాడు, ఆ విషయం తెలిసింది సుజాతకు. సుజాత పొంగిపోయింది. విశ్వనాథాన్ని ముద్దుపెట్టుకుంది మెచ్చుకోలుగా.

తెలవారి నీలమణి వచ్చింది, తలుపు తట్టింది, విశ్వనాథం తలుపు తీశాడు. నీలమణిని చూశాడు. చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

“పని మనిషిని, అమ్మగారు పెట్టుకున్నారు, అడ్డం జరుగుండి.”

అడ్డు జరిగాడు విశ్వనాథం. నీలమణినే చూస్తున్నాడు. అటునుంచి సుజాత వస్తూ ఇటునుంచి నీలమణి పోతూ కనిపించారు. విశ్వనాథం నీలమణి నడకను చూశాడు. ఆమె పిక్కలు మెరుస్తున్నాయి, సంగడి పట్టిన నలముద్ద కోళ్ళలా ఉన్నాయి. వాటికి వెండి కడియాలున్నాయి, అవి తళుక్కుమంటున్నాయి.

ఆ నాడూ పూజ చేశాడు విశ్వనాథం. అతనికి శివుడు కనిపించలేదు. నీలమణి కనిపించింది, సుజాతను తల్చుకున్నాడు. తేరుకున్నాడు, నిగ్రహించుకున్నాడు, ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు.

నీలమణి పనికి వస్తూనే వుంది.

విశ్వనాథం చూస్తూనే ఉన్నాడు సుజాత కంటపడకుండా.

ఒకనాడు టెలిగ్రాం వచ్చింది, సుజాత తల్లికి జబ్బుగా ఉందని. విశ్వనాథం తనకు నెలవు లేదన్నాడు. రావడం వీలుపడదన్నాడు. సుజాతకు వెళ్ళక తప్పలేదు. వెళ్ళింది.

తెల్లవారింది. నీలమణి తలుపు తట్టుతుందని చూశాడు. నీలమణి రాలేదు. రాదని తేల్చుకున్నాడు. సుజాత రావద్దని చెప్పిందనుకున్నాడు. కట్టుదిట్టం చేసి వెళ్ళిందనుకున్నాడు. కన్ను బుస్సు మనుకున్నాడు. ఆడవాళ్ళంతా ఇంతేననుకున్నాడు. ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు. తిరిగి వచ్చేప్పుడు స్కూటరు నీలమణి ఇంటివైపు మళ్ళించాడు. ఇల్లు తెలుసుకోవడం కష్టం కాలేదు.

నీలమణి గుడిసెముందు కూర్చుంది చేటలో బియ్యం ఏరుతూంది. స్కూటరు చప్పుడు విన్నది. తలఎత్తింది, విశ్వనాథం కనిపించాడు. లేచి నుంచుంది.

“పనికి రాలేదే?”

“అమ్మగారు లేరు గడ!”

“హోటలు తిండి పడదు నాకు. కాస్త వండి పెట్టాలి. ఏమంటావ్?”

“అట్టనే వస్త పొద్దాల”

“ఇప్పుడు రారాదూ!”

“ఆయనొస్తాడు అన్నానికి. పొద్దాల వస్తా”

“సరే ఈ పూట హోటల్లో తింటా. ఉదయం తప్పకుండా రావాలి. ఏమంటావ్?”

“అటనేనుండి.”

విశ్వనాథం స్కూటరు సాగిపోయింది.

తెల్లవారకుండానే లేచాడు విశ్వనాథం. తలుపు తట్టిన చప్పుడు కోసం ఎదురు చూశాడు.

కాలం కదలడం లేదు.

తలుపు తట్టడం వినిపించడం లేదు.

నీలమణి రాదేమోననుకున్నాడు. ఏదో పోగొట్టుకున్నట్టు వెదుక్కోసాగాడు.

తలుపు తట్టిన శబ్దం వినిపించింది. ఉరికాడు విశ్వనాథం, తలుపు తీశాడు.

నీలమణి కనిపించింది.

విశ్వనాథంలో విద్యుత్తు ఉరికింది.

నీలమణి తలవంచుకుంది, సాగిపోయింది.

విశ్వనాథం ఆమె నడకను చూస్తున్నాడు పిక్కలు చూస్తున్నాడు.

విశ్వనాథం తలుపు వేశాడు. గొళ్ళెం వేశాడు.

నీలమణి గమనించలేదు, ఆమె పనిలో మునిగిపోయింది.

ఇల్లు ప్రశాంతంగా ఉంది. ఎవరూ లేరు. తాను నీలమణి విశ్వనాథం గుండె ఉరుకులు పెట్టింది, గదిలోకి వెళ్ళాడు. కొన్ని నోట్లు తీసుకున్నాడు. డబ్బు అన్నింటినీ కొనగలదనే విశ్వాసం విశ్వనాథానిది. అందుకే అతనికి భక్తి మెండేమో.

విశ్వనాథం నీలమణి దగ్గరికి చేరాడు. నీలమణి గిన్నెలు తోముతూంది. బూడిదతో ఆమె చేతులనిండా బూడిద ఉంది. విశ్వనాథం డబ్బు చూపాడు నీలమణికి.

“జీతం వయలికి తీసుకుంటు అమ్మగారిస్తారు.”

“జీతం కాదు. ఉంచుకో పాపం కష్టపడుతున్నావు.”

“మేం కష్టపడేటోండ్లమే” నీలమణి తల పైకెత్తలేదు. ఆమె గాజు ప్లేటు తోముతూంది.

విశ్వనాథం మరి దగ్గరికి వచ్చాడు.

నీలమణి గమనించింది. ఆమె గుండె గుబుగుబలాడలేదు. కాళ్ళు వణకలేదు. నోరు ఆర్చుకుని పోలేదు. ఆమె పని చేస్తూనే ఉంది. చేతిలో గాజు ప్లేటుంది.

విశ్వనాథం నీలమణి చేయిపట్టున్నాడు. నీలమణి చేతిలోంచి ప్లేటు జారిపడింది. చప్పుడైంది, పగిలింది, విశ్వనాథం గమనించినట్లు లేదు. నీలమణి చేయి విశ్వనాథం చేతిలో ఉంది. చేయి మెత్తగా లేదు, పూవులా లేదు, సుజాత చేతిలా లేదు. అది కఠినంగా ఉంది. కర్మశంకగా ఉంది. రాయిలా ఉంది.

నీలమణి విశ్వనాథాన్ని చూసింది ఆమె కళ్ళు ఎర్రగా ఉన్నాయి, మోదుగు పూలలా ఉన్నాయి. ఆ కళ్ళు విశ్వనాథంలో అగ్ని రగిల్చాయి. మరో అడుగు ముందుకు వేశాడు.

“అయ్యగారూ! చెయ్యి వదులుండి మీరు పెద్దోళ్ళు”

అదేం లేదు ఒక్కసారి, ఇకిలించాడు విశ్వనాథం.

“విడుపుండి” గట్టిగా అరిచింది.

విశ్వనాథం ఆమెను దగ్గరికి లాక్కున్నాడు.

నీలమణి విదిలించింది, చేయి విడిపించుకుంది. దూరం జరిగింది.

విశ్వనాథం లంఘించాడు. పొదివి పట్టుకున్నాడు.

నీలమణి మండిపోయింది. అగ్నిజ్వాల అయింది. పెద్దగా కేకలు పెట్టింది. విశ్వనాథాన్ని నెట్టింది. అతను పడిపోయాడు. అతని భుజానికి పగిలిన గాజు పెంకు గుచ్చుకుంది. రక్తం కారుతుంది. నీలమణి అది చూడలేదు. ఆమె ఆదిశక్తిలా ఉంది. విశ్వనాథం చేయి అందుకుంది, కేకలేస్తూంది, బయటికి లాక్కు పోతూంది. విశ్వనాథాన్ని గుమ్మం బయటికి లాక్కొచ్చింది.

నీలమణి కేకలు విన్నారు చుట్టూపక్కల వాళ్ళు కూడాను.

“చూసినా అమ్మ నేను కావల్సి ఈ అయ్యకు. బంగారుమసువంటి పెండ్లం ఉన్నది” నీలమణి అరుస్తూంది. అందరికీ చెప్పుతూంది. విశ్వనాథం కిక్కురుమనలేదు. తలవంచుకున్నాడు. నుంచున్నాడు.

ఇంటిముందు ఆటో ఆగింది. సుజాత దిగింది. విన్నది. చూసింది.

“నాటకం వేసింది ఇందుకా?” అని “నీలమణి నువ్వు గట్టిదానివి, ఆడది లొంగి చెడ్డది. ఎదిరించాలి, ఆడది ఎదిరించాలి. ఎదిరించక గత్యంతరం లేదు” అంటూ పెద్ద పెద్ద అంగలు వేస్తూ ఇంట్లోకి వెళ్ళింది. తలుపు దధాల్ని వేసింది. విశ్వనాథం ముఖాన మూసినట్టుంది తలుపు.

విశ్వనాథం అటు చూశాడు.

కూడిన ఆడవారు ఘొల్లమని నవ్వారు.

విశ్వనాథం పూజ చేయలేదు. అయినా అతని ముఖానా, వంటినా బూడిద ఉంది. భుజానికి గాయం వుంది. అతనికి ఆ బాధ తెలియడం లేదు. అతడు మూతపడిన తలుపుల్నే చూస్తున్నాడు.

నీలమణి వెళ్ళిపోతూంది.

కూడిన మగవాళ్ళంతా ఆమెనే చూస్తున్నారు.

ఆమె నల్లనాగులా కనిపించింది.

వంకర్లు వంకర్లు గా సాగిపోతూంది నీలమణి కాదు నల్లనాగు.

ఏమి చెప్పేది?

గొల్లపూడి మారుతిరావు

(1975 ఆంధ్రజ్యోతి బీహావళి ప్రత్యేకసంచిక నుంచి)

ఆ రోజు నాకు పోస్టులో వచ్చినవి నాలుగు ఉత్తరాలు.

ఒకటి : నా చిరకాల మిత్రుడు అన్నమాట ప్రకారం నేను కథ రాసి ఇవ్వనందుకు నన్ను ‘గాడిదా’ అని సంబోధిస్తూ నేనెందుకు గాడిదనయానో విఫలంగా రాసిన వుత్తరం.

రెండు : మా ఆవిడ క్రితం దనరాకి కొన్న కోయంబత్తూరు చీరల బాపతు 200 అర్జంటుగా కట్టమని బట్టల షాపు నుంచి శ్రీముఖం.

మూడు : మా పెద్దవాడు అనవసరంగా కథలు గట్టా రాస్తూ చదువు పాడు చేసుకుంటున్నాడనీ, ఈ లెక్కన వాడిని కాలేజీలోంచి తీసేయాలి వుంటుందనీ వాళ్ళ కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ విశాఖపట్నం నుంచి చేసిన హెచ్చరిక.

నాలుగోది : శ్రీకంఠయ్య రాసిన ఉత్తరం. స్థూలంగా రెండు వాక్యాలు. సరస్వతి నిన్ననే ఆసుపత్రిలో పోయింది. కొలెస్ట్రాల్ ఎక్కువగా ఉందని, ఆ కారణం వలన గుండెల్లో రక్తప్రసారానికి అభ్యంతరం ఏర్పడి కన్ను మూసిందనీ డాక్టరు అంటున్నారు అని.

చాలా విలువయిన పాతపుస్తకంలోంచి కాగితం చిరిగిపోయినట్టుగా మనసు చివుక్కుమంది. సాయంకాలం వేపు పరుగులు తీస్తున్న ఈ యిరకయిన జీవితంలో సరస్వతి ఓ పాత జ్ఞాపకం. అలసిపోకుండా ముందుకూ, వెనక్కూ పరుగులు తీసే సమద్రం కెరటాలు. జివ్యమనే మంచు ముద్ద స్పర్శ, తడిసి ముద్దయిపోతూ వర్షంలో నడుస్తున్నప్పుడు కాలికి గుచ్చుకొనే ముల్లు నొప్పి — యిలాంటి చిన్నచిన్న అనుభవాల సమిష్టి రూపం సరస్వతి.

దగ్గర్లో యిసికలో కూర్చుని గుజ్జునగూళ్ళు ఆడుకొంటున్న నా మనుమల్ని చూశాను. ఎదురుగా తడిబట్ట లారేసుకున్న మా ఆవిడ పాతికేళ్ళ క్రితం నేను కాస్త పొగరుగా. అల్లరి చిల్లరిగా ప్రవర్తించి వుంటే ఆ స్థానంలో సరస్వతి ఉండేది. అప్పుడా పనులన్నీ సరస్వతి నన్నే చేయమనేదేమో ! నా మనవలు ఎలా వుండేవారో మా పెద్దవాడు అనవసరంగా కథలు రాసేవాడుకాదేమో! నాజుత్తు అక్కడా అక్కడా నెరిసిపోతోంది, నాది మా అమ్మపోలిక, సాహితీ లోకం లోంచి సెలవు తీసుకుని చాలా ఏళ్ళయింది. ఈ మధ్య నా రచనల గురించి ఎవరూ మాట్లాడుకోవడం లేదు. నా అభిప్రాయాలు చాలా మట్టుకు కాలదోషం పట్టిపోయాయి. నాలాగేనా అభిప్రాయాలకీ వయసు మించిపోయింది గావును. నా కొడుకు రాసే కథల్లో ఏం చెప్తున్నాడో ఒక్కసారి రాసి కనుక్కోవాలనిపించింది. వాడిని అభినందించడానికి కాదు. నా ముందుతరం నన్ను పక్కకి తోసివెయ్యడానికి ఏ కొత్త అర్హతలు సంపాదించుకొందో తెలుసుకోడానికి.

నిన్న సరస్వతిని చూస్తే ఎలా వుండేదో మనసులో గుర్తున్న ఆ ముఖానికి కాస్త మడతలు అతిగించి, జుత్తుకి తెల్లరంగు వేసి పెద్ద ఫ్రేము కళ్ళద్దాలు పెట్టి చూసుకున్నాను. సరస్వతిలో వృద్ధాప్యం చాలా గంభీరంగా వుంటుంది చూడగలిగితే. సరస్వతిలో వృద్ధాప్యపు చాయలు చాలా కాలం నుంచీ ఉన్నాయనిపించింది. మానసికంగా నాకు తెలిసిన నాటికే గంభీరమయిన వ్యక్తి సరస్వతి.

శ్రీకంఠయ్య పెళ్ళి చేసుకుని యిరవై ఏళ్ళయింది. వాళ్ళిద్దరికీ పిల్లలు లేరని ఒకటి రెండు సార్లు అబార్షను అయ్యాయని ఎప్పుడో నిడుదవోలులో ఒకసారి శ్రీకంఠయ్య కనిపించి చెప్పాడు.

అది శ్రీకంఠయ్యను నేను కలుసుకోవడం రెండోసారి. తెల్లగా బట్టతలతోనిటారుగా సన్నగా వున్న విగ్రహం. బట్టతల వాళ్ళ కుటుంబంలో ఆనవాయితీట. ఈ బట్టతల లేకపోతే సరస్వతిని చేసుకొనే వాడిని కాదు అనడం శ్రీకంఠయ్యకు అమవాటయిన జోక్ — నిలబడిన చోట నిలబడకుండా చెప్పిన మాట చెప్పకుండా హుషారుగా ఉండే మనిషి — ఏదో బ్యాంకులో కాషియర్ గా ఉండేవాడు. ఒకసారి పదివేలు మాయంచేశాడని అతన్ని బర్తరఫ్ చేశారు. “నిజమేనా?” అని సరస్వతిని అడిగాను.

“ఫూర్ ఫెలో! చేస్తూ చేస్తూ పది వేలా మాయంచెయ్యడం? దొంగతనానికి బొత్తిగా విలువ లేకుండా చేశాడు కనీసం పేపరో ఫోటో అయినా వెయ్యలేదు. ఏమిటాచచ్చు దొంగతనం!” అంది.

శ్రీకంఠయ్య తర్వాత ఎక్కడా ఉద్యోగం చెయ్యలేదు. ఏలూరులో స్టేషనరీ దుకాణం పెట్టాడు. తర్వాత ఒకటి రెండు నవలలు అచ్చువేశాడు. ఆ వ్యాపారం దివాలా తీసేముందు అచ్చేసిన ఆఖరి నవల నాదే !

ఒక్కొక్కసారి జీవితంలో ఓడిపోతున్నప్పుడల్లా శ్రీకంఠయ్య కృంగిపోయే వాడు, కాని, సరస్వతి ఆనందిస్తూండేది. జీవితం నియమబద్ధంగా పాకుడుపట్టిన చెరువు నీటిలాగ ఉండకూడదని సరస్వతి ఉద్దేశం. అది పారుతూ, పాటలు పాడుకొంటూ ప్రవహించాలి. మధ్యలో రాళ్ళూ, రప్పలూ మొక్కలూ, చెట్లూ అన్నీ ఉంటాయి. వాటిని సముదాయించి పలకరిస్తూ పోతూ వుండాలి. ఈ గంభీరమయిన జీవనశక్తి తెగింపూ పరుగులు తీసే బలమయిన మనస్తత్వం ఓటమిలోనే ఆత్మస్థైర్యాన్ని పూరించుకొనే ధైర్యం ఇవన్నీ సరస్వతిని విలక్షణమయిన వ్యక్తిని చేసాయి.

పాతికేళ్ళ క్రిందట నా చదువు పూర్తయిన తొలి రోజుల్లో మిత్రులతో కలసి సింహాచలం పిక్ నిక్ వెళ్ళినప్పుడు మొదటిసారి సరస్వతి కనిపించింది. విరగ బూసిన గన్నేరు చెట్ల మధ్య పరుగులు తీస్తూ, మధ్య మధ్య ముళ్ళ కంచెల అవతల వేలాడ మామిడికాయల్ని రాళ్ళేసి కొట్టిరాలుస్తూ - ఆ రొడ్డంతటినీ తన యావన సామ్రాజ్యం చేసుకొంది. సరస్వతి నవ్వడానికి పెద్ద కారణం అక్కరలేదు. ప్రతి చిన్న విషయానికీ సుదులు తిరిగిపోతూ నవ్వుతూంది. అసలు ప్రతి చిన్న విషయం నవ్వడానికి అర్హమయిందా కాదా అని ఆలోచిస్తుంది గావును. ఆ మధ్యాహ్నం కొండ మీద పనస చెట్ల కింద మేమంతా కూర్చుని మధ్యాహ్న భోజనాలు చేస్తున్నప్పుడు ఉన్నట్టుండి మా మధ్యకి వచ్చింది. కాస్త పెడంగా మిగతా స్నేహితురాళ్ళంతా ఉన్నారు.

చేతిలో పులిహోర తింటున్న కాగితపు పొట్లం “మీలో ఫలానా రచయిత ఎవరు?” అని సూటిగా అడిగింది. కథలకి కారణాలు వెదుక్కుంటున్న రోజులవి. నా రచన అంత అందమయిన అమ్మాయిలో ఆసక్తి రేపినందుకు ఆనందపడుతూ “నేనే” అన్నాను “మీరా! - మీరు రచయిత లాగ లేరే పరీక్ష ఎగ్గొట్టిన హైస్కూల్ స్టూడెంటులాగ ఉన్నారు.” అని నవ్వింది.

మా మిత్రుడు ఫక్కున నవ్వేశాడు. “ఏం లేదు సారీ. నా పులిహోర పొట్లాం మీద మీ కథ సగభాగం వుంది. మీ పేరు ఎవరో చెప్పారో నా మధ్యాహ్న భోజనానికి యింత రుచికరమయిన ఆధారంగా మీ కథ ఉపయోగించనందుకు మీకు అభినందనలు చెప్పాలని వచ్చాను” అంది.

అదే సరస్వతితో నా మొదటి పరిచయం. నా సమర్థత పూర్తిగా ఓడిపోయిన మొదటి వ్యక్తి సమక్షం అది. రచయితగా అవతరించాలని కలలు కంటున్న కొత్త రోజులు మరి యిలాంటి ఎదురు దెబ్బ తగిలే సరికి తల తిరిగిపోయింది. ఆ క్షణంలో ఆమె వాటెరిన ముక్కు అందమయిన కళ్ళూ, చిక్కటి చిరునవ్వు ఏవీ నన్ను మోసం చెయ్యలేకపోయాయి. ఆ రోజే ఆమెని జీవితంలో మొదటిసారిగా, రహస్యంగా అవమానించాను. ఆమెని అవమానించగలిగినందుకే ఆ క్షణంలో ఆనందపడి ఆ సంఘటనని సుకువుగా మరిచిపోయాను.

కాని సరస్వతి మరిచిపోలేదు. వారం రోజుల తర్వాత వరంగల్లు నుంచి నాకో ఉత్తరం వచ్చింది. అదిగో అప్పుడే ఆ అమ్మాయి పేరు సరస్వతి అని నాకు తెలిసింది. నిజానికి సింహాచలం, పులిహోర పొట్లం గుర్తు చెయ్యకపోతే నాకా విషయం, ఆ వ్యక్తి గుర్తుకొచ్చేదేకాదు, నా తొందర పాటుకి నిందిస్తూ నా చాపల్యాన్ని విమర్శిస్తూ సహజంగా మగజాతికి ఉండే అగ్రిసివ్ టెంపర్ మెంటుని ఖండిస్తూ చాలా పెద్ద ఉత్తరం రాసింది. అలా ఆమె విమర్శింపగలగడమే ఆమెలో శక్తి అని తర్వాత తర్వాత అర్థం చేసుకున్నాను. చేప మొప్పలతో నీళ్ళు తాగడం లాగ, తేనెటీగ పువ్వులో తేనెని పీల్చుకోవడంలాగ, సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించడమంత సహజమయిన ప్రకృతి సరస్వతిది. ఆ ఉత్తరం నన్ను సరస్వతి గురించి మరొక్కసారి ఆలోచించేట్టు చేసింది. ఇప్పుడు సరస్వతి జ్ఞాపకంగా చికిలించే ఆమె కళ్ళూ, వెలిగి ఆరే నియోన్ లైట్ లాగ తళుక్కుమనే చిరినవ్వు గుర్తుకొచ్చాయి. అయితే ఆమె విమర్శించింది నా రచనని, ఆమెని ఏ విధంగా చూసినా క్షమించలేకపోయాను. తర్వాత చాలా రోజులు మా యిద్దరి మధ్య కోల్డువార్ ఉత్తరకాండగా సాగింది.

ప్రతీ ఉత్తరంలోనూ కొత్త కారణాలకి నా బలహీనతల్ని మినర్చించేది, నేను మరింత రెచ్చిపోయేవాడిని.

కాని రచనని మినహాయిస్తే నా అంత బలహీనుడు లేడని సరస్వతి గుర్తించలేక పోయింది. అప్పట్లో నేను గుర్తించలేదు. నా ఆత్మస్థైర్యమంతా నా వృత్తిది. వ్యక్తిది కాదు. ఆమె తిరుగుబాటు ఆమె వ్యక్తిత్వం, నా పొరపాటుని లేదా దురభిప్రాయాన్ని ఎప్పటికప్పుడు ఎత్తి చూపే ఫిమేల్ ఇగో స్థూలంగా సరస్వతి వ్యక్తిత్వం ఆ వ్యక్తిత్వపు గాంభీర్యాన్ని నేను ప్రేమగా దరుభిప్రాయపడడానికి చాలాకాలం పట్టింది. కాని అప్పటికీ, ఎప్పటికీ నన్ను సమీక్షకు నిలిపే ఉన్నతాసనంలోనే సరస్వతి ఉంటూ వచ్చింది. సంవత్సరం తర్వాత - ఈ ఉత్తరాలకి అర్థం ప్రేమాసనని రాశాను. “అయితే ఏం?” అని సమాధానం. నేను పూల్ ని - ఇప్పుడు ఆలోచిస్తే అనిపిస్తుంది. రెండో ఉత్తరంలో నేను ప్రేమిస్తున్నానని రాసి వుంటే సరస్వతి వెంటనే సమాధానం రాసేది. “ప్రేమించు నీ ఖర్బు” అని.

మా బాంధవ్యానికి ప్రేమ అని గుర్తుపెట్టుకొన్నాక నాలో చాలా మార్పులు జరిగాయి. స్వభావంలో తీవ్రత కరిగిపోయింది. దానిస్థానే అభిమానం. ఆమె విమర్శల పట్ల నిష్ఠారంగా పడే బాధ నన్ను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేకపోతుందనే మధన. ఇలాంటివేవో చోటు చేసుకున్నాయి. నా ఉత్తరాలలో విరివిగా

ప్రేమ, కవిత్వం, ఉదయ సంధ్యలో ఒంటరితనాలూ, విరహం, కోకిల అరుపులూ మోదలైనవన్నీ చోటు చేసుకున్నాయి. ఆ ఉత్తరాలకి సరస్వతి బోర్ అయేది. ఆ మాట ఒకటి రెండు సార్లు సూటిగా రాసింది కూడాను. “ఏవీటా నాన్నెన్ను - నా గురించి ఆలోచిస్తూ సముద్రాన్ని చూస్తూ సిగరెట్టుతో చెయ్యి కాల్చుకోవడమేమిటి నీ మొహం. అంత వొళ్ళు తెలీకుండా” అంది.

చాలా నెలల తర్వాత - ఏదో ఉద్యోగరీత్యా తను రాజమండ్రి వచ్చినప్పుడు - నేనూ పనిగట్టుకొని సరస్వతిని కలుసుకోడానికి వెళ్ళాను. అంత వరకు నా ఆలోచనలో ప్రేమ సరస్వతిని మరింత అందంగా తీర్చిదిద్దితే కాలం ఆమెని మరింత గంభీరంగా తయారుచేసింది. ఇప్పుడు కళ్ళజోడు పెట్టుకుంది. నవ్వుకాస్త తగ్గింది.

మా ఇద్దరి మధ్య ‘సింహాచలం’ సంఘటన నాటి వెసులుబాటు ఎందుకో తగ్గిపోయింది. దానికి కారణం ప్రేమని ఇవాళ గుర్తుపట్టగలను. బాధ్యతా రహితమయిన ఆబిగేషన్ లేని ఇద్దరు అపరిచితుల వ్యక్తిత్వాలు ఆనాటిది. బాధ్యతల్ని, వ్యక్తిత్వాల్ని ఎరుకపరుచుకొని, ఒకరికొకరు చిరుపరిచులాగ కలిసిన సందర్భం ఇది.

నాకారోజు బాగా గుర్తు. అన్ని దస్తాల ప్రేమని కాగితాల నిండా గుప్పించిన నేను - ఆమె ఏకాంతాన్ని కోరుకొంటానని ఊహించి - నన్ను గోదావరి ఒడ్డుకి తీసుకెళ్ళింది. లాకుల వేపు నడిపించింది. కాని అపరిచిత వ్యక్తి పట్ల నేను అవమానించడానికి పెట్టుకున్న గుర్తు పరిచితమయిన వ్యక్తి ప్రేమకు పెట్టుకుంటుందని గుర్తుపట్టలేకపోయాను. నన్ను కలిశాక - చాలా పెద్ద బోర్ గా భావించి వుంటుంది.

నీతికి, స్వేచ్ఛకీ, విచిత్రమయిన లంకె వుంది నీతి పేరిట మనం చాలా సార్లు మన స్వేచ్ఛని వదులుకొంటాం. మగాడిలో బలహీనతలు కావాలి. వాటిని ఎప్పటికప్పుడు విమర్శించే అవకాశం కావాలి. కాని ఆమె విమర్శని సజావుగా అర్థం చేసుకొని ఆ బలహీనతలకి విడాకులిచ్చి నేను దూరమయ్యాను. వాటిని నిలుపుకోగలిగిన శ్రీకంఠయ్య పెళ్ళి చేసుకొన్నాడు.

నేను సరస్వతిని పెళ్ళి చేసుకొన్నా చాలా త్వరగా నాకు విడాకులిచ్చేదేమో! - నాకు బిడ్డల్నిచ్చి - నా మనవల్ని ఎత్తుకొని పెంచి, నేను రాసిన చెత్తంతా మాహాకావ్యమనుకొనే భార్య నాకు కావాలి. ఎదురుగా తడిబట్టలు ఆరేసుకున్న మా ఆవిడతో నాలాంటి బలహీనుడిని పెళ్ళి చేసుకున్న విచారపు ఛాయలేమి కనిపించలేదు. చంపల దగ్గర నెరిసే జుత్తూ, ఉదయపు వెలుగులో కెంపులాగ మెరిసే ఎర్రటిబొట్టూ ఆవిడ రీవిగా కనిపిస్తోంది. నా బలహీనతలు తెలిసి భరించడమే ఆవిడ బలమేమో.

కాని శ్రీకంఠయ్య సరస్వతి మధ్యయినా ఈ కోల్డు వార్ ఎంతకాలం సాగుతుంది. ఈ బాంధవ్యం ఎలా పర్యవసిస్తుందనన ఆలోచన పాతికేళ్ళ పాతది. కొత్త పొరపాట్లు ఎప్పటికప్పుడు చెయ్యడానికి శ్రీకంఠయ్య అలసిపోతే, ఆమె అభిమానంతో తన ప్రవర్తనకి ఒక అందమయిన సమస్వయాన్ని సాధించగలిగితే, సాధించానని నెలరోజుల క్రిందటే రాశాడు శ్రీకంఠయ్య. నేను ఆశ్చర్యపోయాను. ఇంతలో ఈ ఉత్తరం సరస్వతిని కళ్ళు మూసిందని ఈసారి ఎక్కువ ఆశ్చర్యపడలేదు.

సరస్వతి గుండెలో రక్తస్రావానికి అడ్డుపడింది కొలెస్ట్రాల్ అని డాక్టర్లు అనవచ్చు. కాని తాను అడ్డుపడడానికి అవసరమయిన తిరుగుబాటు జీవితంలో లోపించడమని నా ఉద్దేశం.

సరస్వతి ఏదో దారిపక్క చెట్టుకి పూసి రాలిపోయే చిన్న గడ్డిపువ్వె కావచ్చు కాని ఆ పువ్వులో అనుక్షణం తనని తాను అలంకరించకోడానికి జరిగే అపూర్వమయిన సంఘర్షణ వుంటుంది, అది ఆగిపోయాక పువ్వుకి అందం పెరగదు, రాలిపోతుంది. అలాగే సరస్వతి రాలిపోయింది.

శ్రీకంఠయ్య ఉత్తరానికి సమాధానం రాస్తూ ఏం చెప్పాలా అని ఆలోచిస్తున్న నాకు ఇప్పటికి సమాధానం దొరికింది.

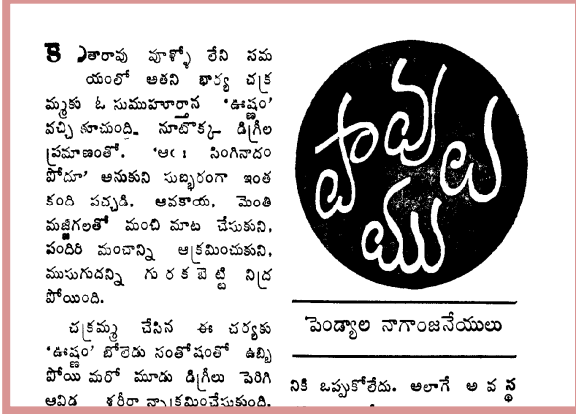

పావు(ము)లు

పెండ్యాల నాగాంజనేయులు

(1966 జ్యోతి మాసపత్రిక, ఆగస్టు, సంచిక నుంచి)

కాంతారావు వూళ్ళో లేని సమయంలో అతని భార్య చక్రమ్మకు ఓ సుముహూర్తాన “ఊష్ణం” వచ్చి కూచుంది. నూటొక్క డిగ్రీల ప్రమాణంతో. ‘అ! సింగినాదం పోదూ’ అనుకుని సుబ్బరంగా ఇంత కంది పచ్చడి, అవకాయ, మెంతి మజ్జిగలతో మంచి మాట చేసుకుని, పందిరి మంచాన్ని ఆక్రమించుకుని, ముసుగుదన్ని గురకపెట్టి నిద్రపోయింది.

చక్రమ్మ చేసిన ఈ చర్యకు “ఊష్ణం” బోలెడు సంతోషంతో ఉబ్బిపోయి మరో మూడు డిగ్రీలు పెరిగి అవిడ శరీరాన్ని క్రమించేసుకుంది. తీరా సాయంత్రం ఆరు గంటలకు లేచి చూసుకుంటే జ్వరంతో పాటు దాని చెలికత్తెలయిన వళ్ళు నొప్పులు, తలనొప్పి, కళ్ళు మంటలు సరదాగా ముచ్చట్లాడుకుంటున్నాయి. దీంతో అవిడకు లేచే సత్తువ కూడా చచ్చిపోయింది. పిలిస్తే పలికే దిక్కు లేదు. ఆ వీధిలో ప్రతివాళ్ళకూ చక్రమ్మంటే భయమేగాని, భక్తి మాత్రం లేదు. ప్రతివాళ్ళూ ఆమెతో ఏదో ఒక సందర్భంలో పోట్లాటకు లాగబడి దూరమైపోయిన వాళ్ళే. ఆందరితో బాటే పక్కింటి గంగిగోవులాటి శంఖమ్మ కూడా అయింది. ఇప్పటికైనా కాకితో కబురుచేస్తే శంఖమ్మ

పరుగెత్తు కొస్తుందని తెలుసు. కాని ‘అహం’ అంత తొందరగా ఓకాకిని వుపయోగించుకోడానికి ఒప్పుకోలేదు. అలాగే అవస్థ పడింది రెండోనాడు.

మూడోనాడు తెల్లారుజామున కోడితోబాటే ‘అహం’ కూడా లేచి కూచుని ‘ఇహ శంఖమ్మను పిలుపు. లేకపోతే చచ్చిపోతావు! జాగ్రత్త’ అని సణగడం మొదలు పెట్టింది.

ఈ సణుగుడికి తట్టుకోలేక ఇహ తీసికెళ్ళే కాకి కోసం కూడా ఎదురు చూడకుండా, లేచి గోడ ఆధారంతో వంటింటి గుమ్మందాకా తూలుతూ నడిచి వెళ్ళి పక్కింటి వెనక పాకలో కాపురముంటున్న శంఖమ్మను ఎలుగెత్తి పిల్చింది.

బోలెడంత విచార సాగరంలో మునిగిపోతున్న శంఖమ్మకు ఈ పిలుపు అవద్యాంధవుడిచే పంపబడ్డ నావలా తోచి వెంటనే ఆ నావమీదెక్కి చక్రమ్మ దరికి చేరింది రెప్పపాటు కాలంలో పరిస్థితి తెలుసుకుంది. పరిచర్య ప్రారంభించింది.

రకరకాల కషాయాలు, కాఫీలు, సోదాలు, పట్టు, రొట్టెలు మొదలైన దినుసులు ప్రయోగించి చక్రమ్మ నాక్రమించుకున్న ఆ యొక్క జ్వర పిశాచిని మరో రెండ్రోజుల్లో ‘హూష్ మహంకాశీ’ అని ఎగర గొట్టేసి, మూడోనాడు స్వహస్తాలతో తయారు చేసిన చింతపండు చారుతో ఓ మెతుకు (పట్టెడు) కొరికిం చేసింది.

ఆనాడే కాంతారావు వూరి నుంచి తిరిగొచ్చేసాడు. భార్యకు జ్వరం తగిలిందని విని ఏడ్వబోయి, తగ్గిపోయింది గదా అని జ్ఞాపక మొచ్చి సంతోష పడిపోయాడు.

మళ్ళీ ఇంతకాలానికి చక్రమ్మకు శంఖమ్మమీద ప్రేమ, అభిమానం, జాలి వగైరా దుర్గుణాలు పుట్టి, పెరిగి, వృద్ధిలో కొచ్చి, కాంతారావు మీద దాడి మొదలెట్టాయి.

ఏమనీ ?

‘శంఖమ్మ భర్త పుల్లయ్య పాపం సరైన వుద్యోగంలేక వూహూ ఇదై పోతున్నాడు. కాబట్టి వెంటనే మీరు వూసుకుని అతని కేదైనా మంచి ఉద్యోగం ఇప్పించకపోతే వీల్లేదూ అవటా’ అని.

ఇది ద్వితీయదాడి అని తెలిసి కూడా ‘అదేం మాయరోగం నీకు?’ అని యెదురు ప్రశ్న వెయ్యలేదు కాంతారావు. అతడు పూర్తిగా భార్యాదాసు. ఆమె ‘కూర్చోండి’ అంటే గోడకుర్చీ కూచుంటాడు. ‘నుంచోండి’ అంటే బెంచీ ఎక్కి నుంచుంటాడు హైస్కూలు విద్యార్థిలా. సూక్ష్మంగా చెప్పాలి అంటే అతడు భార్య ఆడే లేక ఆడించే ప్రతి ఆటలోనూ ఓ పావులాటివాడు. ఆ ఆటలో జయాపజయాలు మొట్టమొదటపొందేది అతడే ! ఆమె ఏం చెప్పినా ‘ఎందుకు ? ఏవీటి?’

అనే కుంటి ప్రశ్నలు వెయ్యడు. లక్షణంగా శక్తి కొద్ది ప్రయత్నిస్తాడు. ఆ పని సాధిస్తే భార్య సాధించదు. లేదా వ్యవహారం తలకిందులవుతుంది. ఇంతకీ ఏమిటంటే భార్య తెచ్చిన వత్తిడికి 'ఓయన్ను' అన్నాడు తెలుగులో. అనడమేమిటి? ప్రారంభించాడు కూడా.

★ ★ ★ ★ ★

షుమారు రెండేళ్ళ క్రితం - అంటే శంఖమ్మ భర్త పుల్లయ్య ఓ బట్టల కొట్లో పద్దులరాసి డెబ్బయి రూపాయలు తెచ్చుకుంటూ ఇదే పాకలో భార్యతో గుట్టుగా కాపురం చేస్తున్న రోజుల్లో చక్రమ్మ దంపతులు ఆ పక్క అరవై రూపాయల అద్దె దాబాలోకి కొత్తగా ప్రవేశించారు.

కాంతారావు ఓ ఇంజనీరింగ్ ఫరంలో హెడ్ క్లర్కు. ఆ ఫరం ప్రొఫ్రయిటరు కుడి భుజం ఓటిడి కావడం మూలాన ఇతడే దాని స్థానంలో ఉంటున్నాడు. కాబట్టి అతని జీతం రెండువందల యాభై రూపాయలు. పోతే - ఆ ప్రొఫ్రయిటరు తలంతా తడిమి చూసుకున్నా నాలుక కనబళ్ళేదు. అందువల్ల కాంతారావుని పిల్చి, తన తలంతా ప్రదర్శించి, చప్పరించి, కనుబొమ్మ లెగరేసి 'మరే మంటావ్?' అనడిగితే 'అలాగేనండి' అని తక్షణం ఒప్పేసుకుని అప్పట్నుంచీ అతడికి తల్లో నాలుకగా కూడా వుంటున్నాడు. అందు నిమిత్తం అతడే యీ అరవై రూపాయల దాబా యింటినీ ఇతని కోసం ఏర్పాటు చేశాడు - అద్దె తన నెత్తి నేసుకుని.

అసలు శంఖమ్మ, చక్రమ్మల తొలి పరిచయం ఎక్కడయిందీ అంటే 'ఎంగిలి విస్తళ్ళ దగ్గర' అని చెప్పాలి ! చక్రమ్మ అద్దెకు దిగిన నాలుగోనాడు జరిగిన సంఘటన ఇది:

ఉదయం భోజనాంతరం చక్రమ్మ భర్త నాఫీసుకు పంపిస్తూ వీధి గేటు దాకా వచ్చి నిలబడింది భర్త వెళ్ళే దిక్కు చూస్తూ:

ఇంతలో శంఖమ్మ ఎంగిలి విస్తళ్ళు పారేయడానికి వీధిలోకి వచ్చింది.

చక్రమ్మ ఊరోలేక 'భోజనాలయ్యాయా వదినగారూ?' అంటూ పలుకరించింది చిందులాడే చిరునవ్వుతో.

'ఆ.. అయ్యాయండీ' అంటూ విస్తళ్ళు గిరవాటేసింది శంఖమ్మ. వాటిలో నుంచి బయటపడ్డ ఓ ఆవకాయ ముక్క చక్రమ్మ కళ్ళనాకర్పించి, ఆమెకు మరికాస్త మాట్లాడే అవకాశం కల్పించింది.

వెంటనే 'మీ ఇంట్లో ఆవకాయ కూడా ఉన్నట్టుందే వదినగారూ ?' అంటూ మరో ప్రశ్న వేసింది.

'అదీ లేకపోతే చచ్చిపోమండీ !' అంటూ వెనక్కి తిరిగింది శంఖమ్మ. చక్రమ్మ గబగబా మరో అడుగు ముందుకు వేసి 'నాకు చాలా ఇష్టమండీ' అంటూ తన జిహ్వా చాపల్యాన్ని వెళ్ళబెట్టింది నిర్మోహమాటంగా.

'ఎప్పుడన్నా కొంచెం పెద్దాలెండి' అంటూ వెళ్ళిపోయింది శంఖమ్మ.

చక్రమ్మ లొట్టలు వేసుకొంటూ గృహప్రవేశం చేసింది. ఆ రోజునుంచీ మరో రెండ్రోజులు ఎదురు చూసినా ఆమెకు ఆవకాయ ముట్టనేలేదు. ఆశ మాత్రం మొట్టుతూనే వుంది.

ఆ మూడోనాడు శంఖమ్మ ఇంటి వీధి గేటుముందు దింపబడిన కూరగాయల తట్ట దగ్గరకు ఇద్దరూ ఒక్కసారే పరుగెత్తు కెళ్ళారు. చక్రమ్మ గోంగూర కట్ట తీసుకుంది. శంఖమ్మ బచ్చలి కూర, చింతకాయలు కొనుక్కుని వెనక్కి తిరిగింది.

తనను పలకరిస్తుండేమోనాని ఎదురు చూచిన చక్రమ్మకు నిరాశే కలిగింది. అయినా తట్టుకుని శంఖమ్మకు అడ్డం పడి, నిలేసి 'బచ్చలికూర పప్పు, చింతకాయ పచ్చడి చేస్తారా వదినగారూ?' అనడిగేసింది తెగేసి.

'కాదండీ ! రెండూ కలేసి వండుతాను ఆవబెట్టి' అంది శంఖమ్మ.

చక్రమ్మ కదేదో విచిత్రమైన వంటగా తోచింది. ముఖం చిట్టించి 'అదెలాగండీ?' అంటూ ఎదురు ప్రశ్న వేసింది.

శంఖమ్మ ఆ పదార్థపు పాక విధానాన్ని చక్కగా బోధించింది. చక్రమ్మకు సరిగ్గా బోధపడలేదు. అయినా తను కూడా బచ్చలి కూర, చింతకాయలు కొనుక్కుంది వెంటనే !

వంటచేసే వేళకు శంఖమ్మను పిల్చి మర్యాదజేసి, మంచినీళ్ళిచ్చి ఆమె దర్శకత్వంలో ఆ విచిత్ర పదార్థాన్ని నిర్మించింది. తర్వాత ఆమెకు వీడ్కోలిచ్చి, సుష్టుగా భుజించి, త్రేన్ని, తాంబూలించి, పండి, దొర్లి, 'ఎలాగయినా యీ శంఖమ్మ మంచి పాకశాస్త్ర ప్రవీణురాలాగా వుందీ' అని ఆశ్చర్యపోతూ అదే దోపన నిద్ర కూడా పోయింది. ఆ సాయంత్రమే మళ్ళీ చక్రమ్మ శంఖమ్మ కోసం గేటు దగ్గర కాపేసి ఓ గంట తర్వాత వీధిలోకొచ్చిన శంఖమ్మను బొడ్లో చెయ్యేసి నిలబెట్టి ఆవిణ్ణి ఆ విచిత్ర పదార్థాన్నీ సిగ్గు శరం లేకుండా తెగ పొగడే సరికి శంఖమ్మ చచ్చే సిగ్గుపడి పోయి ఓ పాసు జాడీ నిండా ఆవకాయ దట్టించిన చక్రమ్మ చేతిలో పెట్టి మాట దక్కించుకుంది. ఇహ అక్కణ్ణించి ముఖాలు గేటు దగ్గర మానేసి గోడ మీదుగా మాట్లాడుకోడం సాగించాయి. పాకలో

తయారైన పదార్థాలు రెక్కలు కట్టుకుని డాబాలోకి ఎగిరిపోవడం మొదలెట్టాయి. ఎప్పుడన్నా డాబాలో తయారైనవి పాకలోకి దిగజారిపోవడమూ జరిగిపోతూ వుండేది. ఇలా వుపకారం పొందుతున్న చక్రమ్మకి ఓనాడు శంఖమ్మమీద, ఆమె భర్త పుల్లయ్య ఉద్యోగంమీద దయగలిగి వెంటనే కాంతారావుతో చెప్పేసింది 'పుల్లయ్యకు మంచి ఉద్యోగం చూడండి' అని 'ఆల్ రైటు' అన్నాడు కాంతారావు.

తత్ఫలితంగా వారం తిరక్కుండానే పుల్లయ్య తన పాత డెబ్బయి రూపాయల ఉద్యోగాన్నీ తన్ని తరిమేసి, 'సుబ్బరాజు' అనే ఓ రేడియో లమ్మి జీవించే వ్యాపారివద్ద నూట ఇరవై రూపాయల ఉద్యోగానికి కుదిరాడు.

శంఖమ్మ, పుల్లయ్యలు ప్రయివేటుగానూ పబ్లిగానూ కూడా చక్రమ్మ దంపతులకు కృతజ్ఞత వెళ్ళబోసుకున్నారు.

ఈ కాస్తపనీ జరిగాక చక్రమ్మ, శంఖమ్మను కేవలం తనింట్లో కట్టేసుకోవడం మొదలెట్టింది - ఒక్క రాత్రి పూట తప్ప.

'స్నేహం' అనే పేరుతో తన ఇంటి పనులన్నీ శంఖమ్మ చేతే చేయించుకునేది. వీళ్ళింత 'స్నేహం' గా ఉండడం గమనించి యీ స్నేహం ఇలాగే పైకి వెళ్తుందో లేక అలాగే దిగజారి పోతుందో అని పరీక్షించడానికి గావల్సు వాళ్ళిద్దరి మధ్యా కొన్ని నిచ్చెనలూ, కొన్ని పాములూ వెలిశాయి 'వైకుంఠపాలి' రూపంలో!

కానీ -

ఓనాడు శంఖమ్మ పొద్దున్నే లేస్తూనే పిల్లని చూసింది. అందుకేగావల్సు ఆ రోజామె ఖర్మకాలి వెయ్యకూడదునుకున్న పందేలు కూడా పడి, క్రమంగా పైకి పోయి పెద్దపామును తప్పించుకుంది.

గవ్వలన్నీ చక్కగా పేర్చి నేర్చుగా పందేలు వెయ్యడం నేర్చుకున్న చక్రమ్మ మాత్రం అర్థంకాదుగా నిచ్చెన లెక్కేసి పైకివెళ్ళి, ఎమర్జెంటుగా పెద్ద పాము నోట్లో ముమ్మాట పడి మొదటి గడికి చేరుకుంది.

ఇదిగో ఇక్కడే శంఖమ్మ ఖర్మ దోరగా కాలి, నవ్వుకుండా వుండలేక పోయింది.

చక్రమ్మ గుడ్లు ఎర్రబడ్డాయి. శంఖమ్మ నవ్వు మింగేసింది.

చక్రమ్మ కోపానికి ఆనకట్ట కట్టింది.

శంఖమ్మ తన పావును పండించడానికి తంటాలు పడుతోంది.

నాల్గోసారి చక్రమ్మ పావును పెద్ద పాము మింగేసింది.

మింగేసిన నవ్వును ఒక్కసారి కక్కేసింది శంఖమ్మ.

ఆరిపోతున్న కడుపుమంట ఒక్కసారి భగ్గుమంది చక్రమ్మకు.

ఆ మంటలో శంఖమ్మ ఖర్మ కాలి బూడిదైపోయింది.

క్షమాపణలూ, కన్నీళ్ళూ పరిస్థితిని సరిజెయ్యలేక పోయాయి.

అంతే, మిత్రులు శత్రువులయ్యారు. ఎవరింట్లో వాళ్ళుండడం మొదలెట్టారు.

ఆ ప్రాంతాల్లో కాకులు ఆ రెండిళ్ళనీ పంచేసుకున్నాయి.

ఆ రాత్రి పడగ్గదిలో దీపం కొండెక్కించ బోతున్న కాంతారావును 'పుల్లయ్య ఉద్యోగం వెంటనే తీసేయిస్తానని మాట ఇస్తేగాని దీపం తగ్గించడానికి వీలేదు' అని శాసించింది.

కాంతారావు మామూలే. 'ఎందుకు? ఏమిటి?' అని వెంటనే అడగలేదు.

'అలాగే తీసేయిద్దాం' అంటూ మాట ఇచ్చి దీప సంహారం చేసేశాడు.

అయితే భార్య శాసనాన్ని అమలు జరపడం ఎలాగా అని తెల్లార్లు ఆలోచించి ఎలాగో తెలిక తెల్లార్లూమున చక్రమ్మను లేవగొట్టి 'నాకేం తోచడం లేదే !' అన్నాడు భయంభయంగా.

'పూటకో అడ్డాకు విస్తరి లేవదీయడం తెలుసుగా ? ఇలాటివెలా తెలుస్తాయి ?' అంటూ బుగ్గపోట్లు పొడిచి తనే ఓ గొప్ప ఆలోచన చెప్పేసింది శంఖమ్మ.

'హోర్నీ ! అంటూ ఆశ్చర్యపడి పోయాడు కాంతారావు.

పాపం ! పుల్లయ్యకీ విషయం తెలియదు. మామూలుగా పాపుకు పోయి వస్తూనే వున్నాడు.

తనకూ చక్రమ్మకూ చెడిందని శంఖమ్మ ఏనాడూ పుల్లయ్యకు చెప్పలేదు. ఓనాటి ఉదయం సుబ్బరాజు (పుల్లయ్య షాపుయజమాని) ఇంటికి వెళ్ళి ఆమాటా ఈమాటా మాట్లాడాక 'పుల్లయ్య ఎలా పని చేస్తున్నాడండీ ! నమ్మకస్థుడేనా!' అనడిగాడు కాంతారావు.

'అతని కేమండీ ! బంగారంలాటి మనిషి. ఏం అలా అడిగారు ?' అన్నాడు సుబ్బరాజు.

'ఏమిటోలేండి ! మొదట బంగారంలా మెరిసి తర్వాత ఇత్తడిలా కిలుంపట్టి పోవచ్చు. ఎందుకైనా మంచిది. ఓ కంట కనిపెట్టి చూస్తూండండి. వస్తా ! అర్జెంటు పనుంది' అంటూ లేచుక్కా పోయాడు కాంతారావు. సుబ్బరాజు ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఆ రోజునుంచీ పుల్లయ్యను ఓ కంటితో కనిపెట్ట సాగాడు.

మరో నాలుగు రోజులు గడిచాక కాంతారావు మళ్ళీ వెళ్ళాడు. 'మీ కొట్లో సామాన్లూ, డబ్బూ జాగ్రత్త సుమండీ! పుల్లయ్య నమ్మదగిన వ్యక్తిగా కన్పించడంలేదు' అంటూ చెవిలో వూది పారిపోబోయాడు.

సుబ్బరాజుతని జబ్బు పడేసి పట్టుకుని 'అదేమిటో చెప్పి మరీ పారిపోండి' అన్నాడు.

'ఏం చెప్పమంటారేండి ! మా ఇంటికతడు అస్తమానం వస్తాంటాడు. నిన్నరాత్రి అతన్ని గదిలో కూర్చోబెట్టి కాళ్ళు కడుక్కొద్దామని పెరట్లోకెళ్ళానండి. తిరిగొచ్చేసరికి అతనూ లేడు. నా డ్రాయరు సొరుగులో పెట్టిన పాతిక రూపాయలూ లేవు' అన్నాడు రావు.

తేలు కుట్టినట్లు ఎగిరి పడ్డాడు సుబ్బరాజు.

'వస్తానండీ మరి' అంటూ పరుగెత్తాడు రావు.

సుబ్బరాజు మెదళ్లో విష బీజం గట్టిగానే పడింది.

కాంతారావు మళ్ళీ కనబళ్ళేదు. ఆఫీసు పన్నుండడంవల్ల గావల్సు!

మరో రెండు రోజులు గడిచాక చక్రమ్మ పెట్టిన లంచం భుజించిన ఆ షాపులో కుర్రాడు రెండు రేడియో వాల్వులు, బల్బులు, హోల్డర్లు వగైరా సామాన్లు తన ఇంటికి జేరేసుకున్నాడు దొంగతనంగా. పైగా యజమానితో చెప్పాడు అవి కనబడ్డం లేదని.

సుబ్బరాజు మెదళ్ళోపడ్డ విషబీజం తక్షణం పెద్ద వృక్షమై పోయింది. పుల్లయ్య మీద ఖాయంగా అనుమాన పడ్డాడు. అయినా పుల్లయ్యను ఆ విషయం నిగ్గదీసి అడగలేదు. అతనికి రావలసిన జీతం ముట్టాజెప్పి 'ఇహ ఈ పురుష లక్షణం (ఉద్యోగం పురుష లక్షణం)' అన్నారు.

సుబ్బరాజు అసలు విషయం బయట పెట్టాడు గుంభనగా - 'చేను క్షేమంకోరి కంచె వేయస్తే కంచే చేను తినడం మొదలెట్టింది. అలాటి కంచె నాకెందుకు ? అందుకే కొట్టేశాను' అంటూ ఏదో కొంత అర్థమయినా అసలు విషయం తెలియక బిక్కమొహం పెట్టాడు పుల్లయ్య.

షాపు కుర్రాడు పోయిన సామాన్లని గురించి నిగ్గదీశాడు ధైర్యంగా. పుల్లయ్య వెంటనే షాపంతా గాలించాడు. నిజమే ! ఆ వస్తువులు లేవు. వణికిపోవడం మొదలెట్టాడు.

'నేను తీయలేదుమొద్రో' అన్నాడు. 'మీరు నన్నపార్థం చేసుకున్నారు బాబోయ్' అని ఏడ్చాడు. మొత్తుకున్నాడు. పిల్లలు లేకపోయినా మాట వరసకి 'బిడ్డాపాపా కలవాణ్ణి; కనికరించండి' అని వేడుకున్నాడు. 'మీకంత అనుమానంగా వుంటే పోయిన సామాన్ల ఖరీదు కట్టుకోడం ధర్మం కాని, నన్ను మొదలంటూ పీకేయడం ధర్మమా ?' అనడిగాడు.

ఇంకా చాలా విధాలుగా సుబ్బరాజు మనసు కరిగించాలని చూశాడు గాని అది గంధర్వగానం కాక పోవడంవల్ల గావల్లు - సుబ్బరాజు మనసు కఠినగానే వుండిపోయింది.

ఇంటికొచ్చి పెళ్ళాంముందు బ్యారీ మన్నాడు తమ దురదృష్టాన్ని నిందించుకుంటూ. శంఖమ్మకూ చక్రమ్మమీద ఏ అనుమానమూ రాలేదు. భర్తతో బాటు తనూ కాసేపు ఏడ్చి అతణ్ణి సముదాయించింది.

మర్నాడు పొద్దున్నే పుల్లయ్య కాంతారావింటికి వెళ్ళి తన గోడంతా వెళ్ళబోసుకుని 'మీరిప్పించిన ఉద్యోగం నిలుపుకోలేకపోయాను, దరిద్రుణ్ణి' అంటూ బాధ పడ్డాడు.

సమయానికి చక్రమ్మందుకుని 'అంతేలేండి ! శునకాన్ని కనకపు సింహాసనం మీద కూర్చోబెట్టినట్టయింది మాపని. ఇంతకూ మాకు మాట దక్కలేదు. మాకీ శాస్తి కావాల్సిందే కావాలని నెత్తినేసుకున్నందుకు' అంటూ ఎత్తి పొడుపులు సాగించింది.

ఆ పాటే పాడాడు మగ కాంతారావు.

పుల్లయ్య మళ్ళీ తన మొదటి బట్టలకొట్టు యజమాని దగ్గర కెళ్ళాడు - ఉద్యోగభిక్ష కోసం.

అతడు ఎడాపెడా రూడించి 'రేపురా ! మాపురా ! అంటూ తన చుట్టూ నాల్గురోజులు తిప్పుకుని, చివరికి 'అరవై రూపాయలే ఇస్తాను. ఇష్టమైతే పన్నెయ్యి ! లేకపోతే ఓ సలాం కొట్టి ఉడాయించు' అన్నాడు.

పుల్లయ్య ఓ సలాంకొట్టి పోలేడు. మళ్ళీ గానుగెద్దు జీవితం ప్రారంభించాడు.

ఇన్నాళ్ళకు జ్వరం ధర్మమా అని శంఖమ్మ చక్రమ్మలు మళ్ళీ కలిశారు. మళ్ళీ పదార్థాలు ఇక్కడ వక్కడకు, అక్కడి విక్కడకు ఎగిరిపోవడం, దిగజారిపోవడం మొదలెట్టాయి.

చక్రమ్మ చేసిన ద్విత్వీయ దాడి వల్ల కాంతారావు మళ్ళీ పుల్లయ్యకోసం ఉద్యోగాన్వేషణ చేశాడుగాని ఎక్కడా ఫలించలేదు. ఇంటికొచ్చి చక్రమ్మ దగ్గర తన చేతకాని తనాన్ని బయటపెట్టాడు.

చక్రమ్మ విరగబడి నవ్వి 'హేం మగాళ్ళండీ ! తెలివితేటలు శూన్యం. మీకు తెలికపోతే నే జెప్తా పట్టండి' అంటూ ఓ బ్రహ్మాండమైన ఆలోచన చెప్పేసింది.

కాంతారావు కొయ్యబారిపోయి, కాసేపటికి తేరుకుని,, నేలమీద కూలబడి 'ఓసి నీ దుంపతెగ ! నా ఉద్యోగం నువ్వే చెయ్యవే ! నేను హాయిగా ఇంట్లో వంట చేసి కూచుంటాను' అన్నాడు తన భార్య తెలివి తేటల కుబ్బిపోతూ.

'ఆ ! మిమ్మల్ని వంటలో పెట్టినా కుమ్మూ దుమ్మే' అంటూ హేళన చేసింది చక్రమ్మ.

హెడ్ క్లర్కు కాంతారావు ప్రొఫ్రయిటరు పరంధామయ్య గదిలోకి వెళ్ళాడు. మర్నాడు ఉదయం పదకొండు గంటలవేళ.

“ఏవిటి కాంతారావుగారూ?” అన్నాడు పరంధామయ్య.

“మీరు మరోలా భావించకుండా వుంటే మీకో విషయం చెప్పకుండామని...” చిరునవ్వుతూ సాగదీశాడు రావు.

“భావించను. చెప్పకోండి” అన్నాడు పరంధామయ్య.

ఆఫీసులో పని పెరిగి పోయిందని, ఉన్న గుమస్తాల కది తట్టుకోడం కష్టంగా వుందనీ, పేపర్లు చాలా బకాయిలు పడిపోతున్నాయనీ వినయ విధేయతలతో చేతులు నలుపుకుంటూ మనవి చేసి ‘మరో గుమాస్తాను వేసుకోడం లాభదాయకం’ అని సూచించాడు.

పరంధామయ్య ఓ నిమిషం ఆలోచించి ‘అలాగే లెండి ! పేపర్లో ప్రకటిద్దాం వచ్చేవారం’ అంటూ ధైర్యం చెప్పి సముదాయించి పంపేశాడు.

తన భార్య చాలా కర్కయిన ప్లాను చెప్పినందుకు బహుమురిసిపోయాడు రావు. ఆ సాయంత్రమే ఓ రిక్షాలో ఇంటికెళ్ళి భార్యకీ శుభవార్త చెప్పి తలకడిగేసుకున్నాడు కుంకుడుకాయలతో.

వెంటనే చక్రమ్మ పెరట్లోకి పరుగెత్తి గోడమీదుగా శంఖమ్మను కేకేసి పుల్లయ్యను వెంటనే దరఖాస్తు పెట్టమని సణగవలసిందిగా పోరేసింది. శంఖమ్మ సణిగింది.

పుల్లయ్య దరఖాస్తు వెళ్ళింది మర్నాడు టపాలోనే !

నాల్గోనాడు ఇంటర్వ్యూ వచ్చింది పుల్లయ్యకు.

పుల్లయ్య సున్నగా క్షౌరం చేయించుకుని, యిస్త్రీ బట్టలు కట్టుకుని వెళ్ళాడు. అడిగిన ప్రశ్నలకు తక్కువ జవాబులు చెప్పాడు. ‘వెరోగుడ్’ అనిపించుకుని షేక్ హండు కూడా వుచ్చుకున్నాడు పరంధామయ్య వద్దనుంచి.

‘మీరింతకీ కాంతారావుగారి కాండిడేట్ అనుకుంటా’ అన్నాడు పరంధామయ్య వాలుచూపులుచూస్తూ.

‘మరేనండీ ! మీకు చెప్పారావారు?’ అన్నాడు పాపం పిచ్చి పుల్లయ్య సంతోషంగా.

‘ఈ భాగ్యానికి చెప్పాలిటండీ ? వారికి పరోపకార బుద్ధి ఎక్కువని తెలుస్తూనే వుందిగా’ అన్నాడు పరంధామయ్య.

‘నిజం చెప్పాలంటే ఈ ఉపకారం వారి భార్య చక్రమ్మగారిదండీ ! ...’

‘ఆ !’ అదిరిపడ్డాడు పరంధామయ్య.

‘ఔనండీ ! చాలా మంచివారు. ఇదివరకోసారి కూడా ఇలాగే ఉపకారం చేశారు. నా దురదృష్టంవల్ల నిలుపుకోలేకపోయానా ఉద్యోగం’ అన్నాడు పుల్లయ్య ఎంతో నొచ్చుకుంటూ

‘అరేరే ! అదేమిటండీ ! అసలు కథేమిటి? ఇలా కూర్చుని చెప్పండి’ అంటూ పుల్లయ్యను కుర్చీలో కూర్చుండబెట్టాడు పరంధామయ్య. తనకు తెలిసిన కథంతా చెప్పుకొచ్చాడు పుల్లయ్య.

ఇంతలో ఆఫీసుబోయ్ ఓ చీటీ తెచ్చాడు పరంధామయ్య వద్దకు.

అదిచూసి, పుల్లయ్యతో ‘ఇహమీరు వెళ్ళండి. రేపొచ్చి జాయిన్ అవ్వండి’ అంటూ సెలవిచ్చాడు. పుల్లయ్య లేచాడు. చీటీతెచ్చిన కుర్రాడితో ‘రమ్మను’ అన్నాడు.

కుర్రాడు వెళ్ళిపోయాడు.

బయటకు పోతున్న పుల్లయ్యకు సుబ్బరాజు తటస్థపడ్డాడు గుమ్మంలోనే. పుల్లయ్యకు ముచ్చెమటలు పోశాయి. బిక్కుబిక్కుమనే చూపులతో వణికే చేతులతో ఓ నమస్కారం పారేసి తలొంచుకు పారిపోయాడు. సుబ్బరాజు అతణ్ణి చూస్తూ వుండిపోయాడు.

ఇదంతా గమనించిన పరంధామయ్య సుబ్బరాజును సంభోధిస్తూ ‘మీదగ్గర ఇదివరకు యితడు పనిచేశాడటగా?’ అనడిగాడు.

‘అవునండీ ! పాపం ... మీ హెడ్ క్లర్కు కాంతారావు ఆడిన నాటకంవల్ల నిజంతెలియక అతడినోట నేనే మట్టి గొట్టాను. నిజమేమిటో ఈవాళే తెలిసింది. ఆ నాటకం విషయం మీతో మనవి చెయ్యాలనే ఇప్పుడిక్కడికొచ్చాను’ అన్నాడు సుబ్బరాజు సిరీయస్ గా.

పరంధామయ్య ఆ నాటకమేమిటో విన్నాడు. కాంతారావు, అతని భార్య చక్రమ్మ పుల్లయ్య కడుపుమీద ఎలా కొట్టింది తెలుసుకున్నాడు.

పుల్లయ్య యెడ జాలి, కాంతారావు యెడ ద్వేషమా కలిగాయి. తల పంకించి, ఒక్క నిట్టూర్పు విడచి 'వాడి రోగం నేను కుదురుస్తాలెండి' అంటూ సుబ్బారాజుకు అభయహస్తమిచ్చి పంపేశాడు.

పరంధామయ్య ఆలోచనలోపడ్డాడు.

ఆ మర్నాడు పుల్లయ్యకు ఆఫీసుకు వచ్చి జాయినింగ్ రిపోర్టిచ్చాడు పరంధామయ్య చేతికి.

పరంధామయ్య అతనితో 20 ఏళ్ళ పాటు పని చెయ్యడానికి ఎగ్రిమెంటు రాయించుకున్నాడు.

ఇంతలో కాంతారావు వచ్చాడక్కడకు.

'రావుగారూ ! మన పుల్లయ్యగార్ని ఉద్యోగం ఏర్పాటు చేశాను మనమాఫీసులో' అన్నాడు పరంధామయ్య నవ్వుతూ.

'ఆయ్ ! చిత్తం' అన్నాడు రావు చేతులు కట్టుకుని.

'మళ్ళీ మీ ఆవిడ చెప్పిన మాటలు విని యితని ఉద్యోగం ఊడదీయించరుగదా?' చాలా తాపీగా అడిగాడు పరంధామయ్య.

కాంతారావు ముఖం వెలవెలబోయింది. నోటమాట పెగల్లేదు. నిలువుగుడ్లు పడిపోయాయి.

పుల్లయ్య కిదేమిటో అర్థం కానేలేదు. అతడూ కొయ్యబారిపోయాడు.

ఇద్దరి ముఖాల్లోని భావాలు ఒక్కసారి పరీక్షించి "సరే పుల్లయ్యగారూ! ఈ రోజునుంచీ మీరు యీ ఆఫీసులో హెడ్ క్లర్కుగా వ్యవహరించబోతున్నారు. ఈ శుభ సమయాన్ని పురస్కరించుకుని శ్రీ శ్రీ శ్రీ కాంతారావుగారు మీకు ఛార్జి వప్పజెస్తారు. వెంటనే తీసుకోండి !" అంటూ పరంధామయ్య కాంతారావువైపు తిరిగి "పుల్లయ్యగారి ఉద్యోగపు ఏర్పాటు తమకు సంతృప్తి కలిగించాలనే మా కాంక్ష. మీకు ఆనందంగా వుందా?" అన్నాడు చిరునవ్వుతో. ఈ వార్త తన పాలిట అమృతమో, గరళమో తేల్చుకోలేక - మింగనూలేక, కక్కనూలేక, చాకలెట్లకోసం ఆముదం పుచ్చుకున్న చిన్న పిల్లాడిలా మొహంపెట్టి "ఔనండీ ! మరేనండీ ! నాకు ఎంతో చాలా గొప్పగా ఆనందంగా ఉందండీ" అన్నాడు కాంతారావు బలవంతంగా.

"ఈ ఏర్పాటు మీ ఇద్దరికీ ఆనందం కల్పించింది కాబట్టి నా ఆనందంకోసం యీ అత్యవసర పరిస్థితిలో శ్రీ కాంతారావుగారిని మామూలు నూరు రూపాయల గుమస్తాగా రివర్సు చేస్తున్నాను" అంటూ ప్రకటించాడు పరంధామయ్య ముందున్న కాగితాలు తిరగేస్తూ.

కాంతారావు కుప్పలా కూలిపోయాడు నెత్తిన పిడుగుపడ్డ వాడిలా. పుల్లయ్యకు మతిభ్రమణం కలిగినట్లయింది.

పరంధామయ్య ఇవేమీ పట్టించుకోకుండా కాగితాలు తిరగేస్తున్నాడు.

మరో నిమిషంలో "నాన్నెన్ను ! నాకీ ముష్టి ఉద్యోగం అక్కర్లేదు. నేను రిజైను చేస్తాను" అంటూ తారాజువ్వలా లేచాడు కాంతారావు. తడి ఆరిపోయి వణుకుతున్న గొంతుకతో.

"కాని మీరు నా ఫరంలో ఇరవై యేళ్ళ పాటు ఉద్యోగం చేస్తానని ఎగ్రిమెంటు రాసిచ్చారుగా ! అందువల్ల మీరింకా పుష్కరంపాటు నాదగ్గరే శ్రమించాలి. తప్పదు. దయచేసి నా ఆనందానికి భంగం కల్పించడానికి మాత్రం ప్రయత్నించకండి. ప్రయోజనముండదు" అన్నాడు పరంధామయ్య తాపీగా.

బందీయైన దాసునోరు మాతబడి పోయింది.

పరిస్థితి విషమించిపోయిందని తెలుసుకున్న పుల్లయ్య వెంటనే పరంధామయ్య కాళ్ళమీద బడ్డాడు. "అయ్యా ! రావుగారికి నా మూలంగా అన్యాయం చేయకండి." అన్నాడు. "ఏమీ తెలియనివాణ్ణి ! నా మొహం నేను హెడ్ క్లర్కు ఏమిటి?" అన్నాడు. "నాకు మామూలు ఉద్యోగం చాలు" అన్నాడు. "దయదల్చండి" అని వేడుకున్నాడు. ఇంకా చాలా విధాలుగా చాలా చాలా దయగల్గించే మాటలు వాడాడు. ఏవీ పన్నెయ్యలేదు.

చివరకు విసిగెత్తి కాంతారావు మీది కృతజ్ఞతకొద్దీ "నాకీ ఉద్యోగమక్కర్లేదు" అన్నాడు పుల్లయ్య బలంగా బల్లగుద్ది.

పరంధామయ్య దీనికేమీ చెదరకుండానే "మరి మీరూ ఎగ్రిమెంటు రాసిచ్చారుగా ఇరవై ఏళ్ళకి" అన్నాడు సంతోషంతో ఎగిరిపోతూ.

పుల్లయ్య మళ్ళీ బల్లమీద గుద్దే ప్రయత్నం చేయలేదు.

"మరైతే వెళ్ళి మీ ఇద్దరూ మీ మీ పనుల్లో ప్రవేశించండి. వెళ్ళండి." ఆజ్ఞాపించాడు పరంధామయ్య.

ఇద్దరూ ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూసుకుని బరువుగా అడుగులేసుకుంటూ గది గుమ్మండాకా వెళ్లేసరికి "కాంతారావుగారూ" అని పిల్చాడు పరంధామయ్య.

ఇద్దరూ వెనక్కి తిరిగారు.

“మీరిప్పుడుంటున్న దాబా యిల్లు ఇవేళ రాత్రికి ఖాళీచేసి పుల్లయ్యగారికివ్వటం మర్చిపోకండే! అది హెడ్ క్లర్కు సంసారం కోసం నేను భరించే అద్దె ఇల్లు!” అన్నాడు వెటకారంగా నవ్వుతూ.

కాంతారావు నెత్తిన మరో పిడుగు!

“అయ్యా! ఉన్నపళంగా ఖాళీ చెయ్యమంటే ఎలాగండీ? నాకు మరో ఇల్లు దొరకొద్దా?” అన్నాడు కాంతారావు కన్నీళ్ళు కారుతుండగా.

“దాందేముంది లెండి. ప్రస్తుతం పుల్లయ్యగారుండే ఇంట్లోకి మీరు వెళ్ళవచ్చు. కావాలంటే ఆ ఇంటాయనతో నేను మాట్లాడుతాను – ఏమంటారు?” అన్నాడు పరంధామయ్య.

కాంతారావు జెనన్నేడు. కాదన్నేడు. అలాగే నిలబడిపోయాడు. పుల్లయ్య నిలువునా బాధతో కుమిలి పోవడం మొదలెట్టాడు. మరుక్షణంలో గదిలో నుంచి బయట పడ్డాడు ఒక్క అంగలో.

“ఇదిగో! కాంతారావుగారూ! మీరు సాయంత్రం ఇంటికెళ్ళాక పరిస్థితంతా మీ ఆవిడతో చెప్పండి. కాని, పుల్లయ్యగారి ఉద్యోగం మళ్ళీ తీసేయించడానికి ఆవిడేదన్నా మహత్తరమైన ప్లానుచేస్తే మాత్రం ప్రయత్నించకండి. ఫలితం ఉండదు. పాపం ఆవిడకు ఉచ్చనీచాలు తెలియవులాగుంది” అన్నాడు పరంధామయ్య మరోసారి వికటంగా నవ్వుతూ.

పెళ్ళామంటే అనహ్యం కలగడం మొదలెట్టింది కాంతారావుకు. వెనక్కి తిరగబోయాడు.

“ఇదిగో! ఇంకొక్క సంగతి .. ఇంత తిరణాలెందుకు జరిగిందో తెలుసా? ఆఫీసులో జరిగే సంగతులు, రహస్యాలు తమరు బయటపెట్టినందుకు. ఇకమీదనైనా బుద్ధిగా వుంటారని ఆశిస్తున్నాను. ఏమంటారు?” అన్నాడు పరంధామయ్య పాతథోరణిలోనే.

కాంతారావు ఏమీ అనలేదు. తలొంచుకు నిలబడ్డాడు అవమానభారంతో “వెళ్ళి చార్జీ అప్పజెప్పవయ్యా! ఫో “ గట్టిగా అరిచాడు పరంధామయ్య.

పోయాడు కాంతారావు – ఛార్జీ అప్పగించేందుకు.

మంచిమనసు - చెడ్డమనిషి

శ్రీరంగం రాజేశ్వరరావు

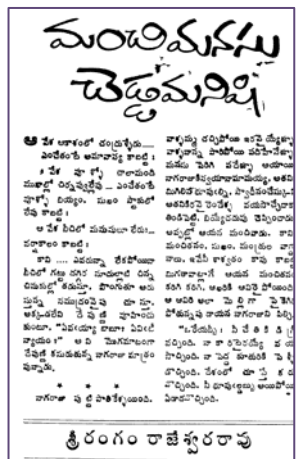
(1966 జ్యోతి మాసపత్రిక, ఆగస్టు, సంచిక నుంచి)

ఆ వేళ ఆకాశంలో చంద్రుళ్ళేడు – ఎంచేతనంటే అమావాస్య కాబట్టి! ఆ వేళ వూళ్ళో చాలామంది ముఖాల్లో చిర్నవ్వులేవు – ఎంచేతనంటే వూళ్ళో బియ్యం, సుఖం స్థాకులో లేవు కాబట్టి!

ఆ వేళ బీచిలో మనుషులూ లేరు – వర్షాకాలం కాబట్టి!

కాని ... ఎవరన్నా లేకపోయినా బీచిలో గట్టు దగ్గర సూదుల్లాటి చిన్న చినుకుల్లో తడుస్తూ, పొంగుతూ అరుస్తున్న సముద్రంవైపు చూస్తూ, అక్కడలేని దేవుణ్ణి వూహించుకుంటూ, “ఏవయ్యా బాబూ? ఏవిటి న్యాయం?” అని మొగమాటంగా దేవుణ్ణి కసురుతున్న నాగరాజు మాత్రం వున్నాడు.

నాగరాజు పుట్టి పాతికేళ్ళయింది. వాళ్ళమ్మ చచ్చిపోయి ఇరవైయ్యేళ్ళూ, వాళ్ళ నాన్న పారిపోయి

పదిహేనేళ్ళూ, మనసు పెరిగి పదేళ్ళూ అయ్యాయి. నాగరాజుకి స్వయానా మామయ్య, అతనికి మిగిలిన భూవుల్ని, స్వాధీనం చేసుకుని అతనికిరవైరెండేళ్ళ వయసొచ్చేదాకా తిండిపెట్టి, బియ్యేచదువు చెప్పించాడు. అప్పట్లో ఆయన మంచివాడు. కాని, మంచితనం, సుఖం, మంత్రుల వాగ్దానాలు, ఇవేవీ శాశ్వతం కావు కాబట్టి మిగతావాళ్ళాగే ఆయన మంచితనం కరిగి కరిగి, ఆఖరికి ఆవిరైపోయింది. ఆ ఆవిరి అలా మెల్లిగా పైకెగిరి పోతున్నప్పుడాయన నాగరాజుని పిల్చి-

“ఓరేయబ్బీ ! నీ చేతికి డిగ్రీ వచ్చింది. నాకా రిటైరయ్యే వయసొచ్చింది. నా పెద్ద కూతురికి పెళ్ళిడొచ్చింది. దేశంలో చూస్తే కరువొచ్చింది. నీ భూవుల్లబ్బు అయిపోయి ఏడాదవొచ్చింది. అంచేత నా భాద్యతేదో అయిపోయింది. మరంచేత నువ్వు ఈ డిగ్రీ తీస్కొని, వెళ్ళి వూరు మీద పడు. పడి ఉద్యోగం వెతుక్కో ! నీ కాళ్ళ మీద నువ్వునిలబడి, మంచి పేరు సంపాదించుకో ! అప్పుడప్పుడూ కన్పిస్తాండు ! ఆ ! అంతే ! వెళ్ళు !” అని మెత్తగా గట్టిగా, అందంగా, వికారంగా- చెప్ప(లే)నట్టు చెప్పాడాయన.

నాగరాజు ఆయన ఆశీర్వాదం, డిగ్రీ తీస్కొని వెళ్ళిపోతూ మనుకొంటుండగానే సుమతి నాగరాజు కడ్డగా వచ్చి నిల్చింది. సుమతి నాగరాజు మామయ్యకి రెండో కూతురు. సుమతికి పదిహేడేళ్ళే అయినా, పాతాల్నీ, నవలల్నీ, లోకాన్ని బాగా చదివింది.

అప్పుడా అమ్మాయి కళ్ళలో సగం నీళ్ళు నింపుకొని,

“బావా” అని రుద్ద కంఠంతో పిల్చింది.

నాగరాజుకీ ఒక్క మారు ఏడుపొచ్చేసింది.

“వెళ్ళిపోతున్నావా బావా ?” అంది సుమతి.

నాగరాజు సుమతివైపు చూశాడు. తనతోబాటు పదహారేళ్ళు పెరిగిన, అందమైన సుమతివైపు, అన్నేళ్ళ సుంచి తన్ను వెంటాడిన కళ్ళవైపు చూశాడు. చూసి,

“ఔను సుమతీ ! వెళ్ళిపోతున్నాను” అని బావురుమన్నాడు నాగరాజు. సుమతి కూడా ఏడ్చింది. పదిహేడేళ్ళ వయసొచ్చిన ఆ అందమైన కళ్ళలోంచి పదిహేడేళ్ళపాటు దాక్కొన నిజమైన కన్నీళ్ళు కారినప్పుడు.

“బావా ! చిన్నప్పణ్ణించి ఆడుకున్నాం. పాడుకున్నాం. చదువుకున్నాం. కలిసి మెలిసున్నాం, ఈ అనుబంధాల్ని తెంపేసుకుని, కన్నీళ్ళనీ, జ్ఞాపకాల్నీ, నా కొదిలేసి వెళ్ళిపోతున్నావా బావా? “ అంది సుమతి.

ఆమె అలా ఏడుస్తూ అంటే నాగరాజుకి నాలుగేళ్ళ క్రితం చూసిన దేవదాసు సినిమాలో ‘పార్వతి’ జ్ఞాపక వొచ్చింది.

కాని ‘దేవదాసు’ ని జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవల్సింది తన విషయంలోనేనన్న ఆలోచన రాలేదు.

అప్పుడు నాగరాజు సుమతిని కౌగలించుకుని ఓదారుద్దామనుకున్నాడు. ధైర్యంగా కథల్లో లా ఆమె జుత్తుని చేత్తోనూ, బుగ్గల్ని పెదవుల్తోనూ నిమరుదామనుకొన్నాడు.

కానీ ఏవీ చెయ్యలేకపోయాడు.

“ఈ వూళ్ళోనే వుంటానుగా ! వస్తూంటానే సుమతీ !” అని మాత్రం చెప్పగలిగాడు. చెప్పి ఏడుస్తూనే, గేటు దాటి వచ్చేసి, సుమతినీ , ఆ ఇంటినీ – తనూ సుమతి కలిసి నాటి, పెంచి పెద్ద చేసిన గులాబీ మొక్కని దీనంగా చూసి, కన్నీళ్ళతోనూ, బరువైన గుండెతోనూ వచ్చేశాడు. వచ్చేసే ముందు “నీ మనసు మంచిది బావా ! నాకు తెలుసును నువ్వు నాకన్యాయం చెయ్యవని” అంది సుమతి. ఆ మాటలామె అస్పష్టంగా అనుకోడం వల్ల నాగరాజుకి వినబళ్ళేదు.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నాగరాజు చామనఛాయగా చాలా అందంగా వుంటాడు. అతని మంచితనం అతనికన్న అందంగా ఉంటుంది. కాని – అతని మంచితనాన్ని ఎవరూ అర్థం చేసుకోలేదనే అతని బాధ ...

నాగరాజు కెనిమిదేళ్ళ వయసులో, నాలుగో క్లాసులో వున్నప్పుడు, తనింటికి నాలుగిళ్ళ అవతల వున్న సూరిగాడు ఏడుస్తూ క్లాసు కొచ్చేడు. అప్పుడు “ఏ రా ! సూరీ’ ఎందుకు కేడుస్తున్నావ్ ! నీ కష్ట వేవిటో మాతో చెప్పరా!” అనెవరూ అడగలేదు. అందువల్ల, ఏ సానుభూతి లేక సూరిగాడి ఏడుపు బాగా జాలి పుట్టించేలా వుంది. అసలు సాధారణంగా సూరిగాడితో ఎవరూ మాట్లాడరు. బురదలో తడిసినట్టుండే బట్టలూ, చాలా మందికి వెధవాయిత్వం చూపించే వాడి అమాయకమైన ముఖం చూసి జాలిపడరు. ఎప్పుడెవరు మాట్లాడినా “మీ నాన్నెవర్రా ? ఎక్కడున్నాడూరా ?” అనడిగి, వాడికి ఏడుపు తెప్పించి వాళ్ళు నవ్వుతారు.

నాగరాజుకి మాత్రం సూరిగాడిమీద సానుభూతి తాడి చెట్టులాగ పెరిగి పోయింది. మల్లెతీగలా అల్లుకు పోయింది. అప్పుడు వాడి దగ్గరగా వెళ్ళి “సూరీ !” అని నెమ్మదిగా పిలిచాడు. సూరిగాడు పలకలేదు. వాడి కళ్ళమీద పెట్టుకున్న రెండు చేతుల్లోనూ ఓ చెయ్యిని మెల్లగావూపి “ఓరేయ్ ! ఎందుకేడుస్తున్నావ్ ?” అనడిగాడు నాగరాజు. దాంతో సూరిగాడింకా జోరుగా ఏడ్చేడు. ఆఖరికి నాగరాజ్చేత బాగా ఓదార్చబడ్డాక ఏడుస్తూనే “పలక పగిలిపోయింది ...” అని చెప్పేడు. నాగరాజుకింకా జాలెక్కువయింది. సూరిగాడి భుజంమీద చేయివుంచి ఓ నిమిషమాలోచించి “పోనీ లేరా, ఏడవకు. నా పలక తీసికోలే ! దానికేవిటి ?” అన్నాడు నాగరాజు. సూరిగాడు ఏడవడం మానేశాడు. నాగరాజువంక ఆశ్చర్యంగా చూసేడు. ఆచూపెలాగుందంటే – దొరికిపోయానని ఏడుస్తున్న పాకిస్తాను సైనికుణ్ణి మనవాళ్ళ క్షమించి అతనికన్నంపెట్టి, గెడ్డం నిమిరినప్పుడతను చూసిన చూపులాగుంది. “నిజంగానే !” అన్నాడు సూరిగాడు.

“నిజవేనా” అన్నాడు నాగరాజు నవ్వుతూ.

ఆ తరువాత మేష్టారు క్లాసులో పలకలేని కారణవడిగితే పలకలేని నాగరాజుని బెత్తంతో బ్రెన్ గన్నంత ఫోర్సుతో కొట్టినప్పుడు, తను చేసిన త్యాగపు విలువలో ఆ దెబ్బలు నొప్పట్టినా, ఆ నొప్పిలో బాధతోబాటు కాసంతానందం కూడ తోచింది. కాని ఇంటికెళ్ళి తర్వాత కనబడ్డ తట్టు, వినబడ్డ తిట్లు, ఆ తర్వాత క్లాసులో వాళ్ళందరూ తనను వెలేసినట్టుచూసిన చూపులూ తన త్యాగానికి విపరీతమైన విలువ కట్టేయి. తను చేసింది మంచి పనని నాగరాజుకి తెలుసు. కాని అందువల్ల ఇన్ని చెడ్డలరుగుతాయని తెలీదు. జీవితం గురించి ఏవీ తెలిసే వయస్సు కాకపోయినా, ఆ సంఘటన నాగరాజు హృదయమీద చెరగని ముద్ర వేసింది.

అప్పణ్ణించీ, నాగరాజుతో పాలు నీళ్ళతో కలిసి పోయినట్టు మంచితనంతో కలిసిపోయేడు. మంచితనంతోనే పెరిగేడు. మంచితనంతోనే వున్నాడు. కాని ... ఎవరూ అర్థం చేసుకోని తన మంచితనం గురించి ఆలోచించినప్పుడల్లా నాగరాజుకి ఏడుపొచ్చేది. ఎవరితోనూ చెప్పకుండా వొక్కడే ఏడ్చి మళ్ళీ సంతృప్తిగా తన మంచితనాన్ని తలచుకొని చిన్నగా ఇంకా సంతృప్తిగా నవ్వుకొనేవాడు.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నాగరాజు బియ్యే రెండో సంవత్సరంలో వుండగా వోసారి క్లాసు లేనందువల్ల కాలేజీ ఆవరణ మధ్యనున్న చెట్టుకింద నిల్చొన్నాడు. ఆ చెట్టుకిందనిల్చిన వాళ్ళంటే ప్రిన్సిపాల్ గారికి, అమ్మాయిలికీ, లెక్కరక్కీ – ఎవ్వరికీ పడదు.

చెట్టునీడ చల్లగా, అందంగా వుంది. బైట ఎంత వేడిగా, ఘాటుగా వుంది. ఆ ఎండలో వొకమ్మాయి నడిచి గరల్స్ రూమ్ పక్కకు వెళ్ళిపోతూంది. ఆ అమ్మాయి తన క్లాస్ మేటేనని నాగరాజుకి తెలుసు. ఆ అమ్మాయి చాలా అందంగా వుంటుంది. ఆ సంగతే మళ్ళీ అని “కడు గురూ?” అనన్నాడు నాగరాజు పక్కనున్న మరో కుర్రాడు. నాగరాజు మొహమాటంగా నవ్వేసి వూరుకొన్నాడు.

ఇంతలోనే “ఓరేయ్! వెళ్ళిపోతోంది వేగం.” అన్నారెవరో. మరుక్షణం ఓ తెల్లని కాగితంతో తయారైన రాకెట్టు సూటిగా దూసుకొంటూవెళ్ళి ఆ అమ్మాయి జాకెట్టు మధ్య పడింది. అందరూ గట్టిగా నవ్వేరు. నాగరాజు మాత్రం గాభరాపడ్డాడు. ఆ గాభరా భయంవల్ల, ఆ అమ్మాయిమీద జాలి వల్ల మరి దేనివల్ల తెలియలే దతనికి. ఆ తర్వాత నాగరాజు చాలా బాధపడ్డాడు. కేవలం ఆ అమ్మాయిమీద రాకెట్టు పడ్డందుక్కాదు.

అలా రాకెట్టు పడ్డ తర్వాత ఆ అమ్మాయి అగిపోయింది. నేలమీద పడ్డ రాకెట్టువైపు, తర్వాత చుట్టూ చూసింది. అవమానంతో క్రుంగిపోయినట్టుయిన తర్వాత, ఆ అమ్మాయి కళ్ళలో నీళ్ళు మెరిసినట్టు నాగరాజుహించుకున్నాడు.

అర్థంలేని ఆ బాధ గురించి నాగరాజు సాయంకాలం, రాత్రి అంతా బాధ పడుతూ ఆలోచించాడు.

పర్యవసానంగా ఆ మర్నాడు సాయంత్రం బస్సుకోసం నిల్చున్న ఆ అమ్మాయి దగ్గరకెళ్ళి ధైర్యం చేస్తూని పొడిదగ్గు దగ్గాడు. ఆ అమ్మాయి నాగరాజువేపు చూసింది. నాగరాజు వేస్తూన్న గొట్టం పేంటు, టీ షర్టు చూసి, ఆ తర్వాత నాగరాజు కళ్ళలోకి, 'చెట్టుకింద మనిషి' ని చూసినట్టు కోపంగా, ధైర్యంగా 'ఏమిట' న్నట్టు చూసింది.

నాగరాజు నోటంట మాట రాలేదు. ఇరుకైన పేంటులో కాళ్ళూ, టీ షర్టు లోపల గుండెలూ వొణుకుతున్నాయి. కాని ... ఏదో వొకటి చెప్పి వచ్చెయ్యాలి. లేకపోతే - అందరూ నాగరాజు వేపే చూస్తున్నారు ...

“నిన్న ... రాకెట్టు ... మీ మీద ... వేశారు. ఏవీ అనుకోకండి ... నేను కాదు కాని”

కంగారూ, భయం కలిసి వెలిబుచ్చిన ఆ ధ్వనులకి ఆ అమ్మాయి మరీ కోపంగా చూసింది. అందంగా వికటంగా నవ్వింది.

“హూ ! సిగ్గులేపోతే సరి ! మీకు మరో సంవత్సరంలో డిగ్రీ వస్తుంది. ఇంకా ఇరుకైన పేంట్లొస్తాయి. కాని లేని సంస్కారం మనసూ రావు. పైకి మంచిగానే వుంటారు. మీలాంటి చెడ్డవాళ్ళనీ, రౌడీలనీ - నేనే కాదు ... ఎవరూ క్షమించలేదు. అంతే , వెళ్ళిపోండి. ఇకమీద మీకు బుద్ధాస్తే మంచిదే. కాని రాదని నాకు తెలుసు ! వైజాక్కి స్టీలు ప్లాంటయినా వస్తుందిగాని మీకు బుద్ధిరాదు” అందామె జోరుగా.

నాగరాజు మొదట విపరీతంగా వొణికితేడు. తర్వాత భయపడ్డాడు. ఇంకా ఎక్కువ ఆశ్చర్యపడ్డాడు. భయంగా, ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. కన్నీళ్ళకో డిగ్రీ తక్కువగా ఏడ్చేడు.

అక్కణ్ణించి వచ్చేశాడు. ప్రతిచిన్న విషయానికి పెద్దగా విచారించే నాగరాజుకి - ఆ సంఘటనూ, ఆ మర్నాడే విషయం తెల్సిన తన స్నేహితులందరూ పెట్టిన చీవాట్లూ, బూతుపేర్లు బాగా బాధపెట్టాయి. కనిపించని కన్నీరు కళ్ళల్లో మసగ్గా పుట్టి, నున్నవి. తెల్లని బుగ్గల మీదుగా పాకి, గడ్డం పక్కమంచి జారి టీ షర్టు రంగులో కలిసిపోయింది. చాలాసార్లలాగే మనసు బావులేని నాగరాజు, ఆ పొద్దున్న క్లాసులూ, మధ్యాహ్నం భోజనం మానేశాడు. సాయంత్రం అవనిచ్చి మనసులో బాధ కొంచెమైనా మాసి పోతుందని బీచి కెళ్ళాడు.

బీచిలో చల్లగా వుంది. నీ కోసం ఎవరు బాధపడ్డా లేకపోయినా నే నున్నా నన్నట్టు ఇంకా కొత్తగానే వున్న 'పాత' లైట్ హౌసుంది. ఎప్పట్లాగే వెలగని మునిసిపల్ దీపాలూ, ప్రతి అర నిమిషానికి పడుతున్న సెర్పిలైటూ వున్నాయి.

నాగరాజు ఇంకా కెళ్ళి కూర్చున్నాడు. ఆకాశంవేపు చూశాడు. ఆకాశవూ సముద్రంలాగే విచారమంత విశాలంగా వుంది. చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ, లైట్ హౌసూ, ఘోరంగా, భయంకరంగా ఏడుస్తున్న సముద్రపు కెరటాలూ, అన్నీ విచారంగానే వున్నట్టున్నాయి. అప్పుడు నాగరాజు విచారంగానే కళ్ళు మూస్కొన్నాడు. “భగవంతుడా ! నేను చేస్తున్నవన్నీ మంచి పనేనని నాకు తెలుసు. చెడ్డపన్ను చేయకపోయినా అందరికీ చెడ్డవాడినిలాగే కనబడుతున్నాను. చిన్నప్పట్టుంచీ చేసిన మంచి పన్నన్నీ అందరికీ చెడ్డ పనుల్లాగే కనపడుతున్నాయి. అలాగని, ఇలాంటిపన్ను చేయడం మానలేనేమో ! ఐనా వీళ్ళంతా మనుషులు ! వీళ్ళకన్నా బాగా నా కన్నీ తెలుసు. వీళ్ళందరికీ నన్నర్థంచేసుకునే మనసుల్నియ్యి ! నాకొంచెం అదృష్టాన్నియ్యి. నువ్వే నన్ను కాపాడు.” అని దేవుణ్ణి అతి అమాయకంగా ప్రార్థించాడు నాగరాజు.

ఆ తర్వాత, తనకున్న మంచి మనసుని, చేసిన మంచి పనుల్ని, కలిగిన చెడ్డ ఫలితాల్నీ ఊహించి అతిదీనంగా నవ్వుకున్నాడు నాగరాజు.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఇంతలోనే నాగరాజు భుజంమీద ఎవరిదో చెయ్యి పడ్డది.

నాగరాజులిక్కి పడ్డాడు.

పక్కనే చతికిలబడ్డ ఆకారం వైపు చూశాడు. గళ్ళ షర్టు, ఆరని చిర్నవూ, గీసేసిన తర్వాత కొంచెం పెరిగిన మీసాలూ, వున్న గుర్నాధాన్ని చూసి “గుర్నాధవా !” అని లేవబోయాడు నాగరాజు.

గుర్నాధవంటే - కాలేజీలో కొత్తగా చేరిన లెక్చరర్ల కతను అరివీర భయంకరుడు. అమ్మాయిల పాలిట దుశ్చాసనుడు. అతను సాధారణంగా కాలేజీకి రాదు. మొదటి రోజుల్లోనే వస్తాడు. వచ్చి కొత్త లెక్చరర్లనీ, అమ్మాయిల్నీ 'ఓ చూపు' చూసి వెళ్ళిపోతాడు. ఆ తర్వాత మరేవీ

పన్నెకపోయినా, తోచకపోయినా కాలేజీకి వస్తాడు. ఐనా అందరూ అతనికి తెలుసు. అందరికీ అతను తెలుసు. అమాయకులూ, వయసులో చిన్నవాళ్ళూ ఐన స్టూడెంట్లతని ధైర్యంగురించీ, అద్వైతచర్చ గురించి కథలుగా చెప్పుకుంటారు.

అలా ... భయపడి లేచి పోబోతున్న నాగరాజుని చూసి, “కూర్చోవయ్యా రాజు ! నీ కోసమే (వెతుక్కుంటూ వస్తున్నాను. నీతో మాట్లాడాలి. కూచో.” అన్నాడు.

నాగరాజు కూర్చున్నాడు.

జేబులోంచి సిగరెట్టు పెట్టె, అగ్గిపెట్టె, జీడిపప్పు పేకెట్టు తీశాడు గుర్నాధం.

“చూడు, బాబ్లీ, ఈ జీడిపప్పు తిను. ఈ సిగరెట్టు కాల్చు. జీడిపప్పు తొక్కులూ, కాలేసిన తరువాత సిగరెట్టు పారెయ్ ! కాని నే చెప్పబోయే మాటలు మాత్రం బతికన్నంతకాలం జాగ్రత్తగా గుండెల్లో దాచుకో” అని గుర్నాధం జీడిపప్పు, సిగరెట్టు, అగ్గిపెట్టె నాగరాజు చేతికిచ్చాడు.

ఎప్పుడూ సిగరెట్టు కాల్చని నాగరాజు, కొంచెం జీడిపప్పు తిని సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

“నాగరాజు ! ఇవాళ నేనలా కాలేజీ కెళ్ళేను. అంతా విన్నాను ... నిన్నేవీ చేయను భయపడకు. అది సర్లే ! కాలేజీ కెప్పుడూ రాకపోయినా, నీ మనసూ, అంతరం నాకు తెలుసు. నువ్వొట్టి వెరిపీనుగవి ... ఏవీ అనుకోకు ఇలా అంటున్నానని, ముందు నా కథ విను ...

నేనూ నీలాగే మంచిగావుండేవాణ్ణి. నాసుఖాలూ, అవసరాలు త్యాగంచేసి ఇంకోడికి సహాయం చేసేవాణ్ణి. అయితే అలా చాలాసార్లు చేసేక ... హఠాత్తుగా నాకోవిషయం తెలిసొచ్చింది. జాగ్రత్తగా వినీ విషయం, మనుషులెవరోనూ మంచితనం లేదు, నీలో మంచితనం అర్థం చేస్తానే స్తోమత కూడలేదు. వీళ్ళెవరూ నిజమైన మనుషులు కారు. వీళ్ళకున్నవి గుండెలుకావు. మరోడి మంచితనం చూసి మండిపోతారు. నీలా అమాయకులు వీళ్ళతో వేగలేక పడేడుస్తుంటారు.

అదీ మనిషి మంచితనానికన్న స్టేటస్ ! అంచేత ఏమిటి తేలింది అంటే మంచిగా వుంటే నిన్ను బతకనివ్వరు. విన్నావా అదీ కథ. అంచేత అబ్బీ ! మంచితనంతో నువ్వేదో ఉద్ధరించేస్తావనుకోవడం వొట్టి మూర్ఖత్వం. నామాట విని నువ్వు మారిపో ! బతకడం, సీసుఖాన్ని నువ్వు వెతకడం నేర్చుకో ..” అని ఆగాడు గుర్నాధం.

“గురువుగారూ ! మీరెంత ధైర్యం చెప్పేరు ? మీరెంత మంచివారు” అన్నాడు నాగరాజు. గుర్నాధం గట్టిగా నవ్వి “లే పోదాం” అన్నాడు.

మంచితనాన్ని నమ్మి చాలాసార్లు మోసపోయినా, నాగరాజుని మంచితనం, మంచితనాన్ని నాగరాజు వదలేదే.

అలా చాలాసార్లు జరిగిన తరువాత కొన్నేళ్ళు గడిచి కొన్నాళ్ళయింది. మావయ్యగారింటి నించి వచ్చేసిన నాగరాజుకి పూర్తిగా చచ్చిపోని అదృష్టం - ఓ పెద్ద కంపెనీలో ఉద్యోగం - ఓ రెండొందలూపాయలెడావన్నూ, ఆఫీసు దగ్గర్లోనే ఓ గది - ఇవన్నీ ఇప్పించింది.

నాగరాజు చాలా సంతోషించాడు. ఏ రోజు పనా రోజు చేస్తాంటూ, ముష్టివాడు దగ్గర్నించి, దేవుడి దాకా ఎవరికీ లేదనకుండా గడుపుకొంటూ వస్తున్నాడు.

ఓ రోజు సాయంత్రం వర్షం పడుతున్నప్పుడు, ఆఫీసు నుంచొచ్చి, కాఫీ తాగి, సిగరెట్టు కాలుస్తూ, మంచితనం గురించీ, మనుషుల గురించీ బాగా ఆలోచించిన తరువాత నాగరాజు ఓ నిర్ణయానికొచ్చాడు. అదేవింటే - వీలైనంత వరకూ ఎవరితోనూ మంచిగా వుండకూడదని.

అలా నిర్ణయించుకొని, సిగరెట్టు పొగ ఘాటుగా పీల్చి, వొదిలాడు.

ఇంతలోనే పొగలో ఆచారి కనబడ్డాడు. నాగరాజు గాభరాగా లేచి నిల్చున్నాడు. ఆచారంటే సామాన్యుడు కాదు. ఆఫీసులో కో క్లర్కనా, అతనంటే నాగరాజుకీ, చాలామందిలాగే భయపు. అందువల్ల గౌరవపున్నూ. ఆచార్ని చూడగానే సిగరెట్టు పారేసేడు నాగరాజు. “రండి రండి”ని ఆచారాహ్వానించాడు. మా రూం పావనమైందన్నాడు. పడక్కుర్చీలో ఆచార్ని కూచోబెట్టి బలవంతాన కాఫీ కలిపిచ్చేడు. తను గోడ దగ్గరే నిలబడి, ఆచారి కాల్చుమన్నాక ఓ సిగరెట్టు ఆచారి కిచ్చి తనోటి ముట్టించేడు. “చెప్పండి గురువుగారూ ! ఏం సెల” వన్నాడు.

ఆచారికి నలభై పైన వయసుంటుంది. మొహంలో చెప్పలేనంత అనుభవం, కొన్ని చెప్పగల్గినన్ని ముదతలు వుంటాయి. దళసరి నల్లని పెదవులు, భయాన్ని వుట్టించే కళ్ళు, వాటిపైనవో కళ్ళజోడూ వుంటూనే వుంటాయి. తన పని చేసుకోడంకోసం ఎంత పనైనా చేయగల్గతను.

శ్రీ కృష్ణభగవానుడు భూమీద కనబడితే భారత యుద్ధానికి నల్లాయనే కారణం. కుర్ర వెధవ అభిమన్యుడి చావుకి ఈయనే కారకుడు. ఈయన మా గొప్ప మాయలమారి. దొంగ, పదహారువేల ఆడవాళ్ళని మరిగినవాడు” అనింకా అనేక విధాల పొలైట్ గా బూతులు తిట్టి, ఆ తర్వాత తైరుకొట్టి కృష్ణుడి దగ్గరే వరాలు కొట్టగల్గతను.

నాగరాజు మాట విని ఆచారి సిగరెట్టు దమ్ము ఘాటుగా పీల్చేడు, ఇకిలించేడు. ఆ తర్వాత ఏడుపు మొహం పెట్టాడు.

“కష్టాల్లో వున్నాన్నాగరాజూ ! నీకు సంసారవూ కష్టాలనుభవమూ లేవు. అర్జునుగా నాకో పాతిక రూపాయలు కావాలి. ఫస్టు తారీఖుకల్లా నీడబ్బు నీకిచ్చేస్తాను. నా మాట నమ్మి, నన్నీ కష్టాన్నుంచి రక్షించాలి. అదీ కథ” అన్నాడు.

నాగరాజు మనసంతా అల్లకల్లోలమైంది. ఎవరితోనూ మంచిగా వుండకూడదని తననుకున్న మాట నిజమే ... కానీ తోటిమనిషి కష్టాల్లో వున్నాడు. తనదగ్గర డబ్బుంది. అంత పెద్దవసరం తనకేమీ లేదు. ఆచారి .. పాపం ఎన్ని కష్టాల్లో వున్నాడో ! ఏమిటో !

“ఏవి టాలోచిస్తున్నావయ్యా ! ఫస్టుకల్లా నాతలైనా తాకట్టుపట్టి డబ్బిచ్చేస్తాను. ఇది మాత్రం చాలా అవసరం.” అన్నాడాచారి. అలా అంటున్నప్పుడు, అతని మొహం చాలా జాలిగా పెట్టేడు.

నాగరాజు చాలా తక్కువ సమయంలో ఎక్కువసేపు ఆలోచించేడు. అతని బుర్రలో కాసేపు చిన్న సైజు సైక్లోను చెలరేగింది ఆఖరికి.

“ఉండండాచారి గారూ !” అని లోపలికెళ్ళి పాతిక రూపాయలూ తీస్కొచ్చి ఇచ్చాడు.

ఆచారి డబ్బు లెట్టపెట్టుకున్నాడు. తర్వాత జేబులో పెట్టుకొని “ధ్యాంక్యూ!” అని చెప్పి వెళ్ళి పోబోయాడు.

“ఉండండి” అని నాగరాజు ఆచారితో వెళ్ళి బస్ స్టాప్ దాకా దిగబెట్టి వచ్చాడు.

బస్ స్టాప్ దగ్గర ఆచారీ, నాగరాజునీ కలిసి చూసిన హెడ్ క్లర్క్ వరదానం, నాగరాజు విష్ చేసినా చూడకుండా వెళ్ళిపోయేడు. నాగరాజు ఆ విషయం గురించే ఆలోచిస్తూండగానే బస్సొచ్చింది. ఆచారండులో వెళ్ళిపోయేడు. ఆలోచనకి జవాబు మర్నాడాఫీసులో లంచ్ టైంలో తెలిసింది నాగరాజుకి.

దగ్గరికొచ్చిన వరదానం వైపు, మరిద్దరి క్లర్కులవైపు నాగరాజు మొహమాటంగా చూసి, మొహమాటంగానే నవ్వి లేచి నిల్చున్నాడు. హెడ్ క్లర్కుగారు, రహస్యం చెపుతున్నట్టు వొంగి. “ఏవయ్యా; ఆచారికి నిన్న డబ్బిచ్చేవా ? అందుకేనా వాణ్ణీరూము కొచ్చింది?” అనడిగాడు. నాగరాజుకేవనాలో తెలిసింది కాదు. ఆవేశాచారి ఆఫీసుకి రాలేదు కూడాను. కాసేపు కంగారు పడి “ఏవండీ ?” అన్నాడు నాగరాజు.

“ముందిది చెప్పవయ్యా ! అంతేనా జరిగింది ?” గద్దించేడు వరదానం.

“ఔనండీ !” దీనంగా అన్నాడు నాగరాజు. “చాలా అవసరమన్నాడు” అని కూడ నీరసంగా అన్నాడు.

“ఊహు ! నువ్వీలాటి వాడి వసుకోలేదు” అన్నాడు మళ్ళీ.

“ఏవండీ?” అని దీనాతిదీనంగా అన్నాడు నాగరాజు. అప్పుడతను నాలుగు రోజుల్నుంచీ తిండిలేని నవభారత వారసుడిలా వున్నాడు.

“ఏవా“ నువ్వీచ్చిన నోట్ల నంబర్లు జ్ఞాపకం వున్నాయా? ఉంటే వెళ్ళి చూడు. ఆ డబ్బెక్కడుంటుందో చెప్తాను విను. నాగరత్నం కంపెనీలోనూ, పైడితల్లిగాడి సారాబట్టిలోనూ వుంటుంది. అర్థమైందీ ?” అన్నాడు వరదానం. దానికి పక్కనున్న క్లర్కులిద్దరూ జోడెద్దుల్లా తల్లాపేరు.

“ఆచారి నీతో వచ్చేదంటేనే అనుకున్నాను. ఐనా, నీకూ, వాడికీ ఏ లావాదేవీలున్నాయో.” అని ఈసడింపుగా చూసి వెళ్ళిపోయాడాయన. క్లర్కులిద్దరూ, నాగరాజుని ఈసడింపుగానే చూసి ఆయన్నునుసరించేరు. నాగరాజుకి మొదటేవీ అర్థమవలేదు. తర్వాత కొంతసేపటికి అర్థమైంది. అర్థమయ్యాక మళ్ళీ ఏడుపొచ్చింది. “ఒక మనిషిగా తనాచారికి సహాయం చేసేడు. ఐతే వీళ్ళ కెందుకీ ఏడుపు? ఎందుకు తన్నిలా బాధ పెట్టారు?” నాగరాజు కళ్ళలో కన్నీటి చుక్కోటి మళ్ళీ మెరిసింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఆ సాయంత్రం విచారంగా లైటు వేస్తోని గదిలో చీకటిలాగే కూర్చోన్న నాగరాజుకి బాగా పరిచయముండి ఎడమైన స్పృతులమధ్య దాక్కొన్న అడుగుల సవ్వడి వినిపించింది.

ఆ తర్వాత గదిలో లైటు వెలిగింది. ఎదురుగా తెల్లని టెర్లినీ చీరా, నల్లని సిల్కు జాకెట్టూ, తీక్షణంగా చూస్తున్న రెండు అందమైన కళ్ళూ కనిపించాయి. కొన్ని సెకన్లు వెలుగులో కలిసిపోయాయి.

“సుమతీ!” అన్నాడు నాగరాజు.

“ఔను బావా ! నేనే ! నువ్వు మరిచిపోయినా, నేన్నిన్నంత సులభంగా మర్చిపోలేక పోయాను. మనసివ్వడమే కాని మనసిచ్చినవాణ్ణి, మనసిచ్చినంత తేలిగ్గా స్పృతుల్లోంచి తొలగించుకోలేక పోయాను.” అంది సుమతీ. అలా అంటున్నప్పుడూమె, మరీ అందంగా మెరిసింది.

నాగరాజు కంగారుపడ్డాడు. కంగారు పడి కుర్చీలోంచి లేచేడు.

“కూర్చో సుమతీ.” అన్నాడు. సుమతీ కూర్చోలేదు. ఒద్దు బావా ! కూర్చోనట్లైదు. నిన్ను చూదామని వచ్చేను. చూశేను. అంతే చాలు.”

నాగరాజుకి వొళ్ళసారిగా ఏడుపొచ్చింది.

“నన్ను క్షమించు సుమతీ ! మనసీ మధ్యేవీ(బావులేదు. నువ్వు జ్ఞాపకమొచ్చావు. రోజూ వస్తూనే వున్నావు. కాని ... అంతే, నా మనసే బావులేదు. ఎవ్వరికీ నేనట్లైదు .. నేనందరిని దృష్టిలోనూ పనికిమాలిన వాణ్ణి సుమతీ ! నువ్వు నన్ను క్షమించకు. !” అన్నాడు నాగరాజు. అలా అంటున్నప్పుడతని కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

“బావా !” అని కంగారుగా అంది సుమతీ. దగ్గరగా వచ్చి కళ్ళు తుడిచింది.

“పిచ్చి బావా! ఏడుపెందుకు? పరిస్థితుల్ని ధైర్యంగా ఎదుర్కోడం నేర్చుకో” అని చిన్నగా నవ్వింది.

నాగరాజు సుమతీ వైపు వెరిగా చూసేడు. తనకన్న చిన్నదైన ఓ అమ్మాయి తనకి ధైర్యం చెప్తోంది!

మరో పది నిమిషాలు వెనక్కి వెళ్ళిపోయాయి.

సుమతీ లేచింది. వెళ్ళి తలుపు దగ్గరగా వేసి గడియ పెట్టింది. నాగరాజుకి దగ్గరగా వచ్చింది.

“బావా ! మళ్ళీ నువ్వు నాకు దక్కుతావన్న ధైర్యం లేదు. ఆఖరిసారి ఓ వరపడుగుదామని వచ్చాను బావా ! కాదనవు కదూ ?” అంది.

“అదేవీటి సుమతీ ! తప్పకుండాను. అడుగు.” అన్నాడు నాగరాజు.

నాగరాజుకి బాగా దగ్గరగా వచ్చింది సుమతీ. ఆమె వూపిరి స్పష్టంగా నాగరాజు చెంపలకి తగుల్తోంది.

“నా జీవితంమీదా, భవిష్యత్తుమీదా నాకే ఆశలేదు బావా ! ఉన్న ఒళ్ళు ఆశవీ నువ్వే ! నీనుంచి మరేవీ ఆశించిన బావా ! నీ అందమైన కళ్ళలోకి చూస్తూ, నీ పెదవుల్లో ఆడుకొంటూ, ఎల్లకాలం వుండిపోవాలనివుంది. కాని ... అది వీలేదు. కనీసం కొంతసేపైనా, నాకా అదృష్టం ప్రసాదించు బావా !” అంది సుమతీ.

నాగరాజు నరాల్లో నాగుపాములు బుస కొడుతున్నాయి.

“సుమతీ !” అని ఆమె రెండు చేతులూ గట్టిగా పట్టుకున్నాడు.

“బావా” అని ఆవేశంగా నాగరాజును గట్టిగా హత్తుకుంది సుమతీ.

“కానీ సుమతీ .. మామయ్యతో నే మాట్లాడతాను. ఇది తప్పు, నిన్ను పెళ్ళి చేస్తాంటాను. ఇలాగ! తప్పు.” అన్నాడు నాగరాజు.

“వ్..” అని సంజ్ఞ చేసింది సుమతీ.

ఇంకా ఏదో మాట్లాడబోతున్న నాగరాజు పెదవులు, మరో రెండు పెదవుల వెచ్చని ఒత్తిడి మీద పడ్డంతో ఏవీ అన్లక పోయాయి.

మరి కాసేపట్లో గదంతా చీకట్లై పోయింది.

నాగరాజు కళ్ళముందు మాత్రం ఎన్నో తియ్యని మెరుపులు మెరవనారంభించాయి.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

సిగరెట్టు కాల్తోన్న నాగరాజు చెయ్యితలమీద వుంది. నాగరాజు, చాపమీద వున్నాడు. అతని మనసులో బోలెడలాలోచనలున్నాయి .. చాప పక్కనే శుభలేఖ వుంది. శుభలేఖలో సుమతి పేరు పక్క మరెవరిదో పేరుంది.

అందువల్ల నాగరాజు తల పట్టుకున్నాడు. సుమతికి మరొకడితో పెళ్ళివిటి? తనకి వెచ్చని అనుభవాల్నిచ్చిన సుమతి పెదవుల మీద మరెవరివో పెదవులు. ఆ కళ్ళలో మరెవరివో కళ్ళు.

నాగరాజుకి చాలా బాధ వేసింది. బాధని కాసేపు కన్నీళ్లలో తడిపిన నాగరాజు, ఒక నిర్ణయానికొచ్చేడు. వచ్చి ఆ రోజు సాయంత్రం వాలు కుర్చీలో జూలో సింహంలా కూర్చున్న వాళ్ళ మావయ్యకి ఎటాకిచ్చేడు నాగరాజు.

“మావయ్యా !” అని గంభీరంగా అన్నాడు నాగరాజు.

“రా రా. అబ్బీ ! కూర్చో ! చాలా రోజులకి” అన్నాడాయన.

“కూర్చోడానికీరా లేదుమావయ్యా” అని నాగరాజు అందామనుకున్నాడు. కాని అసలేకపోయాడు. మామూలుగానే కూర్చున్నాడు. ఆ మాటా ఈ మాటా చెప్పి “పై మాఘంలోనే అమ్మాయి లిద్దరికీ పెళ్ళిళ్ళు చేసేస్తున్నానోయ్ ! విన్నావా?” అని మృగరాజు మృదువుగా నవ్విపట్టు నవ్వేడాయన. అలా అన్ మావయ్య కళ్ళలో సూటిగా చూశాడు నాగరాజు.

లేని ధైర్యాన్నీ, బలాన్నీ తెచ్చుకున్నాడు.

“విన్నాను మావయ్య ! అందుకే వచ్చాను. సుమతిని నేను చేసుకోవాలనుకుంటున్నాను” అన్నాడు.

ఆ మాటి విని మావయ్య వాలు కుర్చీలోంచి లేచేడు. కళ్ళజోడు ముక్కుమీంచి ఎగదోసుకున్నాడు. పంచ సర్దుకున్నాడు. నాగరాజుని నాగుపాముని చూసినట్టు చూసేడు. “ఏవిటి ?” అన్నాడు. ఓ నిముషంగా “ఏవి టేవి టీ?” అన్నాడు.

“నేనీ విషయమంతా ఆలోచించానా అబ్బీ ! కాని నీ జీతం రెండొందలు. ఇప్పుణ్ణేను మా సుమతి నియ్యబోయే వాడికి చూశేవ్ – మూడొందలీతం. ఓ స్కూటర్ బండీ ! నీలా వుంగరాల్లుత్తు లేదు కానీ ... నీకు లేని ధైర్యం, బెంగుకూర్లో ఓ మంచి బంగళా. డబ్బుల్నొల్లుకునే నేర్పూ వున్నాయి. ఇక నువ్వు. ముఖం మీ చెప్పేస్తున్నా. ఏవీ అనుకోకు ... ఒట్టి అర్థకుడివి. బతకడం రాదు నీకు ... అంచేత .. పువ్వుల్లో పెంచినాకూతుర్ని నీ కివ్వలేదు. నువ్వు సంపెంగపువ్వుల్లో పెట్టుకుంటానన్నా. డబ్బు లేనప్పుడు ఆ పువ్వుల కిందనుంచి పాములొస్తాయి. అదీ .. అర్థమైంది కదూ ? వెళ్ళి పెళ్ళికి నవ్వుతూవచ్చి, ఓ డ్రింకు తాగి, నవ్వుతూ వెళ్ళిపో ! నా మాటలకి వేడెక్కిపోతే ఇప్పుడే ఓ డ్రింకు తాగు. ఇలా పిచ్చి మాటలు మాత్రం మరెప్పుడూ ఆడకు .” అన్నాడాయన.

“కిందటి జన్మల్లో ఈయనే శకుని ... ఈయనే కంసుడు .. ఈయనే శిశుపాలుడు .. ఈయనే నా మావయ్య” అనుకున్నాడు నాగరాజు.

ఆ తర్వాత ఇంకా చాలా అనుకున్నాడు.

సుమతిని తన కివ్వమంటే ఫరవాలేదు. కాని సుమతి తన సర్వస్వాన్నీ, శరీరాన్ని, తన కర్పించింది. ఇప్పుడు సుమతిని మరెవ్వరికో ఇచ్చేయడం అన్యాయం ఆ సంగతి వీళ్ళకెలా చెప్పడం ? ఎలా ?

“మావయ్యా ! నీకు తెలీదు. సుమతీ నేనూ” అని అనబోతున్న నాగరాజు గుమ్మంలో, “బావా” అన్న సుమతి కేక విని ఆగిపోయేడు.

“సుమతీ! వీళ్ళంతామన కన్యాయం చేస్తున్నారు. నువ్వు నేనూ !! వూ”

“బావా ! అనవసరంగా మాట్లాడకు . అంతా విన్నాను. నాన్నదే నిజం నువ్వెంతో మంచివాడి వనుకున్నాను. అత్తయ్య కొడుకైనంత మాత్రాన నా కిష్టం లేనప్పుడు నీకా అధికారం ఎవరిచ్చేరు? అనవసరంగా మమ్మల్ని రచ్చకీడ్చకు. వెళ్లిపో .. “ అంది సుమతి.

నాగరాజు బుర్ర గిరున తిరిగింది.

“ఐతే సుమతీ ! నేనంటే నీకు..” అన్నాడు నాగరాజు. ఆ తర్వాత మాట రాలేదు. కన్నీళ్ళొచ్చేయి.

“వెళ్లిపో బావా ! మరేవీ మాట్లాడకు” అని వెనక్కు తిరిగి పోయింది సుమతి.

నాగరాజుకి మావయ్య మాటలేవీ వినబళ్ళేదు. కన్నీళ్ళలోంచి రోడ్డంతా మసగ్గా అవుపించింది. మెదళ్ళో మెగాటన్నులు పేల్తున్నాయి. అర్థంలేని బాధ భయంకరంగా రోదిస్తోంది అందువల్ల.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

చంద్రుణ్ణి ఆకాశం నల్లగా మెరుస్తున్నప్పుడు, వూళ్ళో చాలా మంది ముఖాల్లో చిర్మవ్వులేనప్పుడు, మనుషుల్లోని బీచిలో, సూదుల్లాటి చినుకుల్లో తడుస్తున్న నాగరాజు -

“భగవంతుడా ! నువ్వున్నావో లేదో నాకు తెలీదు. కాని నే నన్నీమంచి పన్నే చేశేను. ఇది మాత్రం త్రికరణ శుద్ధిగా చెప్తున్నాను. కాని నన్నెవ్వరూ అర్థం చేసోలేదు. నన్ను చెడ్డవాడన్నారు. ఎడారిలాంటి ఈ కష్టాల పరంపరలో వో ఒయాసిస్సంత సానుభూతి కూడా నాకు లేకుండా పోయింది. నా మంచితనం చెడ్డతనంగా మారిపోయింది” అని విచారించి .. ఆ తర్వాత అను చేసిన మంచి పన్నున్నట్టి వూహించుకొని సంతృప్తిగా వూహిరి పీల్చి, మళ్ళీ ఆ ఫలితాన్ని తలుచుకొని, నిట్టూర్చి పొంగుతూ అరుస్తున్న సముద్రం వైపు చూస్తూ అక్కడలేని దేవుణ్ణి వూహించుకొంటూ “ఏవయ్యా బాబూ? ఏవితీ న్యాయం?” అని మొహమాటంగా కసురుకున్నాడు నాగరాజు.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

వర్షంలో కాస్తేపు తడిసి, కన్నీళ్ళలో బాధల్ని కాస్తంత తడిపాక, నాగరాజు మనస్సు బరువు తగ్గకపోయినా, కాస్త తేలిక పడింది. కరువు తీరా ఏడ్చిన నాగరాజు, రూమ్ కొచ్చేశాడు. తలుపులు వేసి స్టా ముట్టించాడు. కాఫీ కోసం నీళ్ళు పెట్టేడు. ఈజీ చైర్లొ కూర్చొన్నాడు. బోలెడు సిగరెట్లతని చేతిలోనూ, బోలెడలోచనలతని మెదళ్ళోనూ వెలిగేయి.

ఇంతలోనే స్టా మీద నీళ్ళు పొంగేయి. దింపుతున్న నాగరాజు వేళ్ళమీద వేణ్ణిళ్ళు పడ్డాయి. స్టా మీది గిన్నె కిందపడ్డది. నాగరాజు బరువుగా వచ్చి ఈజీచైర్లొ పడ్డాడు. కుడిచేతి రెండు వేళ్ళు ఎర్రగా, భయంకరంగా మెరుస్తున్నాయి.

“ఇలాంటప్పుడు ఇలా మనసు బావులేనప్పుడు లోకమంతా తనకి, తన మంచితనానికి విరోధులైనప్పుడు, ఆప్యాయంగా, తనమనసుకి సానుభూతి మటల్తోనూ, వేలికి దూదితోనూ బాండేజీలు కట్టే ఓ తోడూ ఓ యింత ఆప్యాయత వుంటే బావుణ్ణు !” అనుకున్నాడు నాగరాజు.

“సుమతిలాటి ‘అమ్మాయి’ కాదు. ఇంకెవరు ? ఇంకెవరు? ఔనుః ఓ చెల్లీ ! నాగరాజు మనసులో వెయ్యి వీణలు రెండు సెకన్లలోనే ఒకేసారి మోగాయి.

“బాబూ ! గత్తుడమంటారా ?”

నాగరాజు గుమ్మంవైపు చూశేడు. అక్కడ పదహారేళ్ళ పనిపిల్ల నిలబడుంది. ఆమె నుదుటి మీద నల్లటి అంగారపు బొట్టు, చామన్యాయ ఒంటి రంగులో కళా వున్నాయి.

“ఏటి బాబూ ! పగుల్తుణ్ణేదు గద !” అంది పనిపిల్ల మళ్ళీ.

“ఆ ! రా ! రా !” అన్నాడు నాగరాజు కంగారుగా.

ఆమె వచ్చి గత్తుడవడం మొదలెట్టింది.

ఆమె వైపు నాగరాజు చూసేడు. ఆమె కళ్ళలో అందమైన అనుబంధం ఆమె చేతివేళ్ళలో, 'తన చేతికట్టు కట్టే ఆప్యాయత, ఆమె పెదవుల్లో దాగిన ఆప్యాయత, చిందెమాటలు ... లేని చెల్లెలు - ఆ పనిపిల్లలో నాగరాజుకనిపించింది. అప్పుడతనికి చాలా చాలా సంతోషం వేసింది. మళ్ళీ, అమ్మ బతికినట్టు, చెల్లి పుట్టి ఒక్కసారి పెరిగిపోయినట్టు సంతోషించేడతను.

కాని .. అదేవిటి ! పనిపిల్ల చీర అక్కడక్కడ చిరిగిపోయింది గుర్తు లేకుండా మాసిపోయిన, ఆ నీలం రంగు చీర, అక్కడక్కడ చిరగడంతో మరీ అసహ్యంగా వుంది. నాగరాజుకి చాలా బాధ వేసింది. "తన చెల్లి ఇలాంటి చీర కట్టుకోవడ మేమిటి?" అనిపించింది.

గబగబా ఫేంటులోంచి వున్న రెండు పది రూపాయల్లోట్లూ తీశేడు నాగరాజు.

ఇంతలోనే పనిపిల్ల గది తుడవడం వూర్తి చేసింది 'ఎల్తాను బాబూ!" అని వెనక్కి తిరిగింది.

"రావీ" అని పిల్చేడు నాగరాజు.

"ఏం బాబూ!" అని వెనక్కి తిరిగింది రావి(.

"ఇంద ! చీర కొనుక్కో - " అని రెండు పది రూపాయల్లోట్లూ ఆమె కందించబోయాడు నాగరాజు.

"బాబూ !" రావి దెబ్బతిన్న పులిలా మొహం పెట్టింది ముక్కుపుటా లెగరేసింది. నుదుటి మీ జుత్తు తలమీదకి తీస్కొంది నాగరాజువైపు అనుమానంగానూ - కోపంగానూ చూసింది.

"హూ! కూటికి లేనోళ్ళంగాని అభిమానం లేనోళ్ళం కాం! మీరేదో మంచోల్లనుకున్నాను ఇలాటినప్పురుగునుకోలేదు. ధూ ! మీలాంటోళ్ళకున్న మా తాగుబోతు మావే నయం ! ఆడు తాగినా మరో ఆడు దానొల్లు ముట్టడు ! ధూతైరీ ! ఎందుకొచ్చిన పెద్ద మనిస్తరహా ! ఈ సారి కొగ్గేత్తున్నాను. బుత్తెచ్చుకోండి ! అని జోరుగానూ, ఘూటుగానూ అందామె. అని చీపురుకట్ట నేల మీద వెనక్కి తిరిగి గబగబా వెళ్ళిపోయింది.

నాగరాజు కదలేదు. అతని మనసంతా ఖాళీగా వుంది. కళ్ళు కూడా ఖాళీగానే వున్నాయి. అవి కన్నీళ్ళు కార్చలేదు అతని మనసు మాత్రం మూగగా ఏడ్చి, ఏదో అనబోయి, మళ్ళీ మానేసింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఆ వేళాకాశంలో చంద్రుడున్నాడు. ఎంచేతంటే ఆ వేళ పున్నమి కాబట్టి ! ఆ వేళ వూళ్ళో చాలా మందిముఖాల్లో తెచ్చిపెట్టుకున్న చిర్నవ్వులున్నాయి - ఎందుకంటే - బంగారు తీగెల బియ్యం - బ్లాకులోనైనానూ - కాస్తంత సుఖం స్థాకులోనూ వున్నాయి కాబట్టి. ఆ వేళ బీచిలో చాలా మంది మనుషులున్నారు - వర్షం తగ్గిపోయి పొడిగావుంది కాబట్టి!

కాని ఎవరున్నా లేకపోయినా సూదుల్లాటి ఆలోచనల వర్షంలోనూ, సానుభూతిలేని బాధల్లాటి వడగళ్ళలోనూ, తడుస్తూ, ఏడుపంతా ఖర్చైపోయాక దీనంగా, వెర్రిగా నవ్వుతున్న నాగరాజు మాత్రం ఎప్పుడూ వుంటాడు.

తాజ్ మహల్

గొల్లపూడి మారుతిరావు

(1967 జ్యోతి మాసపత్రిక, జనవరి, సంచిక నుంచి)

మీ అందరికీ తెలిసిన తాజ్ మహల్ గురించి కాదు - నేనిప్పుడు చెప్పబోయేది -

ముంతాజ్, షాజహాన్ల అమర ప్రేమ, ఎర్రటి సాయంకాలపు ఆకాశాన్ని ధిక్కరించే తెల్లటి - స్వచ్ఛమయిన రెండు మనస్సులకు అభిజ్ఞ, అపూర్వ ప్రేమానురాగాలకు అమూల్యమైన ప్రతీక, చరిత్ర చెక్కిలి మీద ఘనీభవించిన అందమైన కన్నీటి చుక్క - యీ తాజ్ మహల్ గురించి కాదు నేనిప్పుడు చెప్పదలచుకొన్నది -

అగ్రా ప్రయాణాన్ని, ఓ వర్షాకాలంలో 24 గంటల అనుభవాన్ని గుర్తు తెచ్చుకున్నప్పుడల్లా జ్ఞాపకం వచ్చేది బూడిదరంగు ఆకాశం, పాలరాతి కట్టడపు ఔన్నత్యం, యమునా నది నిండుతనం కాదు -

ఓ చిన్న పూరిగుడిసె, ఎర్రకోట మలుపులో ఓ మురికిపేటకు వంద గజాల దూరంలో దట్టంగా పెరిగిన చెట్లు, నందాలాల్, వాడి పొట్టి భార్య, ఓ కుంటి గుర్రం, ఓ పాత గుర్రబృగ్గీ - ఇవీ గుర్తుకొస్తాయి.

ప్రపంచ అద్భుతాల్ని నవాబుల కళాభిరుచితో, ధనంతో ముడిపెట్టక మనస్సు విశాలత్వంతో, ప్రేమ ఔన్నత్యంతో కొలిస్తే నేను చూసిన తాజ్ మహల్ ప్రపంచ అద్భుతాల్లో ఎనిమిదవది అయి తీరుతుంది.

ఇది మరో తాజ్ మహల్ - దీని గురించే నేనిప్పుడు చెప్పబోతున్నాను.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఆ రోజు దురదృష్టం వరించిన లోభి ప్రూదయంలాగ ఆకాశం బ్రద్దలయి ధారాపాతంగా వర్షిస్తోంది. కొత్తగా టాక్సీలు వచ్చాయని వచ్చినప్పట్నుంచీ నాకు అర్థం కాని భాషలో 'గైడ్' పోరుతున్నాడు. కాని మేము దిగిన హోటల్ మేనేజరుకి నందాలాల్ అంటే సానుభూతిలాగుంది. మునిలిగుర్రం వెనక బండిమీద చలిలో ముడుచుక్కూర్చున్న వాడిని అతనే మొదట పరిచయం చేశాడు. నవ్వితే పళ్ళు ఎత్తు. నన్ను ఆశగా చూస్తూ వంగి వంగి సలాములు చేశాడు. 'వీడయితే మీకు కుక్కలాగ సలాములు చేస్తాడు. వీడు ఈ ఊరికి తాజ్ మహల్ అంత పాతవాడు - తీసుకుపోండి -' అంటూ వచ్చీరాని తెలుగులో చెప్పాడు మేనేజర్. వచ్చినప్పట్నుంచీ వీలయినంత ఘోరమయిన తెలుగులో మాట్లాడుతూ తాను తెలుగువాడినని నాకు హామీ యివ్వబోతున్నాడు. 'నువ్వు కాకపోయినా యీ హోటల్ మారసులే' అంటే పళ్ళన్నీ కనిపించే లాగ నవ్వుతాడు -

నందాలాల్ ని చూశాను. మాసిన నీలి రంగు తలపాగా, నల్ల చారల కోటు, ముణుకుల వరకూ ఎత్తి కట్టిన పంచె, పల్చటి మీసాలూ, ఆ రోజు వాడి గుర్రబృగ్గీని ఉపయోగించే నా నిర్ణయం మీద జీవితమంతా ఆధారపడినట్టు ఆశతో చూస్తున్నాడు. ఆ పూరంతా వాడికి కొట్టిన పిండిగావును. మంచినీళ్ళప్రాయంగా స్థలాల పేర్లు, వాటి ప్రాశస్త్యం చెప్తున్నాడు. మాట్లాడుతుంటే చిన్న నత్తి ఉన్నట్టు అనిపించింది. మధ్య మధ్య ఆగుతూ, ఏదో ఆలోచనతో నిలిచిపోయిన ముఖం పెట్టి, నాలిక సరిచేసుకొని మరోమాట పేరుస్తాడు - రాజకీయ నాయకుడిలాగ. మన దేశంలో మంత్రి కావలసిన అర్హతలున్న మనిషి - యిన్ని వందల మైళ్ళ దూరంలో గుర్రబృగ్గీ తోలుకుంటున్నాడని దిగులేసింది !

ఇదంతా మా ఆవిడ గమనిస్తున్నట్టుంది గావును - మెల్లగా నా పక్కకి వచ్చి 'పోనైండి, వాడినే బండి కట్టమనండి. నెమ్మదిగా ఊరంతా తిరిగి రావచ్చు' అంది. ఆవిడ మాటలు అర్థం కాకపోయినా, ధోరణి అర్థం చేసుకున్నట్టున్నాడు. ఆమెకి వంగి వంగి సలాములు చేస్తున్నాడు. సేవకులకు వరాలిచ్చిన రాణిలాగ మా ఆవిడ చిరునవ్వు నవ్వుతోంది. 'సరే రా' అన్నాను. అంతే విన్నాడు. మరి అక్కడ నిలబడలేదు. ఏదో పేరుపెట్టి పిలుస్తూ ఒక్క అంగలో హోటల్ ద్వారం దాటి పరిగెత్తాడు. కళపెళలాడే ఎండలో నిర్లక్ష్యంగా నడిచినట్టు వర్షంలోనే నడుస్తూ పోయి గుర్రాన్ని సిద్ధం చేస్తున్నాడు.

ఉత్తరాదివాళ్ళే చేసిన దక్షిణాది యిడ్లీ తిని, మా మేనేజరు మంచితనాన్ని సంచుకొని వసారాలోకి వచ్చి నిలబడేసరికి గుర్రబృగ్గీ సిద్ధంగా వుంది. ముందు జీవితానికంతా రక్షణ లభించినంత ప్రశాంతంగా, నిర్మలంగా వుంది నందాలాల్ మొహం. ఈసారి వాడి పక్కనే మరెవరో ఉన్నారు. చూశాను. నల్లగా, పొట్టి విగ్రహం కనిపించకుండా ముక్కుకి పెద్ద వెండి ఆభరణం వర్షంలో కూడా కరిగిపోకుండా నుదుటన పెద్ద బొట్టు.

మేం దగ్గరికి రాగానే ముఖమంతా చీర లాక్కొని వయ్యారంగా వొంగి వొంగినలాములు చేసింది. నవ్వుతూ 'మేరీబీబీసాబ్' అని పరిచయం చేశాడు నందాలాల్. బండి చుట్టూ దశసరి కేన్వాసుచుట్టాడు. అయినా ఏదో మూల నుంచి అవాంఛితమయిన జ్ఞాపకంలాగ వర్షంలోపలకి తొంగిచూస్తోంది. మధ్య మధ్య ఖాళీలోంచి నేరస్పడి అంతరంగంలాగ రొజ్జుగాలి కొరుకుతోంది.

వర్షంలో స్నానం చేస్తున్న నందాలాల్ కీ, వాడి భార్యకీ యిదేం పట్టినట్టులేదు. సాయంకాలానికి మేమిచ్చే డబ్బుతో రోజుగడుస్తుందన్న వేడి ఆలోచన ఆ చలిలో వాళ్ళిద్దరినీ బ్రతికించినట్టుంది.

ఒకటి రెండు వీధులు దాటగానే ఇరుకు సందుల్లోంచి వచ్చింది బండీ. విజయోత్సాహపు చిహ్నాల్ని మిగిల్చిన ఒక మహా సామ్రాజ్యపు మహానగరంలో బ్రతుకుతూ జీవితం మీద విజయాన్ని సాధించలేని ప్రజలు వీళ్లు. అగ్రాలో మేం చూసిన మొదటి దృశ్యమే అది. అక్కడి రాజులు రాజ్యాల్ని

జయిస్తే వీళ్లు జీవితంతో పోరాడి వీగిపోయారు. బీదరికంతో సంఘీభావం పెరుగుతుందిగావును. ఆ చలి ఉదయాన్ని అక్కడా అక్కడా కుంపట్ల చుట్టూ మనుషులు కూర్చోని ఆప్యాయంగా పలకరించుకొంటున్నారు. విచిత్రం ! ఎక్కడ చూసినా ముసిలివాళ్ళే - పాదుషాల అధికారం, అజమాయిషీలక్రింద నలిగిపోయి, వంగిపోయిన పాత జ్ఞాపకాలలాగా ఉన్నారు. నవ్వితే ఖరీదయిన విస్కీ సీసాలో మిగిలి పోయిన చివరి ఘాటు వాసన లాగ, ఎప్పుడో గొప్పగా బ్రతికిన రోజుల ఛాయలు కనిపిస్తాయి ఆ ముఖాల్లో. వాళ్ళకి ఎటువేపు తాజ్ మహల్ ఉందో గుర్తులేదు. ఎర్రకోటలో గబ్బిలాలు ఉన్నాయో. ప్రభుత్వం ఏర్పరచిన పురాతనవస్తు ప్రదర్శనశాల వుందో తెలీదు. యమూనా నది వేగాన్ని మరిచిపోయి, గమనాన్ని మార్చుకొన్నదేమో అర్థం కాదు. పాత సంస్కృతికి చిహ్నాలుగా, ఆ నగరంలోని శిథిల సమాధుల వరసలో చివరగా మిగిలిపోయిన గుర్తులు వాళ్ళు.

ఆశగా రొట్టెలు తినే ముసిలి వాళ్ళ బృందం ముందు బగ్గీ ఆపమంటే విరిగబడి నవ్వాడు నందాలాల్. 'ఇక్కడేముంది సార్ - ఇప్పుడేంలేదు - ఒకప్పుడు పాదుషాల కాలంలో - ఈ వీధుల్లో రత్నాలు అమ్మేవారట -'.

ఇప్పుడక్కడ చార్ కోల్ దుకాణం, చేతికర్రల షాపు కనిపించాయి. ఈ సారి నవ్వుడం నా వంతయింది.

మళ్ళీ బగ్గీ కదిలింది. వర్షం యీ సారి ఎక్కువయింది. ఇంటి రేకుల మీద పడి తాగుబోతు పేలాపనలాగ వినిపిస్తోంది. రాజుల తీవ్రతకు తట్టుకొని నిలిచిన ప్రజలు ఈ వర్షం తీవ్రతని లక్ష్యం చేస్తున్నట్టు లేదు.

బండిని ఏదో వంతెన దాటిస్తున్నాడు నందాలాల్ - వంతెన క్రింద ఎర్రటి నీటి ప్రవాహం ఏమిటని అరిచాను లోపల్నుంచి. 'జమ్ నా' అంది వాడి భార్య. గొంతు నిర్మలంగా, నిండుగా వుంది. మాక్రింద పారుతున్న ఎర్రటి నది కూడా అంత నిండుగానూ వుంది. కరుణాపూరితమయిన ఋషి అంతరంగంలాగ ప్రశాంతంగా వుంది. ప్రాపంచిక చింతలను వెక్కిరించే స్థితప్రజ్ఞుడి చిరునవ్వులాగ, మీద నుంచి కురిసే వర్షాన్ని జీర్ణించుకుంటూ నిలిచిన ఎర్రటి నీరు. ప్రవాహ గమనం అలసిన బాలింతరాలి నడకలాగ వుంది.

'ఇక్కడి నుంచి తాజ్ మహల్ కనిపిస్తోంది సాబ్. - చూడండి.' అన్నాడు నందాలాల్.

అటు చూశాను. మసక వేసిన ఆకాశం మీద బద్ధకంగా, కదలలేని మబ్బుతునక లాగ - దూరాన ఓ కట్టడం కనిపించింది. అదే తాజ్ మహల్ అయివుంటుందనుకున్నాను.

తరువాత వరసగా చాలా కట్టడాలు చూపించాడు నందాలాల్. 'ఇత్ మద్దుద్దొలా' అనే ఒక్క పేరే యింకా గుర్తుండి పోయింది వచ్చీపోయే యాత్రికుల ఔదార్యం మీద తమ ఉపాధిని ఏర్పరచుకొన్న బీద మహమ్మదీయుల దిగులు కళ్ళు కూడా యింకా గుర్తున్నాయి. ఆ తర్వాత దయాల్పాగ్ తీసుకు వెళ్ళిన గుర్తు.

దట్టమైన చెట్లు మధ్య నుంచి, గతుకుల రోడ్డు వెంబడి నడిపించి మరో గంటకి ఎర్రకోట దగ్గర ఆపాడు. ఆగ్రా అంటే 'తాజ్ మహల్' గుర్తు మా ఆవిడకి. ఇవన్నీ చాలా విసుగ్గా వున్నాయి. అరణ్యమంతా పరుగు తీసి, యింక కాలు కదపలేక ఆకలితో, అలసటతో నిలిచిపోయిన ఖడ్గ మృగం శరీరంలాగ కనిపించింది ఎర్రకోట - ఆ మసక వెలుగులో మరీ దూరానికి - వర్షం తాకిడికి నలిగిపోయిన కాగితం పడవలాగ కనిపించింది.

లోపల మెట్లెక్కుతూ తనకు తెలిసిన ధోరణిలో వర్ణించడం ప్రారంభించాడు నందాలాల్ వాడి పక్క వినయం, సిగ్గు, చలితో కుంచించుకుపోయిన వాడి భార్య. అంత చలిలోనూ మాకంటే చురుకుగా అడుగులు వేస్తూ ముందుకు వురుకుతున్నాడు. వాడిని చూస్తూంటే చరిత్ర చేతుల్లో నలిగిపోయిన, మొగలాయి సంస్కృతికీ, జీవితం చేతుల్లో నలిగిపోయిన నందాలాల్ కి తేడా లేదనిపించింది. గది నుంచి గదికి తిప్పుతూ చివరకి పాదుషా శయనాగారాన్ని చూపించాడు నందాలాల్. రాజవంశాన్ని దీవించే పెద్ద ముత్తయిదువలగా అక్కడికి యమునానది కిటికీలోంచి కనిపిస్తోంది. ఈ గదిలోనే పాదుషాల ముందు చరిత్రకి నాంది జరిగింది. ఇక్కడే పాదుషాల విలాసాలకు బీద ప్రజల చరిత్రలు శిథిలమయిపోయాయి. ఈ గదిలో గడిచిన ఒక అమృతక్షణంలోనే ముంతాజ్ ఒక ప్రపంచ అద్భుత నిర్మాణానికి భర్త దగ్గర నుంచి వరాన్ని వుచ్చుకొంది. ఇన్ని శతాబ్దాల తర్వాత ఒక బీద గుర్రబుగ్గీవాడూ, ఒక సామాన్య రచయితా తమ ఆలోచనల్ని యిక్కడ పంచుకొనే అదృష్టం లభించింది మళ్ళీ యీ క్షణం రాదు అందుకని నందాలాల్ అటు తిరగ్గానే మా ఆవిడని ఒక్కసారి చేతుల్లోకి తీసుకుని ముద్దుపెట్టుకున్నాను. తెల్లబోయి ఆశ్చర్యంగా చూస్తే, 'ముంతాజ్ షాజహాన్ అమర ప్రేమకు పునాది యీ గదిలోనే పడింది ఆ ప్రేమకి మన శ్రద్ధాంజలి యిది - నడువు' - అన్నాను. ఆవిడ ఒకటే నవ్వు.

ఎర్రకోటనుంచి తాజ్ మహల్ స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది. షాజహాన్ వృద్ధాప్యంలో కొడుకు అతణ్ణి బంధించిన గదిలోంచి యింకా విచిత్రంగా కనిపిస్తోంది.

కొడుకు అలా బంధించకపోతే యమునకి అవతలి ఒడ్డున నల్లటి పాలరాతితో మరొక తాజ్ మహల్ వెలిసేదని నందాలాల్ వివరిస్తున్నాడు. నాకు మాత్రం ఆ ప్రమాదం జరగనందుకు ఎంతో సంతోషం కలిగింది. తండ్రి ప్రయత్నాన్ని మధ్యలోనే ఆపేసిన కొడుకు అభిరుచిని మనస్సులోనే అభినందించాను. మహోద్భూత నిర్మాణం ప్రక్క అలాంటి నిర్మాణాన్నే చేయబూనడం దానిని అవమానించినట్టే అవుతుంది. అప్పుడే విరిసిన గులాబి పువ్వు ప్రక్క మరొకటి లేనప్పుడే దాని గొప్పతనం. పునరుక్తినవ్యతను చంపేస్తుంది మేరిలిన్ మస్రో ప్రక్క అలాంటి మరొక అందకత్తెను నిలిపితే అందానికి అన్యాయం చేసినట్టే - ప్రపంచంలో ఒకే ఒక తాజ్ మహల్ ఉండాలి - దానికి సాటి మరొకటి వుండకూడదు - అన్న ఉద్దేశమే ఔరంగజేబు చర్యకు మరొక కారణమై ఉంటుంది.

మళ్ళీ గుర్రబృగ్గిలో ప్రయాణం సాగించాం. మేం ఎదురు చూస్తున్న క్షణం వేపు గుర్రం పరిగెత్తుతోంది. మా ఆవిడకి ఒకటే ఆత్రుత. అప్పటికి అపరాహ్నం దాటింది.

తాజ్ మహల్ ప్రాంతంలోకి బండిని తీసుకు వచ్చి ఆపాడు. హోరున వర్షం. ఎదురుగా పది గజాల్లో ఉన్న వస్తువుకి మాకూ మధ్య బూడిద రంగు తెర జారినట్టు ధారలుగా కురుస్తోంది.

‘ఆ మలుపు తిరిగితే తాజ్ మహల్ కనిపిస్తోంది సాబ్. ముందుకు బండి పోనివ్వరు. అక్కడ గైడ్స్ వుంటారు. చూసి రండి. మేం భోజనం చేసి సిద్ధంగా వుంటాం.’ అన్నాడు నందాలాల్ వాడి భాషలో.

సరిగ్గా ఆ క్షణంలో అందరూ ఆకలిని మరిచి ముందుకు సాగితే, నందాలాల్ కి యిప్పుడు ఆకలి, విశ్రాంతి గుర్తుకొచ్చాయి. మనకి ప్రపంచంలోకల్లా అద్భుత దృశ్యం వాడికి దైనందిన గమ్యస్థానం. మనకి వినోదయాత్ర వాడికి జీవనాధారం. తాజ్ మహల్ వాడి జీవితంలో ఒక భాగం, చరిత్ర వాడికి ఉపాధి.

అటువేపు చూసే ఉత్సాహం కూడా చూపలేదు నందాలాల్. నేను బండి దిగగానే రొట్టెల మూట తీసి బండిలో పరుచుకొని వాడూ, భార్య ఆప్యాయంగా తినడం ప్రారంభించారు.

ఆ క్షణంలో ఆ అద్భుతదృశ్యాన్ని చూడడానికి మేము వర్షంలో ముద్దయిపోయాం. అన్ని దేశాల వారూ, అన్ని రాష్ట్రాలవారూ అక్కడ కనిపిస్తున్నారు. ఒక అపూర్వమయిన అనుభవాన్ని పొందాక ఏర్పడే నిర్లిప్తత, నిశ్శబ్దం - వారి కళ్ళలో ద్యోతకమవుతోంది. అన్ని మతాలూ, అన్ని భావాల సామరస్యం కళా సృష్టిలోనే సాధ్యమవుతుందిగావును. క్రైస్తవునికీ, మహమ్మదీయునికీ భూపాల రాగం ఒకే విధంగా వినిపిస్తుంది. పికాసో చిత్రం, రాగూర్ గీతాంజలీ ఒకే విధమయిన భావప్రేరణను కలిగిస్తుంది.

నా కంటే ఆవిడ తొందరగా అడుగులు వేస్తోంది. తిరగవలసిన మలుపు తిరిగాం. మనస్సు కళ్ళూ ఒక అన్యోన్యమయిన ఆనందానికి సిద్ధపడుతున్నాయి. కాని యిదేమిటి ! - వర్షపు ధారల వెనక ఒక జేగురు రంగు కట్టడం కనిపిస్తోంది. పాతజ్ఞానం సాక్ష్యంతో దాన్ని తాజ్ మహల్ గా పోల్చుకున్నాను. వెలిసిపోయిన జ్ఞాపకంలాగ, నిర్లక్ష్యానికి గురి అయిన సంస్కృతీ చిహ్నంలాగ ఒంటరిగా కనిపించింది. ఆక్షణంలో ఎవరేనా దగ్గరికి వచ్చి ‘ఇది తాజ్ మహల్ కాదు’ అని చెవిలో అరిస్తే బాగుణ్ణిపించింది. “నల్లని వాడు పద్మనయనంబులవాడు’ అని చదువుకొని, మనస్సులో మహోన్నత స్వరూపాన్ని ఊహించుకొన్నాక సినిమాలో లోతుకళ్ల నీలిరంగు కృష్ణుడిని చూసినట్టు నా ఊహలో తాజ్ కీ, దీనికీ పోలిక లేదు! - ఊహ ఎంత మోసం చేస్తుంది! కళ కంటే కళా హృదయం ఎంత ఉన్నత మయినది ! - సగుణరూపి అయిన కళకి పెరుగుదల లేదు - నిర్గుణాత్మకమయిన కళాహృదయానికి అవధి లేదు. ఊహలోని తాజ్ మహల్ ఈ వాస్తవికత ముందు కూలి శిథిలమయిపోతోంది. గోడలు కూలి పోతున్నాయి.

మా ఆవిడ మాత్రం నోరు చప్పరిస్తూ ‘ఆహో ! - ఎంత బాగుంది’ అంటోంది. ఊహకూ వాస్తవికతకూ రాజీ కుదుర్చుకొన్న అదృష్టవంతురాలామె. అక్కడున్న అందరి అదృష్టవంతుల మధ్య నాదురదృష్ట్యాన్ని ప్రకటించుకోవడం యిష్టం లేక, నిశ్శబ్దంగా తాజ్ మహల్ ని సందర్శించి వచ్చాను.

నందాలాల్ సుష్టుగా భోజనం చేసి మేం వచ్చేసరికి ఒక నిద్ర కూడా తీశాడు. వాడి భార్య తాంబూలం వేసుకొంటూ మమ్మల్ని చూసి వాడిని లేపింది. గుర్రాన్ని రుఖిపిస్తూ “ఏం సాబ్, ఎలా వుంది?” అన్నాడు.

జీవితంలో అన్ని కర్మలనూ ముగించుకొని సన్యాసాన్ని స్వీకరించుచిన యోగి, సంసారసాగరంలో తలమునకలయిన వాడిని వేసిన ప్రశ్నలాగ వినిపించింది ప్రశ్న. నేనే సమాధానం చెప్తేనే ? బాగులేదన్నా చిరునవ్వు నవ్వి మమ్మల్ని క్షమించేంత నిబ్బరంగా ఉన్నాడు. భోజనం తర్వాత మళ్ళీ నందాలాల్ హుషారు పుంజుకొన్నాడు. ఇంకా ఏవేవో స్థలాలు చూపించాడు. కాని నాకు మాత్రం ఆ తర్వాత ఉత్సాహం చచ్చిపోయింది.

బేరం చేసిన దానికంటే ఎక్కువే యిచ్చాను వాడికి. వాడూ, వాడికంటే భార్య సాష్టాంగ పడిపోయారు. బీదవాడి సంతోషం ఎంత చవుక ! కాని, ఎంత గొప్ప కాని, వాళ్ళ కృతజ్ఞతలకి మా ఆవిడకి కళ్ళనీళ్ళే వచ్చాయి భాష రాదు కాని, లేకపోతే వాడి భార్యకి మంచి నేస్తం అయేది ఆ తర్వాత ఎన్నో వారాల పాటు నందాలాల్ ని, వాడి పొట్టి భార్యనీ గుర్తు చేసుకొంటూనే వుంది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

మళ్ళీ పదేళ్ళకి ఢిల్లీ ప్రయాణం పడింది. ఆఫీసులో నలుగురిని ఢిల్లీలో ట్రయినింగుకి పంపారు. అప్పుడు మళ్ళీ ఆగ్రా వెళ్ళాలని మిత్రులంతా తీర్మానించారు కాని, ఆ వర్షంలో మసకబారిన కట్టడం, ఎర్రకోట - వీటి జ్ఞాపకాలు, అప్పుడు ఏర్పడిన అభిప్రాయాలూ యింకా చెరిగిపోలేదు అందుకని ఆగ్రాకి మాత్రం రానన్నాను కాని మిత్రులు మాత్రం వదలేదు “నువ్వొకసారి వెళ్ళావుకనక మాకు సుఖపు పద” అన్నారు ఊహని చెరిపేసుకోవాలన్న తాపత్రయం, వాస్తవాన్ని చూసిన ఆనందం కన్న గొప్పదనుకుంటాను కాని తాజ్ మహల్ చూశాక ఊహని ఊహా ప్రపంచంలోనే నిలవనిస్తేనే అపూర్వమయిన ఆనందం ఉన్నదని నిశ్చయానికి వచ్చాను. ఈ సూత్ర ప్రకారం చార్లీ చాప్లిన్ తో మాట్లాడడం, గ్రేటా గార్బోను ముద్దుపెట్టుకోవడం, న్యూయార్కు వీధి బార్ లలో నీగ్రో సంగీతం వినడం నేను చస్తే చేయను - అవి నాకు అత్యంత ప్రియతమ మైనవి కనక.

మొత్తం మీద అగ్రా వచ్చుం. అదే మద్రాసి హోటల్లో దిగాం. అదే మేనేజరు హోటల్లో వున్నాడు. చరిత్ర మారడనికి 10 ఏళ్ళు చిన్న వ్యవధి - కాని జ్ఞాపకం మాయదానికి పదేళ్ళు పెద్ద అవధి. నేను గుర్తు చేశాక కాని పోల్సుకోలేక పోయాడు మేనేజరు. గుర్తు చెయ్యకుండానే పోలిక పట్టగలిగిన వాడు ఒక్కడే నందాలాల్ ! - నన్ను చూడగానే హోటల్ ఆవరణలోకి పరిగెత్తుకు వచ్చాడు. మొహం ఇంతయ్యింది. పదేళ్ళు వాడిని చాలా మార్చాయి. జుత్తు నెరిసింది. ఒక్క బాగా వచ్చింది. మీసాలు తీసేశాడు. కనుబొమ్మలు దుబ్బుల్లాగ పెరిగాయి. కళ్ళు ఎర్రగా వున్నాయి. తాగుడు ఎక్కువ అలవాటు చేసుకున్నాడుగావును. కాని గొంతులో సౌమ్యత పోలేదు. లేక నా మీద గౌరవమేమో అది. ‘మేమ్ సాబ్ రాలేదా సాబ్’ అన్నాడు వాడి ముసిలి గుర్రం అక్కడికి కనిపిస్తోంది. మా మిత్రులకి చెప్పాను - వీడయితే మనకన్నీ తీరికగా చూపుతాడని. కాని అప్పటికి టాక్సీలు ప్రబలంగా వున్నాయి. మంచి ఇంగ్లీషు వచ్చిన గైడ్ ని తీసుకుని కారులో పోదాం అన్నారు. వాళ్ళ సంస్కారానికి నందాలాల్ మురికి బండి, వాడి భాష అడ్డొచ్చాయి. ‘వద్దంటున్నారు నందాలాల్’ అన్నాను - ‘పర్వాలే సాబ్. సాయంకాలం తమ దర్శనానికి వస్తాను. ఒక అరగంట నాతో రండి’ అన్నాడు. మేం వద్దన్నామని విచారం లేదు. పదేళ్ళు, క్రిందటయితే దిగులు కనిపించేది. ఇప్పుడు నవ్వుతూ వున్నాడు - వయస్సు జీవితంపట్ల పిరికితనాన్ని చంపేసి ఒక వేదాంతాన్ని మిగిల్చింది. ఇప్పుడే నిండుగా వున్నాడు నందాలాల్.

ఈసారి ఎండ వెలుగులో తాజ్ మహల్ కాస్త మెరుగుగా కనిపించింది. అప్పట్లో కళాసృష్టిని సానుభూతితో అంగీకరించానే కాని ఆప్యాయతతో అనుభవంలో పొదుగుకోలేదు.

సాయంకాలం తిరిగి వచ్చేసరికి నందాలాల్ సిద్ధంగా వున్నాడు. వేడి కాఫీ తాగి వాడి గుర్రబ్బగ్గిలో బయలుదేరాను. ఇప్పుడు వాడి భాష బాగా అర్థమవుతోంది.

ఉన్నట్టుండి అడిగాను: ‘నీ భార్య కనిపించదేం?’ అంటూ. అంతే ! కళ్ళ నీరు కార్పడం ప్రారంభించాడు వాడు. ఆ కథంతా చెప్పకొచ్చాడు. మూడేళ్ళ కిందట పోయిందట. అప్పటినుంచీ ఒంటరిగానే బండి నడుపుకొంటున్నాడట. జాలేసింది నాకు. ఆ దంపతుల సమిష్టి జననం చూసిన నాకు, ఇప్పటి నందాలాల్ ఒంటరి జీవితంలో అసమగ్రత కొట్టవచ్చినట్టు కనిపించింది. శిథిలమయిన పాదుషాల గోరిల మీద నుంచి కూడా ధైర్యంగా గమనిస్తున్న మొగలాయీ సంస్కృతి చరిత్ర, ఇవాళ సజీవ శైధిల్యాన్ని అనుభవిస్తున్న నందాలాల్ దగ్గరికొచ్చి ఆగిపోయింది. ఆగ్రా ప్రాచీన సంస్కృతీ చైతన్యంలో నందాలాల్ ఒక భాగమయితే, ఇవాళ ఆ చైతన్యం స్తంభించిపోయినట్టే కదా !

‘ఎక్కడికి యిలా !’ అన్నాను.

‘చెప్తాను సాబ్’ అంటున్నాడు అంత దుఃఖంలోనూ వాడిని పలకరించి, వాడి కష్టాలనూ పరామర్శించిన నా సమక్షం కొంత మనశ్శాంతిని కలిగించడం కనిపెట్టాను. గుర్రబ్బగ్గి ఎర్రకోట మలుపు తిరిగి, ఓ నూరు గజాలు దాటి దట్టంగా పెరిగిన చెట్ల మధ్యకి వచ్చి ఆగింది. సంధ్య వెలుగు అక్కడికి జారడం లేదు. కాలగమనంతో ప్రమేయం లేని ఒక నిశ్శబ్దం ఆ ప్రాంతమంతటా ఆవరించి వుంది. మరో పది గజాలు నడిపించి ఒక చోట ఆపాడు. చుట్టూ శుభ్రం చేసి మధ్యలో తులసికోటలాంటా కట్టడం వుంది. దానికి ఎర్రరండు పూశాడు. నిన్నటి పువ్వులు ఎండి గాలికి రెపరెపలాడుతున్నాయి. చుట్టూ బంతి పువ్వులు మొక్కలు పాతి ఉన్నాయి. అతి భక్తితో, వినయంతో అక్కడ ముణుకులమీద కూర్చొని తలవొంచాడు.

‘ఇక్కడే సాబ్ నా భార్య పోయింది. మూడేళ్లయింది. నేనీ గుడిసెలోనే ఉంటున్నాను.’ అంటూ పక్కనున్న గుడిసె చూపించాడు.

దీనంగా ఆర్థంగా ఆ కట్టడం వేపు చూస్తున్నాడు నందాలాల్. విధి విధించిన శాపాన్ని నిశ్శబ్దంగా స్వీకరించి, ఆ ఒంటరితనాన్ని భార్య పట్ల కృతజ్ఞతతో నింపుకొన్నాడు. అప్పటి వాళ్ళ ఆప్యాయత, అన్యోన్యత, పొట్టి భార్య తెల్లటి చిరునవ్వు, ఇద్దరూ కలిసి కష్టాన్ని పంచుకొనే ఒద్దిక — అన్నీ గుర్తుకొచ్చాయి.

ప్రపంచమంతా దీనిని గుర్తించక పోయినా వాడికి అవసరం లేదు. వాడూ, వాడికి నచ్చిన ఆవులూ తెలుసుకుంటే చాలు. వాళ్ళ జ్ఞాపకాలలో ఆమెకు అమరత్వం సిద్ధింప చేశాడు. దూరంగా కనిపించే ఉన్నతమయిన కట్టడంలో భార్య పట్ల ప్రేమానురాగాలతో పాటు, ధనం లభింపచేసిన రీపీ, దర్పం ఉన్నాయి. ఇక్కడ నిర్మితమయిన ఈ చిన్న కట్టడంలోనూ అంత ఔన్నత్యమూ వుంది. అంతకు మించిన ప్రేమానురాగాలున్నాయి. కాని వాటితో పాటు బీదరికం యిచ్చిన నిరాడంబరత, విశ్రాంతి ఉన్నాయి.

అక్కడ విశ్రమించే ప్రేమమూర్తి నలుగురిమధ్యా అనునిత్యం గుర్తింపబడే అదృష్టవంతురాలయితే, యిక్కడ విశ్రమించిన నందాలాల్ పొట్టి భార్య నలుగురి ప్రమేయం లేని ప్రశాంత సుషుప్తిననుభవిస్తున్న అదృష్టవంతురాలు. భార్యతో సుఖాన్ని, భార్య లేని దుఃఖాన్ని తనకే మిగుల్చుకొన్న అదృష్టవంతుడు నందాలాల్. అల్లంత దూరంలో కనిపించేది ప్రపంచమంతా వినయంతో చూసే తాజ మహల్ అయితే, ఇది ఒక గుర్రపు బగ్గి వాడి హృదయాన్ని ఆర్పణ చేసే తాజ్ మహల్.

అప్పటి జ్ఞాపకాలు పునశ్చరణ చేసుకొంటున్నాడు గావున — ఇంకా అటు వేపే నిశ్చలంగా చూస్తున్నాడు. తెలియకుండా నాకూ కళ్ల వెంట నీళ్ళొచ్చాయి.

‘ఇక వెడదామా?’ అన్నాను.

‘నా కోసం ఇంత దూరం వచ్చారు సాబ్. నా కదే పదివేలు.’ అని కాళ్ళు పట్టుకున్నాడు.

తిరిగి వస్తూ అనుకున్నాను — ఈ సారి నిజమైన తాజ్ మహల్ ని చూశానని — ఈ ఆగ్రా ప్రయాణంలో సార్ధకత ఉన్నదనీ.

మనసు చెప్పిన కథ

తల్లవజ్జుల పతంజలి

(1966 జ్యోతి మాసపత్రిక, సెప్టెంబర్, సంచక నుంచి)

క్రోత్త ఇంట్లో పాత సంసారాన్ని సద్దుబాటు చేసే ప్రయత్నంలో ఉన్నాను. ఉన్నవారికి దూరంగా, తెలిసిన మనుషులకి ఎడంగా క్రొత్త ప్రాంతంలో పెద్ద ఊళ్ళోనే అడుగుపెట్టినా ఎందుకో ఇద్దరం ఏకాంతంగా ఉన్నామన్న అనుభూతి పోలేదు. చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచం కంటే ఓ మెట్టుపైనే కిందో, మొత్తానికి దాంతో సంబంధం లేని చిన్న మరో లోకంలో విచిత్ర ఏకాంతవాసం కనీసం మా అనుభూతి. మొదటిరోజే పొయ్యి రాజెయ్యడం మన కిష్టం లేదు.

“పోనీ హోటల్నుంచి తెప్పిస్తాను, ఏం?” అనేశాను.

“ఎందుకండీ? చేసుకుంటే ఏంపోతుంది?”

అసలు సినలైన భార్య అనవలసిన మాట తను అనేసింది. “మొదటి రోజే ఈ పొదుపెందుకులే?” మొత్తానికి ఆమె శ్రమ పడ్డం ఇష్టం లేకపోతేనేమి. నాకు బజారు వెతుక్కుంటూ వెళ్ళి సరంజామా తేవడానికి బద్దకంవల్ల అయితేనేమి ఓ ఉడిపి వంటవాడి హస్తపాకం ఆరంగించాం.

బడలిక వల్లా, ఏవో ఆలోచనలవల్లా, అన్నిటిని మించి క్రొత్త స్థలం తాలూకు ఓ క్రొత్తదనం – వెరసి బద్దకం. నిద్ర ఇత్యాదులు ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తున్నాయి నన్ను. లోపల నవరిస్తున్న సామాను మంచి లయతో మెల్లగా జోకొడుతున్నాయి. నిశ్శబ్దంగా సమీధ వెలిగించి పడుకున్నాను. తను వచ్చింది. మాట్లాడే ఓపిక ఇద్దరికీ ఉన్నట్టు తోచలేదు.

సగం సగం సద్దిన సామానుల మధ్య, విశాలమైన గదిలో మంచాలు పరుచుకుని నిద్రారంభం చేసే ప్రయత్నాలు ఆరంభించాం. నాతో ఏవో కబుర్లు చెబుతూనే మెల్లగా కళ్ళు మూసుకుని త్వరలోనే సుషుప్తిలో ములిగిపోయింది నళిని. రెండు మూడు సార్లు పిలిచి ఊరుకున్నాను.

నాకు నిద్ర తాలూకు మగత తప్ప నిద్ర వచ్చే సూచనలు కనబడ్డం లేదు. బోర్లా పడుకుని ఏదో ఆలోచిస్తూ ఆమె వైపే చూస్తున్నాను ...

పెళ్ళై రెండు ఏళ్ళు దాటిపోయింది. అప్పుడే ఆమె ముఖంలో వివాహిత యొక్క ఓ విధమైన గాంభీర్యం, ఏదో హుందాతనం వచ్చాయి; చలాకీ తనం, చిలిపి తనం ఎటువంటి మటు మాయమయిపోయాయి, బాధ్యతలు బరువును పుంజుకోక ముందే, ఆమెను చూడగానే, బరువు బాధ్యతల కోసం సంసిద్ధపడినట్టే కన్పిస్తుంది. బడలిక వల్ల మొహం కించిత్ వాడిపోయి ఉంది. సుఖ సుషుప్తి వల్ల దీర్ఘంగా ఆమె నిట్టూర్పులు విడుస్తూ తాత్కాలికంగా ఈ చరాచర ప్రపంచపుటంచులను దాటి వెళ్ళిపోయింది ... కళ్ళ కింద లేతగా, నున్నటి నలుపు ప్రసరించింది. శ్రమపడిన తరువాత ఓ విధమైన వింత సౌందర్యాన్ని ప్రదర్శిస్తారు ఆడవాళ్ళు. ఎందుకో చిన్న నవ్వు నా పెదవుల మీద నిలిచింది. మెత్తగా, సున్నితంగా చేత్తో ఆమె ముంగురలను పైకి నెడుతూ కపోలాలను స్పృశించాను. ఆలోచనలు, భావనలు ఎక్కడి వక్కడే కరొగొపోయాయి. నా కళ్ళు కూడా మెల్లగా మూతలు పడ్డాయి. అలాగే చెయ్యి ఆమె మీదకు జారవేసి, నేనూ నిద్రలో ములిగిపోయాను.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

మెలకువ వచ్చి చూసేసరికి చెయ్యి ఖాళీ మంచం మీద విశ్రాంతి తీసుకుంటోంది. బరువుగా రెప్పలను ఎత్తి చూశాను. చుట్టూ అప్పుడే పరిశుభ్రంగా ఎక్కడివక్కడ అన్నీ సర్దేసి ఉన్నాయి. మెల్లిగా లేచి కీళ్ళను ఓసారి కిరుమనిపించి, బొంగురుగా పిలిచాను. కాఫీ కప్పుతో సహా ఎదురుగా వచ్చి నిలుచుంది నళిని.

“అయిందా నిద్ర?”

“ఎప్పుడయింది?”

“ఓ అరగంట కింద.”

“అవునే, నీకు నిద్రా భద్రా ఎందుకు? అసలు ఓ పెద్ద సైజు మెషిన్ని పెళ్ళి చేసుకున్నాను.”

“పాపం” నవ్వేసిందామె.

బాగా సాయంకాలం అయిపోయింది. నిద్ర విడిచిన ఉత్సాహం, బద్దకం రెండూ మొహాన్నీ, ఆలోచనల్నీ చుట్టేశాయి. ఒంటరిగా బయలుదేరాను. కోలాహలం, రిక్షా గంటలు, పక్షం కిందట పళ్ళను, తాజావని కొనమని ఆహ్వానాలు, మొలతాళ్ళు, రిబ్బన్నూ వగైరాలు కేవలం ప్రజలకు దానం చేస్తున్నట్టుగా భావిస్తూ గొంతు చించుకోవడం – అన్నిటి మధ్యనుంచీ చొక్కా మీద వలసినంత ధూళి పేరుకోగా, ఓ గ్రంథాలయం తాలూకు చెరిగిపోయిన బోర్డు చూసి లోపల ప్రవేశించాను. పేపరు చదువుతూ కూచున్నాను. వెనక కిటికీలోనుంచి వాడీ, వేడి తగ్గిన సూర్య కిరణ పుంజాలు సున్నితంగా చెవుల మీద నుంచి

బుగ్గలను తాకుతున్నాయి. పేపరు మడిచి కూచున్నాను. చుట్టూరా నిశబ్దంగా ఉంది. గదిలో ఇద్దరు ముగ్గురికంటే లేరు. నా యొదట కుర్రవాడు గుణించకుంటూ పిల్లల బొమ్మల భారతం పారాయణ చేస్తున్నాడు. మరొకాయన 'అశ్వమేధానికి' సంబంధించిన బొమ్మలను గమనిస్తున్నాడు.

ఆఫీసులో రేపు మన దర్శనం ఇవ్వాలి. వీలైతే మరో వారంరోజులు నిద్రపోదామని వుంది. పరిచయాలూ, స్నేహితులూ లేని ఊరు అరణ్యం లాగ ఉంది. అన్ని వందల మొహాలలో గతంలో దర్శించిన మొహం ఒక్కటి కనుపించదు. మెల్లగా కళ్లు మూసుకుని, చేతులు కట్టుకుని అనవసర యోచనా సమాధి గదిలో ప్రవేశించాను...

ఒక్కసారి, చటుక్కున శరీరానికి చిన్న కంపం కలిగింది. బద్దకం రెక్కలు వచ్చినట్టు ఎగిరిపోయింది. మెదడులో, ఆలోచనలో ఒక్కసారి చిలికినట్టుంది. చప్పున కళ్ళు తెరిచి ఓసారి గడియారంవేపు చూశాను. ఆరున్నర దాటిపోయింది.

శారద ఇక్కడే ఉంది .. అవును. కనీసం ఇక్కడే ఉన్నట్టు జ్ఞాపకం. ఉదయంనుంచీ గుర్తురానందుకు నన్ను నేను శపించుకున్నాను. ఆమె పేరు గుర్తుకు రాగానే ఇంతవరకూ చెవులనూ, ఆలోచనలనూ వేధిస్తున్న కోలాహలాభరిత లోకం నా నుంచి వేల మైళ్ళ దూరం పారిపోయింది. అనిర్వచనీయ భావ తరంగాలు నన్ను వశపరుచుకున్నాయి. ఇదమితంగా నేను ఆమె గురించి గానీ, ఆమె జీవితం గురించి గానీ ఏమీ ఆలోచించడం లేదు.

కాని నాకు తెలియకుండా మనసు పాత జీవితంలోకి సాగిపోయింది. ఓ ఆలోచన, భావపుంజాలు – గట్టిగా ఇదని నేను చెప్పలేను. ఆనందం? ఏమో, ఏదో, మొత్తానికి ఏదో కావాలనుకున్న ఆలోచన. మన పరిధుల నుంచీ దూరం కాకూడదని కోరుకునే ఓనిబిడభావ వితతి. ఏమి అనుకుంటున్నావో నాకు తెలియదు. ఆ అనిర్వచనీయయోచనా సమాధిలోనే హాయిగా ఉండాలనిపిస్తోంది.

వెచ్చటి ఆలోచనలు, మనస్సునీ, మెదడునీ సంపూర్ణంగా వశపరుచుకున్నాయి. మనిషి నిర్వచించలేని అనుభవాలను వెలువరించే సాధనం ఉంటే బాగుండును. గుండెలోని ఈ తియ్యటి అనుభూతి సంబంధమైన సాంద్రతను కొలిచే సాధనం ఉంటే బాగుండును. ఏదో, చేతనుంచి జారిపోయిన అనుభవం, దూరం అయిన భావన, మళ్ళీ ఒకనాటి అధికారం, తద్వారా అహంకార నమ్మితిమైన ఆనందం, బాధ కూడా – అన్నీ సన్నటి మబ్బు తెల్లా నన్నూ మనస్సునీ సున్నితంగా పెనవేసుకు పోయాయి. నేను పూర్తిగా లోబడి పోయాను. ఆలోచనలను దూరం చేసుకుందామని ప్రయత్నించలేదు. అలాగే కూచుని, కళ్ళు మూసుకుని నాకు తెలియని, చెప్పలేని వెచ్చటి భావపరిధుల్లో ఉండిపోయాను. ఎందుకో నాకు ఆ లోకం నుంచి బయటపడాలనిపించలేదు; ఇష్టంలేదు.

శారద ... అదే ... నేను పేరు తప్పించి, నిజానికి ఆమె రూపం కూడా జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవడంలేదు. ఆమె పేరు, దానితోపాటు సహస్ర అనుభూతి పరంపరలు నన్ను ఆ పైన ఆలోచించనీయకుండా చేసి వేస్తున్నాయి. శ్రమించి నా మనసు కూడా మరేమీ గుర్తు చేసుకునే ప్రయత్నమూ చెయ్యడంలేదు. కల – భావన – ఊహ – అన్నీ!

బాగా చీకట్లు పరుచుకున్నాయి. నేను లేచేసరికి బొమ్మల భారత పారాయణ ముగించి కుర్రవాడు ఎటో పారిపోయినా, అశ్వమేధ సోమయాజి మాత్రం అతి జాగ్రత్తగా, ఆశ్చర్యకరమైన శ్రద్ధతో అటూ ఇటూ బొమ్మలను తడేకంగా పరిశీలుస్తున్నాడు. లేచి బయటకు నడిచాను. వీధులనుండా దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. కాళ్ళు పెద్దగా నా ప్రయత్నం లేకుండానే గుర్తు చేసుకుంటూ ఇంటివేపు నడిచిపోతున్నాయి. గుమ్మం దగ్గరే, నా కోసమే కాబోలు ఎదురుచూస్తూ నళిని కనిపించింది ..

“నయమే, ఇల్లు గుర్తుంచుకుని మనింటికే వచ్చారు. మరో ఇంటికి ఉడాయించారు కారు – రండి, దయ చెయ్యండి.

నవ్వుతూ లోపలకు అడుగు పెట్టాను – వెనకాల తలుపు వేసిన శబ్దం అయింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఉదయం, ఇంకా ఆఫీసు అడప తొక్కకుండానే ఎప్పుడు ముగుస్తుందా అని ఆలోచించేస్తూ, స్నానయజ్ఞం, భోజనయజ్ఞం, వీడ్కోలు వేడుక, వగైరా రెండేళ్ళనుంచీ అలవాటయిన ఆనవాయితీ తోరణాలను దాటుకుని, రిక్షా యొక్కి దానికంటే ముందు ఆలోచనలతో ఆఫీసువేపు బయలుదేరాను.

పని చేయించే బాధ్యత తప్పించి, చెయ్యవలసిన ఆగత్యం లేకపోవడంతో మళ్ళీ నన్ను ఆలోచనలు ముసురుకున్నాయి.

మా అవసరాలకు నాన్నగారి వేపు ఎన్నడూ అభ్యంతరాలు రాకపోగా, అమ్మ మమ్మల్ని వెనక్కు వేసుకొచ్చే ఆసరా ఉండగా ఎన్నడూ బరువు భాద్యతల బాధలు తలపుకు రాని భూతకాలంలో నేను బి.యే. వెలగపెడుతుండే వాణ్ణి. ఇంట్లో, బయటి కూడా వలసినంత స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యం ఎన్నడూ నానుంచి దూరం కాలేదు. అప్పుడూ, ఇప్పుడూ కూడా.

నాన్నగారు, పిత్రార్థితానికి మరి కొంచెం కలపడం వల్ల స్వగృహం అంటూ ఒకటి ఉండేది మాకు. మేం కాక మరో ఒక మాదిరి సైజు కాపురం ఉండ తగ్గదిగా ఉండేది - ఎప్పుడూ ఏదో ఒక పొరుగు సరిగ్గా ఎప్పుడు బి.యే.లో చేరేనో ఇంకా మర్చిపోకముందే, మూడేళ్ళు మమ్మల్ని వెనక పడవేసి గబగబా ముందుకు సాగిపోయాయి. పరీక్ష గట్టు కీడ్పిం తరువాత పై చదువు సమస్య చర్చించడంతోనే సగంపైగా కాలం వ్యర్థం అవడం వల్లా, తరువాత అమ్మ అభ్యంతరాల వల్ల సగం, వగైరా చిల్లర కారణాలన్నీ కలగలసి మన యం.ఎ.విద్యాభ్యాసం ఓ సంవత్సరం వెనక్కు ముందుకూ ఊగి, చివరకు వనకే ఆగిపోయింది - కాబట్టి చూడవలసిన వ్యవహారాలు లేక పూర్తిగా ఖాళీగా ఉండిపోయాను.

ఇంకా మూడు నెల్లు గ్రీష్మం ఉందనగానే, ఏదో స్నేహితుడి వెళ్ళికని చల్లగా నాన్నగారికి నచ్చ చెప్పవలసిన బాధ్యత అమ్మమీద వదిలేసి జారుకున్నాను. పెళ్ళి పేరున నాలుగైదు రోజులూ ఇంటినీ పరిసరాల్నీ మర్చిపోయి, నూత్న వధూవరుల్ని ఏకాంతానికి వదిలివేసి ఆఖరికి మిత్రబృందం అందరం తిరుగుముఖం పట్టాం.

చాలాకాలంగా అప్పటికే కారణాంతరాల వల్ల పక్క భాగానికి వేసి వున్న తాళం అదృశ్యమవడం చూస్తూ మెల్లగా లోపలకు అడుగు పెట్టాను. చెప్పిన, ఒప్పుకున్న, కాలం కంటే ఆలస్యంగా వచ్చిన కారణాలు సాధ్యమైనంత వరకూ ఊహించి చెప్పతూ, స్నానం ముగుంచుకుని, చెవిలో తేమను తువాలతో తుడుచుకుంటూ ఇంట్లోకి అడుగు పెడుతూ ...

“అమ్మా, నాన్న ఉత్తరం రాసేరేవ్.”

ఎక్కడ నుంచో ఆడగొంతు అందులో అమ్మాయి కంఠస్వరాన్ని నా చెవులు వెంటనే పట్టేశాయి. ఒక్క క్షణం నుంచుని గబగబ లోపలికి వెళ్ళాను.

పచ్చడి కలుపుతూ అన్నాను. “అమ్మా, పక్కన ఎవరైనా చేరారా ?”

“ఆ. ఆయనకు ఏదో - అదేం ఉద్యోగం చెప్పా ...” తన జ్ఞాపక శక్తిని తిట్టుకుంటూ అంది అమ్మ.

“ఎప్పుడూ కేంపుల మీద ఉంటాట్ట. నువ్వెళ్ళిన రోజే చేరాను. చాలా మంచి కుటుంబం.”

నిజానికి నాకు వారి కుటుంబం నుంచి మర్యాదల మీద కన్నా, నా చెవులు విన్న కంఠస్వరం తాలూకు యజమానురాలు ఎవరనే ఉత్కంఠే ఎక్కువగా ఉంది. కానీ నిశ్శబ్దంగా భోజనం ముగించి ముందు హాల్లో ఏదో పుస్తకం తెరచి కూచున్నాను.

“అమ్మా, నే కాలేజీకి పోతున్నాను.”

మళ్ళీ అదే స్త్రీ కంఠస్వరం పారాహుషార్ వినిపించింది. చదువువేపున్న నా ఏకాగ్రత చెదరి కళావికలై పోయింది. చిన్నగా ఓ సారి దగ్గి వరండాలో వెళ్ళి నిలుచున్నాను. అప్పుడే, రోజారంగు బట్టల్లో ఉన్న ఓ తెల్లటి మధ్యరకపు టెట్టు ఆకారం నా కళ్ళ చివరల్ని దాటి వెళ్ళిపోయింది. ఏదో సుగంధ పరిమళాల్ని మాత్రం నాసికా పుటాలకు అందించి. మళ్ళీ చదువు... మొత్తానికి వరసగా రెండు రోజులూమెను నేను చూడడం జరగలేదు. నే హాల్లో ఉండగా అమ్మ కంఠం పక్కనే కిలకిలమనే నవ్వు తాలూకు శబ్దం, ఇంట్లో కూర మాడిపోతోందనో, స్నానానికి పోతున్నాననో అందచేసే పారాహుషార్లు తప్పించి, నాకు ఆ ఆశరీరవాణి దర్శనం కాలేదు. కానీ పొరపాటున కూడా అమ్మతో ఆ మాట నేను ఎత్తులేదు.

నేను వచ్చి వారం గిరున వెళ్ళిపోయింది. హఠాత్తుగా, పదకొండు గంటల తర్వాత ఉదయం ఆశరీరవాణి వినిపించింది. ఏదో హిందీ పాటను పునః పలుకుతూ, వెంటనే కళ్ళు క్యాలెండరుమీదకి పోయాయి. ఆదివారం ! ఎందుకో ఆనందం .. గబగబా వెళ్ళి మొహం కడుక్కుని, సరిగ్గా తల దువ్వుకుని వచ్చి మళ్ళీ పక్షం క్రితమే వదిలేసిన పుస్తకం పట్టుకుని కూచున్నాను. అమ్మ వంటింట్లో ఉంది. తెలియకుండానే పుస్తకంలో ములిగిపోయిన నన్ను మళ్ళీ ఆశరీరవాణి మేలుకొల్పింది.

“ఏం చదువోనండీ. ఫైనలియరన్న పేరేగాని అన్ని సబ్జెక్టులు మర్చిపోయాను. ఖర్చు అవును గానీ మనకి సొజ్జప్పాలు చేసి పెడతానన్నారు. మాటదాటేయ కండి - నాకు గుర్తుందిలెండి” కిలకిలలు.

చనువు చాలానే ఉంది. నాకు పుస్తకం మీద ఏకాగ్రత ఎన్నడో మసి అయిపోయింది.

“చూడమ్మా శారదా ! హాలో టేబిలు మీద కొత్త పత్రిక ఉంది. పట్టా.”

అమ్మకి మనసులో తొలిసారిగా చాలాసార్లు నమస్కారాలు పెట్టాను. ఎవరో వ్యక్తి వస్తున్న ఛాయలు కనుపించాయి. చీర తాలూకు గరగరలు...చటుక్కున వెళ్ళి టేబిలు ముందు నుంచుని, సొరుగు గాలించడం ఆరంభించాను. గాజుల చప్పుడు గుమ్మం దగ్గర ఆగిపోయింది. సొరుగు మూసి వెనక్కు తిరిగాను.

“పత్రిక ...” ఒకటి రెండు క్షణాలు తటపటాయించి సున్నితంగా అడిగిందామె.

“ఆహా — తీసుకోండి” నవ్వుతూ ఆమెకు అందించి. ఆచేతనంగా కుర్చీలో కూచుండి పోయాను శారద! మంచి పేరు తెల్లటి ఆకారం అనంతాకాశం విరిగి కిందపడ్డా పరుచుకోగల కళ్ళూ — మెత్తదనం తియ్యదనం కాదు గానీ మళ్ళీ ఓసారి వినాలనిపించే కంఠ స్వరం వెరసే ఆమె.

రోజులు గడిచిపోతున్నాయి పెద్దగా చనువు ఏర్పడకపోయినా శారద మొదట్లోలాగ నా తాలూకు ఛాయలు కనుపిస్తే అదృశ్యమవడం లేదు కంఠస్వరం మాత్రం తగ్గుతోంది. నేను కూడా సాధ్యమైనంత వరకూ అమ్మ మాటల మధ్య స్నానాల గదివేపు వస్తూనే వెడుతూనే ఏదో ఒక చలోక్తి విసిరి మరీ వెడుతూండే వాణ్ణి.

మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలైంది. లేచి బయటకు వెళ్ళి కాంటీన్ కాఫీ తాగి వచ్చి కూచున్నాను తలంతా బరువుగా ఉంది. బద్దకంగా కదలడానికి ఇష్టం లేని స్థితిలో ఉన్నాను. వచ్చిన రెండు మూడు కాగితాలు చూసి అవసరమైన హాకుం జారీ చేసి మళ్ళీ కుర్చీలో జారగిల బడ్డాను.

జీవితంలో కొన్ని కొన్నిటిని కొన్ని కారణాల వల్ల చూస్తునే పోగొట్టుకుంటూంటాము. తెలిసి చేజారిని పెన్నిధిని చూస్తే బాధగా ఉంటుంది కానీ చెయ్యి దాటిన తర్వాత విలువను గుర్తించిన వేదన వర్ధనాతీతం. మనసుకి సంబంధించిన ఓ విధమైన బలహీనం భయం ఇత్యాదులు కళ్ల యెదుట కనుపించే విషయాల్నే దాటవేస్తాయి పునశ్చరణ చేసుకున్న తరువాత. కలిగే బాధకంటే సరిగ్గా ఆలోచించి గమనిస్తే ఓ విధమైన గర్వమే మిగులుతుంది.

నాకు సంబంధించినంతవరకూ సరిగ్గా ఇలాగే జరిగింది. ఆశించడం మనవంతు, ఆశ పెట్టడం మనవంతు. కానీ వీటన్నిటి కంటే ముఖ్యమైనది మరొకటున్నదన్న సంగతి నేను తరచుగా విస్మరించాను. స్త్రీలకు సంబంధించినంతవరకూ నేను పెంచుకున్న ఆలోచనలు అదోలా, ఉండేవి. విలువైన వాటివేపు ఆశగా చూడడం మానవ సహజం. అందమైన ప్రతి స్త్రీ వేపు కళ్ళు పెద్దవి చేసుకుని చూచినంతగా, చేరువకు వచ్చినపుడు చొరవ చెయ్యడం అంత సులభం అనుకోను.

రోజులు గడిచిపోయాయి. బాగా పరిచయం, దాంతో పాటు మనం గమనించకుండా పెరిగే చనువు అన్నీ వలసినంతగా వృద్ధి అయ్యాయి. ఆయన చాలా మర్యాదస్తుడు. నెల అంతటికీ ఓ వారంకంటే సంసార సుఖం ప్రసాదించలేదు ప్రభుత్వం ఆయనకి. నిత్య కార్యక్రమంతో ఊరూరా తిరుగుతూ కాలక్షేపం చేస్తూండేవాడు.

అమ్మ ఇచ్చిన చొరవ వల్ల అయితే నేమి, శారద ప్రార్థనవల్ల అయితేనేమి ఆమెకు నేను గురుత్వం వహించక తప్పలేదు. రోజూ ఆమెకంటే నేను శ్రద్ధగా టైముకల్లా సిద్ధంగా ఉండేవాణ్ణి. పాఠాలు ఆరంభించి సగం కాకముందే కబుర్లతో మిగతాకాలం పూర్తి అవుతూండేది. పాఠాలు, లెక్చరర్ల అలవాట్లు కాలేజీని చాలా కాలంగా పట్టుకు పీడిస్తున్న మాకు తెలిసిన దుష్టశక్తులు వగైరాలు మాత్రమే మా ప్రసంగ సారాంశాలుగా తరుచుగా ఉండేవి. ఎందుకో, తనలో నేను చాలా తెలివిగల వాడిననే నమ్మకం పూర్తిగా ఏర్పడిపోయింది. నా మేధ మీదా తెలివి మీదా ఆమెకెండు కంత అచంచలమైన విశ్వాసం కుదిరిందో తెలియదుగానీ, తన్ను తాను నాతో పోల్చుకుని తరచుగా కించ పరచుకుంటూండేది. “నీకేం తెలివిగల వాడివి ...” సహజంగా, మొదటినుంచీ ప్రతి విషయాన్నీ చమత్కారంగా చెప్పే అలవాటున్న నన్ను — నేను ఎప్పుడు మాట్లాడుతున్నా. కదిలించకుండా, అడ్డురాకుండా, కొంచెంగా నవ్వుతూ శ్రద్ధగా వినేదామె. నా మనోనేత్రాలు మాత్రం ఆమె కళ్ళలో మెరుపునూ, నవ్వుతున్నపుడు పెదవుల దగ్గర వంకరలు తిరిగే సున్నితమైన గీతలను తడకంగా గమనిస్తుండేవి. కళ్ళు తెరచి ఎన్నడూ తనని నేను సూటిగా చూడలేదు.

పాఠం చెవుతూ రెండు మూడు క్షణాలు అప్రయత్నంగా నా చూపులు ఆమె విశాల నేత్రాలలోకి జొరబడినా, అక్కడి చురుకు దనం, వాడిదనం, మళ్ళీ వెనక్కి తరిమేసేవి. కనురెప్పలు నిస్సహాయంగా టకటకలాడి, చెవుతున్న వాక్యం మధ్యలోనే ...

“ఏం మేస్సారూ డెక్కెట్టేసింది!” చిలిపిగా అన్నదామె.

“పట్టక ?” కళ్ళూ చూపులూ మాత్రం మళ్ళీ ఆమె నేత్ర సముద్రంలో మరి ములగ లేదు.

పాఠాలు చెబుతున్నాను; ఆమె వింటోంది. చనువుగా, తెచ్చుకున్న కోపంతో ఆమెను మందలించాను; ఆనందంగా ఆమె విదిలించేసింది; చలోక్తులు విసితాను, ‘ద్విగుణీ కృతమైన మెరుపుతో, చురుకుతో నాకు తగలగా అనుభవించాను – చూపులను మాత్రం మళ్ళీ ఆ విశాల నేత్రాల తాలూకు ఒరిపిడికి బలి చెయ్యలేదు; లేక, చెయ్యలేక పోయాను. కళ్ళు ఎత్తి సూటిగా, బహుశా ఆమెను చాలా తక్కువ సార్లు చూసి ఉంటాను. తల వంచుకున్నా, చూసినా చూడక పోయినా, లేక తను నన్ను చూడకపోయినా నా కళ్ళముందూ, మనస్సుముందూ శారద మాత్రం నవ్వుతూ నిలిచిపోయింది. చనువు పెరిగినా, పరిచయం నలిగినా, నా కళ్ళూ చూపులూ మాత్రం ఆమె పెద్ద కళ్ళ కాట్లను భరించలేదు. అందువల్లే బహుశా నా చూపులు ఆ కళ్ళలోని భావాలన్నీ చదవలేకపోయాయి, నా కళ్ళు ఆమె నేత్రాంచలాల్లో స్పృటంగా కనుపిస్తున్న అందమైన కాంతిరేఖల్ని వెతుక్కోడంలో పూర్తిగా ఓడిపోయి గాయపడ్డాయి. మనసునిండా శారద; ఆలోచనలన్నీ ఆమెవి; ఒక్క నా చూపులు తప్ప – అప్రయత్నంగా కూడా అవి నన్ను ఏమరచి పారిపోలేదు ...

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

అతని పేరు గుర్తు చేసుకుంటూ, కొద్ది శ్రమతోనే ఇల్లు గుర్తించాను. సాయంకాలం గడిచి పోయింది. కళ్ళు నలువైపులా చూస్తూండగా ఓ అందమైన చిన్న ఇంటి ముందు తటపటాయిస్తూ నా కాళ్ళ జత ఆగిపోయింది.

ముందుగేటు తోసుకుని చిన్న తోటలాటి ప్రదేశం మధ్యనుంచీ వరండాలో అడుగుపెట్టాను. ఎందుకో శరీరం యావత్తూ జ్వర చిహ్నాలు పొడచూసినట్టుగా వెచ్చగా అయింది. నరాలన్నీ వింతగా, బలంగా లాగి పట్టినట్టు అనుభూతి పొందాను. లోపల్నించి ఎవరిదో పాదాల శబ్దం వినబడింది. గుండె ధడ మంది ఒక్కసారి. ద్వారంవేపే నన్ను నవ్వుడి పాకివస్తోంది – శరీరం కొంచెంగా జలదరించింది; రెప్పలు టపటపమన్నాయి. ద్వారానికి వేలాడుతున్న తెరకింద నుంచీ ఓ జత పాదాలు కనుపించాయి.

తల ఎత్తి చూశాను – ప్సే !

“అమ్మగారున్నారా?” గొంతులో ఏదో మార్పు స్పష్టంగా నా చెవులకే కొత్తగా వినబడగా, ఎదుట నుంచున్న పనిపిల్లను అడిగాను.

“బాబుగారు అమ్మగారు సినిమా కెల్లారండి – ఒస్తే ఏం చెప్పమంటారు?”

అతిథులనూ, అగంతకులనూ ఆహ్వానించడానికి అలవాటు పడ్డట్టున్న ఆమె మాటలు నా సమస్యల్ని సగం చేధించాయి. మొత్తానికి యిల్లు కనుక్కున్నాను. వార్త వినగానే నరాలన్నీ సడలిపోయాను. నీరసంగా ఆమె వేపు చూశాను. పేరు చెప్పి వెడదా మనుకున్నాను. వెంటనే ఎందుకో ఆ ప్రయత్నం ఆపేసి “ఏం వద్దులే – మళ్ళీ వస్తా”నని గేటు వేపు నడిచాను. గేటు దాటుతూండగా తలుపు వేసిన శబ్దం విన్నాను.

కొత్త పరిచయం, స్నేహం చేసుకుందామనే ఉద్దేశంతో అనుకుంటాను. ఆగి ఆగి మాట్లాడుతున్న ఓ ఇద్దరు పక్కళ్ళ తాలూకు మధ్య వయసు గృహిణుల సంభాషణలను అనిష్టంగా వింటూ, అనుకోకుండా వచ్చిన నన్ను పూర్తిగా కళ్ళు ఎత్తకుండానే చూస్తున్న నళిని చూపులను తప్పించుకుంటూ, నిశ్శబ్దంగా మేడమెట్లు ఎక్కి, గదిలో పడక కుర్చీలో నీరసంగా వాలి పోయాను.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుని గట్టిగా శారద అంటే నాకే అభిప్రాయం ఉందో ఎక్కువగా నేను ఆలోచించలేదు. నా మనసు ఒప్పుకోలేదు. ఇంకా చెప్పాలంటే భయపడింది. చర్మానికీ, మాంసానికీ సంబంధించిన కొన్ని అనివార్య అవసరాలకు అందమైన పేర్లు ఏవో పెట్టి నన్ను వంచించుకోవడం నాకు ఇష్టం లేదు. కానీ తదాలోచన ఏ మూలో నా మనస్సులో పాకినప్పుడు మాత్రం వెన్నుమీద చరచినట్టు అత్యవంచన కుపక్రమించాను.

శారద బావుంటుంది – తెలివి తక్కువది కాదు. అయినా చర్మానికీ, మేధకీ సంబంధం లేదు – అక్కర్లేదు. నాకు ఎందుకోగానీ మరో ఆలోచన ఎప్పుడూ రాలేదు. తన అభిరుచులు, ఆశయాలు వగైరాలు నా మనసుకు పెద్దగా పట్టలేదనే చెప్పాలి. మనిషి జీవితంలో జారుడుమెట్లు ... ప్రతి సామాన్యమైన మానవ చర్మానికీ సంబంధించిన ఆలోచన, ఆశ, నేడే అప్పట్లో నాకు సోకాయి – నలుగురికీ ఉన్న చర్మ కవచమే మన మాంసాన్నీ, రక్తాన్నీ కప్పి ఉన్నప్పుడు, వాటి మీదకు దాడి చేసే నిప్పు రవ్వలను లేవనుకొని, ఓ మెట్టుమైన ఉన్నామని అనుకోవడం లాటి అత్యవంచన – బహుశా సహజమేమో. ఎందుకో ఇంత ఉద్యతంగా నాలోచెలరేగిన కోరికల దాటి ఎన్నడూ పెదాలనూ, మనసునూ, ముఖ్యంగా కళ్ళనూ చేధించుకుని బయట పడలేదు. నా లోపలే మిగిలిపోయాయి.

ఈ అనుభవం అసాధారణమైనదీ, అసంభవమైనదీ కాదు. ప్రతి అందమైన కళ్ళ జతా, ముచ్చటైన చిరునవ్వు సామాన్యులలో రేపే అలజడే కావచ్చును. అయింది కూడా. ఈ నా ఆలోచనలు, ముగింపు అన్నీ కూడా శారద ప్రదర్శించిన ఒకనాటి వింత ప్రవర్తన ఫలితాలనే చెప్పాలి. నాలో, నా మనస్సులో ప్రభవించిన కెరటాలన్నీ ఆమె కళ్ళకు సంబంధించిన ఒక చల్లటి దృక్పథావం. నేనూ, నా మెదడూ ఊహించ లేని ఆ వింత పరిణామం, హఠాత్తుగా నేను ఎదుర్కొన్న తరువాత చాలా కాలం ఎందుకో నా మనస్సు కడిగినట్టుగా లేదా, మడతలలో నాకు తెలిసో, తెలియకుండానో ఇమిడిపోయి ఉన్న కశ్యపాన్ని బలవంతంగా మనో నేత్రం ముందు నిలిచింది చూశాను – తరువాత కొంత కాలానికి నేను ఆ వేడి నుంచీ, ఉద్యతాన్నుంచీ దాదాపు నన్ను దూరం చేసుకొన్నాను; ఇంకా సరిగ్గా చెప్పాలంటే అవే పారిపోయాయి.

ఎందుకని గానీ, ఎలా జరిగిందని కానీ నేను ప్రశ్నించుకోలేదు; ఊహించనూ లేదు. బహుశా నాకు తరువాత స్ఫురించిన ఒక నిజం సమాధానంగా నిలవడం వల్ల కావచ్చును. సామాన్యమైన అనుభూతులూ, ఆవేశాలూ, వేడి మనిషిని మనసునూ సామాన్యంగా బాధించేవీ, చుట్టుకునేవీ, అప్పట్లో వాటి ప్రభావం మన మీద ఉన్నంతగా, కొంత కాలం తరువాత క్రమంగా వాటి వేడినీ, వాడినీ కోల్పోతాయి. ఒకనాటి అనంత కోటి యోచనా శరాలు మన్ని భావించినా, ఒకప్పుడు శతకోటి ఆలోచనా స్రవంతులు మనిషిని మునకలు వేయించినా, తాత్కాలికమైన ఈ అలజడి నుంచి మనసు తేరుకోవడానికి ఎక్కువ కాలం పట్టదు.

ఇలాగే జరిగింది సరిగ్గా. జరుగుతుందని నాకు తెలియదు, ఒకవేళ నా హృదయంలో ఏ మూలో నాలు తెలిసినా, మెదడు జ్ఞానేంద్రియాలకు తెలియచేసేంతగా తెలియదనే నా నమ్మకం ... మొత్తానికి ఒక రకమైన శోధనకు గురి అయ్యానని చెప్పక తప్పదు.

చాలా మంది మధ్య తరగతి కుటుంబ ఆర్థిక జీవితానికి సంబంధించిన సమస్యలే, శారద చదువును కూడా ఆ సంవత్సరంతో అంతం చేశాయి. నాకున్న చనువువల్లా, పరిచయంవల్లా ఆమెకు ఇంకా ముందు చదవాలనే కోరిక ఉన్నట్టు గమనించడం కష్టం కాదు. స్త్రీ జీవితంలో లేక అమ్మాయిల జీవితాల్లో ఇటువంటి ఒక ముగింపు – ఒక దశకు సంబంధించిన ముగింపు. తరువాత సామాన్యంగా వివాహం, సంబంధాలు వగైరాలూ ప్రవేశం, నిష్క్రమణ, మనస్తాపం అన్నీ తరచుగా జరిగే విషయాలే.

శారదను చూడడానికి ఎవరూ రాలేదు. అంతకుముందే, బహుశా ఆమె చిన్నప్పటినుంచీ, తన అంగీకారంతో గానీ, ఇష్టంతో గానీ, సంప్రతింపులతో గానీ సంబంధం లేకుండా ముడివేయబడ్డ ఈ బాంధవ్యం, శారద జీవితంతో కూడా శాశ్వతంగా ముడివేసే ఆలోచనలు జరిగాయి. ప్రతీ చిన్న పరిణామం నేను అమ్మద్వారానో, శారద తల్లి ద్వారానో వినేవాణ్ణి.

శారద పెళ్ళి నాలో ఏదో తెలియని బాధ – అనే చెప్పాలి. చాలా సంప్రతింపుల తరువాతా, మాటల తరువాతా, అనుకుంటున్న సంబంధం నిశ్చయించడం, వేగంగా ముహూర్తాలు పెట్టించడం జరిగిపోయింది. నేను మాత్రం నాలో పెరుగుతున్న వింత బాధను గమనిస్తూనే ఉన్నాను .. అతను డాక్టరు. శారదకు కూడా ఈ సంబంధం ఇష్టంలేదు అని నాకు అనిపించలేదు. ఓ రోజు ఆమె అంత పెద్ద కళ్ళనూ సగానికి మూసి, మెల్లగా వరుడి గురించిన వివరాలు చెప్తుంటే, ఆమె కంఠ మార్దవంలో నా చెవులకు తన అంగీకారం స్పష్టంగా ధ్వనించింది.

“మరి నా పెళ్ళికి ఉండవా ?”

హఠాత్తుగా శారద అడిగింది. సమాధానం వెంటనే రాలేదు నా వేపు నుంచి. అంతకుముందే అనేక సార్లు చేసిన ప్రయత్నాల్లో ఒకటి – మరొకటి కలుపుతూ, నేను కళ్ళు ఎత్తి ఆమెను చూడడానికి ప్రయత్నంచాను. అనుకోకుండా మరల్చిన ఆమె చూపులు, మళ్ళీ మామూలుగా నా దృక్కులను గాయపరిచాయి ... కనురెప్పలు టకటక లాడాయి.

వింతగా నవ్వుతూ అన్నాను.

“ఎందుకుండనూ ? ... ఉండమంటావా? “ –

నాకు మాట్లాడాలనిపించలేదు.

అచ్చులు వచ్చిన శుభలేఖను చూస్తూ కూచున్నాను నేను. అతన్ని చూడలేదు నేను. ఆమె నోటివెంట వినలేదు. బహుశా వినడం కూడా నా మనసు ఉద్దేశం కాకపోవచ్చును. నేను అడగలేదు; శారద చెప్పలేదు. ఆమెలో నాకు మార్పేమీ కనుపించలేదు. నా పరిచయానికి

సంబంధించినంతవరకూ, నా కిష్టమైన మార్పును ఆశించానో లేదో నా కయితే తెలియదుగానీ, తెలిసినంతవరకూ మార్పు లేకపోవడాన్ని మాత్రం నా బెదురు కళ్ళు గమనించాయి – బుర్ర అవగాహన చేసుకుంది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

భోజనం ముగించి నా చిన్న గదిలో కూచున్నాను. పెళ్ళి దగ్గర పడ్డంవల్ల పక్క వాటాలో శారద తండ్రి చీరలకు సంబంధించిన సమస్యలను ఆమెతో తీవ్రంగా చర్చించడం నాకు అస్పష్టంగా వినవస్తోంది. కాళ్ళు మేజామీద బారచాపి, అప్రయత్నంగా ఎదురుగా ఉన్న శుభలేఖను తీసి చూశాను. బంగారు రంగు అక్షరాల్లో వధూవరుల పేర్లు గమనిస్తూ అలాగే చాలాసేపు నాకు తెలియని ఆలోచనలు చేస్తూ ఉండిపోయాను. నాన్నగారు ఏదో పార్టీకి వెళ్ళి ఉండడంవల్లా, అమ్మ దొడ్లో ఏదో పనిమీద ఉండడంవల్లా నా ఏకాంతానికి భంగం కలగలేదు.

రాత్రి దరిదాపు తొమ్మిది దాటుతోంది. దొడ్డి వసారా లోంచి సరిగ్గా మాటలు వినిపించడంలేదు గానీ మొత్తానికి అంత ఏకాంతాన్ని, ఆలోచనల్ని శారద కంఠం భగ్గుం చేసింది.

“ఈ రంగా? – నాకు అదే బాగుందండీ ..”

ఒక వేళ నేను అంతవరకూ ఆలోచనా ప్రపంచంలో ఉంటే వెంటనే ఇహంలో పడ్డాను.

సన్నగా అడుగుల చప్పుడు వినబడింది. గుండెలో ఏదో బలంగా కలుక్కుమంది. సవ్యడి వంటింట్లోంచి నా గదివేపు రావడం వినడం తోటే అమిత విశ్వాసంతో నా కళ్ళు గుమ్మంవేపు దృష్టి సారించాయి.

“కూచో.” ఎదుటి కుర్చీని చూపిస్తూ నవ్వుడానికి ప్రయత్నిస్తూ కాళ్ళు టేబిలు మీదనుంచి తీసి సరిగ్గా కూచున్నాను.

“ఏవీటి విశేషం?” నిజానికి మాట్లాడకుండా అలాగే మౌనంగా ఉండాలనిపించినా తప్పులేదు. కళ్ళు ఎత్తి చూడబోయి, మానుకుండా మనుకుంటూండగానే నాకు తెలియని వింత ధైర్యం, చొరవ నన్ను ఆక్రమించుకున్నాయి. మెల్లిగా కళ్ళు ఎత్తి చూశాను. కనురెప్పలు టకటక మన్నాయి. అంతకు ముందు నుంచే ఆమె పెద్ద కళ్ళలోంచి వెలువడుతున్న అసంఖ్యాకమైన చూపులు నన్ను చకితుణ్ణి చేశాయి. కొన్ని క్షణాలపాటు ఆమెకళ్ళ లోతుల్లో నా చూపుల్ని పారవేసుకున్నాను. నాకు తెలియకుండానే, సరిగ్గా నా అనుభూతి విప్పి చెప్పాలంటే మనస్సునూ, గుండెనూ భేదించి పరిశీలించినా చెప్పలేనేమో. గంభీరంగా, లోతుగా, మెత్తగా, తదేకంగా చూస్తున్న ఆమె పెద్ద కళ్ళనిండా సన్నటి నీటిపొరలు కమ్మడం చూశాను. గుండె హఠాత్తుగా ద్విగుణీకృత శబ్దం చేస్తూ, రక్తప్రసారాన్ని వేగం చేసింది. శరీరం ఉష్ణతను పుంజుకోవడం, కొద్దిగా కంపించడం నాకు తెలియకుండానే జరిగిపోయింది. హఠాత్తుగా నా చూపులు పదునెక్కాయి. మరో రెండు క్షణాలు ఆమె కళ్ళలోకి చూస్తూవుండిపోయాను. నీరు నిండిన – కన్నీటి పొరల్లోంచి వెలువడిన ఆమె చూపులు నా హృదయం అట్టడుగు పొరవరకూ చిలికి, కెలికి వేశాయి. అలాగే చూస్తూ, ఆ అనుభూతిని దూరం చేసుకోకుండా ఉండిపోతే బాగుండు ననిపించింది. చటుక్కున ఆమె రెండు చేతులతో ముఖాన్ని కప్పేసుకుంది. వంగినప్పుడు వీపు మీద నుంచి భుజాల మీదుగా కిందికి జారిపోయిన ఆమె నల్లటి జడ మెడ వెనక తెల్లటి భాగాన్ని నగ్గుంగా వదిలివేసింది. భుజం మీద కాలుతున్న నా చెయ్యి వేశాను బరువుగా.

నాకు ఎందుకో ఆనందాశ్చర్యాల కంటే, తెలియకుండానే అమూల్యమైన వస్తువులకు స్వామిత్వం వహించినప్పుడు కలిగే ఓ విధమైన గర్వం కలిగింది. అయినా, ఆమెను ఎంతోసేపు చూడలేను. తన హృదయంలో ఏ మూలో నాకు సంబంధించిన భావం ఒకటి దాగి ఉందని ఆ క్షణం వరకూ తోచలేదు.

ఆమె చూపులూ, కళ్ళూ ఎన్నడూ చెప్పలేదు. చెప్పమని నా చూపులూ నిర్బందించలేదు ఆమె చెప్పినా, వాటిని వెదుక్కుంటూ వెళ్ళి నా చూపులు తన కళ్ళలోకి చొరబడగల వాడిని ఆక్షణం వరకూ ఎన్నడూ సంతరించుకోలేదు.

“నేను గుర్తుంటానా?” చాలా సేపటి తరువాత కంఠంలో ఓ విధమైన మార్పురాగా, అడిగిందామె నా కళ్ళకొసలు తేమబారాయి.

“ఊ – ఎప్పుడూ”

చిన్నగానవ్విందామె “ఏమో, నువ్వు అసలే మతిమరుపు వాడివి” ఆ మాటల్లోని ఆత్మీయత నా కంటికోసల్లో తేమను ఉధృతం చేసింది. సమాధానం చెప్పలేదు “ఒట్టు?” దించుకున్న నా కళ్ళ కిందకు ఆమె తెల్లటి చెయ్యి కనుపించింది స్వల్పంగా కంపిస్తున్న నా చేతి నామె చేతిలో ఉంచాను తొలిసారిగా నా జీవితంలో ఉద్దేశకరహితమైన, ఆవేశకరహితమైన ఓ అపూర్వ మధురస్పర్శను నా అరచెయ్యి నరాలకంతకూ వ్యాపింపచేసింది వంగి ఆమె తల

నిమురుతూ అలాగే ఉండిపోయాను. ఎంతసేపు అలా ఉన్నానో తెలియలేదు. నాకు అరచేతిలో తన వెచ్చటి చేతినలాగే పట్టుకుని తేమబారిన కళ్ళతో, నన్ను నేను విస్మరించి ఉండిపోయాను.

“నే వెళతాను” బొంగురుపోయిన ఆమె కంఠస్వరం విన్నాను నా గొంతు పెగలలేదు చెయ్యి విడదీయలేదు – తీయాలనిపించలేదు వెదుతూ వెనుదిరిగి చూసిన ఆమె చూపులు పూర్తిగా నా గుండెను పుండుచేశాయి అచేతనంగా కూచుండిపోయాను శారద పరాధీన !

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

పెళ్ళి అయిపోయింది ఆమె చూపులూ, రూపూ నా నుంచి దూరం అయిపోయాయి. తరువాత ఎన్నో ఏకాంత ఘడియలలో శారద చూపులూ, మాటలూ దట్టంగా మబ్బులూ మనసును కమ్ముకుని నన్నో వింత బాధకు గురి చేశాయి. నీరు నింపుకొన్న ఆమె పెద్ద కళ్ళూ, ఆమె కంఠం, చూపులూ విపరీతమైన కల్లోలానికి దరిచేశాయి. నన్ను చాలాకాలం నా గుండె, మనసూ, మెదదూ వింత కోరికల బాధను తట్టుకొని నిలబడవలసివచ్చింది. నిజానికి ఆమె నాలో వదిలి, రేపి పారిపోయిన కోరికల బాధను మాత్రమే నేను బహుశా ఎక్కువ అనుభవించి ఉంటాను.

నా మనసు కూడా అవునని సమాధానం తరువాత వినిపించింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

రోజంతా, ముభావంగా, ఏదోగ గడిపాను. మళ్ళీ ఎందుకో నన్నొక్కసారి శారదను ప్రధమంగా చూసిన నాటి స్మృతి బాధించింది. ఆమె మీద అధికారం ఉందనే భావం కలగగానే నా ఆలోచనలూ, భావాలూ మరో మార్గం తొక్కాయి. ఆమె చూడాలన్న కోరిక నన్ను పూర్తిగా స్వాధీనపరుచుకుంది.

ఊరికి ఓ వేపుగా కొత్తగా కట్టిన డాబాల వెనక సూర్యబింబం ధరా గర్భాన్ని కాల్చివేస్తూ ఎర్రగా దిగిపోతోంది. ఓ పక్కన లేత కాటుక రేఖలు మెల్లగా వింత వర్ణాచ్చాదితమైన ఆకాశాన్ని ఆక్రమించుకుంటున్నాయి. నీ రెండ మెల్లమీద ఉన్న కుండిల్లో ఏవో ఎర్రటి పూవులమీద అందంగా పడుతోంది. నాకు తెలియని అంతర్గతకంపంతో అనుమానిస్తూ మెట్లెక్కాను. జోళ్ళ శబ్దం వినికాబోలు – “ఎవరూ?” అన్న కంఠం నాకు అతి స్వల్పదూరం నుంచి వినిపించింది. నా గొంతు నుంచి ఇంకా సమాధానం రాకుండానే, ఎవరో లేచిన శబ్దం వినిపించడం, సున్నితంగా ఎదురుగా ఉన్న ద్వారపు తెరను తొలగించడం వెనువెంటనే జరిగిపోయాయి. స్తంభించిపోయి, హృదయం రెండుమూడు అంగుళాలు కిందకు జారిస్తట్టయి, అవాక్కయి నిలబడిపోయాను.

“శారదా”

“అరె !” ఆమె గొంతు సంభ్రమంగా ధ్వనించింది. అదే స్థితిలో వెళ్ళి కూచున్నాను. తలెత్తి చూశాను. ఆమెలో పెద్ద మార్చేమీ కనిపించలేదు నాకు. కళ్ళనూ చూపులనూ తదేకంగా నా వేపు మరల్చి, మాట్లాడడం ఇష్టం లేనట్టుగా ఉన్న ఆమెను చూస్తూ నేనే అన్నాను – “అతనేడీ? “

“డిస్సెన్సరీకి వెళ్ళారు – కులాసాగా ఉన్నావా?” కంఠస్వరంలో మార్పును స్పష్టంగా ప్రదర్శిస్తూ బయటపడ్డాయి మాటలు. ఆప్యాయతనీ, మెత్తదనానీ మనసు వెంటనే పసిగట్టగా, సూటిగా చూస్తూ ఉండిపోయాను.

“నిన్ను చూసి ఎన్ని రోజులయింది.” మళ్ళీ ఆమె గుండెలోతుల్లోంచి మార్గవాన్ని మూటకట్టుకుతెస్తూ, మెల్లగా వెలువడిన మాటలను వింటూ “ఆ” అని మాత్రం అనగలిగాను.

“పిల్లలా

“లేరు. నీకు ?”

“ఇద్దరు.”

ఆశ్చర్యంతో ఆమె వేపు చూశాను. పెదవులమీద ఒక్క చిరునవ్వు మినహాయించి, ఆ చూపులలో నాకు మార్చేమీ కనిపించలేదు. మళ్ళీ మెల్లగా అందామె.

“నన్ను గుర్తుంచుకుని వచ్చావు గదూ? “

తలెత్తి చూశాను.

“నయమే. మర్చిపోలేదు.”

“శారదా.” బొంగురుగా అన్నాను. ఆమె కళ్ళనిండా నీళ్ళు నిండాాయి. కనురెప్పలు సున్నితంగా ఆ బిందువులను నున్నని ఆమె బుగ్గల మీదకు నెట్టి వేశాయి. స్వచ్ఛ నీలమణుల్లా మెరుస్తున్న ఆమె కళ్ళు నా చూపులను మరోసారి చెదరగొట్టాయి.

“ఏమిటిలా అయిపోయావు. చిక్కి పోయావు..?”

దిగ్భ్రమతో ఆమెను చూస్తూ ఉండిపోయాను. ఆమె పెదవులు అందంగా, సున్నితంగా చిరునవ్వుతో వంకరలు తిరిగాయి. ఆమె వాడిన ప్రతి మాటా గుండె ఆఖరి పొరనుంచీ, అట్టడుగు మాంస కణాల మధ్య నుంచీ వెలువడి నన్ను వెరివాణ్ణి చేశాయి. అచేతన స్థితిలో గట్టిగా ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని నొక్కుతూ ఉండిపోయాను. కొంచెంగా నవ్వుతూ ఆమె కళ్ళను కిందకు దించుకుంది. ఆమె కనురెప్పలకింద నుంచీ వెచ్చటి రెండు మూడు బాష్ప బిందువులు నా చేతిమీదపడి, నాళాల్లో ప్రసరించే రక్తాన్ని ఉడుకులెత్తించాయి.

“శారదా!” పిలుపు నాకే వికృతంగా వినబడింది. ఆప్యాయంగా నా చెయ్యి అలాగే ఉండిపోయింది. శరీరం హఠాత్తుగా నన్ను విస్మరించింది. చటుక్కున ఆమెను దగ్గరగా లాక్కుని పెదవుల మీద బలంగా ముద్దు పెట్టుకున్నాను. సరిగ్గా ఏమైందో నా జ్ఞానేంద్రియాలు తెలుసుకునే స్థితిలో లేవు. కానీ కొన్ని క్షణాల తరువాత, ఆమె ముఖంమీదకు దాడిచేసే నా పెదవులు కొంచెంగా చిట్టి, నేను లేచిన సోఫా మీదకు పడ్డాను.

ఒక్కసారి స్పృహలోకి వచ్చి చూశాను ఎదురుగా. స్పృతి హీనలాగ, నిశ్చేష్టురాలై, పెదవులు గజగజ వణుకూతూండగా శారద అలాగే నన్ను చూస్తూ నించుండిపోయింది. నా చూపులు మళ్ళీ ఆమె ముఖంలోకి ప్రసరించాయి. ఆమె పెద్ద కళ్ళలో నేను గమనించిన కాంతి కరిగిపోయింది. ముఖం రక్తారుణీమను పుంజుకుంది. మరోసారి చూశాను. ఆమె చటుక్కున లేచి నిలుచుంది. మైల పడినట్టుగా, అపవిత్రమైనట్టుగా, శరీరాన్ని కొంగుతో కప్పుకుంటూ అందామె.

“సారధీ”

“ఏ ఆప్యాయతా, కోపం, బాధా ధ్వనించలేదా పిలుపులో. మాంస, రక్త రహితమైన స్వరపేటిక ఉచ్చరించిన మూడు పొడి మాటలు నా చెవులను తాకాయి. ఆమె వేపు చూశాను. ఆ క్షణంలో ఆమె చూపులు వ్యక్తం చేసిన భావన గుండెను ఫెళ్ళున బద్దలు చేస్తుందని భయపడ్డాను. నా మనసూ, శరీరం దిగజారిపోయిన నీచమైన లోతులను, అసహ్యకరమైన పరిధులూ హఠాత్తుగా స్ఫురించాయి నాకు. మహాపాపి మనసులా – తలవంచుకు కూచున్న నన్ను ఆమె చూపులు కణకణాన్నీ కాల్చి మసి చేస్తున్నాయి. నా గుండె నెర్రెలు తీసినట్టయింది. ఆ క్షణంలో నన్ను తను శపించినా బాగుండుననిపించింది. అచేతనంగా, చల్లబడిన శరీరంతో, తల భూమిలోకి దించుకుని ఒకే ఒక్క అడుగుతో చూపులు మరల్చుకుండా బయటపడ్డాను.

కోటగోడలు

వాలగుమ్మి పద్మరాజు

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

పురాణ భారతభూమికి మా పల్లెటూరు వెన్నెముక, సందె మసకలో కోట గోడల మీద నిలబడి చూస్తే, వెట్ట కోసం ఒకరి నొకరు హత్తుకుని కూర్చున్న మార్గస్థల గుంపులాగుంటాయి మా ఊరి పూరి గుడిసెలు. దూరాన పంటకాలవ పాములాగ వరిచేలలోంచి వంపులు తిరుగుతూ మా ఊరిని చుట్టి ప్రవహిస్తుంది.

మా ఊరి రాజవీధి కోటగుమ్మం దగ్గర ఆఖరపుతుంది. వీధికి ఇరుప్రక్కలా

ఇళ్ళకు మధ్య అక్కడక్కడ లోతైన పాటిగోతులు ఆవులిస్తూ ఆకాశం వేపు చూస్తూంటాయి. ఇండ్ల ఆవరణకు చుట్టూ మట్టితో కట్టిన ముదురుగోడలు వానలకు కరిగి చారికలు పడ్డాయి. మదుర్ల మీది పెంకులు జారిపోయాయి అక్కడక్కడ. ఆ చారికలు పాతబడిపోయాయి. వీధి మధ్యలోని గుంటలు కూడా ఎప్పుడో పాతబడి పోయాయి. మా ఊళ్లో కొత్తది ఏదీ ఉండదు. పాతపడ్డదాకా దేన్నీ గుర్తించడం మాకు అలవాటు లేదు.

మా ఊళ్లో అన్నిటికన్నా పాతవి కోట గోడలు. అంచేతే అవి మా కందరికీ గర్వకారణం. ఆ గోడలు మా రాజవంశీయులకు ఆదిపురుషుడు వందమైళ్ళ దూరాన్నున్న ఆరుద్రకోడనుంచి మట్టి తెప్పించి, మేక పాలతో మర్దించి కట్టించాడని ప్రతీతి. ఒకానొకప్పుడు ఆంగ్లసైన్యాలు మా కోటని చుట్టుముట్టాయనీ, లోపలికి, బయటికి, మనుష్యుల రాకపోకలే కాకుండా, సరకుల రవాణా కూడా అరికట్టాయనీ, అప్పటి రాజా వారు, వారి సైన్యాలు ఆకలి దప్పుల బాధ కాగలేక లొంగిపోయినప్పటికీ, కోటగోడలు మాత్రం ఆంగ్ల శతఘ్నుల ధాటికి అణుమాత్రం జంకక గర్వంగా నిలబడి భారతభూమి గౌరవం కాపాడాయనీ, మా పెద్దలు మాకు కథలుగా చెప్పేవారు. కాని ఇంత పౌరుషవంతమైన కోటగోడలూ కాలం తాకిడికి మాత్రం తలోగ్గి ఈ నాడు శిథిలావస్థలో ఉన్నాయి. గోడల పై భాగం అంతా అడివిలా దట్టంగా చెట్లు పెరిగి పోయాయి. మా కోటగోడలిప్పుడు త్రాచుపాములకు ఆవాసాలైనాయి.

మా ఊళ్ళో కరణం రామలింగం ఉన్నాడు. పురోహితుడు సుబ్బావధాని ఉన్నాడు. మంగలి రామన్న ఉన్నాడు. అతనే మా ఊరి వైద్యుడు కూడా.

వీరుగాక మా ఊళ్ళో పద్మసాని ఉంది, దొంగప్పన్న ఉన్నాడు. మా ఊళ్ళో అన్నింటిలాగే పద్మసానికి దొంగప్పన్నకీ మధ్య తగాదా కూడా చాలా పురాతనమైనది. అల్లిబిల్లిగా అల్లుకుపోయిన చరిత్ర అనే డొంగకంతా కదిలించి, ఈ తగాదాల తాలూకు తల్లివేళ్ళు ఎక్కడున్నాయో పట్టుకోడం, ఈనాడు అసంభవం. ఒకరికొకరు గర్భశత్రువులని, ఇద్దరికీ తెలుసు, అంతే.

పద్మసాని ఇల్లు కోటగోడను ఆనుకుని ఉంది. ఒకప్పుడాఇల్లు చాలా వైభవంగా ఉండేది. ఆ వైభవం తాలూకు చిహ్నాలు, కాలమనే సాలిపురుగు అల్లిన దట్టమైన గూడులోంచి, ఈనాడు కూడా తొంగిచూస్తుంటాయి. దొంగప్పన్న ఇంటికి, ఆ ఇంటికి మధ్య ఒక్క గోడనే అడ్డం. దొంగప్పన్న దొడ్డికూడా కోటగోడని ఆనుకునే ఉంది. పద్మసాని అమ్మమ్మ కలవాణి, రాజావారితో తనకు గల పలుకుబడిని పురస్కరించుకుని అప్పన్న తాతని ఆ ఇంట్లోంచి వెళ్ళగొట్టి అది తన స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకోవాలని ప్రయత్నించినదంట. అతను మాత్రం ధైర్యంగా నిలబడి తన ఇల్లు కలవాణి కాజెయ్యకుండా కాపాడుకున్నాడట. ప్రస్తుతం పద్మసానికి దొంగప్పన్న ఇల్లు సొంతం చేసుకోవాలన్న ఆశ లేదు, అందుకు అవకాశమూ లేదు. జమీందారువారి ఆసరా అంతకన్నా లేదు. కాని ఏది తరిగినా తగాదా మాత్రం పెరుగుతూనే ఉంది. తగాదాల డొంగ ప్రతిదినం కొత్త చిగుళ్ళు తొడుగుతూనే ఉంది.

ఆ రోజున తగాదా దొంగప్పన్న కోడిపెట్ట మూలంగా వచ్చింది. అది మదురుదాటి పద్మసాని పెరట్లోకి పోయింది. అప్పన్న కోటగోడ ఎక్కి దాన్ని మొహమాటపెట్టి తిరిగి తన దగ్గరకు తెచ్చుకోవాలని ప్రయత్నించాడు. కాని అది తిన్న ఇంటికి ద్రోహం తలపెట్టి, రెండు ఇళ్ళకూ మధ్య అనాదిగా వస్తున్న వైరాన్ని మరిచిపోయి, పద్మసాని కోడిపుంజుతో సిగ్గు బిడియం విడిచి సరసాలాడ్డం ప్రారంభించింది. దొంగప్పన్నకి కోపం ఆగలేదు. కోటగోడమీది నుంచి పద్మసాని పెరట్లోకి మెట్లున్నాయి. వెనక ఎప్పుడో వాటి ఉపయోగం ఉండేది. వాటిమీద ఏ మనిషయినా అడుగుపెట్టి కొన్ని సంవత్సరాలై ఉంటుంది. అప్పన్న కోపంతో ఒళ్ళు మరచిపోయాడు. ఆ మెట్లు చక చక దిగాడు. తన పెట్టని పట్టబోయాడు. అది దుబ్బులచుట్టూ అతన్ని తిప్పి మూడు చెరువుల నీళ్ళు తాగించింది. అయినా పట్టుదలతో దాని వెనకాల పరుగెత్తాడు హఠాత్తుగా.

“దొంగ! దొంగ!” అన్న పద్మసాని గొంతు విన్నాడు. పిడుగుపడినట్టు నిలబడిపోయాడు. ఇరుగు పొరుగు జనం చేరేసరికి కోడిపెట్ట మళ్ళీ అప్పన్న దొడ్లోకి ఎగిరిపోయింది. తను దొంగతనంకోసం రాలేదని నలుగురికీ రుజువుచెయ్యడానికి సాక్ష్యంగానైనా అది పద్మసాని దొడ్లో ఆగలేదు, అఖరికి.

పద్మసాని తన్ను దొంగన్నందుకు అప్పన్నకి కోపం రాలేదు. అప్పన్న పట్టపగలు దొడ్లో దూరి దొరికింది పట్టుకుపోయే చిల్లరదొంగకాడని పద్మసానికి బాగా తెలుసు. అతను దొంగతనానికిపోతే ఇంటికి కన్నం వేసి అర్ధరాత్రి వేళ రాజాలాగ ప్రవేశిస్తాడు. పద్మసాని “దొంగ దొంగ” అని అరవడం, పట్టపగలు అతను ఆమె దొడ్లో నలుగురికీ కనవడ్డం, అతనికి తలతీసేసినట్లైంది.

ఆ రోజున పద్మసాని మీద అతనికి అంతు లేని ద్వేషం కలగడానికి మరో కారణం ఉంది.

అది వరకు పద్మసాని అతన్ని ఎన్నో సార్లు దొంగ అని దూషించింది. కాని స్త్రీ సహజమైన సిగ్గు కనబరుస్తూ తెలుపువెనక నిలబడి ఆమె ఎంతగా అతన్ని దూషించినా, ఆమె కంటి ఎదట లేకపోవడం కారణంగా, అతను ఆమెకేమీ తీసిపోకుండా దులిపెయ్య గలిగేవాడు. ఈ రోజుని అతని కట్టెదుట నిలబడి ఆమె తిట్టింది. అతని పెదవి పెగలలేదు. అతని గర్వం దెబ్బతింది.

అప్పన్నకి సృష్టిలో మూడుగర్భశత్రువులు. మొదటిది ఆడది. ఆడదాని ముఖం వేపు కన్నెత్తిచూస్తే అతని నవనాడులూ క్రుంగిపోతాయి. అతనికి ముచ్చెమటలూ పోస్తాయి. వయసులో ఉన్నప్పుడు అతనికి కొంతమంది పడుచులతో చనువు ఏర్పడక పోలేదు. అయితే ఆ చనువు, గుడ్డి ఉద్రేకంలో అర్ధరాత్రి చీకటి మరుగున ఏర్పడేది. వీధిలో అతనికి ఆడది ఎదురైతే, అతను దూరంగా తొలగిపోయి తలవంచుకుని ఈ గండంగడుస్తే చాలన్నంత ఆందోళనతో సాగిపోతాడు. ఆడవాళ్ళంటే అతనికి గౌరవం, ఈర్ష్య, భయం.

అతని రెండో శత్రువు ఎలక. అతను కన్నంవేసినప్పుడు చూరకలు చప్పుడు చేస్తే అతను మంచుగడ్డలా బిగుసుకుపోతాడు. ఎంత భయంకరమైన కుక్కనయినా అతను సునాయసంగా మచ్చిక చేసుకోగలడు. కాని అతని లాలనకి అణుమాత్రమైనా లొంగకుండా జరుగున జారిపోతాయి ఎలకలు.

ఇంక మూడో శత్రువు - రాంబాబు; పద్మసాని రెండేళ్ళకొడుకు. ఆమెకు నలభయ్యోపడి దాటిపోతుందనగా, అనుకోకండా పుట్టాడు. అతని కళ్లు రెప్పవాలకుండా సూటిగా చూసి అతన్ని భయపెడతాయి. ఆ చూపులు అప్పన్న గుండెల్లోకి చొచ్చుకుపోయి, అక్కడ పేరుకుపోయిన అశాంతిని కవ్వంలాగ చిలికి మనసంతా గందరగోళం చేసేస్తాయి. తల్లిలాగ రాంబాబు ఎప్పుడూ అప్పన్నని తిట్టిఎరగడు. అంతేకాదు - అతని చూపుల్లో చనువుచేసుకోవాలన్న కుతూహలం ఆకలిలాగ ఆవురుమంటుంది. అయితే ఏరకమయిన బంధాలన్న అప్పన్నకి అపరితమయిన భయం. ఆ చూపులు అతనికి యమపాశాల్లా కనబడతాయి. రాంబాబు ఎదట లేకపోయినా ఆ చూపులు అతన్ని వెంటాడుతుంటాయి.

ఆ మధ్యాహ్నం అలవాటు ప్రకారం అప్పన్న కోటగోడవిక్కి రావిచెట్టునీడలో నడుం వాలుకున్నాడు. ఆరవై ఏళ్ళ అతని జీవితంలో ఆనాడు జరిగినంత అవమానం ఇంకెప్పుడూ జరగలేదు. అతనికి జ్ఞానం వచ్చినదగ్గర నుంచీ జరిగిన విషయాలన్నీ తెరమీద బొమ్మల్లాగ అతని మనస్సులో కొచ్చి ఒత్తిడి చేశాయి.

అయిదేళ్ళ వయస్సులోనే తండ్రితో బాటు కన్నాలకు బయలుదేరి అతను కులవిద్య అతిశ్రద్ధగా నేర్చుకున్నాడు. అతని వేళ్ళకు అతిసున్నితమయిన స్పర్శజ్ఞానం అలవడింది. ఏ గోడనైనా సరే అతను తన వేళ్ళతో అప్యాయంగా తడిమితే, ఆ గోడ తన రహస్యాలన్నీ అతనికి విప్పి చెప్పేస్తుంది. ఎక్కడ లోని ఇటుకులు గుల్లబారిపోయాయో ఎక్కడ సిమెంటు గుణపం పోటుకన్నా జంకకుండా బిగుసుకుపోయిందో, అన్నీ దాపరికం లేకుండా చెప్పేస్తుంది. ఈనాటి కన్నపు దొంగలకి ఆ స్పర్శజ్ఞానం పోయింది.

వయసులో ఉన్నప్పుడు పద్మసాని మహావయ్యారంగా ఉండేది. ప్రతి సాయంత్రం ఆమె అందంగా అలంకరించుకుని, తన దొడ్డిలోంచి మెట్ల ద్వారా కోట గోడ ఎక్కి అవతల పక్క కోటలోకి దిగిపోతుండేది. రావిచెట్టు నీడలో నిద్ర నటిస్తూ పడుకున్న అప్పన్న ఆమెను రోజూ చూస్తుండేవాడు. ఆమె మెడ పండుతమలపాకులా వుండేది. దాని మీద కన్నపు కత్తికన్నా సన్నగా మూడు చారలుండేవి. చిన్న గడ్డానికి సరిగ్గా మధ్యని చక్కని సొట్ట ఉండేది. మధ్య పాపిడితీసిన ఆమె ముఖం ఎదురుగా నిలబడి చూస్తే అరకు చుక్కలా గుండేది. అతను రావిచెట్టు మొదట్లో తన కన్నపుకత్తితో ఎన్నో అరకు చుక్కలు గీశాడు ఆ రోజుల్లో. అవన్నీ ఇంకా అల్లాగే ఉన్నాయి. వెనకటి రోజుల్లో ఆమె ముఖాన్ని గుర్తుకు తెస్తున్నాయి.

ఆ రోజుల్లో పద్మసాని పెరట్లో మంచి పూలతోట ఉండేది. అప్పుడప్పుడు ఆస్థాన కవిగారు ఆ పెరట్లో ఆమెతో కూర్చుని పద్యాల్లో ఆమెతో సంభాషణ సాగించేవారు. ఆమె పద్యాల్లోనే సమాధానం చెప్పేది. ఆమె గొంతు తీగలాగ మోగేది. అప్పన్న రావిచెట్టు మొదట్లో పడుకుని చెవులప్పగించి వినేవాడు.

ఆమె పూర్తి పేరు పద్మావతాక్షి. రాజు గారి మేనత్త పెట్టిందా పెద్దపేరు. రాజా వారికీ పద్మసానికీ మధ్య ప్రణయాన్ని వర్ణిస్తూ మంచి ప్రబంధ మొకటి రాశారు ఆస్థానకవిగారు.

పద్మసానికి కులవృత్తిమీద గురి చాలా ఎక్కువ. అయితే కాల ప్రభావానికి లొంగిపోయి తన కుమార్తెల కిద్దరికీ ఆమె పెళ్ళిళ్ళు చేసేసింది. అందుకు అన్ని విధాలా తగిన అల్లుళ్ళ దొరకడం ఒకటే కారణం కాదు. అప్పటికి రాజావారి ఆదరం సన్నగిల్లిపోవడం ముఖ్యకారణం. ఆ పెళ్ళికెప్పుడు అలంకరించారో ఆ ఇంటిని. ఆ తర్వాత మళ్ళీ ఆ ఇంటికి వెనకటి కళ ఎన్నడూ రాలేదు. పూలతోటలో చీదరగా గడ్డి గాదం మొలిచిపోయాయి. గోడలకి వెల్లవెలిసి పోయింది. ఇంటి కప్పొకపక్క దిగి పోయింది. అది బాగుచేయించే ప్రయత్నం జరగలేదు. రాజావారే కోట వదిలేసి పట్టానికి పోయారు. అంచేత పద్మావతి మెట్లెక్కి కోటలోకి పోయే అవసరం తీరి పోయింది. ఆ మెట్ల అంచులు అరిగిపోయాయి. పద్మావతి శరీరంలోని సున్నితమైన వంపులన్నీ పూడిపోయాయి. ఆమె నడక మొద్దుగా బరువుగా తయారైంది. ఆ వెనకటి అందానికి చిహ్నాలుగా మెడమీద మూడుగీతలు మట్టుకు మిగిలాయి. అప్పన్న కిప్పుడు ఆమెను చూస్తే వెగటు.

అప్పన్నకీ పద్మసానికీ మధ్య తగాదాలు ఎల్లా ప్రారంభమైనా, ఒకలాగే ఆఖరవుతాయి. తన కులవృత్తి పద్మసాని కులవృత్తికంటే చాలా గౌరవమైనదని అప్పన్నకి గట్టి నమ్మకం. కాని అది రుజువు చెయ్యడానికి అవసరమైన వాదాలేవీ అతనికి సమయానికి తోచేవి కావు. అంచేత ఆమె గొంతు పెద్దది చేసి,

“కన్నాలేసుకు బతికే వెధవ్యి నువ్వు మాట్లాడ్డవే.” అనగానే

“అబ్బోసి, కన్నెపిల్లవి, ముగ్గురుబిడ్డల్ని కన్నావు.” అని ఎత్తిపొడిచేవాడు. ఆ మాటనగానే ఆమె మూర్ఛపోయింది. “అబ్బా!” అని అరుస్తూ. వైద్యుడు రాముడు అది గుండె జబ్బుని అన్నప్పటికీ, అప్పన్నకి మట్టుకు అదొక పెద్దనాటకమని అనుమానం.

ఆనాటి పొద్దున్న అతనికి అన్యాయంగా జరిగిన అవమానం అతనిలో అగ్నిపర్వతంలా రగిలింది. అంతవరకూ అప్పన్న పద్మసాని ఇంటికెన్నడూ కన్నం వెయ్యలేదు. ఆమె ఆడది. ఒంటరిది. ఏ సహాయంలేని ఆమె ఇంటిని దోచుకోవడం తన వృత్తి ధర్మానికి వ్యతిరేకమనిపించింది అప్పన్నకి. కాని ఆ ఉదయం జరిగిన గొడవైన తరువాత ఆ రకమైన సంకోచాలు తన కనవసర మనిపించింది అప్పన్నకి. ఆమె తన హద్దుమీరి, ఆడదైయుండి కూడా, అతన్ని ఎదటబడి బహిరంగంగా తిట్టింది. ఇంక తన హద్దుల్లో మాత్రం అతనెందుకుండాలి? ఆమె ఇంటికి కన్నం వేస్తే అతని కేమి దొరుకుతుందన్నది వేరే విషయం. కన్నం వెయ్యడమే ముఖ్యం.

అర్ధరాత్రివేళ తన తొడలాగ తొడుకున్నాడ, అలవాటు ప్రకారం వొంటికి ఆముదం పట్టించాడు – ఎవరైనా పట్టుకుంటే జారిపోడానికి. కన్నపు కత్తి మొలలో దోపాడు. బుగ్గని పొగాకు బిగించాడు. అడ్డుగోడ దూకి అవతల ఆవరణలో ప్రవేశించాడు.

పద్మసాని పడకగది ఇంటికి దక్షిణానుంది. కాని ఆ గదికి కన్నం వెయ్యడానికి అతనికి మనసొప్పలేదు. ఉత్తరపువేపుని ఉన్నది ఆ ఇంట్లోకి పెద్దహాలు , హాలుకి కన్నం వెయ్యడం అతని వృత్తి విద్యకే వ్యతిరేకం, అయినా సరే అతను హాలు కిటికీ పక్కని మొహరించి కూర్చున్నాడు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు. గోడని ఆప్యాయంగా నిమిరాడు. చూపుడువేలితో సున్నితంగా కొట్టిచూచాడు. ఆ గోడ ఇచ్చిన సమాధానం అతి శ్రద్ధగా విన్నాడు. కిటికీ కింద ఒక చోటు చూసుకున్నాడు. తను లోపలికి దూరడానికి వీలైనంత కన్నం తవ్వకున్నాడు.

కన్నపుకత్తి మొలలో దోపాడు. కళ్లు మూసుకుని చేతులు జోడించి కులపెద్దల్ని భక్తిగా తలుచుకున్నాడు. ఒంగి జాగ్రత్తగా ఆ కన్నంలోనుంచి లోపలికి తొంగి చూశాడు. లోపల చీకటి, నిశ్శబ్దం, అలవాటు ప్రకారం కాళ్ళు కన్నంలో పెట్టి మెల్లగా మోచేతుల మీద లోపలికి దేకాడు. అరవై ఏళ్ళ అతని అవయవాలు, ఇంకా అతను చెప్పినట్టు వింటాయి. లోపలికి కాస్త చప్పుడైనా చెయ్యకుండా చేరుకున్నాడు. కాళ్ళ మీద లేచి నిలబడ్డాడు. కళ్ళు చీకటికి అలవాటుపడేదాకా కాస్త నిలబడ్డాడు.

అకస్మాత్తుగా అతని నరాలన్నీ బిగుసుకుపోయాయి. చెమటతో శరీరమంతా తడిసిముద్దైపోయింది. ఆ చీకటిలోనుంచి ఒక ఆకారం క్రమంగా అతని ఎదుట రూపొందింది. ఆ ఆకారం రాంబాబు.

రాంబాబు మౌనంగా అప్పన్న కళ్ళలోకి చూశాడు. అప్పన్న మనసంతా పిండిముద్దలాగైపోయింది. అతడు చలనం లేకుండా స్తంభించిపోయాడు. కాస్త తెప్పరిల్లి పారిపోవాలన్న ఆలోచన మనసులో ప్రవేశించే సరికి రాంబాబు గొంతు అతని మనసుని వలలో పట్టింది.

“అప్పన్నా, ఎల్లిపోకు.” అంది ఆ గొంతు.

ఆ గొంతులో అస్పష్టంగా ధ్వనించిన ఆందోళన అప్పన్నకి ఆశ్చర్యం కలిగించింది.

“అమ్మ అలా ఉందే ?” అన్నాడు రాంబాబు, పడకగది వేపు చూపిస్తూ. అప్పన్న సమాధానం చెప్పకుండా అతన్ని అనుసరించాడు.

పద్మసాని శరీరం అసందర్భంగా మంచం మీద పరుచుకుని ఉంది. మెడ అసహజంగా వంపు తిరిగి, మంచం పట్టి ఇవతల వేళ్లాడుతోంది. పెదవుల నందు నుంచి కారిన రక్తం నేల మీద చిన్న మడుగు చేసింది. కొంత పెదవుల కొనని పేరుకుపోయింది.

“నాకు బయంగుంది,” అన్నాడు రాంబాబు. చటుకుని అతన్ని చంకనేసుకుని బయటికి పరుగెత్తాడు అప్పన్న.

“గుండె జబ్బు” అన్నాడు వైద్యుడు రాముడు.

పద్మసానికి అంత్యక్రియలు సుబ్బావధాని చేయించాడు. దహనం అవుతుంటే కరణం రామలింగం బతికున్న రోజుల్లో ఆమె వైభవాన్ని వర్ణించాడు. అంత సేపూ రాంబాబు అప్పన్న చంకనే అంటిపెట్టుకుని ఉన్నాడు. అప్పన్న కూర్చోలేదు. పద్మసాని ఇంటి హాలులో ఉన్న కన్నాన్ని గురించి కాని, అప్పన్న వేసుకున్న తొడలాగు, పూసుకున్న ఆముదాన్ని గురించిగాని ఎవరూ ప్రస్తావించలేదు.

దహన మయ్యాక అడ్డదారిని ఇంటికి బయలుదేరాడు అప్పన్న. కోట గోడ ఎక్కాడు. కాలిదారిని తన ఇంటి వెనక ఉన్న రావిచెట్టు నీడ కొచ్చాడు.

అకస్మాత్తుగా అప్పన్నకి బ్రతుకులో ముఖ్యమైనదేదో జారిపోయినట్టు అనిపించింది. పద్మసానిదొడ్డి వేపు చూశాడు. నేలంతా రకరకాల మొక్కలతో చీదరగా పెరిగిపోయింది-ఎన్నడూ మనిషి సంచారం ఎరగనట్టు. కోటగోడ శిథిలమైపోయింది. తను కూర్చున్న చోటు, ఎన్నడూ చూడని నట్టడవిలాగా అనిపించింది. అతను చటుక్కున చతికిలబడిపోయాడు. అరవై ఏళ్ళ అలసట ఒక్కసారిగా అతని అవయవాలను నిర్వీర్యం చేసింది. నిద్రపోతున్న రాంబాబుని ఒళ్ళోకి తీసుకున్నాడు. సున్నితమైన తన వేళ్ళతో అతని లేత చెక్కులు నిమిరాడు. కన్నపు కత్తి మొలలో గుచ్చుకుంటోంది చాలా సేపూ. అది లాగాడు. ఇటూ అటూ తిప్పి చూశాడు. ఆ పగటి ఎండలో అది తళతళ మెరిసింది. అతను ఎన్నడూ ఎరగని వింత ప్రాణిలా అతని చేతి కది కొత్తగా తగిలింది.

అతని వొళ్ళు గొంగళిపురుగుని తాకినట్టు జలదరించింది. తొందరగా ఆ కత్తిని శక్తి కోర్డీ విసిరేశాడు. ఆ కత్తి ఆ కోట గోడల శిథిలాల్లో ఎక్కడో కలిసిపోయింది.

రావిచెట్టు మొదలు నానుకుని కళ్ళు మూశాడు. రాంబాబు అతని ఒళ్ళో నిద్రపోతూనే ఉన్నాడు.

అల్లుడు వచ్చాడు ఇసుకపల్లి లక్ష్మీనావిత్రి

(1963 యువ మాసపత్రిక, జనవరి సంచిక నుంచి)

బండి చప్పుడు వినపడేటప్పటికి రాఘవయ్య వాలుకుర్చీలోంచి ఉలిక్కిపడి లేచి వాకిట్లోకి వచ్చాడు. కొండముచ్చు ఎదురింటి గోడమీద కూర్చుని కనపడింది. దానిని చూసేటప్పటికి వళ్ళుమండింది. 'చీ ...' అన్నాడు. అది వెక్కిరించింది. రాఘవయ్య అరుగు మీద ఇటిక రాయిముక్క ఉంటే విసిరాడు దానిమీదకు. అది ముందుకు ఉరికింది. రాఘవయ్య రెండడుగులు వెనక్కు వేసి సావిట్లోంచి దొడ్లోకి వచ్చాడు 'అల్లుడు రాలేదేమో !' అనుకుంటూ. కొండముచ్చు ఇంటిమీదనుంచి దూక్కుంటూ దొడ్లోకి వచ్చింది.

జానకి దొడ్లో భావిపళ్ళెంలో నిలబడి లోలాకుల్లా వ్రేళ్లాడుతున్న మందారపూల వంక చూస్తోంది. దొడ్డంతా పసుపుపూసినట్లు ఉదయం ఎండ పాకిపోయింది. చేతుల్లో గోరింటాకు పగడంలా ఎర్రగా పండింది. వసంతముతువులో ప్రకృతిలాగా తన శరీరమంతా పులకరించి పోతోంది. గోపాలం వస్తున్నాడని ఉత్తరం వచ్చినప్పటినుంచీ ఈ రోజు కోసం ఎదురు చూస్తోంది. ఆ రాత్రి గోరింటాకు రుబ్బి అంతా పడుకున్న తర్వాత చేతులకు, కాళ్ళకు పెట్టుకుంది. తెల్లవారుజామున లేచి శుభ్రంగా కడుక్కుని ఎర్రగా పండిన చేతులూ కాళ్ళూ చూసి మురిసిపోయింది.

తలంటి పోసుకుంది. జుట్టు ఆరబెట్టుకుంటూ బావిలోకి తొంగిచూస్తే తన నీడ గోపాలంలా కనపడింది. రాఘవయ్య దొడ్లోకి రాగానే గోపాలం వచ్చాడేమోనని ఆత్రుతగా చూసింది. కొండముచ్చు ఎగురుకుంటూవచ్చి పాక మీద కూర్చుంది. పాకనిండా కుండసార విరగకాసింది ఆ సంవత్సరం. కొండముచ్చు పిందెలు కొరికేసి మీదకు విసిరేస్తోంది. రాఘవయ్య తోలబోయాడు. అది అరిచింది. తీగంతా పీకేసింది. జానకికి చరున కోపం వచ్చింది. దానితో ఇదొక బెడద, రోజూ రావటం సొరపాదంతా పాడు చెయ్యటం. లేకపోతే ఇంకా ఎన్నికాయలు కాసేదో ! పడ్డ పిందెలన్నీ నిలుస్తే ఊళ్లో వాళ్ళందరికీ

సరిపోయేటన్నికాయలు వచ్చేవి. జానకికి ఏం చెయ్యటానికి పాలు పోలేదు. రాఘవయ్య రాళ్ళు విసురుతుంటే కొండముచ్చు అటూ ఇటూ తప్పించుకుంటోందేగాని పాక విడిచి వెళ్ళటం లేదు.

జానకికి ఉక్రోషం వచ్చింది. 'గోపాలం తొందరగా వస్తే బాగుండును' అనుకుంది. వాకిట్లోకి వెళ్ళి చూసివచ్చింది. క్రిందటిసారి గోపాలం వచ్చినరోజు బాగా జ్ఞాపకం ... అప్పుడు వస్తూనే తుఫాను లాగా వచ్చాడు. బండి దిగుతూనే 'నేను వ్రాసిన ఉత్తరాలు అందలేదా?' అని అడిగాడు. రాఘవయ్య 'అందకేం నాయనా.' అన్నాడు. గోపాలం చర చరా ఇంట్లోకి నడిచివస్తూ 'అందినాయీ ..?.. అర్థంకాలేదా మరి?...' అన్నాడు.

'అదేం మాట నాయనా ...!'

'అంత నిర్లక్ష్యం దేనికండి మరి ... అమ్మాయిని తీసుకువచ్చి దింపమని వ్రాస్తాని !! ... సమాధానం లేదు దానికి. ఏమిటి మీ ఉద్దేశం ఆల్లుడు వచ్చి హడావుడి చేశాడని పేరుగాని మీరు చేసేవి ఎవరికీ కనపడవు... !!!'

'పండగ వెళ్ళగానే తీసుకువచ్చామని ఆగాను ... అంతకంటే ఏం లేదు ...' రాఘవయ్య నసిగాడు.

'పండగ మీకేగాని నాకు ఉండదా ... జానకి ఎక్కడ?' గోపాలం ముఖానపట్టిన చెమట సర్దుకుంటూ ఆ చేత్తోనే మీసాలు సర్దుకున్నాడు.

జానకి అప్పటిదాకా వంటింటి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి చూస్తోంది.

'సామాను సర్దుకుని బయలుదేరు పోదాం ...' అన్నాడు గోపాలం హఠాత్తుగా.

కాళ్ళు కడుక్కోవటానికి నీళ్ళు తెచ్చి ఇచ్చింది అత్తగారు సీతమ్మ.

'కాళ్ళు కడుక్కో నాయనా ... !' అంది.

'ఇంటి దగ్గర అంతా కులాసా ... ?' అని అడిగింది.

'ఊ ... ఊ ...' అంటూ సమాధానం చెప్పాడు గోపాలం.

'కాళ్ళు కడుక్కో .. ప్రయాణం బడలికగా ఉంటుంది ... భోజనం చేసిన తర్వాత అంతా మాట్లాడుకుందాం ...' అన్నాడు రాఘవయ్య.

'మాట్లాడుకోవటానికి ఏం రాచకార్యాలున్నాయి గనక ... అమ్మాయిని ప్రయాణం కట్టించండి .. తిరుగు బండికి వెళ్ళాలి ... !' అన్నాడు.

జానకి విస్తుపోయి నిలబడింది. మాటల తీవ్రత మలుపు ఎటుతిరుగుతుందో అర్థం చేసుకోలేక తలక్రిందులవుతోంది. కళ్ళలో గబుక్కున నీళ్ళు తిరిగాయి.

'నీకు అంతకోపం వచ్చిందని తెలీదు నాయనా ... అమ్మాయిని పంపటానికి నాకేమన్న కష్టమా .. నువ్వు ఎట్లా చెప్పితే అట్లాగే చేస్తాను ... ముందు నా మాట విని కాళ్ళు కడుక్కో...' అని 'జానకి సంచీ తీసుకువెళ్లి లోపలపెట్టమ్మా, స్నానానికి వేన్నీళ్ళుతోడు ...' అన్నాడు రాఘవయ్య జారిపోతున్న ఉత్తరీయాన్ని పైకి సర్దుకున్నాడు.

'భోజనాలు కాగానే బయలుదేరాలి ... ఒక్క క్షణం ఆగటానికి వీలేదు ...' గోపాలం బూట్లు విప్పతీశాడు. జానకి కన్నీళ్ళు క్రిందకు జారకుండా తుడుచుకొని సంచీ తీసుకువెళ్ళింది. ఎవ్వరికీ కనపడకుండా జానకి వైపు చూసి నవ్వుదామనుకున్నాడు గోపాలం. అందరికళ్ళూ అతనిమీదనే ఉన్నాయి.

'నీళ్ళు తోడు ...' అన్నాడు విసుక్కుంటున్నట్లు.

గబగబా నీళ్ళుతోడి తుండుగుడ్డలు తెచ్చి ఇచ్చింది. చుట్టుకొని దొడ్లోకి బయలుదేరాడు గోపాలం.

'ఊళ్లోవాళ్ళందరూ చూసేట్లు ఈ భావి దగ్గర స్నానం చెయ్యాలి ... ఛీ .. ఛీ ... స్నానం చేసి వచ్చినా సరిపోయేది ...' అందరికీ వినపడేట్లుగా విసుక్కున్నాడు.

గోపాలం దొడ్లోకి పోగానే రాఘవయ్య జానకిని పిలిచి 'కొంత శాంతపడేటట్లు చూడమ్మా ... దొడ్లోకి పో ...' అన్నాడు.

జానకి బొక్కెనలో వేన్నీళ్ళు చూపించింది. సీతమ్మకూడా వెనకాలే వెళ్ళింది.

గోపాలం ఏదో చల్లగా మాట్లాడబోయిన వాడల్లా ముఖం చిటచిటలాడించి 'ఏమిటి ఈ సబ్బు ... బట్టలు ఉతుక్కోటానికి గూడా పనికి వచ్చేట్లులేదు...' అంటూ కింద పడేశాడు. సీతమ్మ వచ్చింది వచ్చినట్లు వంటింట్లోకి వెళ్ళి 'కొత్త సబ్బు తెమ్మంటే తెచ్చారు కాదు ... అల్లుడిగారికి సబ్బు బాగాలేదట ...' అంది.

‘మీ వాళ్ళింటికి వచ్చినప్పుడు నాకు సబ్బులిచ్చే మర్యాదచేశారా ...? పెద్ద చెప్పొచ్చావు ..?’ అన్నాడు రాఘవయ్య. అంత కోపంలో వచ్చిన సీతమ్మకు ఒక్కసారి నవ్వు వచ్చింది.

‘పోనైంది .. మా పుట్టింటారు మర్యాదలు తెలియని వాళ్ళు .. తెలిసినవాళ్ళు మీరైనా సరిగ్గా ఉండొచ్చుగా...’ అంది.

‘మర్యాదలు నాకు మటుకు ఎలా తెలుస్తాయి ... ఎప్పుడైనా అనుభవించిన వాడినైతేగా ...’ అన్నాడు రాఘవయ్య.

గోపాలం స్నానం చేసి తడి తుడుచుకోకుండా నీళ్ళుకారుతూ వంటింట్లోంచి వెళ్ళాడు.

‘మర్యాదలన్నీ ఆడిగి చేయించుకోవాలి ... కాఫీ ఇవ్వటంకూడా తెలీదు... ఈ ఊళ్ళో ఎక్కడో కాఫీహోటలు ఉండాలిగా ... డబ్బులిస్తానుగాని .. ఇడ్లీ .. కాఫీ తెప్పించు ...?’ అన్నాడు గోపాలం లుంగికట్టుకుంటూ.

రాఘవయ్య వంటింట్లోకి గబుక్కున పోయి రహస్యంగా ‘ఒసేయి ... అల్లుడికి ఇడ్లీ తీసుకురావే ...’ అన్నాడు. గోపాలం వస్తాడని ఇంట్లోనే ఇడ్లెస్తు చేశారు. సీతమ్మ అయిదు ఇడ్లెస్తు ప్లేటులో పెట్టుకుని వచ్చింది.

‘అడిగితే ఇద్దామనుకున్నట్లున్నారు ..’ గోపాలం ఇడ్లెస్తుతుంచి నోట్లో వేసుకున్నాడు. ‘కుడుం ఉన్నట్లుంది ..’ అన్నాడు.

‘ఇంకా కొంచెం నెయ్యి వెయ్యమంటావా ... నాయనా .?.’

‘వెయ్యండి ... వెయ్యండి .. అది గూడా అడగాలేమో అనుకుంటున్నా ...’ గోపాలం ఇడ్లెస్తు గబ గబా నోట్లో వేసుకొని ‘కాఫీ ఎక్కడ ..?’ అన్నాడు.

జానకి తెచ్చి ఇచ్చింది.

గోపాలం సగం కాఫీ తాగి చొక్కా వేసుకున్నాడు. ‘ఇప్పుడే బజారుకు పోయి వస్తా’ అంటూ వీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

గోపాలం బయటకు పోగానే గాలివాన వెలిసినట్లయింది. భోజనంలోకి ఏం చెయ్యాలో, ఏం లోపం వస్తే ఏం గడబిడ చేస్తాడో అని హడలిపోయారు రాఘవయ్య, సీతమ్మ. జానకి ఏ మాటా చెప్పలేక పోతోంది.

గోపాలం ఇంటికి తిరిగి వచ్చిన తర్వాత దేని విషయమూ మాట్లాడలేదు. మెదలకుండా భోజనం చేసి గదిలో ప్రక్క వేస్తే పడుకున్నాడు. ఏ వేళప్పుడు లేస్తాడో అని కాఫీ కాచి ఫ్లాస్కులో పోసి ఉంచారు.

నాలిగింటికి లేచాడు గోపాలం. లేస్తూనే ‘బండి టయం అయిపోయినట్లుండే ...’ అన్నాడు స్వగతంగా.

మంచం దగ్గరగా చాపమీద పడుకున్న జానకి ఉలిక్కి పడి లేచింది.

‘మీ అమ్మావాళ్ళెక్కడ ?...’ అన్నాడు గోపాలం.

‘అంతా దొడ్లో ఉన్నారు ...’

‘చెప్పవేం మరి. ఇట్లావచ్చి కూర్చో నీతో ఒక మంచి మాట చెప్పాలి’. జానకి చేతులు పట్టుకున్నాడు. జానకి మంచం మీద పక్కగా కూర్చుంది.

“మీ వాళ్ళనన్నానని కోపం వచ్చిందా ..”

‘ఉ (హూ ...’ తల అడ్డంగా ఊపింది.

‘మీ నాన్న ... వాళ్ళ మామగారిని ... అదే మీ తాతయ్యను హడలగొట్టేవాడుటగా ..’

‘మీకెవరు చెప్పారు ..?’

‘దాగుతుందను కున్నావేమిటి ... మా అమ్మ అంతా చెప్పిందిలే .. అల్లుడంటే ఏమిటో మీ నాన్నకు గూడా కొంచెం రుచి చూసే అవకాశము కల్పిద్దామని ... అంత కంటే ఏం లేదు ...’

జానకికి ఒక్కసారి నవ్వు వచ్చింది.

సీతమ్మ పక్కనే ఉండి అన్ని మాటలూ వింటూనే ఉంది. గోపాలం అటు ప్రక్కకు చూడగానే ఉలిక్కి పడి వెనక్కు వచ్చి ‘అల్లుడు నిద్ర లేచాడంటే అమ్మాయి..’ అంది ఏమీ ఎరగనట్లు.

జానకి కంగారు లేచి నిలబడింది. బయటకు వచ్చింది.

‘అల్లుడు నిద్రలేచాడా ...?’

‘ఆ ... లేచారు ...’

‘ముఖం కడుక్కోటానికి నీళ్ళు ... సబ్బు ఇయ్యమూ ... కాఫీ ఇద్దువుగాని ..’ అంది. సీతమ్మ తమని చూసిందని జానకికి స్పష్టంగా అర్థమయినా ‘అట్లాగే ...’ అంటూ దొడ్లోకి వెళ్ళింది.

.... జానకికి ఆ రోజు సంగతులన్నీ గుర్తుకు వచ్చినాయి. కొండముచ్చు ఇంకా పాక మీద కూర్చుంది. రాఘవయ్య వాసం ముక్క దడిలోంచి మీకి దాని మీదకు విసిరి వేశాడు. కొండ ముచ్చు అక్కడ నుంచి దూకి పొల్లపాదు మీదకు ఎగిరింది. ఒకటి రెండు కాయలు గుంజిపారేసింది. దొడ్డంతా విచ్చల విడిగా తిరిగింది. పూల మొక్కలు పీకేసింది. రాఘవయ్య రాళ్ళు విసిరాడు. కొండముచ్చు పారిపోయింది. ఆఖరికి కొండముచ్చు ఆ రోజు రాకపోతే తనకీ తోచేది కాదేమో అనుకుంది జానకి.

వాకిట్లో బండి గంటలు వినబడ్డాయి. రాఘవయ్య గబ గబా వెళ్ళాడు అటు వైపు. గోపాలం బండిలో నుంచి దిగాడు. జానకి ఎదురు వెళ్ళింది. గోపాలం చేతిలో సంచీ అందుకుంటూ ‘నీ మాటే అనుకుంటున్నాం నాయనా’ అన్నాడు రాఘవయ్య.

అతని మనస్సులో కొండముచ్చు మెదిలింది.

సుపుత్తుడు ఎస్వీ రంగారావు

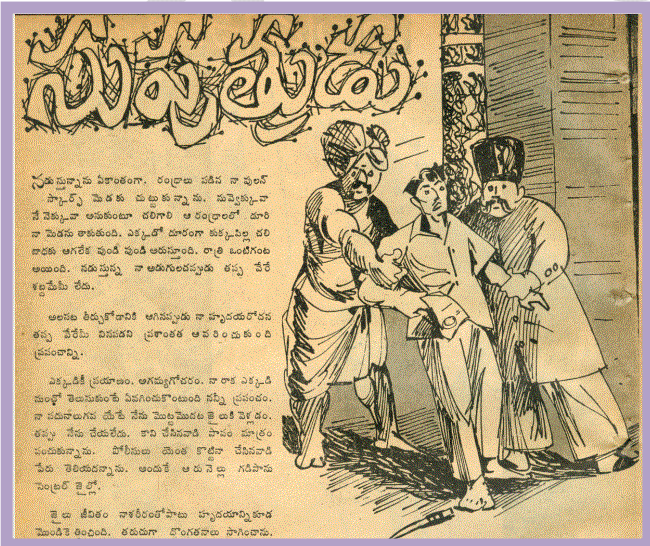
(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

నడుస్తున్నాను ఏకాంతంగా. రంధ్రాలు పడిన నా వులన్ స్కార్ఫ్ మెడకు చుట్టుకున్నాను. నువ్వెక్కువ నేనెక్కువ అనుకుంటూ చలిగాలి ఆ రంధ్రాలలో దూరి నా మెడను తాకుతోంది. ఎక్కడో దూరంగా కుక్కపిల్ల చలి బాధకు ఆగలేక వుండి వుండి అరుస్తూంది. రాత్రి ఒంటిగంట అయింది. నడుస్తున్న నా అడుగులచప్పుడు తప్ప వేరే శబ్దమేమీ లేదు.

అలసట తీర్చుకోడానికి ఆగినప్పుడు నా హృదయరోదన తప్ప వేరేమీ వినపడని ప్రశాంతత ఆవరించుకుంది ప్రపంచాన్ని.

ఎక్కడికీ ప్రయాణం. అగమ్యగోచరం. నా రాక ఎక్కడి నుంచో తెలుసుకుంటే ఏవగించుకొంటుంది నన్నీ ప్రపంచం. నా పదునాలుగవ యేటే నేను మొట్టమొదట జైలుకి వెళ్ళడం. తప్పు నేను చేయలేదు. కాని చేసినవాడి పాపం మాత్రం పంచుకున్నాను. పోలీసుల యెంత కొట్టినా చేసినవాడి పేరు తెలియదన్నాను. అందుకే ఆరునెల్లు గడిపాను సెంట్రల్ జైల్లో.

జైలు జీవితం నా శరీరంతో పాటు హృదయాన్ని కూడ

మొండికెత్తించింది. తరుచుగా దొంగతనాలు సాగించాను. జేబులు బాగా కొట్టేవాణ్ణి. పోలీసులకు చిరస్మరణీయుడనై పోయాను. నేను నేరం చేసినా చేయకపోయినా మొట్టమొదట నన్నే పట్టుకొనేవారు. కొంత కాలానికి ఆరితేరిన గజదొంగసయ్యాను. పోలీసులకంటే ఎక్కువ తెలివితేటలు సంపాదించాను. 'లా' నేర్చుకున్నాను. వాళ్లు నన్ను పట్టుకున్నా - నా మీద ఏమీ కేసుపెట్టలేని విధంగా చోరీ చేసే వాణ్ణి. దొంగతనం జరిగిన తరువాత నన్నేమీ చేయలేక వూరు వదలి వెళ్లిపోమ్యనేవారు - మన పోలీసులు. ఏ వూరయితే నాకేం. కొత్త వూరైతే మరీ మంచిదనుకొని వెళ్ళిపోయేవాణ్ణి. డబ్బుకే లోటూ వుండేది కాదు. ఎంత వున్నా ఒక వారం రోజులు కా లీగా వుండడమంటే చాలా బాధగా వుండేది.

“భీమవరం తాలూకా 'వుండి' అనే గ్రామంలో మోతుబరుల యింట్లో ఒక దొంగ చొరబడి ఆ యింటివారందరూ నిదిరించుచుండగా అతి చాకచక్యముతో లక్షరూపాయలకు పైగా దోచుకుపోయాడు.” పేపర్లో చదివాను.

ఇంత తెలివిగలవాణ్ణి - ఇంతవరకు నేను చేసిన దొంగతనమంతా కలిసి లక్ష రూపాయలు లేవు. ఒక్కసారే లక్ష రూపాయలు దొంగిలించిన మహానుభావుణ్ణి కలుసుకోవాలనే కుతూహలం బయలుదేరింది మనసులో. అదృష్టవశాత్తు ఆ రోజు నేను ఏలూరులో వున్నాను. కాని దొంగతనం జరిగిన విధానం చూచి పోలీసులు నన్ననుమానించి పట్టుకున్నారు. వారికి చెప్పుకున్నాను. “అయ్యా యితడేవరో మహా వ్యక్తి. నాలాగే దొంగతనం చేశాడంటే మంచి తెలివితేటలు వున్నవాడన్న మాట. కొంచెం వ్యవధి యిస్తే నేనే అతనిని పట్టించి యిస్తా” నన్నాను. యిస్ సల్లు ఫీలయ్యారు పోలీసోళ్ళు. లేక నన్ను సమ్మలేదో. నన్ను మాత్రం రిమేండులోనే వుంచారు.

పదిరోజుల అనంతరం డి.యస్.పి. లతీఫ్ సాహెబుగారు నా దగ్గరకు వచ్చి “ఏరా ! 'ఉండి' కేసు ముద్దాయిని పట్టి యిస్తానన్నావట, పట్టిస్తావా?” అన్నారు. యీ సంగతి నేను చెప్పి పదిరోజులయ్యిందన్నాను. “సరే నిన్ను వదిలిపెడతాను - నెల రోజులలోగా వాడి ఆచూకీ నాకు తెలియాలి” అన్నారు -

నా అంత తెలివిగా దొంగతనం చేయగలిగినవాడు మరొకడున్నాడంటే నేను సమ్మలేకపోయాను - సహించలేక పోయాను కూడా. నాకు తెలియని కాంప్లెక్సు ఒకటి ఏర్పడింది నాలో. ఎలాగైనా వాణ్ణి పట్టి సాధించాలనే నిర్ణయానికి వచ్చాను.

రాత్రింబవళ్ళు కాళ్ళరిగిపోయేటట్టు తిరిగాను. పాత స్నేహితులందరి దగ్గర ఆచూకీ లాగాను. కాని యెవరికీ అతణ్ణి గురించి తెలిసినట్లు లేదు. అంటే ఏకాంతంగానే మరొకరి సహాయం లేకుండానే చేస్తున్నాడన్న మాట - “సెబాష్ బేటా. దొరికావు నాకీ నాడొక మహాప్రత్యర్థివి - దా - కాచుకుందాం - సువ్వో నేనో -“ అనుకున్నాను.

దొంగతనాలు మరచిపోయాను. ఒకటే తలంపు. వాణ్ణి పట్టాలి. పట్టి వాడికంటే తెలివిగలవాణ్ణి అనిపించుకోవాలి. అప్పుడే నా జన్మ సార్థకమౌతుంది.

మా నాయన కూడా దొంగేనట. మా అమ్మ చేప్పేది “మీ నాయనను ఈ నాటికీ పోలీసులు పట్టుకోలేకపోయారు. వాళ్ళకు దొరకగూడదనే వుద్దేశంతో నాకే దూరమై పోయారాయన” అని.

సెబాష్ ! ఆయన బిడ్డననిపించుకుంటాను. నా కసి తీర్చుకుంటాను.

లతీఫ్ సాహెబుగారి గడువు తీరిపోయింది. పైగా రెండునెలలు గడిచిపోయినవి. పోలీసుల తొందర హెచ్చయింది. నన్ను వేధించడం మొదలుపెట్టారు. వాళ్ళు చేసుకోవలసిన పనిని నేను చేసిపెట్టానన్నా కూడా - అయినా అనుమానమే వాళ్ళకు. పాపం, వాళ్ల ఉద్యోగం అలాంటిదిలేండి. మనం తప్పుగా అనుకోకూడదు.

భీమవరంలోనే మళ్ళీ దొంగతనం - లక్ష రూపాయలు - పోలీసుల బాధ ఎక్కువై పోయింది నాకు. దొంగతో నేను షరీక్ అయి పనిచేస్తున్నానని, కొందరు నేనే చేస్తున్నానని కొందరు, నన్ను లాకప్ చేసేస్తేగాని మనమేమీచేయలేమని కొందరు - ఆఫీసర్లు

ఎవరికి తోచినట్లు వాళ్ళు మాట్లాడసాగారు. నేను మాత్రం ఎప్పటికప్పుడు ప్రతివారం నా ఆచూకీ రిపోర్ట్ లతీఫ్ గారికి పంపుతూనే వున్నాను. కాని భీమవరంలోనే మళ్ళీ లక్ష రూపాయల దొంగతనం - నా పీక మీద కొచ్చింది. ఈ సారి లతీఫ్ గారు కూడా నమ్మలేకపోయారు. కాని అరెస్టు చేయలేకపోయారు.

ఆ మరుసటి రోజు -

శ్రీకాకుళం జిల్లా 'పదికలపాడు' గ్రామంలో - మళ్ళీ లక్ష రూపాయల దొంగతనం. ఎక్కడ 'భీమవరం'? ఎక్కడ 'పదికలపాడు'? దొంగతనం జరిగిన మరుక్షణమే ఎగిరిపోతున్నాడు దొంగ. ఈసారి పోలీసుల సహాయం కావలసివచ్చింది నాకు. ఫింగర్ ప్రింట్ ఎక్స్ పర్టుని తీసుకువెళ్ళాను 'శ్రీకాకుళం'. ఒక గాజుగ్లాసుమీద మాత్రం దొరికాయి ఫింగర్ ప్రింట్స్. యప్.పి.బి.కి పంపించాం. రిజల్టు నిల్. పాత దొంగ కాదు. పైగా ఫింగర్ ప్రింట్స్ సరిగ్గా కనబడటం లేదు. ఇతని చేతివ్రేళ్ళు కాలిపోయి వుండొచ్చు - లేక కుష్టువ్యాధి అయినా యితనికి వుండొచ్చని వచ్చింది రిపోర్టు. కుష్టువ్యాధి వాడు యింతటి దొంగతనాలు చేయలేడు కాబట్టి చేయికాలినవాడే అయివుంటాడనే నిర్ధారణకు వచ్చాం మేమంతా. (అంటే నేనూ పోలీసులుకూడ) చేయికాలిన ప్రతి పాతకేడీని పిలిపించి చావగొట్టారు మా వాళ్ళు. ప్రయోజనం లేకపోయింది. పదిరోజులు తిరగలేదు.

మళ్ళీ దొంగతనం - 'ఆకివీడు' లో - లక్షరూపాయలు - ఈ దొంగకు ఆశ ఎక్కువగా వున్నట్లుంది.

నాకు రోజు రోజుకు కసి యెక్కువయి పోయింది. దొంగ మీద నాకు ఎక్కడ లేని ఈర్ష్య పెరిగిపోయింది. పట్టుదల ఎక్కువై పోయింది. నేనొక పాత కే.డి. నన్ను సంగతి మరచి పోయాను వూర్తిగా. సంవత్సరంనుంచి పోలీసులలోనే తిరగడంతో - నేను వాళ్ళలో ఒకడ్డయిపోయాను. కాని నా చాతుర్యంగాని పోలీసుల తెలివితేటలుగాని యెందుకూ పనికి రాలేదు ఆ దొంగ ముందు.

విజయవాడ రైల్వేస్టేషను ఫ్లాట్ ఫారం మీద తిరుగుతున్నాను. నైజాం వెళ్లడానికి జి.టి. యెక్స్ ప్రెస్ కోసం యెదురు చూస్తున్నాను.

పోలీసులు నా మీద ఆశ వదులుకున్నారు. దొంగతనాలు మాని చాలా రోజులయింది. అలవాటుతప్పి దొంగతనం చేయడం అంటే భయంగా వుండేది. భుక్తి గడవక చాలా బాధపడుతూ వుండేవాణ్ణి. ఎంతో నిజాయితీగా బ్రతకాలని ప్రయత్నించే వాణ్ణి. కాని కడుపులోని ఆకలికీ - బుట్టలోని తలంపులకి లంకె కుదరలేదు. ఆకలే గెలిచింది. నిర్ణయించుకున్నాను. మళ్ళీ ప్రారంభదశకే వెళ్లవలసి వచ్చింది.

ఎక్స్ ప్రెస్ వచ్చి ఆగింది. బండంతా కిటకిటలాడుతుంది. ఇంతమంది జనానికి ఎన్ని పనులున్నాయో - యింత హడావిడిగా ప్రతిరోజూ ప్రయాణాలు చేస్తుంటారు. ఫస్టు క్లాస్ లో ఒక్కడే కూర్చోని వున్నాడు. కళ్లకు నల్లద్దాలున్నాయి. నెత్తి మీద హేట్ తో కూర్చున్నాడు. చాలా దర్జాగా వున్నాడు మనిషి.

సరిగ్గా బండి కదులుతుంది. గబుక్కుని యెక్కాను పెట్టిలోకి. సాధారణంగా ఫస్ట్ క్లాస్ ప్రయాణీకుడెవరైనా - ఆనాటి నా వేషాన్ని చూచి గొలుసులాగి నన్ను బండి దింపించేవాడు. కనీసం వారి జన్నతః హక్కుయిన పరుపులు బండితో యెక్కినందుకు బండబూతులన్నా తిట్టివుండేవాడు. ఈ వ్యక్తి అలాంటి ఘనకార్యమేమీ చేయలేదు. పైగా నాకేసి ఒకసారి చూచినట్లు చూచి ముఖం ప్రక్కకు తిప్పుకున్నాడు. బహుశా బండి ఖాళీగానే వున్నది కదా యేదో అవసరానికి యెక్కాననుకున్నాడు కాబోలు. ఇంతటి ఉదారస్వభావుడి జేబుకొట్టడానికి మనసొప్పిందికాదు. కడుపు "కొట్టూ కొట్టూ" అంటుంది. బుట్ట "వద్దూ వద్దూ" అంటుంది. కాజీపేట స్టేషన్ లో బండి ఆగుతూవుంది. మంచి నిద్రలో వున్నాడు. జేబులోంచి పర్పు తొంగిచూస్తూవుంది - నాకేసి హేళనగా. తట్టుకోలేకపోయాను. చటాలున పర్పు

కొట్టేసి బండి ఆగకముందే దూకేద్దామనుకున్నాను. జేబులో చెయ్యిపెట్టి పర్సు లాగేటప్పటికి గబుక్కున నా బెల్టు పట్టుకున్నాడు. విదిలించుకొని పారిపోయాను.

స్టేషన్ లో బండి ఆగింది. చీకట్లోనే పొంచివుండి చూస్తున్నాను - ఆ వ్యక్తి దిగి పోలీసు రిపోర్టిస్తాడేమో నని నా ఆదుర్దా. అతడసలు బండిలోంచే దిగలేదు. నాకాశ్చర్యమేసింది. చాలా సేపు అక్కడే వున్నాను. బండి వెళ్ళిపోయింది. నా ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు.

ఏదో మనస్సులో కదులుతూ వుంది. ఎన్నడో మరచిపోయిన సంగతేదో నాకు జ్ఞాపకం వచ్చినట్లుగా వుంటుంది. కాని అదేమిటో తెలియలేదు. సరిగ్గా జ్ఞాపకానికి రావడం లేదు. ఆలోచిస్తూ చేతిలోవున్న పర్సు విప్పాను. ఒక వెయ్యి రూపాయలు క్యాష్ పైగా వుంటుంది. ఒక బ్లాంక్ చెక్కు కూడా వుంది. సంతకం ఏకాంబరం సి. హెచ్. అని వుంది. చెక్ ఆ పర్సులోనే వుంచి ఒక చెట్టు తొట్టలో పెట్టి క్యాష్ మాత్రం తీసుకొని వెళ్ళిపోయాను. తిరుగుబండిలో విజయవాడ వచ్చేస్తున్నాను. తర్జు క్లాస్ పెట్టెలో ఒక స్త్రీ యేడుస్తున్న చిన్న బిడ్డను ఓదార్చాలని ప్రయత్నిస్తూంది. కాని ఆ బిడ్డ ఏడుపు ఆపడం లేదు. రెండుచేతులకు బేందేజీలున్నాయి. రెండు చేతుల మీద కురుపులు కాబోలనుకొని అడిగాను. “కాదు బాబూ కాదు. రెండు చేతులూ కాల్చుకుంది బిడ్డ” అంది. అయ్యో పాపం అని జాలిపడ్డాను - బండి నడుస్తూనే వుంది - చటుక్కున తట్టింది మనస్సుకు. ఇందాకటినుంచి ఏదో మరచిపోయానని. జ్ఞాపకం తెచ్చుకోడానికి ప్రయత్నించిన విషయమేదో యిప్పుడు తెలిసింది. ఫింగర్ ప్రింట్ బ్యూరో వారి రిపోర్టు జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. “చేతులు కాలిన వ్యక్తయి వుండవచ్చు” ఆహా యెంత మందమతిని - ఇంతటి ముఖ్యవిషయాన్ని యెలా మర్చిపో గలిగాను ! యిందాక పర్సు కొట్టేసినప్పుడు పోలీసు సంకెళ్ల కంటే గట్టిగా నా చేయి పట్టుకున్నచెయ్యి - అదే - ఆ కాలిన చెయ్యే - యెంత పొరపాటయిపోయింది.

పోలీసులు నా కిచ్చిన అధికారాన్ని వినియోగించుకొని - సికింద్రాబాద్ అంతా గాలించాను పదిరోజులు. కనబడ్డాడు ఒక టాక్సీలో వెళ్తూ - వెన్నాడాను - టాక్సీ ఆగింది - వ్యక్తి దిగి నడుస్తున్నాడు - నేనూ దిగి నడిచాను అతని వెనకాలే - మెయిన్ రోడ్డు వదిలి సందులో పడ్డాడు. ఇంతదూరం నడవవలసి వుంటే టాక్సీలోనే పోయి వుండవచ్చును కదా, ఎందుకాగాడు? అనుమానమేసింది.. ఒకవేళ అతడు నన్ను చూశాడా - ఆగాడతడు - నేనూ ఆగాను - మళ్ళీ నడుస్తున్నాడు.

అది ఒక పెద్ద భవంతి - గేటుముందు కాపలాదారు నిద్రపోతున్నాడు - మేడ మీద యెక్కడో ఒక్క గదిలో మాత్రం దీపం వెలుగుతూంది - భవంతికి వెనక ప్రక్కగా వెళ్లాడతను - చీకట్లో వుండే అన్నీ చూస్తున్నాడు - గోడదూకి లోపలకు వెళ్లాడు. తోటలో చీకట్లోనే నడుస్తున్నాడు. మెల్లగా మేడమీదకు యెగబాకుతున్నాడు. వర్షపు నీరు పోయే గొట్టాన్ని పట్టుకొని - చీకట్లో అంతర్ధానమై పోయాడా మహానుభావుడు. వేరుమార్గం లేక నేను కూడా అతని మార్గాన్నే అనుసరించాను.

అంతా చీకటి - బ్యాటరీలైటు సహాయంతో ఇనప్పెట్టి తెరుస్తున్నాడు. జేబులో కత్తి తడుముకున్నాను. అదును చూచుకొని ఒక్క గంతులో వెళ్లి చేయి పట్టుకున్నాను - అదురూ బెదురూ లేకుండా నాకేసి చూచాడు. ఎంత నిబ్బరం - ఏమి నిర్భయం - మరొకడైతే ఆదరిపడవలసిన తరుణమిది. నాకేసి చూచి చిరునవ్వు నవ్వుతున్నాడు - వళ్లు మండిపోయింది.

“నేనెవరినో తెలుసునా” అని గద్దిస్తూ అంతకు ముందు పోలీసువారు నాకిచ్చిన అధికారి పత్రాన్ని చూపించాను - మళ్ళీ అదే చిరునవ్వు-

“నిన్ను అరెస్టు చేస్తున్నాను -“

మళ్ళీ నవ్వుతూ - “నీకేమైనా మతిపోయిందా - ఇది నా యిల్లు - నా యింట్లో ఇనప్పెట్టినే తెరిచే అవకాశం నాకు లేదా - ఇదెక్కడి చట్టమయ్యా” అన్నాడు. పైగా “నా యింట్లో దొంగతనంగా చొరబడి నన్నే దబాయిస్తున్నావా - ఒరే వెంకా!” అని గట్టిగా

అరిచాడు. వెంటనే 'అయ్యా' 'అయ్యా' అంటూ పది మంది నౌకర్లు పరుగెత్తుకొచ్చారు. "పోలీసులకు ఫోను చెయ్యండి - వీడి సంగతేమిటో కనుక్కందాం" అన్నాడు.

నాకు మతిపోయింది -

రెండు చేతులెత్తి నమస్కారం చేశాను - "బాబూ! తమ నామధేయం తెలియజేస్తారా?"

వినాను -

మతి భ్రమించింది - నా కాళ్ల క్రింద భూమి గిరుని తిరుగుపోతుంది - ఏడుపూ నవ్వు ఒక్కసారిగా వచ్చాయి.

నోట మాట లేదు -

బిగుసుకుపోయాను.

"అదేమిటయ్యా, అలా చూస్తావు"

"నీపేరేమిటి? నువ్వెవరవు?" అని అడిగాడాయన.

"నేను తమ సుపుతృడే"

కదంబమాల

కోడూరి కౌస్ల్యాదేవి

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

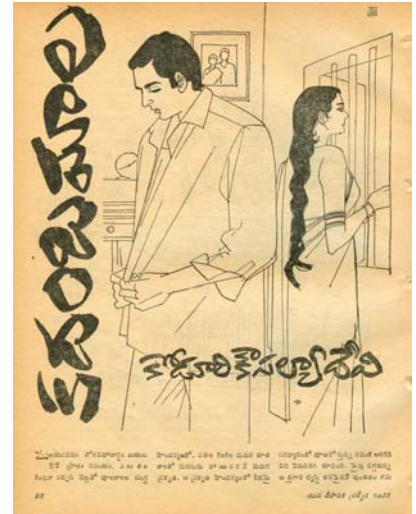
మలయపవనం లోకవిహారం బయలుదేరే ప్రాతః సమయం. ఎటు తిలకించినా పచ్చని చెట్లతో పూలబాలల ముగ్ధ సౌందర్యంతో, పక్షుల మధుర కూజితాలతో మనసును హాయిపరచే మధుర ప్రకృతి. ఆ ప్రకృతి సౌందర్యంలో లీనమై పరధ్యానంతో పూలుకోస్తున్న రమణి అలికిడి విని వెనుదిరిగి చూచింది. పైపు దగ్గరున్న అత్తగారి దృష్టి తనపైనే వుండడం గమనించింది. అంతలో హుకుంకూడ రానే వచ్చింది.

"అదేం చోద్యమే తల్లీ? అంత ఒయ్యారంగా ఎప్పటికొస్తావ్? ఎప్పటికి తెముల్తాయి పనులు? ఆ పిట్టల్ని చెట్లనీ చూస్తూనిల్చోవడానికేమైనా సినీమా కన్సిస్టోండా వాటి ముఖాలలో?"

"వచ్చేస్తున్నానత్తయ్యా, అయిపోయింది." నందివర్ధనాలతో త్వరత్వరగా సజ్జ నింపసాగింది.

"అయ్యో! అయ్యో! త్వరగా అన్నానని మొగ్గులు, చిగుళ్ళు కూడ త్రుంచేస్తున్నావా? ఏం మాట్లాడినా తప్పే కదా ఈ కాలం వాళ్లతో!" బిందెతో లోపలికి వెళ్ళిపోయింది సుభద్ర.

అత్తగారు వెళ్ళినదికే చూచి ఒక్కనిట్టూర్పు విడచి యింట్లోకి నడిచింది రమణి. తాతగారు అప్పటికే పూజ గదిలో దైవమందిరం వద్ద కూర్చుని వున్నారు. పూల సజ్జ ప్రకృగా వుంచి మందిరం ముందు ముగ్గులు వేసి, ఏకాత్రిలో నెయ్యి, వత్తులూ వేసింది రమణి. క్రితదినం పూజచేసిన పూలు తీసివేస్తూ వెళ్ళిపోతున్న రమణిని పిల్చాడు అనంతయ్య "చూడమ్మా."

గడప దాటుతున్న రమణి కాళ్ళు ఆగిపోయాయి. వెనుదిరిగి వచ్చి తాతగారి వద్ద నిల్చుంది. “అలాగ అన్నీ యిచ్చి నీ పని తీరిపోయినట్టు వెళ్ళిపోతావు. తెల్లవారి యిన్ని పనులు చేస్తామే, ఒక్క పది నిముషాలు ఆ దైవపూజకు వినియోగిస్తే ఎంత బాగుంటుంది, ఆలోచించు తల్లీ. అది జీవితానికెంతో సౌభాగ్యం చేకూర్చగలదు. ఎలాగూ వేకువతోనే లేస్తావు గదా! స్నానం చేసి రెండు పుష్పాలు ఆ భగవత్పాదాలకు సమర్పించితే ఎంత మేలు జరుగుతుంది! హృదయమెంత నిర్మలంగా వుంటుంది!”

దైవ విగ్రహాలను చూస్తూ మౌనంగా నిల్చుంది రమణి.

“ఏదో పెద్ద వాడిని గనుక చెప్తాను. ముందుముందు ఆ ప్రయోజనం. నీకే తెలుస్తుంది లేమూ, ఇంకా చిన్నతనం కదూ! అయితే నిత్యమల్లెలు పూయడం లేదా దొడ్లో?” మాట తప్పించాడు ముసలాయన. మనుమడి భార్య ముఖ కవళికలను గమనించి.

“నిత్యమల్లెలు పూయడం లేదండి.” అంది రమణి.

“సాయంత్రం వేళల్లో నీకు పెద్ద పనేముంటుంది తల్లీ? కాస్త నాలుగరకాల మొక్కలూ వేసి, నీళ్ళు పోసి శ్రద్ధగా పెంచకూడదూ? దొడ్లో పూశాయన్న తృప్తీ మిగుల్తుంది, అందానికందమూ వస్తుంది యింటికి, నీ దేహానికీ మంచి పరిశ్రమ”.

నిట్టూర్పును బలవంతంగా లోలోపలే అణచుకుంది రమణి. “అలాగేనండి” తప్పనిసరిగా అంటూ బయటపడి వంటగదిలోకి నడచింది.

కుంపటి రాజేస్తుంటే అత్తగారు వచ్చింది. నీళ్ళబిందె దింపి క్రింద వుంచుతూ “ఇంత సేపట్నుంచీ ఏం చేస్తున్నావ్? మళ్ళీ ఏ పిట్టలైనా చూస్తూ కూర్చున్నావా? ఇప్పుడు కుంపటి వెలిగించితే వంట ఎప్పటికొతుంది? స్కూళ్ళకూ ఆఫీసులకూ వెళ్ళే వాళ్ళందరినీ ఎప్పుడు సవరించి పంపేది? అయ్యో అందం!” బుగ్గలు నొక్కుకుంటూ కుంపటి దగ్గర చతికిలపడింది. “చాల్లే. నేను చూచుకుంటానుగానీ కూరలబుట్టా, కత్తిపీటా యిలా తెచ్చి పడెయ్యకాస్త.”

మౌనంగా వెళ్ళిపోయింది రమణి. అంతలో పూజగదిలోంచి తాతగారి కేక వినించింది.

“ఏమమ్మా, కొబ్బరికాయా, హారతి కర్పూరం ఏవీ?”

తన మతి మరుపుకు విసుక్కుంటూ రమణి త్వరత్వరగా వెళ్ళి అలమార్లోవున్న అగరువత్తులూ, టెంకాయా, హారతి కర్పూరం తీసిచ్చింది. టెంకాయ కొట్టి నైవేద్యం పెట్టి హారతి వెలిగించేవరకూ వుండి, నీరాజనం భక్తిగా కళ్ళకద్దుకు నమస్కరించింది రమణి. తాతగారిచ్చిన కుంకుమా, పూజాపుష్పాలూ తీసుకుని తిరిగి కూరల బుట్టలతో వంటింట్లోకి నడిచింది.

“అంత చీమనడకైతే ఎలాగే పిల్లా? ఆ గదిలో దీ గదిలోకి తెచ్చి పడేసేందుకు కింత సేపా? పైగా ఎన్నన్నా సమాధానం చెప్పవు కదా” అంది అత్తగారు.

“తాతగారు పిలిస్తే వెళ్ళాను, పూజ వస్తువులు యివ్వడానికి.” మెల్లగా అంది రమణి.

“తాతగారి పనులూ చూడొచ్చు, నా పనులూ చూడవచ్చు, చకచకా చేసుకోవాలి పనులు” ఆమె యింకా ఏమో అంటూనే వుంది కాని భర్త పిలుపు విని వెళ్ళిపోయింది రమణి “తెల్లవారి అప్పుడే యిద్దరి దగ్గర నాలుగు పాఠాలు నేర్చుకున్నాను” అనుకొంటూ.

“రమా! ఓరమా! రమణీ!” వెళ్ళేలోగానే ఏదెనిమిది కేకలు వేశాడు సారథి. “అబ్బబ్బ, ప్రొద్దున్నే నేను లేచేప్పటికే కాస్త పేస్తూ, బ్రష్టు సిద్దం చేసి వుంచకూడదా రమా? లేస్తూనే కేకలు పెట్టించుకోకపోతే, లేచేసరికి కాస్త ఎదురుగా కాఫీ కప్పుతో కళకళలాడతూ నిల్చుంటే ఎంత సంతోషంగా వుంటుంది నాకు?”

నవ్వింది రమణి. “అసలు హాయిగా తీయగా మేల్కొలుపులుపాడుతూ నిద్ర లేపితే యింకా బాగుంటుందేమో?” అంది బ్రష్ అందిస్తూ.

“ఆహాహా, అదృష్టమంతా నాదే. అయితే రేపట్నుంచి నీ పాట వినించినదే కళ్ళే విప్పను.” నవ్వుతూ వరండాలోకి నడిచాడు సారథి ముఖం కడగటానికి.

“తేగలా చిక్కిపోయావంటే తేగ కావాలనేడ్చిందట వెనుకటికి” అంటూ గది సర్దడానికుపక్రమించింది రమణి. ప్రక్క పై దుప్పటి దులిపి పరచి టేబుల్ క్లాత్ సర్దింది. చిందరవందరగా నున్న మేగజైన్లు దొంతిపెట్టి కాఫీ తేవడానికి వెళ్ళింది. ఆమె కాఫీతో తిరిగి వచ్చేసరికి సారథి విసుగ్గా స్టాండుమీది బట్టలన్నీ తీసి చిరగ్గా గిరవాటేసేస్తున్నాడు.

“ఏం కావాలి?” అడిగింది రమణి కాఫీ డ్రాయర్ మీదుంచుతూ.

“నీకింత పరధ్యానమేమిటి రమా? ఒకటిన్నే రెండివ్వవు. నీ దృష్టి ఆలోచనలూ ఎక్కడుంటాయో మరి, నాకు తెలియదు. టవల్ ఎక్కడుందో కాస్త చూడు. “ విసుగ్గా మంచం మీద కూర్చున్నాడు.

మాట్లాడకుండా క్షణంలో స్టాండు మీద టవల్ తీసిచ్చింది రమణి, “అరె! నాక్కన్నించలేదేం, ఎంతవెతికినా ?” అంటూ అందుకున్నాడు.

“అవును మరి, కోడలు రాగానే మన కుటుంబాలు పని పాటలు మర్చిపోతాయి. కోడలు దాసీదైపోతుంది.” అంది రమణి నిష్ఠూరంగా.

గలగలా నవ్వాడు సారధి కాఫీ చేతికి తీసుకుంటూ. “చాలా కుటుంబాలకు నువ్వు చెప్పిన విషయం అన్వయిస్తుంది. కానీ మన కుటుంబం విషయంలో అది నిజం కాదని చెప్తున్నాను రమణీ. ఈ యింట్లో ప్రతి ఒక్కరికీ నువ్వంటే ఎంతభిమామో నీకింకా తెలియలేదు. అందరూ ‘రమణీ, రమణీ’ అంటూ ప్రేమగా అభిమానంగా పిలుస్తూ అనేక పనులకు నీ పై ఆధార పడున్నారన్న సంగతి గుర్తించి, నీ హృదయం సంతోష పులకితమవ్వడం లేదూ?”

నిజమే నన్నించంది రమణికి. తనకింత వరకు ఈ విషయం తట్టనందుకు లోలోన మధనపడింది. ఆమె ఎదలో మెదిలో భావాలు కన్నులలో ద్యోతకమయ్యాయేమో మరి సారధికి. “ఇంకెప్పుడూ అలా విసుక్కోవు కదూ?” అన్నాడు రమణి కండ్లలోకి చూస్తూ. అంతే – ఆ చిరునవ్వుతో రమణి హృదయం ఆనందమరీచికలలో డోలలాడింది. స్నానం చేసి వచ్చేసరికి సంతోషంగా భర్తకు కావలసిన దుస్తులు తీసిచ్చింది. అతడిని సంతోషంగా ఆఫీసుకు సాగనంపి వంట గదిలోకొచ్చింది.

“ఏం తల్లీ, అయ్యిందా మొగ్గుణ్ణి వీధి వరకూ సాగనంపటం? కాస్త ఏమైనా సాయం చెయ్యగలవా నాకు?” అంది సుభద్ర రమణిని చురచుర చూస్తూ. అత్తగారి మాటలకు కోపం వచ్చినా రమణి మాట్లాడలేదు. కాఫీ గ్లాసులు కడిగిపెట్టి, బియ్యం కడుగుతూండగా చిన్న ఆడపడుచు వచ్చింది, ‘జడ వెయ్యివదినా.’ అంటూ.

“వస్తున్నా” అని రమణి లేవబోతూండగా సుభద్రమ్మ మాటలతోనే అడ్డుపడింది.

“ఇక్కడి పని చూడు. నేను వెళ్తానై.”

“వదిననే రానియ్యమ్మా, అందంగా వేస్తుంది.” అంది లక్ష్మి .

“నోర్మ్యూ, భడవా, ఇవట్టుంచీ షోకులుంటేనేకాని తర్వాత గ్రంథకర్తవవ్వవు.” ఒక్కటి మొట్టి కూతుర్ని బయట కీడ్చుకెళ్లింది సుభద్ర.

ఒక్క క్షణం నివ్వెరపోయింది రమణి. ‘ఆ మాట లక్ష్మీనా లేక నన్నా?’ ఆనందంగా వున్న మనస్సు ఒక్కసారి కల్లోలమైపోయి విషాద వీచికలు రేగాయి, ‘అడుగడుగునా సాధింపే; సూటిపోటిమాటలే. కోడలంటే ఎందుకో యింత అసహ్యం ఈ దేశస్థులకు? సారధి లెక్క ప్రకారం యివన్నీ అభిమానమూ, ఆప్యాయతల చిన్నెలేనా?’ అప్రయత్నంగా నవ్వొచ్చింది రమణికి. ‘ఎంత సునాయనంగా మురిపించి మత్తెక్కించేస్తారు ఈ పురుషులు! వాళ్ల మాటలకూ, చిరునగవులకే మైమరచిపోయే ఈ ఆడవాళ్ళనెలా సృష్టించాడో దేవుడు? బహుశా అతడు కూడా మగవాడు గనుకనేమో!”

“ఏమిటాదిసోయ్, నీలో నువ్వే నవ్వేసుకుంటున్నావ్?” మరది పల్కరింపుతో వులిక్కిపడి తలెత్తి చూచింది. చేతిలో పుస్తకాలతో శ్రీను నిలబడి వున్నాడు.

“కొంచం ఈ లెక్క చెప్పవ్ వదినా?”

“ఇప్పుడే కావాలా?” విసుగ్గా పెట్టింది ముఖం.

“మేష్టారు కోప్పడ్డారేమో వదినా!” జాలిగా చూశాడు.

“సరే. రా. యిలా కూర్చో.” తప్పని సరిగా అంది. లెక్కలు చెప్పాలనికానీ అసలు ఏ పని చెయ్యాలనికానీ ఆమెకు లేదు. ఎందువల్లనో పరధ్యానం ఎక్కువైపోయింది, కానీ తప్పదు; అర్థించుతున్నవాడు మరది! సాక్షాత్తు భర్తకు తమ్ముడు. మామూలు కోడళ్ళందరికంటే చదువుకున్న కోడలికి మరో అదనపు యిబ్బందన్నమాట!

“ఏమిటాదినా, లెక్క చెప్పమంటే ఎటో చూస్తావ్.”

తిరిగి శ్రీను మాట్లాడంతో జాగ్రత్త పడింది రమణి. “చెప్తాను, వరుసగా స్టెప్పు వెయ్యి.”

వదిన టక టకా లెక్క చెప్పేయ్యడం చూచి ఆశ్చర్య పడిపోయాడు శ్రీను. “ఈ లెక్క నిన్ను మా మాష్టారికి కూడా రాలేదు వదినా. ఇవ్వాళ చూద్దామని వదిలేశారు. నువ్వు కాలేజీలో చదువుకోవల్సింది. స్కూల్ ఫైనల్ తర్వాత్.”

నిట్టూర్చుతూ తలపంకించింది రమణి.

“ఓహో, ఇవాళ నాకెంత ‘క్రెడిట్’ క్లాసులో! మాష్టారికే రాని లెక్క మా వదిన చెప్పిందంటే!” శ్రీను గెంతుతూ వెళ్ళిపోయాడు.

“చిన్నవాడు — శ్రీనుకేం తెల్లు? తెలివైన వాళ్ళందరకూ చదువుకొనే అవకాశాలుంటాయా?” ఒక్కసారి మనస్సు హైస్కూల్లో చదువుకొనే రోజులలోకి పరుగెత్తింది. అన్నింటిలోనూ ఫస్టుమార్కులు తెచ్చుకుంటూ పెద్ద చదువులు చదవాలని వూహించుకుని మురిసిపోయేది. స్కూల్ పైసల్ పరీక్షలో స్కూలుకు “టోటల్ ఫస్ట్” తో పాసైంది. తమకేమీ ధనలోపం కూడా లేదు. హాయిగా చదువుకోగల అవకాశాలు బోలెడు. అయితేనేం, ‘ఆడపిల్ల కాచదువుచాలు’ అన్నారు యింట్లో అందరూ. పెద్దలంతా ముక్తకంఠంతో శాసించిన ఫలితంగా చదువాగిపోయింది. తర్వాత రెండేళ్ళు యింట్లో సంగీతం చెప్పించారు. కాని చదువుమీదున్న తన మనస్సుకు సంగీతం ఎక్కలేదు. ఈ సంవత్సరం పెళ్ళైంది. వచ్చేసింది అత్తవారింటికి. పుట్టింట్లో చదువుకోలేకపోయానన్న బాధే వుండేది. ఇక్కడికొచ్చాక యింకా ఎన్ని రకాలు! ఎన్ని చేసినా ఒక్కరికీ తృప్తి వుండదు. పైగా అడుగడుగునా ప్రతిపనిలోనూ వంకలు వెదకడం, సాధింపులూ, నీతిబోధలూనూ. తన తప్పులుకూడా వుండక పోవు. ఎంత ప్రయత్నించినా చేసేపనిలో మనసు నిలువదు; ఆలోచన లెక్కడుంటాయో తనకే తెలియదు. పుట్టింట్లో చూచి చూడనట్టు వదిలేసేవారు; చిన్నతనమని సరిపెట్టుకొనే వారు. ఇక్కడ మాత్రం ప్రతిలోపాన్నీ ఎత్తి చూపిస్తారు. అదే తనకు బాధగా వుంటోంది.

“అయ్యో, అయ్యో! యిదెక్కడి దారుణమే?” సుభద్ర కేకలకు భయోద్వేగాలతో ఖంగారుగా లేచి నిలబడి చుట్టూ చూచింది. అన్నం ఎప్పుడనగా పొంగువచ్చిందో మరి, పొయ్యిలోకి పొంగిపోయింది చాలా వరకు; పొయ్యి ఆరిపోయింది.

“చూడలేదండీ!” అంది పశ్చాత్తాపంగా.

“నీ చూపు లెక్కడో వుంటాయి. నువ్వెక్కడ చూస్తావ్? అయినా నీలాంటి దాన్ని నమ్మి ఒప్పుజెప్పడం నాదే బుద్ధితక్కువ” నుదురు కొట్టుకుంటూ గిన్నెదింపి గబగబా వార్చింది సుభద్రమ్మ. మౌనంగా నిల్చున్న కోడలికేసి చూచి “నీ చూపు లెక్కడో వుంటాయి. నువ్వెక్కడుంటే యేదో ఒకటి చెప్పబుద్ధి అవుతుంది. నువ్వసలిటువేపుకు రాకు తల్లీ” అంది. ఆ మాట తీరని అవమానంగా తోచింది రమణికి. తల ఒంచుకుని మెల్లగా బయటకు వెళ్ళిపోయింది.

“అమ్మాయి, రమణీ!” తన గదిలోకి వెళ్ళిపోతున్న రమణి మామగారి కేక విని నిస్సహాయంగా ఆయన గదివేపు నడిచింది. “చూడమ్మా, కాస్త నా పెన్నులో సిరాపోసి పెట్టు”. సిరాతో నింపి, పెన్నుయిచ్చి వెళ్ళిపోతున్న కోడలి తిరిగి వెనక్కు పిలుస్తూ “చూడమ్మా, అమ్మాయిలకూ అబ్బాయిలకూ వాళ్ళ పనులేవో వాళ్ళకుంటాయి. స్కూళ్ళనీ, ఆఫీసనీ, నువ్వు తీరికగా వుంటావు కదా, కాస్త నేను కోర్టుకు వెళ్ళే టైముకు పెన్ను, జేబురుమాలూ, కళ్ళజోడూ లాంటివి కాస్త సిద్ధంగా వుంచకూడదటమ్మా? తీరికగా కూర్చుంటే నీకు మాత్రం మేం తోస్తుంది?”

“స్కూలు, ఆఫీసు, కోర్టు!” ఈ మూడూ మినహా గోవిందరావు దృష్టిలో యింకేమీ లేవు. ఇంటిదగ్గరుండేవాళ్ళందరూ తీరుబడి గానే కాలం గడవక కొట్టుకుంటారనుకుంటుంది, అతడి స్ట్రీడరీ మెదదు.

పైకి ప్రకాశంగా “అలాగేనండి” అంటూ వెళ్ళిపోయింది రమణి, లోపల “పారం నెంబరు ఆరు” అనుకుంటూ.

భోజనం చేస్తూ “అన్నం యిలా ముద్దపోయిందేమిటి?” అన్నాడు గోవిందరావు.

“చదువుకున్న కోడలి వంట!” అంది సుభద్రమ్మ. మామగారి దగ్గర మంచి నీరూ, నెయ్యివుంచుతున్న రమణి ముఖమెత్తలేదు. గోవిందరావు మరిమాట్లాడలేదు. పిల్లలు, పెద్దలు ఒక్కొక్కరే భోజనానికొచ్చి వెళ్తున్నారు. గ్రామఫోను ప్లేటులా అందరినుంచీ వస్తున్న ఒకే ప్రశ్నకు సుభద్రమ్మ ‘డిటో’ సమాధానాలు వినీ వినీ రమణి ముఖం భూమిలోకి క్రుంగిపోయింది. లోపల ఏదో దిగులు. అన్నం సహించలేదు. తినీ తినకుండా లేచిపోయింది.

“ఓ పనీ చేతకాదు. తిండితినడం ముందే చేతకాదు. మరి యింత నాజూకా? ఇంతకంటే మరి యింకేం అమ్మతం చేసిపెట్టి తినిపించేదో మరి మీ అమ్మ, నాకు తెలియదు!” అంది సుభద్ర.

అత్తగారి మాటలు నవ్వు తెప్పించాయి రమణికి. “తిండికూడా నాజుకేమిటి? ఛాదస్తం కాకపోతే!”

“దానిమాటల కేంలే మ్మనా అలా నీలో నువ్వు నవ్వుకుంటున్నావ్?”

“భగవాన్!” అనుకుంటూ నిట్టూర్చింది రమణి.

మధ్యాహ్నం సారధి భోజనానికొచ్చాడు. రమణి వడ్డిస్తూంటే సుభద్ర గడప కవతల చెంగుపరచుకు పడుకుని లోకాభిరామాయణం చెప్పసాగింది. తమకు తెలిసిన వారి కోడళ్ళు ఎవరెంత కట్టు తెచ్చారో, ఎవరెవరి కెంతంత బాగా పనిపాట లొచ్చునో, అనేదే సంభాషణ సారాంశం.

సారధి అన్నం చేత్తోపట్టుకుని ఒక్కసారి రమణి ముఖంలోకి చూచాడు. అన్యోపదేశంగా తల్లి చెప్తూన్న కబుర్లలో అంతరార్థం అతడికి బోధపడింది. రమణి సూటిగా చూడలేకపోయింది. అంతవరకూ ఏడెనిమిసార్లు జరిగిన గ్రాంఘోసు ప్లేటు సంభాషణ మళ్ళీ వినవస్తుందనే భయంతో త్వరత్వరగా చేతులు కొంగున తుడుచుకుంటూ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయింది రమణి.

“అయ్యో, అలా వెళ్ళిపోతావేమిటే? మొగుడికి అన్నం పెట్టి కాస్త ఏం కావాలో కనుక్కోవద్దా? అయ్యోరాత. కోడలొచ్చినా నా పాట్లు నాకు తప్పవు.” వినకుంటూ లేచింది సుభద్ర కొడుకు భోజనం విషయం చూడటానికి. అత్తగారి మాటలు వినించాయి రమణికి. కాని విననట్టే వెళ్ళిపోయింది.

సారధి భోజనం ముగించి వచ్చేసరికి రమణి కిటికీ దగ్గర నిల్చుని వీధిలోకి చూస్తోంది. భర్త వచ్చినట్టు తెల్సినా వెనుదిరిగి చూడలేదు. అయిదు నిమిషాలపాటు సారధి కూడ మాట్లాడలేదు. మెల్లగా రేడియో పెట్టాడు. అయినా రమణి దృష్టి కదలలేదు.

“ఏమిటంత పరధ్యానం?” మెల్లగా వెళ్ళి ఆమె వెనుక నిల్చుని ప్రశ్నించాడు.

“ఏమీ లేదు.” ఇంకా రమణి చూపులు దూరానికే నిగిడ్చివున్నాయి.

తనూ ఆమె దృష్టి ననుసరించి బయటకు చూచాడు. ఎదురుగానున్న హైస్కూలు పిల్లల్ని వదిలేశారు; అంతా బిలబిలా యిళ్ళకు వెళ్ళిపోతున్నారు. ఏడేనిమిదేళ్ళ పిల్లల నుంచి పాతికేళ్ళవాళ్ళవరకు వున్నారు విద్యార్థులు. అందరూ సంతోషంగా సరదాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడుస్తున్నారు. రమణి హృదయంలోని భావతరంగాలను సారధి అర్థంజేసుకోగలిగాడు.

“నీకింకా చదువుకోవాలని వుందా?” అన్నాడు భుజం పై చెయ్యివేస్తూ.

“ఉంటే మాత్రం ఎలా సాగుతుంది?” నిరాశగా అంది రమణి.

“చదువంటే నీకింత అభిలాష అని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు రమా.”

“.....”

“స్కూల్ పైనల్ మంచి మార్కులతోనే పాసయ్యావుకదా ! చదువుకోలేక పోయావా? మీ వాళ్ళకూ ధన లోపమేమీ లేదుకదా?”

“ధనలోపం లేదుకనుకనే మీలాంటి పెళ్ళికొడుకొను వేలకు వేలు పోసి అల్లుడుగా పొందగలిగారు!” చికాకుతో వేగిపోయిన హృదయం సంభాషణలో జాగ్రత్త వహించలేకపోయింది.

దెబ్బతిన్నట్టు చూచాడు సారధి. తిరిగి ఏదో సమాధానం చెప్పామనుకున్నాడు. కాని ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు. వెళ్ళి మౌనంగా ఆఫీసు దుస్తులు వేసుకోసాగాడు. వెళ్ళూ వెళ్ళూ గుమ్మం దగ్గర ఆగాడు. “ఒక్క మాట రమణీ. నేను కాకపోతే నా స్థానే మరొకడినైనా కొనుక్కునివుండే వారు మీ వాళ్ళు. అంచేత అపరాధం నాది కాదు.” అంటూనే సాగిపోయాడు. కాని ఆ బాణానికి రమణి ముఖం ఎంత వాడి పోయిందో అతడు చూడలేదు.

ఆఫీసులో కూడా సారధి కుదురుగా కూర్చోలేకపోయాడు. తన విద్యా సౌందర్య వ్యక్తిత్వ విషయాలలో అతడికి విశేషమైన నమ్మకం; తనను పొందగలగడం రమణి ఆమె అదృష్టంగా భావిస్తుందని అతడు వివాహత్పూర్వం నుంచీ భావిస్తున్నాడు. అది ఆత్మగౌరవమే కావచ్చు. లేక అహం భావమే కావచ్చు. అటువంటి స్వభావంకల సారధి అహం నేడు భార్య మాటల వల్ల దెబ్బతిన్నది. కాని అతడిది అంత తేలికగా తొందరపడే స్వభావం కాదు.

భర్తకు తన మాటలు కోపం కల్గించాయని భయపడిన రమణి, సాయంకాలం సారధి వస్తూనే రెండు పుస్తకాలందివ్వడంతో కొంత ఆశ్చర్యపడింది; సంతోషించింది కూడా. ఆత్రుతగా తెరచి చూచింది. ఒకటి రవీంద్రుని ‘గోరా’, రెండవది బాపిరాజు గారి ‘నారాయణరావు.’

“నిన్నటి వరకు పుస్తకాలు, ఆటపాటలతో గడిపినదానవు – హఠాత్తుగా సంసారంలో కట్టిపడేస్తే యిమడలేక పోతున్నావు. మంచి పుస్తకాలు నీ కోసమే కొని తెచ్చాను. తీరికవేళల్లో చదువుకో.” భర్త మాటలకు రమణి సంతోషంగా తలెత్తి చూచేసరికి సారధి కూజాలో మంచి నీరు గ్లాసులో ఒంచుకు త్రాగుతున్నాడు. ఆమె ముఖంలో సంతోషపూర్వకహాసం మాయమైంది. తాను కాపురానికొచ్చిన రెండునెలలోను జరుగని పని అది! ఉదయం భర్తలేచేసరికి బ్రష్ మీద పేస్టు వేసి యివ్వడం దగర్నుంచీ రాత్రి అతడు వ్రాసుకుంటూ చదువుకుంటూ జార విడిచేసిన పెన్ను, పుస్తకాలు పదిలం చేసి లైట్ ‘ఆఫ్’ చెయ్యడం వరకూ తనే చెయ్యాలి. నిజానికవన్నీ చెయ్యటం తన కంత యిష్టం లేకపోయినా శ్రద్ధలేక పోయినా సారధి చెప్పి చేయించుకుంటాడు. “ఒక్కసారధేమిటి? ఈ

యింట్లో అందరూ తనకు ఎన్నో పనులు చెప్పిచేయించుకొనే వాళ్లే!” అనుకొంటూంటే తిరిగి రమణి మనస్సు కఠినమైపోయింది. మౌనంగా కాఫీ టిఫిన్ తెచ్చి అందించింది. సారధి ఎక్కువగా ఏమీ మాట్లాడలేదు. ప్రతిదినం ఎన్నో విశేషాలు నవ్వుతూ సరదాగా మాట్లాడే అతడి మౌనం రమణికి కొద్ది బాధకల్గించినా పైకి ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రాత్రి భోజనాంతరం ‘గోరా’ చదువుతూ కూర్చున్న రమణికి కాలగమనం తెలియలేదు. కాని రేడియో “ఇక యివాళ్ళికి నాపనైపోయింది. తీసెయ్యి ‘మొర్రో’ “ మని అరచినట్టు ‘బర్’ మంటూ భరింపరాని శబ్దం చెయ్యడం విన్నించి వులిక్కి పడి స్విచ్ కట్టేసింది. చదువుపాడైనందుకు విసుక్కుంటూ టైముచూచింది. పన్నెండున్నర తాటుతోంది. సారధి నిర్మలంగా నిద్రపోతున్నాడు. వ్రాస్తున్న కాగితాలు, చదువుతున్న పుస్తకాలు, పెన్ను ఎక్కడిక్కడ వదిలేసి నిద్రపోయేవాడల్లా యివాళ్ళ శ్రద్ధగా సర్దుకుని మరీ పడుకున్నాడు. “ఏమిటీ మార్పు!” ఆలోచిస్తూ పడుకుంది.

మరునాటి ఉదయం రమణి నిద్రలేచేసరికి ఎనిమిదైంది. అప్పటికే ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడు. “లేపకూడదు కాబోలు!” అనుకుంది రమణి కోపంగా. పుట్టింటిలో తొమ్మిది గంటలు కూడా లేచే అలవాటుండేది కాని, అత్తవారింటి దగ్గర ఈ రెండునెలల నుంచీ అయిదుగంటలకే లేవడం అలవాటుగా వుంటోంది. అంచేత ఏదో తప్పు చేసిన దానిలా బాధపడింది. తన కోసం ఏ పనీ ఆగలేదు. వూజ అయి తాతగారు తీరికగా పేపరు చూస్తున్నారు. అత్తగారి వంట అవుతూ అవుతూవుంది. భర్త ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు. మరదలూ, ఆడపడుచులూ చదువుకుంటున్నారు.

“ఒంట్లో బాగాలేదా?” అని పలకరిస్తూ ప్రతి ఒక్కరూ ఆమె ఆలస్యంగా లేచిన విషయం గుర్తుచేశారు.

ఆ రోజునుండీ రమణి సారధిల మధ్య మాటలు బాగా తగ్గిపోయాయి. తనపనులు తానే చేసుకుంటున్నాడు. లేదా చెళ్ళెళ్ళకో తల్లికో చెప్పి చేయించుకుంటున్నాడు. కాని రమణికి చెప్పటం లేదు. అలాగని అయిష్టమూ లేదు; ప్రేమ సహ్యాద్భావాలకేమీ లోటులేదు. అతడు ప్రతిపనీ చెప్పి చేయించుకున్నప్పుడు బాధపడిన రమణి యిప్పుడతడు పనులు ఫర్మాయింపటంలేదే అని బాధపడసాగింది.

“మీరు చాలా ముభావంగా వుంటున్నారు.” అంది ఒకనాడు సారధితో.

“ఓహో!” అన్నాడు సారధి.

“అది చెయ్యి, యిది చెయ్యి, అని చేయించుకొనేవారల్లా మీ పనులన్నీ మీరే చేసుకుంటున్నారెందుచేత?”

అదొక మాదిరిగా నవ్వి వూరుకున్నాడు సారధి.

“ఏం, అసలంత ముభావంగా వుంటున్నారు నాతో?” రెట్టించింది రమణి.

మాట మార్చాడు సారధి. “నేను తెచ్చిన పుస్తకాలు చదవడమైపోయిందా? క్రొత్తవి తెస్తానులే.”

అందలి నిగూఢ గర్భితమైన ఎత్తిపొడుపుకు రమణి దెబ్బతిన్నట్లు చూచింది.

“కాలక్షేపానికి పుస్తకాలు లేవుగనుక నాతో మాటలు, ఆలస పాలనలు కావలసి వచ్చాయా?” అన్నట్లుంది ఆ మాటల అంతరార్థం ! అతడావుద్దేశంతో అనినా అనకపోయినా రమణికి కోపం వచ్చింది. దెబ్బతిన్న అహం ఆమెను మౌనం వహించనీయలేదు. “నా పనులు నచ్చక, నా నుండి తప్పించుకోవటానికి పుస్తకాలు తెచ్చి అంట గడ్డున్నారా?” అంది తీవ్రంగా.

ఈసారి సారధి సున్నిత హృదయం గాయపడ్డట్టు అతడి నేత్రాలు స్పష్టంగా ప్రదర్శించాయి. కొద్ది సేపు అతడేం మాట్లాడలేదు. తర్వాత మెల్లగా అన్నాడు. “నీ మాదిరిగా అనాలోచితంగా మాట్లాడి నేను బాధించలేను రమణీ. సహ్యాదయంతో చేసిన పనులను విపరీతార్థాలతో వ్యాఖ్యానించడం నీకే చెల్లింది. ఆవేశంతో, తెలివితక్కువతో ఎంతటి ఆపులైనా మాటలతో చేతలలో గాయపరచుకుంటారు కొందరు కొందరు. సున్నితమూ, మధురమూ లోపించిన అటువంటి సంసారాలూ, స్నేహాలూ నా దృష్టిలో పరిహాసాస్పదం. ఒకసారి ఆకాశానికెత్తిన నోటితో మరొకసారి భూపతనం చేయడం సంస్కార లక్షణం కాదు రమణీ. అమృతమూ, హాలాహాలమూ ఎప్పుడూ తమ తమ నిర్దిష్ట స్థానాలలోనే వుండాలి. వాటికి స్థానచలనం కలిగితే అంతా అరిష్టమే.”

“ఓహో ! ఎంత బాగా చెప్పారూ! మరి యిన్ని తెల్సిన వారికి కోపం ఎందుకో? అస్తమానం ‘రమణి రమణి’ అని పిలచిన నోరు పిలచినట్టే వుండేది. పిలుస్తున్నారా, పనులు చెప్తున్నారా ? ఎందుకొచ్చింది మీలో ఈ మార్పు?”

“నువ్వు నా ఓర్పును పరీక్షిస్తున్నావ్; అంతే, నేను సమాధానం చెప్పకుండా తప్పించుకుందామన్న ప్రశ్నను నువ్వు మరి మరి రెట్టిస్తున్నావ్. పని చెయ్యాలన్న వాళ్లు చెప్పించుకోకుండానే చేస్తారు. విసుక్కుంటూ మ్రొక్కుబడిగా చేసే పనులు కాదు నేను కోరేది; ప్రేమ పూరిత హృదయం, అనురాగ ప్రపుల్లమైన అంతరంగం. అది వున్న నాడు నా పట్ల నీ బాధ్యతలేమిటో వాటంతటవే తెలుస్తాయి. నేను చెప్పక్కర్లేదు.”

“అయితే మీ పట్ల నా కనురాగం లేదంటారు?” తీక్షణంగా అడిగింది రమణి. బరువుగా నిట్టూర్చి లేచి, ఎక్కడికో వెళ్లడానికి తయారవ్వ సాగాడు సారథి. దుస్తులు వేసుకుంటూ మెల్లగా అన్నాడు “ఎందుకు ప్రతీదీ రెట్టిస్తావ్ రమణి? మన విషయాలు మన మధ్యనే వుండిపోవాలి కాని ఎంత ఆప్తులైనా మరెవరికీ తెలియకపోవడం మంచిది. మన వివాహమై యిప్పటికి సరిగా రెండు నెలలు. నిజంగా చాలా స్వల్పకాలమే. వ్యక్తులు జీవితాంతం కలిసి వున్నా కొన్ని విషయాలలో కడపటి వరకూ ఒకరికొకరు అర్థం కాకుండానే వుంటారు. ఇక మన మధ్య అప్పుడే పూర్తిగా తెరలు తొలగిపోయాయనుకోవడం అవివేకం. వాగ్వాదాలూ, ఆవేశాలూ అనర్థాలకు మూలం కాని అర్థం చేసుకోవడానికుపయుక్తం కావు.” సమాధానం కోసం చూడకుండానే వెళ్లిపోయాడు.

ఒక ఆదివారం సారథి తీరికగా గదిలోనే కూర్చున్నాడు. అక్కడే కూర్చుని రవీంద్రుని ‘జోగాజోగ్’ చదువూతున్న రమణి హఠాత్తుగా తలెత్తి “ఇందులో కుముదినీ మధుసూధనుల గురించి మీ అభిప్రాయమేమిటి?” అనడిగింది.

నవ్వాడు సారథి. “నాకు తెలియదు.”

“అంటే?”

“ఆ పుస్తకాలు నేనప్పుడూ చదవలేదు. నవలలు చదివే అలవాటు లేదు నాకు.”

“మరి యింతమంచి పుస్తకాలెలా ఏరి తేగల్గుతున్నారు?” ఆశ్చర్యంగా ప్రశ్నించింది.

“అదీ ఒక ఘనకార్యమేనా? ఏదో కాస్త మంచిదిమ్మంటే ఆ కొట్టువాడే ఎంచి యిస్తాడు !”

మరి మాట్లాడకుండా చదువుకోసాగింది రమణి.

“రమణి !” అత్తగారి కేక విస్పించటంతో విసుక్కుంటూ పుస్తకం ప్రక్కన పెట్టి లేచి వెళ్ళింది. ఒక పావుగంటలో తిరిగి వచ్చిన రమణి మళ్ళీ విసుక్కుంటూ తాతగారి పిలుపుకు లేచి వెళ్ళింది. పదినిముషాల్లో తిరిగి వచ్చి కూర్చుని మళ్ళీ పుస్తకం చేతబట్టింది. కాస్తేపటికి కాఫీఫలహారాలతో ప్రవేశించిన సుభద్ర విసుగ్గా కోడలి వంక చూచింది. “నీకు పెద్ద పని పాటలు చేయకపోయినా కాస్త నీకూ, నీ భర్తకూ ఏం కావాలో చూచుకొనే ఓపికైనా లేకపోతే ఎలా?” అంది.

రమణి మౌనంగా లేచి నిల్చుంది. మాట్లాడలేదు.

సుభద్ర ధాటి కొడుకు మీదకు త్రిప్పింది. “అయినా నువ్వెందుకా పుస్తకాలన్నీ తెచ్చిస్తా వబ్బాయ్? మరో దృష్టి లేకుండా అవిడేదో పెద్ద ఎమ్మే పరీక్షకు వెళ్తున్నట్టు చదవడం. లేకపోతే పని చెయ్యకుండా కూర్చోమని నువ్వే చెప్పావా, నాకు తెలీకడుగుతాను ?”

నిదానంగా అన్నాడు సారథి. “చేసే వాళ్ళు వద్దన్నా మానరు, చెయ్యనివాళ్ళు సాధించినా చెయ్యరు.”

“ఆ ! “ ఆశ్చర్యపోయింది సుభద్ర. “అయితే నీ పెళ్ళాన్ని ఏమీ అనొద్దని చెప్తున్నావా?”

“కోపమెందుకమ్మా? రమణి రాక ముందు మాత్రం గడచిపోలేదా? ఇప్పుడావిడ ప్రత్యేకంగా చేస్తేనేం, చెయ్యకపోతేనేం?”

క్రోధాశ్చర్యాలూ అవధులు దాటి పోయాయి సుభద్రకు, “కోడళ్ళు మహారాణిలైన కాలం యిది!” ఈసడింపుగా యేమేమో అంటూ వెళ్ళిపోయింది.

నేలను బొటనవ్రేలితో రాస్తూన్న రమణిని ఒక్క క్షణం చూచి మెదలకుండా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు సారథి. తనను ఓదార్చుతాడని ఆశించిన రమణి ఆశాభంగం అశ్రురూపం దాల్చింది.

రెండువారాల అనంతరం ఒకనాడు భోజనాల దగ్గర చెప్పాడు సారథి. “నాకు మద్రాసు ట్రాన్స్ ఫరైంది” అని. అంతా ఆశ్చర్యపోయారు.

గోవిందరావు అన్నాడు. “నాలుగేళ్ళ నుంచి చేస్తున్నావు, ఇది ‘ట్రాన్స్ ఫర్’ అవ్వదు సాధారణంగా. హఠాత్తుగా బదిలీ కావడేమిటి?”

సారథి మాట్లాడలేదు.

“పోనీ మీ ఆఫీసరైపరికైనా చెప్పి చూడనా, ‘ట్రాన్స్ ఫర్’ అవుజేసేట్టు?”

“వద్దనాన్నా. పోనీ వెళ్ళే కొంత మార్పుగా వుంటుంది.”

ఈసారి గోవిందరావు మౌనం వహించాడు. కాని సుభద్రమ్మ కంఠం ఖంగుమంది. “అతగాడు కావాలని బదిలీ చేయించుకుంటే మధ్యన మీ రిదొతారు దేనికీ ? ఇక్కడుంటే పెళ్ళాం పనిపాటలు చేసి అరిగిపోతుందని భయం కాబోలు!”

ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదు.

తర్వాత ఏకాంతంగా వున్నప్పుడు రమణి అడిగింది, “ట్రాన్స్ ఫరయినట్టు నాకు చెప్పలేదే?” అని

“చెప్పానుగా?” అన్నాడు సారథి పొడిగా.

“జనాంతికంగా చెప్పటం, నాకు చెప్పటం ఒక్కటేనా?”

“-----”

“మీరే ప్రయత్నించి బదిలీ చేయించుకున్నారా?” అని అడుగుదామని నోటి వరకూ వచ్చింది. కాని అడగలేకపోయింది. రాసురాసు యిద్దరి మధ్య అపోహలు పోవలసినదిపోయి అగాధాలే ఎక్కువవుతున్నాయని ఆమె అప్పుడప్పుడే గుర్తించుతోంది. అది ఎలా పోగొట్టుకోవాలో మాత్రం తెలియడం లేదు. ఏదో అత్యవసరమైతే చిన్న చిన్న సంభాషణలు మినహా, ఎక్కువగా మాట్లాడుకోవటం లేదు. కొంత సేపు మౌనం రాజ్యం చేశాక తిరిగి రమణి నిశ్శబ్దానికి భంగం కలిగించింది. “ఆ రోజు స్కూలు పిల్లల్ని చూస్తూ నేనేదో అన్నాను. అందుకే మీకోపమొచ్చింది కదూ? ఆనాటి నుంచే మీరు మరి ముక్తసరిగా వుంటున్నారు. అవునా?”

సారథి ఒక్క క్షణం వూరుకుని “లోలోపల బాధపడి – బాధ పెట్టకుండా మనస్సులో మాట స్పష్టంగా చెప్పేసే వాళ్ళనే నేను హర్షిస్తాను. నాకు ఎవరిమీదా కోపం వుండదు.” అన్నాడు.

“కోపం లేదంటూనే సాధించగలరు మౌనంగా.” అని అనకుండా వుండలేక పోయింది రమణి.

నవ్వాడు సారథి. “నిర్మల కాసారంలో రాయి పడుతుంది. అలలురేగి ప్రశాంతతను చెదరగొడ్తాయి. రాయివిసరిన వాళ్ళు ఆ అలల్ని ఆపలేరు. అవలోకించడమేకాని; ఆ రాయిని వెనక్కు తీసుకోనూలేరు. సరోవర గర్భంలో ఆ రాయి పూడిపోవాలి. తరంగ కలవరం సర్దుకుని పూర్వావస్థ నందడానికి కొంత వ్యవధి కావాలి.”

రమణి మరి మాట్లాడలేకపోయింది. భావయుక్తమైన ఆ మాటలు ఎందుకో ఆమెకు కఠినంగా, హేళనగా వినిపించాయి.

మద్రాసు వెళ్ళేముందు రహస్యంగా తల్లితో అన్నాడు సారథి. “ఈ నాచర్య నీకు బాధాకరంగా వున్న మున్నుండు సంతోషప్రదం కాగలదని ఆశిస్తున్నానమ్మా, పెద్దవారి అభిప్రాయాలకూ అధికారాలకూ పిన్నల కోరికలూ, మనోప్రవృత్తులూ భిన్నంగా వుండడంతో కుటుంబాలలో అశాంతి రేగుతుంది. సమన్వయం కుదిరి సామరస్యమేర్పడే వరకూ దూరంగా వుండడం మంచిదిగా తోచింది. ఒకవేళ నా ఆశ నిజంగా రూపొందికపోయినా నువ్వు బాధపడకూడదు. క్షమించాలి. సంతానం వల్ల తల్లిదండ్రులకు సుఖం కంటే కష్టమే ఎక్కువనుకుంటాను.”

సుభద్ర కఠిగిపోయింది. “నీపై ఎప్పుడూ కోపం లేదు బాబూ. ఎక్కడైనా సుఖంగా వుండడమే కావాలి. తరచు ఉత్తరాలు వ్రాయి.” అంది.

“ఎప్పుడూ నీ పుస్తకాలూ, నీ లోకమే నీదికాని యింకేమీ తెలియదు. క్రొత్త ప్రదేశంలో ఒక్కళ్ళూ ఎలా వుంటారోయేమో?” అంటూ సాగనంపుతూన్న అత్తగారి మాటలకు రమణి మాట్లాడలేదు. కాని ఎందుకో తెలియని బాధా. భయమేఘశకలాలతో మనస్సు కలవరపడింది. ఆ వెను వెంటనే అస్పష్ట ఆనంద ఊహా వీచికలు చెలరేగడంతో మేఘం విడిపోగా ఆదిత్యుని కిరణాలవలె ఆశారేఖలు దీప్తిమంతమై ఆకాంతిలో భవిష్యత్తు ఉజ్వలంగా తోచి హృదయం తేలికైంది.

చిర్రెత్తించే ఎండతోబాటు ఆడపాతడపా కురిసే జడివానలతో వానాకాలం ప్రవేశించబోతోంది. ఆ ఆషాఢమాసపు ప్రకృతిలాగే రమణి మనస్సు ఒక్కోసారి కుతుకుతలాడి ఒక్కోసారి శాంతపడసాగింది. వెళ్ళిన వారం రోజుల వరకూ మద్రాసు నగరమంతా త్రిప్పి చూపించాడు సారథి. ఊరంతా తిరిగి చూస్తూ కన్పించిన హోటల్లో భోజనంచేసే వారు. సరదాగా ‘అదికావాలా, యిది కావాలా’ అంటూ అనేకం కొన్నాడు సారథి. అయినా అతడు మనస్ఫూర్తిగా ప్రవర్తించడం లేనట్లు, తమ మధ్య దూరం తగ్గనట్లే భావించి బాధపడసాగింది రమణి.

ఒక రోజున ఒక షాప్ లో సారథి మిత్రుడు శేఖరం, అతడి భార్య కన్పించారు.

“ఎమ్మెస్సీలో యితడు నా క్లాస్ మేట్” అంటూ శేఖరం సారథిని తన భార్యకు పరిచయం చేస్తూ “నా వైఫ్ లక్మీ, బి.ఎ.” అని పరిచయం చేశాడు.

“హల్లో. వెరిగ్గాడ్ టు మీట్ యూ, వుయ్ హార్ట్లో ఇన్వైట్ యు టు అవర్ హోమ్” అంది లక్ష్మి చలాకీగా.

“నా భార్య రమణి.” అని చూపించాడు సారథి.

లక్ష్మి ముందుకువచ్చి ‘షేక్ హాండ్’ యిచ్చింది రమణికి, చిరునవ్వులు కురిపిస్తూ విస్ఫారిత నేత్రాలతో అవలోకించడంతో సరిపోయింది రమణికి. మాట్లాడలేకపోయింది.

ఇంటికి తిరిగి వచ్చాక అంది, “అదృష్టవంతులు. ఇద్దరూ గ్రాడ్యుయేట్. ఆవిడ చకచకా ఇంగ్లీషులో మాట్లాడేస్తోంటే కళ్ళప్పజెప్పి చూడాల్సి వచ్చింది.”

సారథి ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“ఇక యింట్లో వంట మొదలుపెడతాను” అంది రమణి ఒకనాడు తీరికగా, తమతో తెచ్చుకున్న వంట సామాను సంచీ విప్పతూ.

“ఒద్దు. ఇలాగే బాగుంది. ఇంట్లో బాదరబందీ నువ్వు పడలేవు.” అన్నాడు సారథి.

చిత్రంగా చూచింది రమణి. “హాస్యమా? అలా ఎంత కాలం సాగుతుంది?”

“అన్నట్టు, మర్చిపోయాను. ఆ అలమార్లో కవరుంది, తీసి చూడు.”

ఆత్రతగా తీసి చూచింది రమణి – పి.యు.సీ.లో జేరడానికి అప్లికేషన్ ఫారమ్!

“ఎందుకిది?” ఆశ్చర్యంగా అడిగింది.

“నీకే”

“అర్థం కాలేదు.”

సారథి చెప్పాడు. “చదువుమీద నీకు గల అభిలాష చాలా గొప్పది. అందుకే కాలేజీలో జేరి చదువుకో.”

కలగంటున్నట్లనిపించింది రమణికి. “నా కిప్పుడు చదువేమిటి?” అంది నవ్వుతూ భర్త మాటల్ని నమ్మలేక.

“ఇప్పుడేమిటి, అప్పుడేమిటి? మానవుడెప్పుడూ విద్యార్థి ! అవకాశముండాలే కాని ఎప్పుడైనా చదువుకోవచ్చు.”

“నిజంగా చదువుకోమనేనా ?” ఇంకా నమ్మలేకుండా వుంది రమణి.

“అవును రమణీ. నిజంగానే చెప్తున్నాను. మీ నాన్న గారు పెళ్ళి చేసేశారు. చదువు మాన్పించి. అక్కడ తండ్రి – యిక్కడ భర్తా ఎవ్వరూ నీ కోర్కె తీర్చలేదని నువ్వు మూగబాధ అనుభవించకూడదు. నీ కోసమే నేనిక్కడికి ట్రాన్స్ ఫర్ చేయించుకొన్నది. లక్షణంగా కాలేజీలో జేరి చదువుకో. అందుకవసరమైన సర్టిఫికేట్లవీ తెప్పించుకో.”

“అత్తగారూ వారూ ఏమంటారో !”

ఈసారి సారథి గొంతు కొంచెం కఠినంగా పలికింది. “ఎవరేమమకొంటారన్నది కాదు ముఖ్యం. మన అంతఃకరణా ఆత్మతృప్తి ప్రధానం. మనం అక్కడి నుంచి యిక్కడొచ్చేటప్పుడే వాళ్ళనుకొన్నవన్నీ అనుకొన్నారు.”

ఇంతమంచివారైన భర్త సహృదయాన్ని తాను అంతవరకు అర్థంజేసుకోలేక పోయినందుకు బాధపడింది రమణి. ఇటువంటి వ్యక్తి సాహచర్యం కంటే చదువు ముఖ్యమా – “యిప్పుడు చదువుకుని నేనేం జెయ్యాలి గనుక?” అని కూడా ఆలోచించింది ఆ పశ్చాత్తపంలో. కాని కాలేజీ, చదువూ, సహవిద్యార్థినులు, వివిధ రకాల కార్యకలాపాలూ, పోటీలు, ఆటపాటలూ – ఓహ్ ! కాలేజీ జీవితం, బంగారు జీవితం – ఊహాంబరంలో తారకయై సూదంటురాయిలా ఆకర్షించసాగింది!

కాలేజీకి వెళ్తోంది, వస్తోంది రమణి. అడిగినంత డబ్బూయిచ్చేవాడు సారథి. ఎందుకని మాత్రం ఎన్నడూ అడిగేవాడు కాదు. “కాలేజీ బాగుందా? పాఠాలు అర్థమౌతున్నాయా?” అని మాత్రం అడిగేవాడు. అప్పుడప్పుడూ.

ఇద్దరి దగ్గరా చెరోతాళం వుండేది. ఇల్లు శుభ్రం చేసి మంచి నీళ్ళు తెచ్చి, హోటలునుండి కారియర్ తేవడానికి ఒక మనిషిని తెచ్చి పెట్టుకున్నాడు. ఇద్దరి టైములూ ఒకటి కాదు. అతడి ఆఫీసు ఉదయం ఏడు నుండి మధ్యాహ్నం పన్నెండు వరకూ. తిరిగి ఒంటిగంట నుండి నాలుగు గంటల వరకూ.

రమణి కాలేజీ పది నుంచి మధ్యాహ్నం ఒంటి గంట వరకూ, రెండు నుండి సాయంత్రం అయిదు గంటల వరకూ. ఒకసారి సాయంత్రం ఆటలవీపుండి రమణి యింటికి వచ్చేసరికి ఆరుకూడా దాటేది. ఆలస్యానికి కారణం ఎప్పుడూ సారథి అడగకపోవడం రమణికి వింతగా తోచేది.

రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు హోటలు నుంచి వచ్చిన భోజనం సారథి రమణి ఒకేసారి భుజించేవారు. ఏ మాట్లాడుకోవలసి వున్నా అక్కడే మాట్లాడుకొనే వారు. భోజనానంతరం రమణి తన పాఠాల ముందు కూర్చుంటే సారథి తన ఆఫీసు కాగితాలు చూసుకుంటూ కూర్చునేవాడు. ఆ పాఠాలలో పడి చదువుతూంటే టైము తెలిసేది కాదు రమణికి. ఎంత చదివినా యింకా చదవవలసినవనేకం మిగిలిపోయేవి. ఏ పదకొండు గంటలకో పన్నెండు గంటలతో ఆమె చదువు దగ్గర్నుండి లేచే సరికి సారథి సగం నిద్రలో వుండేవాడు. ప్రొద్దుపోయేవరకూ చదవడం వల్ల ఉదయం ఏదూ ఎనిమిది గంటలైతే కాని మెలకువ వచ్చేది కాదు రమణికి. ఆ సమయానికి సారథి ఆఫీసుకు వెళ్ళడానికి తయారౌతుండేవాడు; ఒక్కోసారి వెళ్ళిపోయే వాడు కూడా. ఫ్లాస్కులో కాఫీ, మూత పెట్టిన టిఫిన్ ఒంటరిగా ఆమె కోసం ఎదురు చూచేవి. మధ్యాహ్నం కాలేజీలోనే వుండి పోయి హాస్టల్ లో భోజనం చేసేది రమణి. సారథి ఆఫీసునుంచి హోటల్ కెళ్ళి తిరిగి ఆఫీసుకే వెళ్ళిపోయేవాడు. వారానికి యే ఒక్కరోజు మాత్రమే యిద్దరూ సాయంకాలం సకాలంలో తిరిగివచ్చేవారు యింటికి. ఆదివారాలు పూర్తిగా యింటిదగ్గరున్నా యిద్దరి మధ్యాహ్నం మాటలు అరుదుగానే వుండేవి. అతడి స్వభావం ఏమిటో ఎంత ఆలోచించినా రమణికి అర్థం కాలేదు. తన ప్రతి కోరికా తీరుస్తున్నాడు. కాని ముఖావంగా వుంటాడు. కోపమా అంటే అదీలేదు; ఎప్పుడు చూచినా అతడి ప్రశాంత వదనంలో చిరుదరహాసం వెల్లివిరుస్తూనే వుండేది.

ఒక సాయంత్రం రమణి అంది, “కాస్త అలా ఎటైనా వెళ్ళాలని వుండదా మీకు?”

“నీకు వెళ్ళాలని వుందా?” సారథి ఎదురు ప్రశ్న ఆమెకు చికాకు కల్పించింది. తిరిగి మాట్లాడలేదు.

“రా వెళ్ళాం. నీకేమైనా చదువుకోవలసిన వుంటాయేమోనని నేను ఆ ప్రస్తావన తేవడం లేదు! పద, బీచ్ కి వెళ్ళాం.” అంటూ దారి తీశాడు. అంతే, ఆ రోజు మట్టుకే! మళ్ళీ మర్నాటి నుండి మామూలే. రమణి అడుగలేదు. అతడు ఆధ్యాసపున్నట్టే వుండేవాడు కాదు. ఆఫీసు కాగితాలు చూచుకోవడం, లేకపోతే వీధివరండాలో కూర్చుని వచ్చేపోయే జనాన్ని నిర్విరామంగా తిలకించడం.

ఒక ఆదివారం రమణి స్నేహితులు ఇందిరా, కమలా వచ్చారు. భర్తకు పరిచయం చేసింది రమణి. చాలా ఆదరంగా మాట్లాడాడు సారథి. వారి మార్కులూ, పై చదువుల విషయంలో ఉద్దేశాలూ అడుగుతూ చాలా చనువుగా మాట్లాడాడు. కొద్దిసేపు పోయాక “మీరు మాట్లాడుకోండి” అని తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయి సందే స్టాండర్డు తిరగవెయ్యసాగాడు.

ఓ గంటపోయాక రమణి వచ్చింది అతడి దగ్గరకు, “వాళ్ళు నన్ను సినిమాకు రమ్మంటున్నారు.” అంది.

“పర్సులో వుంది డబ్బు. తీసుకో.” అన్నాడు సారథి తలెత్తకుండానే.

రమణి కదలలేదు. అలాగే అతడి కుర్చీ వెనుక ఆసుకుని నిల్చింది. రెండు నిముషాలు పోయాక సారథి తలెత్తాడు. “వెళ్ళు రమణీ, నా పర్సులో డబ్బు వుంది” అంటూన్న అతడికెందుకో రమణి ముఖం అదో మాదిరిగా కన్పించింది.

“వెళ్ళను. వాళ్ళని పంపించివేశాను.” అంది నేలవైపు చూస్తూ.

అర్థం కానట్టు చూచాడు సారథి.

“మనం యిక్కడికొచ్చి రెండునెలలైంది. వచ్చిన మొదటి వారంలో రెండు సినిమాలు చూశాం. మళ్ళీ యింతవరకూ చూడలేదు.” అంది.

సారథి వదనంలో ఆశ్చర్యం పొడ చూపింది. “క్రిందటి ఆదివారం వెళ్ళావుగా నీ స్నేహితులతోటి? అంతకు ముందు కూడ ఒక వారం ఏదో మార్నింగ్ షోకి వెళ్ళినట్టు నాకు గుర్తు.”

“అదికాదు నే ననేది.”

“మరి? నీ ధోరిణి నా కర్డంకావటం లేదు.”

“నా దారిన నేను పోవడం, మీ మట్టుకు మీ స్నేహితులతో కులాసాగా తిరగడం విషయం కాదు నే ననేది.” ఆమె అశ్రువులను బలవంతంగా అదిమిపెద్దున్నట్టు గ్రహించాడు సారథి.

కొద్దిసేపు వూరుకుని, “నీ మట్టుకు నీవు వెళ్ళడం – అంతవరకే నిజం రమణీ. ఆ రోజున నీతో మినహా మరెప్పుడూ ఎక్కడికీ వెళ్ళలేదు నేను. ఇల్లా ఆఫీసే నాకు లోకం.” అన్నాడు మెల్లగా.

తనమాట తనకే తగలడంతో రమణి అభిమానం దెబ్బతిన్నది. “ఎందుకింత విరాగిగా వుంటున్నట్టు?” ఏ నాటి నుంచో అదిమి పెద్దున్న కోపం ఒక్క మాటలో వెలువడిపోయింది.

సారథి జవాబివ్వలేదు.

“ఒక్క రూమ్ లో వుంటున్న యిద్దరు మిత్రులం మనం. అంతేనా? అంతకంటే మనమధ్య సంబంధం లేదా?”

“ఎందుకలా ఆవేశపడ్డావ్ రమణీ? విద్యార్థి దశలో జీవితం ఎలా వుంటుంది? చదువు, స్నేహితులు. అంతే. అదేలోకం. అంతకు మించిన బాధ్యత ఎవరైనా పైన వుంచబోయినా మనస్సు చికాకుపడుతుంది. స్నేహితులెక్కడికైనా రమ్మంటారు. వాళ్ళ మాట తీసేస్తే బాగుండదు. సరే, చదువు ఒక సముద్రం లాగా ఎంత చదవినా తరగదు. ఇవిగాక నాతో షికార్లకూ సినీమాలకూ తిరగడానికి నీకు టైమువుండక పోవచ్చునని అనుకున్నాను. నీకు వెళ్ళాలని వుంటే – పద వెళ్ళాం.” అంటూ లేచి స్నానాల గదిలోకి వెళ్ళాడు. అతడు తిరిగి వచ్చేసరికి రమణి యింకా కుర్చీలోనే వుంది. శ్రావణ మేఘాలలా వర్షిస్తున్నాయి ఆమె నేత్రాలు. సారథి గమనించి కూడా చలించలేదు. ఆమెను చూడనట్టే దుస్తులు వేసుకోసాగాడు. తన మాటల ప్రభావం ఆమె పై ఎలాపని జేస్తుందో అతడు ముందే వూహించాడు. అందుకే అనేసి, అక్కడి నుండి తప్పుకొన్నాడు – తిరిగి ఆమెను లాలించి కరగి పోవలసిన అవుసరం నుండి తప్పించుకోవటానికి. కాని, ఆ ప్రభావం యింత సేపువుండగలదని అతడనుకోలేదు.

అతడు చూచి చూడనట్టు తిరుగుతున్నాడని రమణి అనుమానపడింది. కాని నిర్ధారించుకోలేక పోయింది. అసలప్పుడిక పిక్చర్ కి వెళ్ళాలనే కోర్కెకూడా చచ్చిపోయింది. కాని యిప్పటికీ నిగ్రహం లేనిదని భర్త భావించి వుండవచ్చు. అతడి దృష్టిలో మరీ చులకన కాకుండా వుండడానికి బలవంతంగాలేచి అతడి ననుసరించింది.

తన చదువు విషయంలో అత్తగారి మామగారి అభిప్రాయాలెలా వున్నాయో తెల్సుకోవాలని వుండేది రమణికి. కాని సారథి “అంతా క్షేమమేసట. ఉత్తరం వచ్చింది.” అని చెప్పడం తప్ప ఎప్పుడూ ఒక్క ఉత్తరం కూడా యివ్వలేదామె చేతికి. రమణి గ్రహించుకోగల్గింది – బహుశః అత్తగారు తన విషయంలో నిష్ఠుర పడి వుంటుందని పుట్టింటినుంచి వుత్తరాలు వచ్చినా అవి కేవలం క్షేమ సమాచారాలు. బహిశః వారికి కూడ తన చదువు అంగీకారం కాదేమో !

క్వార్టర్ల పరీక్షలు వచ్చాయి. శ్రద్ధగా చదవసాగింది రమణి. కాని ఎంత శ్రద్ధగా చదవినా ఎందువల్లనో దృష్టిని కేంద్రీకరించలేకపోయేది. ఒక్కో అరగంట, గంట కూడ ఏ ఆలోచనా లేకుండా ఏమిటో అలా పరధ్యానంగా గడిపేసేది. ముఖావంగా వుండే భర్త కూడ “బాగా చదువుకో రమణీ.” అని మధ్య మధ్య హెచ్చరించేవాడు. రాత్రి స్వయంగా హోటలుకెళ్ళి ప్లాస్సులో కాఫీ పోయించుకొచ్చి రమణి టేబుల్ మీదుంచేవాడు. ఆమె తిరిగి ఉదయం త్వరగా లేవటానికి నాలుగున్నరకు తనే ‘అలారమ్’ పెట్టేవాడు. ఇవన్నీ చూస్తుంటే ఏమిటో రమణి మనస్సు తనకే తెలియకుండా అయిపోయింది.

పరీక్షలైపోయాయి. “సెలవులకిక్కడే వుందామా ? ఎట్టైనా వెళ్ళామా ?” అడిగింది రమణి.

“మీ వాళ్ళింటికి వెళ్ళావా?”

“ప్రత్యేకంగా మీవాళ్ళంటారే? మీరు రారా? ఇక్కడో నాల్గురోజులు, అక్కడో నాల్గురోజులు ఉండి వద్దాం.”

“.....”

“ఏం? అత్తగారు నా పై కోపంగా వున్నారా?”

అప్పటికీ సారథి మాట్లాడలేదు. చిరునవ్వు సమాధానమైంది.

“పోనీ ఎట్టైనా తిరిగి వద్దాం.”

మెల్లగా అన్నాడు సారథి. “ఇంటి దగ్గర్నుంచేమీ తెప్పించుకోవటం లేదు రమణీ ! నా జీతంతోనే గడుపుకొస్తున్నాను ! నాకు ప్రమోషన్ ఏమైనా రావాలి ! నీ కోర్కెలు తీర్చాలి !!

అంతవరకూ రమణికి డబ్బు విషయం ఎన్నడూ తట్టనేలేదు. అతడికొచ్చే మూడు వందలలోనే తన కాలేజీ చదువుతో సహా అన్నీ లోటులేకుండా గడిపేస్తున్నాడు !

“మరీ అంత ముభావంగా వుంటారేమిటి. నా వల్ల పెద్ద అపరాధం జరిగినట్టు? ఉన్న విషయాలు నాతో సరసంగా చెప్పవచ్చుగా?” అంది రమణి.

తేలికగా నవ్వాడు సారథి. “ముభావత ఏమీ లేదు. నువ్వు పదిహేనువేలు పోసి కొనుక్కున్న పదార్థాన్ని నేను. అందువల్ల నీ కనుగుణంగా నడుచుకోవడం నా విధి.”

ఆ సమాధానం వినడంతో కరగుతూన్న రమణి హృదయం తిరిగి కరడు కట్టుకుపోయింది.

కాలేజీలు తెరిచారు. రెండుమూడు సబ్జెక్టులలో తప్ప మిగిలినవన్నీ పాతిక పర్సెంటు కూడా రాలేదు రమణికి. భర్త ఏమంటాడు? ఏముఖంతో ఈ మార్కులతనికీ చూపించేది? కాని చూపక తప్పలేదు. ప్రోగ్రెస్ రిపోర్టు పై సంతకం చేస్తూ “ఇంకా క్రొత్తకదూ ? ఈసారి బాగా వస్తాయేమోలే.” అన్నాడు సారథి. “ట్యూషన్ కావాలా ?” అని కూడా అడిగాడు. రమణి తలెత్తలేకపోయింది. “నీకేం పనా పాటా ? ఇంత తక్కువ మార్కులెందుకు రావాలి? ఈ మాత్రం దానికీ చదువెందుకు?” అని సాధిస్తాడనుకుంది. కాని అతడలా అనకపోవడమే ఆమెకు బాధగా పరిణమించింది.

“ఏమిటో పుస్తకాల పై దృష్టి నిలవడం లేదు.” అంది.

అదొక మాదిరిగా నవ్వాడు సారథి. “పోనీ ఎవరితోనైనా కంబైన్డ్ స్టడీస్ సాగించు.”

రమణి మాట్లాడకుండా అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయింది.

శనివారం రాత్రి రమణి హాండ్ బాగ్ అవీ సర్దుకుంటోంది. పడుకుంటూ సారథి అన్నాడు. “ఆ రోజు మనకు షాప్ లో కన్పించాడు శేఖర్ అని నా ఫ్రండ్నూ, అతడి భార్య - గుర్తున్నారా రమణి?”

“ఆ.. లేకేం ? బాగున్నారా?” అడిగింది రమణి.

“ఇవాళ కన్పించాడు. రేపు భార్యను తీసుకొస్తాడట మనింటికి.

“రేపే?” ఖంగారుగా అడిగింది రమణి.

“ఏం?”

“రేపు మా స్నేహితులందరం పిక్నిక్ వేసుకున్నాం. ఎలా? అందుకే యివన్నీ సర్దుకుంటున్నాను. వెళ్ళకపోతే ఇందిరా వాళ్ళూ హేళన చేస్తారు.

“పోనీ అలాగే వెళ్ళు. యిదేమంత పెద్ద సమస్య?” అన్నాడు సారథి తేలికగా. ఆశ్చర్యపోయింది రమణి. తనకెంతో సమస్యలలా కన్పించినవాటిని అతడు నవ్వుతూ నవ్వుతూ తేలికగా తేల్చివేస్తాడు.

మర్నాడు క్లాసులో ఇందిరనడిగింది రమణి. “నిన్న పిక్నిక్ కు రాలేదేమే నువ్వు?” సిగ్గుపడ్డా చెప్పింది ఇందిర. “తన స్నేహితులెవరో వస్తున్నారు. పరిచయం చెయ్యాలని వుండిపోమ్మన్నారు మా బావ.”

“బావంటే?”

“కాబోయే శ్రీవారే! మన యింగ్లీష్ లెక్చరర్” అని సందేహం తీర్చింది కమల.

నిర్ఘాంతపోయింది రమణి. కాబోయే భర్త కోరికకు కట్టుబడిపోయింది ఇందిర! తన కోరికలన్నిటినీ అపురూపంగా తీర్చుతున్న భర్త అభ్యర్థనను తాను మన్నించలేకపోయింది. భర్త స్నేహితుడు భార్యసమేతంగా అతిధిగా వస్తోంటే భార్యకు ముందుగా తెలిసే ఆ సమయానికి యింట లేకుండా వెళ్ళిపోయిందంటే - ఆ అతిధులేమనుకొన్నారో? భర్త ఎంత హేళనకు గురయ్యాడో! ఇందిరావాళ్ళూ ఎంతో షోగ్గా, సోషల్ గా తిరుగుతారనీ వాళ్ళలా వుండాలనీ తన తాపత్రయం. కాని ఎవరి పరిస్థితి కనుగుణంగా వాళ్ళుండాలని యివ్వాళ ఇందిర ప్రవర్తన తనకొక గుణపాఠం నేర్పిందన్న మాట!

తనూ, తనవారూ - తర్వాతే పైవారు. ఈ సత్యం యివ్వాళ యింకా పెళ్ళికాని ఇందిర నుండి తను నేర్చుకోవలసిరావడం తనకే చిన్నతనమనిపించింది. ఆ విషయాలన్నీ యింటికి వచ్చి దాచుకోకుండా భర్తకు చెప్పేసి, క్షమాపణ కోరుకోవాలనిపించింది. కాని తీరా యింటికి వచ్చేసరికి సారథి ముభావం చూచి ఏమీ మాట్లాడాలనిపించలేదు.

ఒక నెల గడిచింది. ఒక రోజున రమణి తల్లి తండ్రి దిగారు. చూచిపోవడానికి. తల్లికి ఏమీ నచ్చలేదు రమణి గృహవిషయం. “పెళ్ళయ్యాక లక్షణంగా సంసారం చేసుకోక ఎందుకు నీకీ చదువు? హోటలు మెతుకులు తింటూ, ఇల్లంతా గడ్డిమేటులా చిందరవందరగా చేసుకుని ఎందుకీ అవస్థ?” అని చాటుగా సాధించింది కూతుర్ని.

“అవును, నాకింకా చదువుకోవాలనుంది మొదట అంటూంటే పెళ్ళి చేసేశావు. ఆయన మంచి వారు గనుక చదువుకోనిస్తున్నారు. ఇప్పుడేం తక్కువ మాకు? హాయిగా వున్నాం” అంది బింకంగా రమణి.

రెండురోజులుండి తల్లితండ్రి వెళ్ళిపోయారు.

ఒక సాయంత్రం ఆఫీసు నుండి వచ్చిన సారథితో చెప్పింది రమణి, “రేపు మా హిస్టరీ లెక్చరర్ కు మనింటి దగ్గర చిన్న టీ పార్టీ యివ్వదలచుకున్నాను. ఆవిడకు ట్రాన్స్ ఫరైంది. ఆవిడకూ నాకూ చాలా స్నేహం. ఓ పద్దెనిమిదీ యిరవై మందికంటే ఎక్కువుండరు గెస్ట్.”

“ఊ(.” వూ కొట్టాడు సారథి.

“తలూపితే కాదు, పార్టీకవసరమైన ఏర్పాట్లన్నీ చేసిపెట్టాలి మీరు.”

“సరేలే” అని సారథి పనిమనిషికి చీటీ వ్రాసిచ్చి పంపి ఆఫీసునొఖర్ని రప్పించాడు.

“ఇతడికి చెప్పి చేయించుకో నీక్కావలసినవన్నీ.” అని పడుకున్నాడు సారథి.

“ఓ ! అవి నొఖరుచేసే పనులు కాబోలు! తను చెయ్యడం నామర్దా అవుతుందేమో?” అనుకొంది లోలోపల. పైకి మాత్రం “అలా పడుకున్నారేం?” అనడిగింది.

“కొంచం తలనొప్పిగా వుంది, అమ్మతాంజనం యిలా తీసుకొస్తావా?”

సీసాతెచ్చి సారథి చేతికిచ్చి కుర్చీలో కూర్చుంది రమణి. “ఆవిడ భర్త కూడా మా కాలేజీలోనే ఎకనామిక్స్ లెక్చరర్. ఇద్దరూ ఎంత మంచివాళ్ళనుకున్నారు? వాళ్ళది ‘లవ్ మారేజ్’ అట!” అని చెప్పుకుపోతున్న రమణిని చూచి నిట్టూర్పుతూ మందు కణతలకు రుద్దుకుని అటు తిరిగి పడుకున్నాడు సారథి.

మర్నాడు ఉదయమే స్నానమైనా చెయ్యకుండా ఆఫీసు దుస్తులు వేసుకు వెళ్ళిపోతున్న సారథిని వింతగా వినగ్గా చూచింది రమణి. “ఏం వెళ్ళిపోతున్నారు? ఇవాళ సెలవు పెట్టకూడదూ?” అడిగింది.

“ఆ, టైము కొచ్చేస్తానే” అని వెళ్ళిపోయాడు.

మధ్యాహ్నం రెండు గంటలకు ఆఫీసు నొఖరు వచ్చి “అయ్యగారు యిక్కడ ఏర్పాట్లన్నీ చూడమన్నారండి. ఆయనకు రావటానికి తీరికలేదట. ఆలస్యంగా వస్తారట.” అన్నాడు.

మొదట డీలాపడిపోయింది రమణి. తర్వాత మెల్లమెల్లగా కోపంతో రగులుకుపోయిందామె హృదయం. “ఖాళీ లేకపోవటం కాదు, ఆ రోజు తన స్నేహితుడొచ్చేవేళకు లేకుండాపోయానని యివ్వాళ ఈ ప్రతీకారం.” అనుకొంటూ తలపంకించింది. “పోనీ తనులేనంత మాత్రాన ఆగిపోతుందా?” అని కూడా అనుకుంది ఆ వేడిలో. అలాగే జరిగింది కూడా. టీ పార్టీ చాలా సంతోషంగా జరిగింది. ఆ తర్వాత అందరూ సినీమాకు వెళ్ళిపోయారు.

రాత్రి రమణి తిరిగి వచ్చేసరికి “టీ పార్టీ బాగా జరిగిందా? సినీమాకు వెళ్ళారా?” అని చిరునవ్వుతో పలుకరించాడు గదిలో పడుకుని వున్న సారథి.

“ఆ, బాగానే జరిగింది. ఎవరికోసమూ ఆగిపోలేదు.” అక్కసంతా వెళ్ళగక్కి మరో గదిలోకి పోయింది రమణి.

మర్నాడు ఏడుగంటలకు రమణి లేచేసరికి సారథి యింకా లేవలేదు. అతడెప్పుడూ ఉదయం ఆరుగంటలకే లేస్తాడు. ఎంచేత లేవలేదో మరి ! తొమ్మిదైనా సారథి లేవలేదు. కాలేజీకి తయారౌతూ యికవుండబట్టలేక అతడి గదిలోకి వెళ్ళింది రమణి.

సన్నగా మూల్గు విన్పించింది ! తలవరకూ వున్న రగ్గును తొలగించి చూచింది రమణి ఆత్రంగా. శరీరమంతా ఒణికి పోతోంది; ఏనూటనాల్లో వుండొచ్చు జ్వరం. ఒళ్ళు ప్రేలిపోతుంది. స్పృహకూడా లేదు. అప్రయత్నంగానే రమణి నేత్రాలు వదలదలయ్యాయి. నిలువునా కంపించిపోయింది. త్వరగా డాక్టర్ దగ్గరకు పరుగెట్టించింది నొఖర్ని.

“మలేరియా జ్వరం. ఫర్వాలేదు. సాయంత్రానికి కొంత నెమ్మదిస్తుంది.” అన్నాడు డాక్టర్.

అన్నట్లుగానే సాయంత్రానికి శరీరోష్ఠోగ్రత కొంచెం తగ్గింది. మెల్లగా కళ్ళుతెరిచిన సారథికి ఎదురుగా రమణి శోకదేవతలా కనిపించింది. అతడి హృదయం గిలగిలలాడింది. “ఏం రమా? ఏమిటి? ఏమైనా ఖంగారు పెట్టానా?” అనడిగాడు ఆత్రంగా.

కళ్ళుతుడుచుకుంది రమణి. “ఇప్పుడెలా వుంది? ఎప్పుడొచ్చింది జ్వరం?” అంది క్రాఫ్ సరిజేస్తూ. వెక్కిళ్లు మాత్రం తగ్గలేదు.

“ఫర్వాలేదు రమణీ. తగ్గిపోతుందిలే. భోజనం చేశావా? ఇప్పుడు టైమెంతైంది?”

రమణికికూడా అప్పుడు టైము విషయం గుర్తుకొచ్చింది. సాయంత్రం నాలుగు! ఉదయం నుంచీ అలాగే కూర్చుని వుందన్న మాట! భర్త ఎంత బలవంతం చేసినా రమణి భోజనం చేయలేదు. కాస్త కాఫీ త్రాగి, అతడికి పళ్ళ రసం యిచ్చింది. ఆమెకు భోజనం మీద, తన ప్రవర్తన మీద, తన మీద కూడ అసహ్యం కలిగిందా సమయంలో. ఎంత ప్రయత్నించినా కన్నీటి స్రవంతి కట్టుపడడం లేదు.

“రాత్రే వచ్చిందా జ్వరం? నాకు చెప్పారు కాదే?” అనడిగింది నుదురు అయిస్ బాగ్ తో ఒత్తుతూ.

“లేదు రమణీ. మొన్న సాయంత్రమే వచ్చింది. అందుకే టీ పార్టీ ఏర్పాట్లు చెయ్యడానికి పూర్వం ను పిలిపించాను. అదే తగ్గిపోతుందని నిర్లక్ష్యం చేశాను. నిన్న తెల్లారేసరికి మరీ భారంగా వుంది. జ్వరంవాడిని నేనింట్లో వుంటే నువ్వదిగులు పడ్డావు; టీ పార్టీ సంతోషప్రదంగా జరగదనుకుని వెళ్ళి హోటల్ రూమ్ లో పడుకున్నాను. డిస్పెన్సరీకెళ్ళి ఏదో మందు త్రాగాను కాని పనిజేసినట్టు లేదు.” అన్నాడు నీరసంగా నవ్వుతూ.

తలతిరిగి పోయింది రమణికి! భోరున అతడి పై పడి ఏడవటం మినహా మాట్లాడలేకపోయింది రమణి. సహృదయంతో అతడు చేసిన పనికి తన తెలివితక్కువ మనస్సెంత కల్మషంగా వూహించిందో తలచుకుని తలచుకుని కుమిలిపోయింది. జ్వరంతో వున్న మనిషి – రాత్రి వేళ ఏ దాహం వేసిందో, ఏమవసరం కలిగిందో? తానేమీ పట్టించుకోక పోయింది. అయినా అతడికి కోపం లేదు. అతడి పెదవులపై ఎప్పటివలె చిరుదరహాస చంద్రికలు మెరుస్తూనే వున్నాయి. కాని భగవంతుడు క్షమిస్తాడా తనను? ఇంతటి ప్రేమమూర్తిని భర్తగా పొందిన మరే స్త్రీయైనారే పువ్వులతో పూజించుకొని ఆరాధిస్తుంది. తనలా ఎవ్వరూ నిర్లక్ష్యం చేసుకోరు.

రమణి పైకి ఏమీ మాట్లాడకపోయినా ఆమె ఎదలో రేగిన కల్లోలాగ్ని గ్రహించగలిగాడు సారథి. ఆ ఆవేశమంతా అశ్రురూపంతో బయల్పడడమే మంచిననుకున్న సారథి మౌనం వహించాడు. అటువంటి సమయంలో మౌనమే మంచి ఓదార్పుకూడ!

సారథి జ్వరం తగ్గడానికి వారం రోజులు పట్టింది. ఆ వారం రోజులూ అతడెంత చెప్పినా వినకుండా రమణి కాలేజీ మానేసి అహోరాత్రులు అతడి సన్నిధినే గడిపింది. ‘సర్నింగ్ హోమ్’ లో జేర్తానన్న సారథి మాటలకు “నేను బ్రతికే వున్నాను.” అని కటువుగా సమాధానమిచ్చింది. సారథి నవ్వుకున్నాడు. మరి మాట్లాడలేదు.

మరొక వారం గడిచింది. “ఇక నాకు బాగా ఓపిక వచ్చింది రమణీ. నువ్వు కాలేజీకి వెళ్ళు. రెండు రోజులు పోయాక నేనూ ఆఫీసుకు వెళ్ళగలను.” అన్నాడు.

బత్తాయి రసం తీస్తున్న రమణి మాట్లాడలేదు. విన్పించలేదేమోనని మళ్ళీ చెప్పాడు సారథి.

మెల్లగా తలెత్తింది రమణి. “ఇక వెళ్ళదల్చుకోలేదు. మానేశాను చదువు. చదువులెన్నైనా వుంటాయి. కాని గడచిపోతున్న ఈ ఒక్కొక్క బంగారు క్షణం తిరిగిరాదు.”

“రమణీ !” ఆశ్చర్యంగా సారథి అన్నాడు.

“అవును. ఆశ్చర్యపోకండి.” నిదానంగా అంది రమణి. “ఇప్పుడు నేను ఆ తెలివి తక్కువ రమణిని కాను. విద్య విజ్ఞానార్థం. వివేకంలేని విద్య ఎంత అభ్యసించినా ఒకటేనని గ్రహించాను. ఏ విద్యైనా, ఎటువంటి విజ్ఞానమైనా తననూ తన వారికీ ఆనందకరంగా వుండాలి కాని అనర్థహేతువు కాకూడదు. ఏ చదువూ యివ్వలేని వివేకాన్ని ఈ పదిరోజులూ మీ సేవలో, దైవతుల్యమైన మీ సహృదయాస్పర్శం జేసుకోవడంలో పొందగలిగాను.”

దీర్ఘంగా తేలికగా నిట్టూర్చాడు సారథి. “చాలా సంతోషం రమణీ. హృదయాలర్థమైనాక మాటలు అనవసరం. కానీ ఒక సంగతి. ఇంతకాలం మనమధ్య దూరం వల్ల చెప్పలేకపోయాను. నీకు యింకా చదువుకోవాలన్న కాంక్ష, అసంతృప్తి ఎలా అంతర్గతంగా వుండేవో, కొంతకాలం నాకూ అలాగే విదేశాలు వెళ్ళాలనీ, ఈ వుద్యోగపు బాదరబందీలో అప్పుడే చిక్కుకోకుండా యింకా యేమేమో చదవాలనీ వుండేది. కానీ నాన్నగారి అసంగీకారం వల్ల నా

ఆశలు నెరవేరలేదు. నేను చాలా బాధపడిన మాట నిజం. కాని ఎవర్ని నిందించలేదు. కోరినవన్నీ అందవనే సత్యం గ్రహించాను. పరిస్థితులతో సమన్వయ పడిపోయాను. ఆ సమన్వయమే నీ హృదయంలో కొంత ఆలస్యంగా కుదురుకుంది.”

“అవును.” కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా అంది రమణి. “ఇన్ని తెల్సినవారు గనుకనే నా మూర్ఖత్వాన్నంత సహనంతో నెట్టుకొచ్చారు. మీ ఓర్పుతోనే నాకొక గుణపాఠం నేర్పారు. భగవత్స్పృష్టిలో రకరకాల రంగురంగుల పుష్పాలు విరుస్తాయి. వాటిమట్టుకు వాటి కెన్నో కోర్కెలూ, ఆశలూ వున్నా, వాటి వాటి మనోభీష్టానుసారం మాత్రం జరుగదు. బహుశః అవన్నీ కూడా భగవత్పాదారవిందాల వద్ద చరితార్థం పొందాలని కోరుకుంటాయి. కాని అలా జరగదనడం పరమసత్యం. కొన్నింటి ఆశయం మాత్రమే సిద్ధిస్తుంది. కొన్ని నిర్లభకంగా వాడిపోతాయి. కొన్ని మాలగా ఏర్పడి కోమలలు కురులనలంకరిస్తాయి. మానవుడు వాని యిష్టాయిష్టాలు గ్రహించకుండా రంగు రంగుల పూలతో కంటికింపుగా కన్పించే మాల కూర్చుకు మురిసినట్టే ఈ మానవ కుసుమాలతో భగవంతుడు మాల అల్లి మెడలో వేసుకుంటాడు. ఆశయం సిద్ధించలేదని అసంతృప్తితో ఆరాటపడి అలమటించేకంటే ఆ చిత్రమైన దండలోనే ముక్తి మోక్షమూ అని తెలుసుకొంటే ధన్యులం.”

సంపూర్ణ జ్ఞానవికసిత హృదయం నుండి వెలువడిన ఆ మాటలకు ఆమోదపూర్వకంగా మధుర దరహాస మొనర్చాడు సారథి.

అందచందాల కథ

అవసరాల రొమకృష్ణారావు

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

వాళ్ళిద్దరూ ప్రాణస్నేహితులు. శక్తిగల వ్యక్తులను పూజించడంతో, చేతగాని వాళ్ళను చీదరించుకోవడంతో మానవత్వమే నశిస్తున్న నవయువకులు వాళ్ళు. ఒక తల్లి కడుపున పుట్టకపోయినా అన్నదమ్ములు వాళ్ళు. వాళ్ళకి 'నా' అన్నవాళ్ళు లేరని బాధలేదు. ఒకరికొకరున్నారు చాలు. కలసి జీవిస్తున్న కళాకారులు వాళ్ళు.

ఓసారి వాళ్ళిద్దరూ ఓ మ్యూజియంలో ఓ చక్కని శిల్పం చూశారు. ముసుగులోంచి సొగసు వెదజల్లుతున్న ఒక ముగ్ధ - చలువ రాతి విగ్రహం అది. పండువెన్నెలలో తాజమహలు అందం తనలో ప్రతిఫలిస్తే యమున మురిసి పరవళ్ళు తొక్కిందో లేదోగాని ఆ శిల్పంలోని చెక్కిన చక్కదనం చూచి వాళ్ళిద్దరూ మైమరచి పోయారు. పంచేంద్రియాలకూ అతీతమైన భావమేదో వాళ్ళలో ఒక్కసారి ప్రజ్వలించింది. గచ్చుమీద గోతుల్లో నిలిచే నీళ్ళలో కిచకిచమంటూ పిచికలు స్నానం చేసేటప్పుడు అయేచప్పుడూ - కళ్ళు తెరవని పిల్లిపిల్ల మీసాలకు అంటుకున్న పాలచుక్కల్ని వాళ్ళమ్మ నాకి శుభ్రం చేస్తున్నప్పుడు అయే చప్పుడూ - యిలాంటి వేవో వింటున్నప్పుడు కలిగే ఆనందంలాంటి దేదో వాళ్ళలో నిలువెల్లా మెరిసి ఉండాలి.

‘ఈ చేతలే చేతలు. ఈ శిల్పం చెక్కిన చేతులే చేతులు’ అనుకున్నారు వాళ్ళు. ఇద్దరికీ ఒకేసారి శిల్పకళ అభ్యసించాలని బుద్ధి పుట్టింది. ఆ పట్నంలో ఆ విద్యనేర్పే ఓ

ప్రైవేటు కాలేజీకి వెళ్ళి అడిగారు. ఆ కాలేజీలో ఆరు నెలలు పాటు శిక్షణయిచ్చి పరీక్షకు తయారుచేస్తారు. నెలకి ఏబై రూపాయిలు ఫీజు తీసుకుంటారు.

వాళ్ళిద్దరూ బాగా బీదవాళ్ళు. వాళ్ళకున్న కొద్ది ఆస్తి వాళ్ళు తినడానికే బొటాబొటీ అవుతుండేది - ఫీజు కూడా ఎక్కణ్ణుంచి తెచ్చి కడతారు? అల్లంతమారాన ఆశ బాధించగా నాలుగురోజులు కిందామీదా పడ్డారు. రోజూ రెండున్నర రూపాయిలు కూలి యిచ్చే ఫ్యాక్టరీ ఒకటుందని తెలుసుకున్నారు ఆ వూళ్ళోనే.

‘నేనివాళే ఫ్యాక్టరీలో చేరుతాను. ఆ డబ్బుతో నువ్వు నేర్చుకో. ఆరైల్లు నువ్వు అక్కడ నేర్చుకోవడం అయాక యిక్కడ పని చేద్దువుగాని - అప్పుడు నేను నేర్చుకుంటాను’ అన్నాడు అందులో పెద్దవాడు. అలాగే అన్నాడు చిన్నవాడు. పెద్దవాడు ఫ్యాక్టరీలో కూలిపనిలోనూ, చిన్న వాడు శిల్పకళా శిక్షణ కేంద్రంలోనూ చేరారు. పెద్దవాడు డబ్బుతెచ్చి చిన్నవాడికి జీతం కట్టేవాడు. చిన్నవాడు శిల్పకళ అభ్యసించేవాడు. అరమరక అన్నది లేకుండా అలా ఆరునెలలు గడిచాయి.

‘ఒరే రాముడూ నా సరదా కొంతవరకు తీరింది. ఇవాళ్ళుంచి నేను ఫ్యాక్టరీకి వెడతాను.’ అన్నాడు చిన్నవాడు.

ఎంతో ఉత్సాహంతో, ఆశతో పెద్దవాడు కాలేజీకి వెళ్ళేడు. వెళ్ళినట్టే తిరిగి వచ్చాడు. ఆ కళ్ళలో జీవంలేదు! రాగానే తమ్ముణ్ణి కౌగిలించుకుని హృదయవిదారకంగా ఏడ్చాడు. వాడి ఆశ నిరాశ అయింది. గొడ్డళ్ళూ గుసపాలూ ఎత్తి, కాయలు గాచి బండబారిపోయి సున్నితత్వం శూన్యమయిన వాడి చేతులకిక శాశ్వతంగా కళాభ్యాసం చేసే అదృష్టం లేదు. చేతులేం వాడి హృదయమే బండబారిపోయింది. కొంతసేపటికి అందులోంచే ఓ పచ్చని మొక్క తొంగిచూసింది. ‘ఏవిటో ఎంతసేపూ నా గురించే ఆలోచించాను గాని ... నిజానికి... నేనే అదృష్టవంతుణ్ణిరా కిష్టుడూ ... నేనేమైపోతే ఏంగాక నీలాంటి మహాశిల్పిని తయారు చేశాను ... మొదట నేనే కాలేజీలోచేరి నువ్వే ఫ్యాక్టరీలో చేరేవ్ కాదు, యింకా నయం!’ పెద్దవాడు చిన్నవాడి సుందరమైన వ్రేళ్ళని ప్రేమతో స్పృశించాడు. చిన్నవాడు భరించిన బాధ భాష్యానికందనిది. అనుభవించిన ఆవేదన అక్షరాలకు అంతుపట్టనిది.

పెద్దవాడి రెండుచేతులూ తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. ముద్దెట్టుకున్నాడు. కళ్ళ కద్దుకున్నాడు. కన్నీటితో అభిషేకం చేశాడు.

ఆ చిన్నవాడు అదేపనిగా ఆలోచించాడు. వాడి మనస్సులో శ్రమ సౌందర్యంతో జ్వలిస్తున్న ఆ చేతులూ వ్రేళ్ళూ అలా నిలిచి పోయాయి. కరుణరసం కరడుగట్టి కట్టెదుట నిలచింది. సర్వశక్తులూ కేంద్రీకరింపజేసి వాడి జీవితంలో ఒకే ఒక సారిగా అద్భుతమైన శిల్పకళా సృష్టి చేశాడు. ఆ రెండు చేతుల్నీ ఒకదాని ప్రక్క మరొకటి ప్రార్థిస్తున్నట్టు చక్కని ఫలకంపై అపూర్వంగా చెక్కేడు. ‘చేతులారంగ..’ అని క్రింద వ్రాశాడు. ఆ శిల్పానికి ప్రపంచంలోనే ప్రథమ బహుమతి లభించింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

అందచందాల నిర్వచనంగా ఒకరు ఓ చోటు చెప్పిన చక్కని కథపైది. అదే సంగతి నాకు మరో విధంగా బోధపడిన మరో చిత్రమైన కథ క్రిందిది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

కృష్ణమూర్తి నాకు యింటర్మీడియట్ లో క్లాసుమేటు. తుని నుంచి నేనూ, ద్రోణాచలం నుంచి వాడూ వచ్చి కాకినాడలో కలుసుకున్నాం. కలుసుకున్న కొద్దిరోజుల్లోనే పైకి తెలియని పరస్పరాకర్షణకు లోనయ్యాం. గాఢ స్నేహితులం అయిపోయాం.

ఇప్పుడు తలుచుకుంటే ఆ రోజుల్లో అతని చమత్కారసంభాషణకే నేను జోహారుల్పించానా అనిపిస్తుంది.

‘కృష్ణమూర్తి యీ చొక్కాగుడ్డ చాలా బాగుందయ్యా, ఎక్కడు తీశావు?’

‘కొట్లో.’

‘ఆ సంగతి అందరికీ తెలుసు ... ఎక్కడ కొన్నావని?’

‘బజార్లో ... బట్టల కొట్లో.’

‘అబ్బా ... ఏం భాష బాబూ యిది?’

‘తెలుగు.’

‘అలాగా, మాకు తెలీద్దుమీ .. గుడ్ల అత్యాకర్షణీయంగా ఉండబట్టి నిన్నిన్ని రకాల అడగవలసి వచ్చింది. ఏ కొట్లో కొన్నావో చెప్పవు గదా ... పోనీ కొట్టుకొట్టు వెదుకుతాలే, ఎలా కొన్నావో అదయినా చెప్పు మరి.’

‘డబ్బిచ్చి.’

‘ఏం తిక్కమనిషి బాబూ ? సరిగా చెబుతావా చెప్పవా? గజం ఎంత?’

‘మూడడుగులు.’

‘అబ్బా చంపకయ్యా బాబూ. అసలే మేము గుడ్ల దొరకదేమో అని సస్సిస్సుతో చస్తూంటే ... బట్ట ఎలా తీశావని?’

‘ఇలా ... కుడి చేత్తో.’

అంతే గాని అడిగిన దానికి ఆ మనిషినుంచి జవాబు రాదు!

ఓ సారి మా క్లాసులో - మేం ఎప్పుడూ చివరి బెంచీలో కూచునే వాళ్ళం - విష్ణుచక్రనాదం కోసం గజేంద్రుడి లాగ - బెల్ ఎప్పుడవుతుందా అని చూస్తూ కూచున్నాం. కఠిన సమాస భూయిష్టమైన వ్యాకరణారణ్యంలో అగోచర విహారం చేస్తున్నాడు మా తెలుగు లెక్చరరు కామేశ్వరరావు గారు. ఒక్కడికి ఒక్క ముక్క బోధపడితే ఒట్టు. కృష్ణంమూర్తి నా ముందుకి చిన్న కాగితం విసిరాడు. అందులో యిలా రాశాడా తుంటరి.

‘సవనవలాడెడు ప్రాణులు

చివరికి తమ బోధచే ఆచేతనమయ్యెన్

భవదీయ శిష్య కోటికి

శివకామా ! క్లాసు వదిలి జీవనమిమ్మా!’

నా వెనకవాళ్ళూ పక్కవాళ్ళూ - గేలరీ మీద ఉన్నామేమో - ఓ పది మందిలా ఆ కాగితం చదువుకుని ఒక్కసారి గొల్లుమన్నాం.

‘ఆ కాగితం యిలా యివ్వండి’ అన్నారు ఆయన. మాకు ప్రాణాలు లేవు.

ఆవేళతో మా కృష్ణంమూర్తి కాలేజీ జీవితం సరి అనుకున్నాను ఆ రోజు. ఆయన ఎంత సరసుడో చూడండి. పద్యం చాలా బాగుందనీ యింకా రాస్తూండమనీ ప్రోత్సహించి పంపేడు !

చపలత్వమూ చురుకుతనమూ చిత్రంగా మేళవించిన వాడి బహువిధమైన ‘యాక్టివిటీ’ చూసి వాడికి నేను ‘ఉడతశ్రీ’ అని మారు పేరు పెట్టేను. అయితే వాడు నాకు తిరిగి బహుకరించిన మారుపేరు యిక్కడ నేను చెప్పడం ప్రస్తుతమూ కాదు - నా కేమంత క్షేమకరమూ కాదు !

అయితే తూగుటుయ్యాల లూగుతున్న ఈ గంగాతరంగాలకు గంగోత్రి వేరే ఉందని నాకు ముందు తెలియనేలేదు.

హెచ్. యి. ఏ. డి. కలిపితే ‘హీడ్’ అని పలికే నాకు ‘రన్ గ్రామరు’ అవసరమని ఇరవైయో ఏట తోచి కృష్ణంమూర్తి నడుగుతే అలాగే అని తెచ్చిపడేశాడు.

ఇస్తూ ఓ పజిలు నామీద విసిరాడు.

‘ఇది మా అమ్మది, అంతే కాదు ఈ పుస్తకమే నాకు అమ్మలాంటిది ... ఒక్క పేజీ నలిగిందా డొక్క చీల్చేస్తాను..’

ఈ పైత్యానికేలే ... అని మనసులో అనుకుని ఆ పుస్తకం యిలా తీశాను.

ఆ పేజీ పైనున్న ఖాళీలో యిలా ఉంది.

‘నా పేరు తెలుసుకోవాలనుందా ? ... రెండొందల ఏబైనాలుగో పేజీ చూడు.’

ఆ పేజీ తీశాను.

‘అంత సులువుగా దొరుకుతానా? నూట పదో పేజీ తిరగెయ్యి’. అదీ తీశాను.

‘ఇక్కడ కాదు. అరవై నాలుగో పేజీ చూడు’. అది కూడా తీశాను.

‘ట్రైఅండ్ ట్రై’ నూట ఏబై రెండులో వెతుకు. సహనం ప్రయోజనకారి కాకపోదు’ నాకు ప్రాణం విసుగెత్తినా తహతహ చంపుకోలేక ఆ పుట కూడా తీశాను.

‘దారిలోనే ఉన్నావులే ... మంచివాడవు కదూ ! ముప్పైమూడో పేజీ తియ్యమూ’ ఆ పేజీ కూడా తీశాను.

‘ఓయి వెరివాడా ? ఎండ మావుల్లో ఏవీ బావులు ! పేరు ఎక్కడ రాసుకుంటారో ఆ మాత్రం తెలియదా నీకు?’

ఇంతా వెదికితే చివరికి మిగిలింది ప్రశ్న మాత్రమే. కొంచెం ఆలోచించి మొదటి పేజీ చూశాను. కాస్త కనీకనబడకుండా అక్కడే ఉన్నాయి అక్షరాలు. కె. స్వరాజ్యలక్ష్మి అని. గ్రామం నాకు రాలేదు గాని అందులో గ్లామరు నన్ను ముగ్ధుణ్ణి చేసింది. పెళ్ళిచూపుల నాడు కూడా ‘మా అమ్మాయి ముస్తాబు అవుతోంది. అందాకా దాని రైటింగు ఎలా ఉంటుందో చిత్తగించండి’ అని కృష్ణమూర్తి తండ్రికి యీ పుస్తకమే అందించారుట. అందులోని కొంటితనాన్ని గాఢంగా వరించి ఆనాడే బాలగంగాధరతిలక్ తో పాటు గంగాధరం గారు కూడా ‘స్వరాజ్యం నా జన్మ హక్కు!’ అనుకున్నారు !

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

రాజ్యలక్ష్మమ్మగారికి కాపురానికి వచ్చిన మరుచటి ఏడే కృష్ణమూర్తి పుట్టేడుట. ఆ పురిట్లోనే ఆవిడకు చాలా జబ్బుచేసిందట. దాస్తరవాత మళ్ళీ ఆవిడకి కానుపులేదు. ఇది ఎందుకు చెపుతున్నానంటే వాళ్ళిందర్నీ తల్లి కొడుకులని ఎవరూ అనుకోరు. వీడు ఉడతలా ఉంటే ఆవిడ పిచికలా ఉంటుంది. ఇద్దరూ అక్కాతమ్ముళ్ళలా ఉండేవారు. ప్రతి చిన్న విషయానికి యిద్దరూ చిన్నపిల్లల్లా దెబ్బలాడుకుంటూ ఉండేవారు. ఎడ్వోకేటు గంగాధరంగారికి యివి రెండూ రెండు కళ్ళు. ఎవరి పక్షం తీర్పు చెప్పకుండా రవ్వంత విసుగులేకుండా చిరునవ్వుతో ఆయన వాళ్ళ చిల్లర తగవుల్ని వీక్షించడం నాకు ఎప్పటికీ కమనీయ దృశ్యం.

‘ఈ వెరివెధవకి చదువొకటా ? పెళ్ళి కూడానా ఖర్చు !’ అనే ఆ తల్లికి కొడుకు చీకటిపడేసరికి యింటికి రాకపోతే కలిగే ఆతృతా, ‘ఇంత వయసొచ్చి దీనికి పొడర్లు ఎందుకో? ఈ షికార్లు ఏమిటో !’ అనే ఆ కొడుక్కి తల్లికి కాస్త ఒళ్ళు వెచ్చగా ఉంటే పొందే ఆదుర్దా చూసి తీరాలి మరి. చెబితే నమ్మరుగద.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

మా స్నేహానికే అప్పటికి ఎనిమిదేళ్ళ వయసొచ్చింది.

వాడి పెళ్ళికి నే వెళ్ళిననాడు అంత మందిలోనూ పెళ్ళాన్ని బరబరా నా ముందుకి లాక్కొచ్చి ...

‘ఎలా ఉందంటావ్ ? నిజం చెప్పు .. కనురెప్పలు దిద్దీ ... నవరం జెడపెట్టి మోసపుచ్చారు పెళ్ళి చూపులనాడు. ఇంత చిన్న కళ్ళు అనీ, ఇంత చిన్న జడ అనీ ఎవరికి తెలుసూ?’ అనడం, వెంటనే ఆ పిల్ల అందుకుని ‘నిజమే నిజమే.. అరంగుళం దళసరిని కోటా కొట్టి, పక్కనున్న కుర్చీ పీటమీద నిలబెట్టి బోల్తా కొట్టించారు ఆనాడు. ఇంత నల్లరంగు అనీ మరీయంత పొట్టిమనిషి అనీ ఎవరికి తెలుసూ ?’ అనడం ... నేను మరచి పోలేని విషయాలు. అంతేగాదు. కృష్ణమూర్తి కొడుకు అన్నప్రాశననాడే వాళ్ళు క్రొత్తగా కట్టించుకున్న యింట్లో గృహప్రవేశం కూడా చేశారు. ఆంధ్రదేశంలో ఉన్న అయిదురకాల సంపెంగలూ, మాదీ అని ఓ యిల్లు కట్టుకుని అందులో వేసుకోవాలి అనే గంగాధరంగారి కోరిక కూడా తీరింది. నేను వాళ్ళ కొత్త యింటికి రాగానే మొక్కలకి నీళ్లు పోస్తూ నన్ను చిరునవ్వుతో పలకరించింది కూడా ఆయనే.

‘అదేవిటి మీరు నీళ్ళు పోస్తున్నారేం? బంట్లోతు ఏమయాడు?’

‘మానిపించేశాను. ఇంకా వాడెందుకు? అయినా ప్రాక్టీసు కూడా మానేశాక నేను యింట్లో ఉండి పడే పాటేమిటిగనుక? వాడేమో ఆఫీసుకు పోతాడు. కోడలు ఎప్పుడూ అలా పెరట్లో పని చేసుకుంటూనే ఉంటుంది. ఇంకా మా ఆవిడ సంగతి నీకు తెలిసిందేకదా! ఎంత వయసొచ్చినా యింట్లో క్షణం కాలునిలవని వెయ్యిళ్ళ పూజారి అది ... ఇంక యీ తోటలోమిగిలేది యింకా పళ్ళూడని యీ తాతగారూ, యింకా పూర్తిగా పళ్ళరాని ఆ బాబుగారూ ... ఎవరికి తప్పినా మాకు మాత్రం తప్పదు గదా ..’

ఆ చివరి మాటలు ఆయన నవ్వుతూ అన్నప్పుడు ఆయనగాని నేనుగాని అలాగే జరుగుతే ఎలా ఉండునని కలలో అయినా అనుకోడానికి అంగీకరించి ఉండము. కాని జరిగింది అదే. ఆ మధ్య ఆ వూళ్ళో ఇన్ ఫ్లూయెంజా అంటువ్యాధి మహాతుఫాను ఇంటింటా వచ్చి వెలిసిన తరువాత ఆ యింట్లో ఆ తల్లిలేదు. ఆ కొడుకూ లేడు.

‘ఇదిగోనోయ్ ... ఇదేమో డ్రాయింగు రూం, ఇది మా అబ్బాయి బెడ్ రూం, తరువాత వసారా, అది దాటితే హాలూ ... దూరంగా మా పడకగదీ ... ఎంచేతంటావా నిన్నుగాక మొన్న పెళ్ళయినవాళ్ళు వాళ్ళూ ... ఏం ముద్దులూ ముచ్చట్లూ ఉంటాయో .. ఆ గుసగుసలూ అవీ రాత్రిపూట యింకోళ్ళు వినడం వాళ్ళకి ఏమంత హితవుగా ఉంటుందిగనక .. అందుకని మా గది దూరంగా ...’

‘అలా అనకపోతే మీ కస్సుబుస్సులూ, చిరుబురులూ వినిపించకుండా మీ గదికి మా గదే దూరంగా ఏర్పాటు చేశారని ఎందుకనుకోదూదరు?’ అని పరాసకాలాడుకొనే ఆ తల్లి కొడుకూ యిప్పుడు లేరు !

విద్యాపీఠం వదిలి పొట్ట చేత్తో పట్టుకుని ఎవరి సంసార తాపత్రాయాల్లో వాళ్ళు పడిపోయి విడిపోయినా, నాకే ‘కృష్ణమూర్తి, మమ్మల్నందర్నీ విడిచి వెళ్ళిపోయావా కృష్ణమూర్తి!’ అని గుండె బద్దలవుతుంటే – ఆ కఠిన సత్యం ఒప్పుకోడానికి మనసు శతధా మొండికెత్తుతూ ఉంటే – ఆ గంగాధరంగారికి ఒక్కగానొక్క కొడుకు ... పాతికేళ్ళవాడు .. ఉద్యోగం చేస్తున్నవాడు ... కట్టుకున్న యింట్లో కళ్ళముందు కలకాలం కలకల్లాడుతూ కదలాడవలసినవాడు ... హఠాత్తుగా మాయమయితే ఎలా భరించారో .. బాధపంచుకోడానికి సహధర్మచారిణి కూడా లేకుండా కొడుకుతో గిల్లికయ్యం పెట్టుకోడానికి కూడా వెళ్ళిపోతే ఎలా బతికి నిలబడ్డారో నా ఊహ కందని విషయం. ఏదో పని మీద ఆ ఊరు వెళ్ళినా అటువైపు వెళ్ళడానికి నా కాళ్ళు రాలేదు. అయినా ఆ వీధి చివర్నీ మా బంధువులు ఉండి వెళ్ళవలసి వచ్చింది. ఆయనే నన్ను చూసి పిలిచారు. ఆయన్ని చూడగానే నా కళ్ళనీళ్ళు ఆగలేదు.

‘నన్ను పరామర్శించడానికి వచ్చి నువ్వే ఏడుస్తున్నావా బాబూ!’ అన్నారు ఆయన. నేను కళ్ళెత్తి చూశాను.

‘ఏబిటో ప్రతి శరీరమూ ఒక అద్దె కొంప. కాని ఈ అద్దెకొంపే ప్రతి నిత్యం సొంత కొంప కోసం చూస్తూంటుంది. చిత్రంగాలేదూ?’

నిజమే. ఆయన మాట చిత్రంగానే ఉంది. చెట్టంత భార్యనీ, కొండంత కొడుకునీ మింగి ఇంకా ఆ మొహంలో ఆ చిరునవ్వు కాంతి చెదరకపోవడం చిత్రంగానే ఉంది.

‘మానవుడు స్వార్థపరుడు బాబూ. స్వార్థంతోనే మనోస్వాస్థ్యంకూడా చెడుతుంది. కొడుకును పోగొట్టుకున్నా ననే స్వార్థమే నాకన్ను కప్పేసింది. నేనింక బతుకుతే ఎన్నాళ్ళు బతుకుతాను గనుక? ఆ పిల్ల, ఎవరు, మా కోడలిమాలే చూడు .. ఆ పిల్లకి పద్దెనిమిదేళ్ళు కూడా వెళ్ళలేదు. దాని బతుకు ఏం కావాలి చెప్పు? దాని దుఃఖం ముందు నా దుఃఖం ఏపాటిది చెప్పు’ మృదువైన మనస్సు, చురుకైన బుద్ధి పదునైన నాలికా కలిగి నిత్యం చైతన్యస్రవంతితో యిల్లు ప్రవహింపజేసే భార్య, కొడుకూ ఒకేసారి పోయిన మహాదారుణమైన దుఃఖంలో కూడా యీ ‘నయనపథగామి’ ఎదుట వారి కష్టసుఖాల గురించే ఆలోచిస్తున్నాడు! ఈ సుఖదుఃఖాలకు వీళ్లెందుకు వంచితలుకారో యిప్పుడిప్పుడు కొంతవరకు నా కర్థమౌతోంది.

‘అవునవును పాపం ... కృష్ణమూర్తి పెళ్లాం .. ఇప్పుడెక్కడుందీ?’

‘ఎక్కడుంటుందిక? వీడెక్కడున్నాడో అక్కడ ...’

నేనంతసేపూ చూడలేదు. తాతగారివెనక నుంచి వాడివతలకి వచ్చాడు. రెండేళ్ళయింది వాణ్ణి చూసి. బాగా ఎదిగాడు. ఎంతో ముద్దొస్తున్నాడు.

‘ఏం చదువుతున్నావు?’ అన్నాను యింకేం మాటాడాలో తెలీక.

‘పెపరీతరీ’ అన్నాడు. నాకేం బోధపడలేదు. గంగాధరంగారు చెప్పేరు ఏదో మిషన్ స్కూల్లో ‘ప్రిపరీటరీ’ సెక్షన్లో ఉన్నట్ట.

శలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోతూ వెనక్కి తిరిగి చూశాను. అన్ని గదులూ బావురుమంటూ భయంభయంగా కనిపించాయి. అంత ఇంట్లో వెనక పెరట్లో ఆ పిల్ల ఒక్కర్తీ ఏం పని పాటూ చేసుకుంటూందో భగవంతుడికి తెలియాలి. ఆయన ఏదో మొక్కకి గొవ్వు తవ్వతూంటే మనవడు వీపుమీద ఎక్కి ఊగుతున్నాడు. వాళ్ళమీద చెప్పలేని అభిమానం కలిగింది. ‘ఎవరికి తప్పినా మాకు మాత్రం తప్పదు గదా!’ అన్నట్టున్నారు వాళ్ళు.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ఇంకో రెండేళ్ళు గడిచాక భగవంతుడు గంగాధరంగారిని మరోసారి పరీక్షించాడు. అగి ఇలా జరిగింది అనుకుంటాను.

రాసు రాసు గంగాధరంగారికి గార్డెనింగ్ పిచ్చి మరీ ఎక్కువైపోయింది. ఆయన యింట్లో పూయించి పువ్వులేదు. సాయంకాలం అయేసరికి పువ్వులన్నీ కోసి ఆయనే స్వయంగా అరిటినారతో మాలలుకట్టేవారు. ఆ దండలన్నీ మనవడిచేత ఆ చుట్టుప్రక్కల యిళ్ళన్నిటికీ పంపేవారు. అదే

పూజ అని ఆయన ఉద్దేశం. కళ్లెత్తిచూస్తే ఒక్కొక్కప్పుడు అరుగుమీద నిలబడి రెండుకళ్ళలోనూ నీటిచుక్కలు కారుతున్న ఆ కోడలిలో ఆయనకి తెగిపోయిన పూలమాలిక కనిపిస్తూ ఉండేది.

‘వెరితల్లి .. నీ తలలో దండపెట్టే అదృష్టం నాకు లేకపోయింది’ అనేవాడు.

‘అక్కర్లేదు .. మీ లాంటి వారే నాకు ప్రత్యక్షదైవం .. నా కన్నీటి పుష్పాలే మీకు ఈ దీనురాలి పూజ’ అనుకునేది ఆమె ...

పువ్వులేకాదు, ఆ యింటి ముందున్న విశాలమైన స్థలంలో చక్కని ఆకుపచ్చని లాస్య పెంచడం ఆయనకు మహాయిష్టంగా ఉండేది. ‘ఇవి గరికపచ్చలు కావు ... భూ మహాలక్ష్మి ధరించే గరుడపచ్చల పతకాలివి’ అనుకునేవారు ఆయన.

‘తాత తపో తపో’ అంటూ మూడు చక్రాల సైకిలుమీద వచ్చేవాడు మనవడు తాత పరచిన పచ్చతివాసీ తొక్కుకుంటూ.

ఆ దృశ్యం చూసి కళ్ళద్దుకునేది ఆయింటి కోడలు. ఓ సారి వాళ్ళకు తెలిసినవాళ్ళ పిల్లలవరో చిన్న రెయిన్ కోటు వేసుకుని వెడుతూండడం ఆ బాబు చూశాడు. అలాంటిది కావాలని పేచీపెట్టేడు. వాడు కోరితే తీరని కోరిక అంటూ ఏముంటుంది ఆ యింట్లో? మరుక్షణం వాడికి సరిగ్గా సరిపోయే సిమెంటురంగు చిన్న ప్లాస్టిక్ రెయిన్ కోటు, చక్కని పువ్వుపువ్వుల రెయిన్ హేటూ యింట్లో ప్రత్యక్షమయాయి.

తేగానే అవి వెంటనే వేసేసుకున్నాడు ఆ బాబు.

‘వెంటనే వెళ్ళి మా యిస్కూల్లో పిల్లలందరికీ చూపిస్తా’ అన్నాడు వాడు.

‘వర్షం రాందే అవి వేసుకోకూడదు బాబూ, అందరూ నవ్వుతారు.’

బాబు చిన్నబుచ్చుకుని అవి విప్పేశాడు.

‘అమ్మా, అమ్మా వర్షం ఎప్పుడొస్తుందే?’ అని తల్లి గడ్డంపట్టుకు అడిగాడు.

‘వచ్చినప్పుడు చెబుతాలే, అప్పుడు ఎంచక్కా వేసుకుందువుగానే’ అంది ఆవిడ. కాని నిజంగా చెప్పనేలేదు. ఆ రాత్రి వర్షం కురిసి కిటికీలోంచి జల్లోచ్చి లోపల పడుతూంటే తలుపువేసేసి పడుకుంది.

‘అమ్మా రాత్రి వర్షం వచ్చిందా?’ అని లేస్తూనే అడిగాడు బాబు గుంటల్లో నిలబడ్డ నీటిని చూసి.

‘అవును బాబూ!’

‘మరి నాతో చెప్తానన్నావ్ గా ... లేపలేదే?’

‘ఆ అర్ధరాత్రివేళ ఏం చేస్తావ్ రా’

‘మరి వానాస్తే రెయిన్ కోటు వేసుకోవద్దా?’ ఆవిడ నవ్వింది.

‘బాగానే ఉందిరా నీవరస ... తడిస్తే వేసుకోవాలిగాని ఊరికే ఎందుకూ?’

‘వేసుకుని తడవకూడదా ఏమిటి?’

బాబు అమ్మని క్షమించలేదు. పోనీ అది వేసుకుని పదిమందికీ చూపించకపోతే పోయే .. ఓసారి అది వేసుకుని వానలోనుంచుంటే ఎంత తమాషాగా ఉంటుంది?

వర్షాకాలమయినా ఆ నాలుగు రోజులూ వర్షమే కురవలేదు. అయిదో రోజు వర్షం కురిసేవేళకు బాబు బళ్ళో ఉన్నాడు. వాడు ఆవాళ స్కూలికి రెయిన్ కోటు తెచ్చుకోలేదు. స్కూలు విడిచేసరికి వాన వెలిసిపోయింది కూడా ...

బాబు ఆశగా ఆకాశంకేసి చూసేవాడు ఎక్కడయినా చిన్న మబ్బు అన్నది ఉన్నదేమోనని ...

‘తాతా ... అసలు యిక వానలన్నవి పడవా?’ అని అడిగాడు ఆ రోజున గంగాధరంగారిని. ఆయన వాడి కళ్ళలోకి చూశారు. అక్కడు లేదా వాన? పెద్ద పెద్ద చినుకులు పడాలి. పన్నీరులాంటివి, పారిజాతాలలాంటివి, బాణాలలాంటివి, గబగబగబగబ పడిపోవాలి. దడదడదడా పడాలి. చిట్టచిట్టమని పడాలి. నిలువుగా అడ్డంగా వంకరగా అన్ని రకాలుగా చినుకులు పడాలి. అమ్మోయ్, నాన్నోయ్, బాబోయ్, తాతోయ్ అని అందరూ అటూ యిటూ పరిగెత్తాలి. ఆ మధ్యనుంచి ఏ మాత్రం భయంలేకుండా ఏ కొంచెం లెక్కలేకుండా కవచం తొడుక్కుని యుద్ధంలోకి వెళ్ళిన అభిమన్యుడిలా తను రెయిన్ కోటు వేసుకుని, టోపీ పెట్టుకుని చకచకా నడిచివెళ్ళాలి. అందరూ ఆశ్చర్యపోవాలి.

అన్ని కోరికలున్నాయి ఆ కళ్ళలో ... అన్ని రంగులున్నాయి ఆ కన్నీళ్ళలో.

ఆ మర్నాడు పదిగంటలవేళ బాబు పరిగెత్తుకు తాతదగ్గరికి వచ్చాడు. ఒక మోస్తరుగా వర్షంపడుతోంది.

‘తాతా, తాతా యిదిగో రెయిన్ కోటు తొడగవూ? నాకు పెట్టుకోడం రాదు తాతా, గుండీలూ అవీ సరిగ్గా పెట్టవూ?’

వాడి సరదాకి ముచ్చటపడి గంగాధరం గారు కోటు తొడుగుతూ ఒళ్ళు ముట్టుకు చూశారు యధాలాపంగా. ఒళ్ళు కాలుతోంది. రెండు గుండీలు పెట్టిన కోటును మళ్ళీ విప్పేశారు. ఎత్తుకుని కోడలి దగ్గరికి తీసుకొచ్చేరు.

‘వీడికి జ్యూరమొచ్చినట్టుంది చూడు తల్లీ ...’ అన్నారు భయంగా. టెంపరేచరు చూశారు. నూటరెండు ఉంది.

వాడు ఆ కోటు వేసుకుని వర్షంలోకి వెడతానని ఎంత పేచీపెట్టినా వాళ్ళు ఒప్పుకోలేదు. ఆ వాళ ప్రారంభించిన ఆ వాన ముసురుగా పట్టి అలా యించుమించు వారం రోజులు కురిసింది. కిటికీలోంచి వర్షం చూస్తున్నాడు వాడు. హేంగర్ కి తగిలించి గాలి కెగురుతున్న రెయిన్ కోటు చూస్తున్నాడు వాడు. అలా ఆ వారంరోజులూ చూస్తూనే ఉన్నాడు. ఆ చివరి రోజున పన్నీటి లాంటి, పారిజాతాల్లాంటి, బాణాల్లాంటి ఆ చినుకులు ఎక్కణ్ణుంచి వస్తాయో అక్కడికే వెళ్ళిపోయాడు వాడు !

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

కృష్ణమూర్తి కొడుకు పోయాడన్న సంగతి వినగానే ప్రూన్సుడిపోయాను నేను. పిచ్చెత్తకముందో, అత్యుహత్య చేసుకోక ముందో తక్షణం వెళ్ళి గంగాధరంగారిని కలుసుకోడం నా కర్తవ్యంగా భావించాను. ప్రకృతిలో లీనమై పరమపవిత్రంగా జీవితాన్ని గడుపుతున్న ఆ ప్రశాంతమూర్తిని యింకా భగవంతుడెందుకు పరీక్షిస్తున్నాడో నాకు తెలీదు. దేన్ని చూసుకుని బతుకుతున్నాడో అదేపోతే మనుషులు ఏమైపోతారో నాకు తెలీదు. తెలుసుకోవాలని ఉంది. అందుకే తక్షణం రెక్కలు గట్టుకుని అక్కడ వాలేను.

గేట్లోంచో అల్లంత దూరాన గంగాధరంగారిని చూస్తూ నిర్ఘాంతపోయాను. ఈసారి కూడా నన్నే ఆయన పరామర్శ చేయవలసి వస్తుందని నేను కలలో అనుకోలేదు. ఆయన చేతికర్రతో కొమ్మలు విరిగిపోకుండా గులాబి పువ్వులు కోస్తున్నాడు. ‘రా, బాబూ రా ... గుమ్మంలోనే నిలబడిపోయావే?’ అని ఎప్పట్లా ఆదరించాడు. స్పష్టంగా, శ్రద్ధగా విన్నాను, చూశాను. అదే గొంతుక, అదే చిరునవ్వు అది మానవ హృదయమో కఠిన శిలాఫలకమో నాకు అర్థం కాలేదు. నిశ్శబ్దమైన వాతావరణాన్నీ, నిర్మానుష్యమైన ఆ భవనాన్నీ నేను భరించలేకపోయాననుకుంటాను. కాదు ... కాదు .. అత్యున్నతమైన ఆ మహావ్యక్తి సాన్నిధ్యాన్ని నేను సహించలేకపోయాను. ఇతడు దేన్ని చూసుకుని జీవిస్తున్నాడో నేను ఊహించలేక పోయాను. ‘ఎవరికి తప్పినా నాకు మాత్రం తప్పదుగదా!’ అని ఎలా అనుకోగలుగుతున్నాడో అర్థంచేసుకోలేకపోయాను. ‘మళ్ళీ వస్తాను’ అని గుమ్మంలోంచే వచ్చేశాను.

దుర్భరమైన ఏకపుత్ర శోకంలో ములిగిపోయిన కృష్ణమూర్తి భార్యని తీసుకువెళ్ళడానికి వచ్చిన ఆమె తండ్రి రెండు చేతులూ పట్టుకుని ‘బావగారూ! దురదృష్టవంతుణ్ణి నేను. మనవడు మీ దగ్గరున్నా బ్రతుకునేమో. అమ్మాయిని చూస్తే కడుపు తరుక్కుపోతోంది. బొత్తిగా చిన్నపిల్ల. పెళ్ళి కాలేదనుకోండి. పిల్లల్లే పుట్టలేదనుకోండి. తగిన ధైర్యం చెప్పి నాలుగుఊళ్ళూ తిప్పి మళ్ళీ మనిషిని చెయ్యండి. ఈ అయిదువందలూ ఉంచండి. పిల్లని అలాగే ఉంచేస్తే భగవంతుడు మన్ని క్షమించడు. వీలయినంత తొందరలో పెళ్ళి చేసేద్దాం ఎంత కట్టుం యిచ్చైనా సరే. ప్రపంచమంతా ఎదురైనాసరే’ అని గంగాధరంగారు అన్నారంటే కొంతవరకు నమ్మగలను.

ఎనిమిదేళ్ళ శంకరాచార్యుడు ‘అదేమిటే అమ్మా, తెలిసినవాళ్ళెవరో పోయారని ఏడుస్తున్నావా? తొమ్మిది కన్నాలున్న తోలుతిత్తి అయిన ఈ శరీరంలో ప్రాణవాయువు లాంటి పదార్థం ఉందంటే చిత్రంగాని – అది బయటకు పోయిందంటే అందులో అశ్వర్యం ఏముందే?’ అన్నాడంటే కథగా నేను నమ్మగలను. అదే ఆధ్యాత్మిక దేశంలో అన్నీపోయిన గంగాధరంలాంటి వారు చిరునవ్వుతో జీవించగలుగుతున్నారన్న విషయం సత్యమే అయినా అది నా లాంటి సామాన్యుడికి అర్థంచేసుకోలేనిది. గంగాధరంగారి ఆత్మ అందచందాలు నాలాంటి వాడికి అగోచరమైనవి!

ఎర్రొళ్ళ నెక్కెసు

కొమ్మల ఉషారాణి

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

‘బజారు వీధి’ అంటారు దాన్ని. రెండు పక్కలా ఎత్తయిన బంగళాలు, బట్టలు, నగలకొట్లతో యిరుగ్గా వుంది రోడ్డు. సూది మోపితే ఆననంత జనం, సైకిళ్ళు, బళ్ళు, కార్లు అన్నీ ఆ వీధిన వెళ్ళవలసిందే. మధ్య మధ్య మిరాయి దుకాణాలు, కిళ్ళీకొట్లు. దుకాణాలకి సంబంధించిన వాళ్ళే చాలా మంది ఆ వీధిలో మకాం. తెల్లవారుతూనే నౌఖర్లచేత దుకాణం ముందు వూడ్పించి, అద్దాలు అవీ శుభ్రం చేయించటం ప్రారంభిస్తారు. నగం నిద్రలో, బద్దకంగా వాళ్ళు పనులు చేస్తుంటే, మేడమీంచి యజమానుల తనిఖీ, కేకలు పరిపాటి.

ఆ వీధి చాలా పొడుగు. అలా అలా నడవగా మరో మూడు రోడ్లు ఆ వీధిలో కలుస్తాయి. అక్కడ చాలా రద్దీగా వుంటుంది. ఆ మూడిట్లో ఒకటి సినిమా హాల్కుకీ మరోటి యూనివర్సిటీకీ దారులు. ఫ్యాక్టరీకి పనిలోకి పోయేవారు. సినిమాలకి పోయేవారు అంతా ఈ వీధిమ్మట వెళుతుంటారు. ఉదయం 5 గం||కు ప్రారంభమయే రౌడ రాత్రి అయినా ఆగదు.

అయితే ఏం ! ఆ బజారు చాలా బాగుంటుంది. బట్టల దుకాణాల్లోంచి రంగురంగుల చీరలు వేళ్ళాడుతుంటాయి. అద్దాల బీరువాల్లోంచి రకరకాల నగలు మెరుస్తుంటాయి. వాటిని అంటుకుని వుండే చిన్నరకం కొట్లలో కొత్తరకం గాజులు, కుచ్చులు, చేతినంచీలు, సవరాలు __ చూస్తున్నకొద్దీ యింకా చూడాలనిపిస్తుంటుంది. ఉదయమని లేదు, మధ్యాహ్నమని లేదు, సాయంత్రమని లేదు; ఆడవాళ్ళూ పిల్లలూ నిత్యం వీధిలో గుమికూడి ఉంటారు.

ఆ వీధికంతా పేరుబడ్డ కొట్లు సుబ్బారాయుడిది. అతని కొట్టుకి చాలా ధనవంతులు వస్తుంటారు. ఎంతో ఖరీదైన నగలకి ఆర్డర్లు యిస్తుంటారు. తాతముత్తాతలనాటినుంచీ ఈ వృత్తిలో ఆరితేరాడేమో, సుబ్బారాయుడు మంచి వ్యాపారం చేస్తుంటాడు.

అతనికి ఒక్కగానొక్క కొడుకు, పేరు సత్యం. వయసులో చిన్నవాడు. వ్యాపారరీత్యా అంత అనుభవం లేకపోయినా తన కులవృత్తిమీదా, తండ్రి తాతలు పోగుచేసిన ధనంమీదా అపారమైన భక్తి గౌరవాలు కలవాడు. జీవిత పరమావధి యినప్పట్టై నింపటంలో లేకపోవచ్చు కానీ ఆ యినప్పట్టైతో ఎన్నో ప్రయోజనాలున్నాయని అతని నమ్మకం. వేళ్ళకి రవ్వల ఉంగరాలు జిగేలుమన్నా, సిల్కు జుబ్బా వేసుకు కార్లో ప్రయాణం చేస్తున్నా, అతను గర్వపడుతుంటాడు. మనిషి ఎంత సాధువుగా వుండగలడో అంత విప్లవం కూడా లేవదీయ గలడు, మితభాషి.

★ ★ ★

“ఏయ్ ! ఆ అద్దం సరిగ్గా తుడవ్వేం. నిద్రమత్తు యింకా వదల్లా ?”

యజమాని అదలింపుకి రంగడు తలెత్తి చూశాడు. సత్యం పైన బాల్కనీలో నుంచుని వున్నాడు. ఉదయమే కొడుకు కంఠం, ఆ శ్రద్ధ విని సుబ్బారాయుడు సంబరపడ్డాడు.

“అబ్బాయ్ ! యిలారా.”

సత్యం చొక్కా గుండీలు పెట్టుకుంటూ తండ్రి గదిలోకి వెళ్ళాడు.

“కాఫీ ఫలహారం తీసుకున్నావా ?... ఇంకా పొద్దెక్కలేదులే ! “

“నిన్నటి కాయితాలు చాలా వుండి పోయాయి. చూసుకోవాలి. వస్తా.”

★ ★ ★

అద్దాలు తళ తళ మెరుస్తున్నాయి. ఎఱ్ఱ, నీలం ముఖమల్ పెట్టెలు, వాటిల్లో రకరకాల నగలు తళుక్కుమంటున్నాయి. సత్యం డ్రాయరు తలుపులు తీస్తూ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. కాయితాలు, బిల్లుల బొత్తు తీసి బల్లమీద సర్దాడు. దూరాన ఫ్యాక్టరీ మొదటి సైరస్ కూసింది. సత్యం ఆతృతగా వీధిలోకి చూస్తున్నాడు; కాస్త సేపయింది. సత్యం కళ్ళకి మసక మసకగా ఓ ఆకారం కనుపిస్తోంది. దగ్గరగా వస్తోంది. కాళ్ళకి కడియాలు, వెడల్పాటి మందారరంగు నల్లగళ్ళచీర, పసుపుపచ్చ రవిక, నల్లని ముఖంలో రూపాయంత కుంకుమ, కుడిపక్కగా కొప్పు, అందులోంచి బాగా పైకి కనిపిస్తున్న చామంతిపువ్వు. బైటనుంచే అద్దంకి ముఖం ఆనించి లోపలికి చూస్తోంది. నన్నుగా పొడుగ్గా వుంది. వయసు 20 కంటే వుండవేమో !

చాలా అమాయకమైన ముఖం. కోలగా కాటుక పెట్టినట్లున్న కళ్ళు. ఆ కళ్ళల్లో కోరికలు ముంచుకొస్తున్న లీలగా ఆశ. సన్నని చిన్న పెదిమలు. ఆ పెదిమలు కదిలించబోతే ఎడంబుగ్గ సొట్ట. కాలి బొటనవేలు మట్టిలో రాస్తూ నగలకేసి చూస్తున్న ఆమెకి మరో ప్రపంచం ఏమీ తెలియటం లేదు. అటూ ఇటూ పోతున్న జనం తప్పుకోమని హెచ్చరిస్తున్నారు. ఒక్కో నగా చూస్తున్న కొద్దీ ఆమెకి తనివి తీరటం లేదు. తల ఓ ప్రక్కగా వాల్చి, కళ్ళు తిప్పుకోకుండా అలా చూస్తూనే వుంది.

సత్యం కాయితాలు తిరగేస్తున్నాడు. మధ్య ఏదో రాసుకుంటున్నాడు. తల ఎత్తి చూస్తున్నాడు. కానీ అతని కళ్ళకెదురుగా చెదిరినట్లు కనుపించేవి - పచ్చంచు మందార రంగు చీర, చామంతి పువ్వు, దిగులుగా, అమాయకంగా చూస్తున్న అందమైన కళ్ళు - అతని మనసు పరవశంతో ఊగిపోతోంది. ఆనందం ఆకాశాన్నంటుకుంటోంది. అతను జేబురుమాలతో ముఖం తుడుచుకున్నాడు. అటూ ఇటూ ఓ మారు బెరుగ్గా చూసి తలవంచుకున్నాడు. మళ్ళీ వెంటవెంటనే ఆలోచనలు ! ఆమెని ఒక మాటు లోపలికి పిలిస్తే? నగల్ని వేసుకోనిస్తే... పాపం ! ఎంత సంతోషిస్తుందో... బుగ్గన సొట్టపడేట్లు నవ్వుతుందా ? ఆ నవ్వు తను దగ్గరగా చూడగలడా ? ఆకళ్ళల్లో దిగులు పోగొట్టగలడా ?...

దూరాన ఫ్యాక్టరీ సైరసు మోగింది. రోడ్డు మీద జనం నడక వేగం హెచ్చించారు. ఆమె యిట్టే జనంలో మాయమయి పోయింది. ఉదయం వెళ్ళేప్పుడు ఆమె ఒక్కరే. కానీ సాయంత్రం కూడా యిద్దరు ముగ్గురు స్త్రీలు వుంటారు. అంతా ఆ వయసు వాళ్ళే. ఫ్యాక్టరీ కూలీలు బజారు వీధిలోకి రాగానే వాళ్ళ నడక వేగం తగ్గుతుంది. ముఖ్యంగా నగల దుకాణం ముందు. కాస్సేపటికి వాళ్ళు కదులుతారు, ఆమె తప్ప. ఆమె మాత్రం అద్దాల బీరువాలకేసి చూస్తూ అలాగే నిలబడుతుంది. సాయంకాలాలు సత్యం ఆమెని చూసేందుకు అట్టే వీలుండదు. దుకాణంలో జనం. పక్కన తండ్రి. ఎదురుగ్గా స్నేహితులు, నౌఖర్లు ఆమెని దూరంగా పొమ్మని అదిలిస్తుంటారు. కాని ఆమె వచ్చిందీ వెళ్ళిందీ అతనికి బాగా తెలుసు.

★ ★ ★

సత్యంకి ఈ మధ్య ఒంట్లో బాగుండటం లేదు. తలనొప్పి వస్తోంది. అన్నం సయించదు. ఉత్తినే కోపం వస్తూంది. దుకాణం సరిగ్గా కనిపెట్టివుండటం లేదు. పనిమీద శ్రద్ధ తగ్గుతోంది. ఉదయమే కొట్టుకి వెళ్ళి “మిగిలిపోయిన కాయితాలు” చూడటం లేదు. అలా తిరిగి వస్తానని వెళ్ళిపోతాడు, పొద్దు పోయి తిరిగి వస్తాడు. రంగడు చిన్న యజమానికి ఇప్పుడు చాలా సన్నిహితం. ఇద్దరూ ఏవో గుసగుసలాడుకుంటారు. నెలాఖరయినా రంగడి చేతిలో యిప్పుడు రూపాయలు గలగలమంటున్నాయి.

★ ★ ★

‘పేరు కాసులు’

‘పెళ్ళి కాలేదు’

‘అమ్మా నాన్నా లేరు’

‘మేనత్త దగ్గర మకాం’

‘ఫ్యాక్టరీలో కూలీ చేస్తోంది’

‘అత్త డబ్బుకి ఆశపడేరకం’

‘ఈ మధ్య దుకాణం వేపు రావటం లేదు గానీ చెరువు దగ్గర కూచుంటోంది.’

రంగడు యింత సమాచారం సేకరించే సరికి సత్యంకి చాలా ఆనందమయింది. ధైర్యం వచ్చింది. ఉత్సాహం ఉరకలు తీసింది. ఎవరికి రాదు అతని స్థానంలో ! అందుకే సాహసించి ఓ రోజు ఆమెని పలకరించాడు. లోపలికి రమ్మన్నాడు. డ్రింకు తాగమన్నాడు. దగ్గరుండి దుకాణమంతా చూపించాడు.

ఆ రోజు కాసులు పసుపంచు మందార రంగు చీరె కట్టుకుంది. తల్లి చామంతి పెట్టుకుంది. సత్యం అడిగింది తడవుగా లోపలికి వచ్చేసింది. నగలన్నీ తనివి తీరా ఒకటొకటి చూసింది. నేలమీద తివాసీ ఒంగి ముట్టుకు చూసింది.

సత్యం స్నేహంగా, చొరవగా ఆమె పక్కన నిలబడ్డాడు. ఎదురు గుండా అద్దంలో ఆమె ప్రతిబింబం కన్నార్పకుండా చూస్తున్నాడు.

“ఇది నీకు నచ్చిందా ?”

ఎర్రరాళ్ళ నెక్లెసు అది.

తల వూపింది కాసులు, ఇంకా దానివంక చూస్తూనే.

“మెళ్ళో వేసుకు చూడు”

“ఒద్దండయ్యా”

“సిగ్గుపడుతున్నావా ? ఇక్కడెవరూ లేరులే...”

కాసులు తలెత్తి చూసింది.

“ఫరవాలేదు. ఊ, అద్దంలో చూసుకో”

సత్యం ఒంగి అద్దాల తలుపు తోసి నెక్లెసు బైటికి తీశాడు. అలా ఒంగుతున్నప్పుడు అతను కాసులుకి చాలా దగ్గరగా వెళ్ళవలసి వచ్చింది. ఆమె పక్కకి జరిగిపోలేదు. అతని చేతిలోంచి ధైర్యంగా నెక్లెసు తీసుకుంది. అటూ ఇటూ తిప్పి చూసి మళ్ళీ అతని చేతికిచ్చేసింది.

‘ఎంత బాగుందో !’

ఆమె కళ్ళు జిగేలుమన్నాయి.

దూరాన ఫ్యాక్టరీ సైరన్ కూసింది. కాసులు జనప్రవాహంలో కలిసిపోయింది.

★ ★ ★

ఇప్పుడు కాసులు చాలా మారిపోయింది. సత్యంతో మాట్లాడుతుంది. బుగ్గన సొట్ట పడేట్లు అందంగా నవ్వుతుంది. చిలిపిగా చూస్తుంది. ఆమెకెన్నో సందేహాలిప్పుడు. నగలు ఎలా చేస్తారో అడుగుతుంది. ఎంత ఖరీదో కనుక్కుంటుంది. తల రేగిపోకుండా నూనె రాసి అణచి దువ్వుకుంటుంది. చీర శుభ్రంగా ఉతికి కట్టుకుంటుంది. కాళ్ళకి యిప్పుడు మట్టి వుండడం లేదు. తల్లి చామంతి సాయంత్రమైనా వాడటం లేదు. కళ్ళల్లో మునుపటి అమాయకత్వం వుంది గానీ, దిగులు లేదు మనిషిలో. ఎంతో కళ యిప్పుడు కాసులుకి.

★ ★ ★

ఊరికి దూరంగా మామిడి తోట. తోటనంటుకుని చిన్న చిన్న పెంకుటిళ్ళు, గుడిసెలు. మధ్య సన్న సందులు. ఇరుగ్గా, మురికిగా, కుడిపక్కగా, తడికల దడితో ఓ పెంకుటిల్లు. చెక్క తలుపు ఇంటిముందు మట్టి అరుగు. ఓ రోజు మధ్యాహ్నం ఎండ వేళ సత్యం వడివడిగా నడుస్తూ ఆ యింటి వైపు వెళ్ళాడు. భయంగా అటూ ఇటూ చూస్తూ తలుపు తట్టాడు.

కీచుమంటూ తలుపు తెరుచుకుంది. ఒక చిన్నగది. దాన్ని ఆనుకుని అంతకంటే చిన్న వంటిల్లు. ఒకేఒక్క కిటికీ. అదీ చాలా పైకి వుంది. మాసిన బట్టలు దణ్ణం మీద అడ్డదిడ్డంగా వేళ్ళాడుతున్నాయి. ఓ నులకమంచం, చిన్న పీట, ఓ పక్కగా పిడకలు, గది నానా గందరగోళంగా వుంది.

“రండి అయ్యగారూ ! రండి. ఎంత దయ ! మీలాటి వారు మా గుమ్మాలు తొక్కడం” వంట యింటి గుమ్మంలో గాజులు చప్పుడయింది. కాసులు కుడిచేత్తో కొప్పు సర్దుకుంటూ సూటిగా అతనివంక చూస్తూంది. “అలా కూర్చోండి”

సత్యం పీటమీద కూర్చున్నాడు. జేబులో చేయి పెట్టాడు. ముఖమల్ పెట్టె ధగధగమంది. ఎర్రరాళ్ళ నెక్లెసు తొంగి చూస్తోంది.

“కాసులూ !....”

అతని గొంతు బొంగురు పోయింది. ముచ్చెమటలు పోశాయి.

“ఇంద”

అన్నాడు. తన గొంతు తనకే వినపడనంత హీనస్వరంతో.

కాసులు నేలవంక చూస్తోంది. అతి నిశ్చలంగా వుంది ఆ ముఖం. సత్యానికి ఒక్క క్షణం యుగంలా వుంది. జేబురుమాలతో ముఖం తుడుచుకున్నాడు. ముగ్గుడయి ఆమెని చూస్తున్నాడు.

“ఏం కాసులూ అలా ఉన్నావేం ?”

నిద్రలోంచి మేల్కొన్నట్లు ఆమె బరువుగా కళ్ళెత్తింది.

“సంకోచిస్తున్నావా ? ఎందుకూ ? ఇది నీ మెళ్ళో చూడాలని ఎంతగా కాచుకున్నానో తెలుసా ?” ఈ మాటలు కాసులు ఉలిక్కి పడ్డట్లు చూసింది అతన్ని. ముఖం పక్కకి తిప్పి, పెదిమలు నొక్కుకుంది. కళ్ళలో కొద్దిగా నీళ్ళు తిరిగాయి. “కాసులూ ! భయపడక ! నన్ను నమ్ము, నిన్ను పవ్వుల్లో పెట్టుకుంటాను. నిన్ను వేరే యింట్లో, అద్దాల మేడలో కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటాను. మంచి మంచి చీరలు, ఇలాటి నగలింకా బోలెడన్ని.....”

సత్యం చెప్పుకు పోతున్నాడు.

“అయ్యా ! మీరెంత అమాయకులు !”

కాసులు విరక్తితో పెదిమ విరిచింది.

“నా జీవితానికి ఇవాళ ఎంత సుదినమో మీకు తెలీదు. ఏ ఘడియకోసం నేను యిన్నాళ్ళూ తపస్సు చేశానో ఆ ఘడియ వచ్చింది. నా దైవం యివాళే నన్ను కటాక్షించింది. నా వెంకడు ఇవాళే తిరిగివచ్చాడు.”

సత్యానికి ఆ మాటలు ఏదో నూతిలోంచి వినపడినట్లు అస్పష్టమయాయి. కాసులు కొంగుతో కళ్ళు తుడుచుకుంటూ యింకా యిలా అంటోంది.

“నా వయసెంత అనుకుంటారు? ఊహా, చెప్పినా లాభం లేదు. నమ్మరు, మీరే కాదు; చాలా మంది అంతే. నన్ను వెర్రిబాగుల్ని అంటారు కొందరు. ఇలా బ్రతికేకంటే చనిపోమంది అత్త. స్నేహితులు, యిరుగు, పొరుగు నన్ను ఎగతాళి చేస్తారు. కానీ వాళ్ళకేం తెలుసు?”

“అమ్మా, నాన్నా నేను ఉయ్యాలలో వుండగానే కరువయారు. మేనత్తదగ్గర పెరిగాను. చాలా బాగా చూసుకుంది నన్ను. పని పాటలు నేర్పింది. ఆదరణకీ, ప్రేమకీ లోటు వుండేది కాదు.

“నాకు పెళ్ళీడు వచ్చింది. మా మామకి దూరపు చుట్టం వెంకడుకి నన్ను యిచ్చేందుకు నిశ్చయం చేశారు. చుట్టరికం వల్ల అతను మా యింటికి వస్తూ పోతూ వుండే వాడు. ఈ పెళ్ళిమాటలు రాకముందే అతనికీ నాకూ స్నేహమయింది.

“జీవితమంతా మనం ఊహించినట్లు అయితే ? అలా కాదుగా ! ఏ సమస్యలయితే నన్ను విడిపోతాయనుకున్నానో అవి మరింత చిక్కులు పడ్డాయి. వెంకడి కుటుంబంలో అనుకోని సంఘటనలు తలెత్తాయి. అతను మిలిటరీలో చేరాడు. ఈ సంబంధం యిక వదులుకున్నట్లే. అతనింకెక్కడ తిరిగి వస్తాడు, అన్నారు అంతా. నేను నిలువునా మోసపోయానన్నారు. అత్త నాకు వేరే చోట సంబంధం చూస్తానంది.

“కానీ వాళ్ళకి నేనేం తెలుసు ? వెంకడూ, నేనూ గుళ్ళో చెరువు గట్టున చాటుగా కలుసుకునే వాళ్ళం. ఒకరి మనసు ఒకరికి తెలుపుకున్నాం. నన్ను విడిచి ఆ సమయంలో ఎక్కడికి వెళితేనేం మళ్ళీ వస్తానన్నాడు. తనని నమ్ముమన్నాడు. చేతిలో చెయ్యి వేయించుకున్నాడు.

“మనిషికి పుట్టుక ఒకసారే. ప్రేమా అంతే. దాన్ని ఎలా విప్పి చెప్పటం ? వెంకడు తిరిగి వస్తాడన్న ఆశ ఒక్కనాడూ నన్ను విడిచి పోలేదు. లేకుంటే ఈనాడు నేనిక్కడ వుండేదాన్నా ?

“కానీ ఇన్నాళ్ళూ ఎలా వున్నాను ?.... దుఃఖమొస్తే నా వెంకడు పక్కన లేడని మరింత దుఃఖమొచ్చేది. వెనువెంటనే అతని దుఃఖం నేను పంచుకుంటున్నానా అన్న ప్రశ్న వచ్చేది. ఆనంద సమయంలో నా కళ్ళకి కట్టేది అతని రూపమే. ఒక మంచి మాట విన్నా, మంచి దృశ్యం చూసినా, నా హృదయానికి ఏవిధంగా ఉల్లాసం కలిగినా, నాకు గుర్తుకొచ్చేది వెంకడే. ఆ అనుభూతి నాకు జీవనాడిగా వుంది యింతకాలంగా.

“నన్ను ఎవరూ అర్థం చేసుకోలేదు. కనికరించలేదు. కనీసం సానుభూతి అయినా చూపలేదు. కానీ నేను కృంగి కృశించి పోలేదు. నాకు నేనే తోడయాను. నన్ను నేనే ఉత్సాహ పరచుకున్నాను. ధైర్యం చెప్పుకున్నాను. మనసుని ఉల్లాస పరచుకున్నాను. చెరువు గట్టున కూర్చుని నీళ్ళకేసి చూస్తుంటే నా

మనసుకెంతో బాగుండేది. సాయం కాలాలు కూలీలు పనులు పూర్తిచేసుకుని, చేతులు కలుపుకుని, పాడుకుంటూ వస్తుంటే, ముగ్ధురాలనయేదాన్ని. అలాగే బజారు వీధిలో మీ దుకాణం ముందు నుంచుని ఆ నగలకేసి చూస్తుంటే, ఎంతో ముచ్చటగా వుండేది. ఆ ఘడియలో నా పక్కన వుండేది వెంకడే. నా ఊహలకి రంగులు దిద్దేది అతనే. అంత అందాన్ని చూపించేది అతనే. ఎలా చెప్పను ? ఇంకా ఏమని చెప్పను ?....” కాసులు కళ్ళు ఆక్షణంలో ఎంతో కాంతివంతంగా వున్నాయి. వాటి విలువ ఎంత ???

సత్యం చేతిలో ఎర్రరాళ్ళ నెక్లెసు నలిగింది. అంత కాంతిని భరించలేనట్లు, తూలుతూ అతను వీధిలోకి వచ్చాడు.

దూరాన ఫ్యాక్టరీ సైరస్ మోగింది.

ఇంద్రనీలం

హితశ్రీ

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

శ్యామ సుందర్ స్టేషన్ కి వచ్చి వేచివున్నాడని ఉరుకులు పరుగులతో పొగలు కక్కుతూ టైముకి రావలసిన అవసరం ట్రెయిన్ కేమీ లేదుట. అలా అని స్టేషన్ మాస్టర్ చెప్పాడు. పోనీ, ఆ ధూమశకట రాజం ఆచోకి ఏమైనా తెలిస్తే చెప్పమని శ్యామసుందర్ మర్యాదగా అడిగాడు. అందుమీదట స్టేషన్ మాస్టర్ ఒక చిన్ననవ్వు నవ్వి. ఒకసారి దగ్గి, అతని నల్లటి పెదవులవంక చూసి కుర్చీలో కూర్చుని తాపీగా సిగరెట్ పొగ విడుస్తూ, ప్రపంచాన్ని గురించి తీరిగ్గా ఆలోచించే ఈ కాలపు యువకుడిలా "ట్రెయిన్ పావుగంట నించీ, చినగంజాంలో టైరాయింది ఉంది" అన్నాడు. శ్యామసుందర్ నవ్వి అక్కడి నించి బయల్దేరాడు. స్టేషన్ మాస్టర్ మామగారికి స్నేహితుడు. అంతకిముందు ఆ ఊరు వచ్చినప్పుడు పరిచయం చేశాడు. హాస్యప్రియుడు. ఇంతకీ రైలు రావటానికి చాలా వ్యవధి ఉంది. ఏం చేయటానికీ శ్యామ సుందర్ కి తోచలేదు.

ప్లాట్ ఫారం మీద నడుస్తుంటే సిగరెట్ వగైరాలమ్మే దుకాణం కనిపించింది. స్టేషన్ మాస్టర్ సిగరెట్ ప్రస్తావన తెచ్చి రెచ్చగొట్టాడు. బహుశా మామగారు ఆయనకి తన మంచితనాన్ని గురించి ఉపన్యాసం ఇచ్చి ఉంటాడు. లేకపోతే తన పెదవులు వంక అలా ఎగతాళిగా చూడదు. శ్యామ సుందర్ కి సిగరెట్ తాగాలని బుద్ధి పుట్టింది చుట్టూ చూశాడు. ప్లాట్ ఫారం చివర చెట్టుకింద మామగారు ఎవరితోనో బాతాఖానీ కొడుతున్నాడు. ఎవరో రిటైర్లు ఆఫీసరయి ఉంటాడు. బహుశా ఆ సంభాషణ రైలు వచ్చేదాకా అంతంకాదు. శ్యామసుందర్ ధైర్యం చేసి, ముఖం కొంచెం చాటుచేసుకొని, ఓ గోల్డు ఫ్లేక్ సిగరెట్ కొని ముట్టించి వెయిటింగ్ రూమ్ లోకి దారితీశాడు. స్త్రీల వెయిటింగ్ రూమ్ వైపు ఓ సారి దొంగచూపు విసిరాడు. పద్మ తమ్ముడితో ఏదో చెబుతూ నవ్వుతోంది.

ఇంకెవరో ఒకరిద్దరు స్త్రీలు వున్నట్టున్నారు. శ్యామసుందర్ చూపులు మరల్చి బుద్ధిమంతుడిలా వెయిటింగ్ రూమ్ లో కుర్చీకి జేరగిలబడి కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తూ పొగవదలసాగాడు.

మూడుగంటలకే సముద్రపు గాలి తిరిగి చల్లగా ఉంది. మందమందంగా గాలి వీస్తూ పొగని పిల్లవాడి పిచ్చి గీతల్లా చెదరగాడుతోంది. కిటికీలోంచి తాము పల్లెటూరునించి ఎక్కివచ్చిన ఎడ్లబండి కనిపిస్తోంది. పాలేరు లేడు. చుట్ట కొనుక్కోడానికి ఏ అంగడికో పోయి ఉంటాడు. శ్యామసుందర్ కి ఏదో చెప్పలేని ఉత్సాహంగా ఉంది. ఏవో తియ్యని తలపులు, అందమైన దృశ్యాలు అతణ్ణి ఉత్తేజితుణ్ణి చేస్తున్నాయి. మానస వీధిలో పద్మ రకరకాలు ముఖభంగిమలతో అలరిస్తోంది. గిరిగీసినట్టుగా తలపులన్నీ ఆమె చుట్టూ తిరుగుతున్నాయి. పొగ వలయాకారంగా తిరుగుతుంటే అతని మనసులో చప్పున ఒక దృశ్యం మెదిలింది. పెళ్ళిరోజున పద్మరాగంలా వెలిగిపోయే ఉంగరాన్ని ఆమె వేలికి తను పెడితే, ఆమె బుగ్గలు పద్మరాగాలై సిగ్గుగా, ఇంద్రనీలంలా దేదీప్యమానమైన ఉంగరాన్ని తన వేలికి తొడిగింది.

“సరైనవే ఎన్నుకున్నారు.” బంధువులు నవ్వుటాలకి ఎగతాళిగా అన్నారు.

తను చామనచాయ, పద్మ ఎరువు.

“కొంచెం నలుపైతే ఏం ? మా వాడు ఇంద్రనీలమణి.” అంది అమ్మ.

“అవునవును.” అని అందరూ నవ్వారు. పద్మ చిరునవ్వు నవ్విసట్టు ఎవరూ తెలుసుకోక పోయినా, ఆ వెన్నెల కిరణం ఎర్రని పెదవుల మీదుగా చెక్కిళ్ళకి సోకిన విషయం తను స్పష్టంగా గమనించి మైమరిచాడు.

మధురభావన మనసుని అలరించగా, రాగ హృదయంతో శ్యామసుందర్ తలవంచి వేలు చూసుకున్నాడు. వెంటనే అతని గుండె గతుక్కుమంది. వేలికి ఉంగరం లేదు. అతనికి ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఏమైంది వుంగరం ? నేలంతా కలయచూశాడు, కుర్చీలూ, బల్లలూ వెతికాడు. దుస్తులు దులిపి చూశాడు. ఊఁ హూఁ పోయింది ! ఎక్కడ పడిపోయిందో ! అసలే తను అజాగ్రత్త మనషి. ఉంగరం కొంచెం వదులుగా వుంది. సరిచేయించాలనుకుంటూనే ఉన్నాడు. వ్యవధి లేకపోయింది. అందుకని ఉంగరం వేలుకి కాకుండా మధ్యవేలుకి పెట్టుకుని గడిపాడు. కానీ పదహారు రోజుల పండగకి వచ్చి, పద్మ తొడిగిన వేలుకే ఉంగరం మార్చాలనిపించి, ఆ పని చేశాడు. భయపడుతూనే ఉన్నాడు. అనుకున్నంతా జరిగింది.

శ్యామసుందర్ వెంటనే కుర్చీలోంచి లేచి సిగరెట్ దూరంగా పారేసి. తను ప్లాట్ ఫారం మీద తిరిగిన స్థలాలన్నీ వెతికాడు. జనం అంతగా లేరు. కాని ఎవరికైనా దొరికితే వదులుకునే పరిస్థితులు కావు. అందరూ అంతేనని కాదు. కాని అలాంటి వాళ్ళకే అది దొరకాలనేముంది ? శ్యామసుందర్ కి ఉన్నట్టుండి ఒక ఆశాభావం కలిగింది. ఒకవేళ బండిలో కూర్చున్నప్పుడు వేలినించి జారి పడిందేమో. అలా అయితే బండీ దిగుతున్నప్పుడు ఎవరికంట పడకుండా ఉంటుందా ? ఏమో ! ఆ గడ్డిలో ఇరుక్కుని ఉండొచ్చు. అతను అలస్యం చేయకుండా వెంటనే ఎడ్లబండి దగ్గరికి వెళ్ళి ఆ గడ్డి అంతా దులిపి చూశాడు. ఆశ అడియాస అయింది. ఆ నేలంతా వెతుకుతూ తలెత్తి స్టేషన్ వైపు యధాలాపంగా చూశాడు. కిటికీలోంచి ఎవరో తనవైపు చూస్తున్నట్టు కనిపించింది. పరకాయించి చూశాడు. ఎవరు, పద్మేనా ?

శ్యామసుందర్ మనసు చివుక్కుమంది. తను బండీలో ఏదో వెతుకుతున్నట్టు పద్మ కనిపెట్టిందా? ఒక వేళ ఆమె చూసినా తను ఉంగరం వెతుకుతున్నట్టుగా ఆమె ఊహించటానికి అవకాశం లేదు. ఉంగరం వదులుగా ఉందని పద్మతో తను చెప్పలేదు. కాని వేలికి ఉంగరం లేకపోతే అడగదా? ఏం చెప్పాలి ? పోయిందని చెబితే ఆమె చిన్నబుచ్చుకోదా? ఏవేవో కబుర్లు చెప్పాడు. తన సర్వస్వం అనీ, ఆమె తన బ్రతుక్కి దీపం అనీ, తన జీవిత నౌకకి చుక్కాని అనీ ఏమేమిటో అన్నాడు. జీవిత పర్యంతం ఆమె ప్రేమ చిహ్నమైన ఆ అంగుళీయకాన్ని ప్రాణప్రదంగా చూసుకుంటానన్నాడు. అవన్నీ ఒట్టి కబుర్లకింద కొట్టిపారేయటానికి ఇప్పుడు అవకాశం ఏర్పడ్డది. ఆమె అలా అంటుందని కాదు. కాని తన అజాగ్రత్త రుజువు అవుతుంది. అన్నింటిలో తను అంతేనని ఆమె ఎందుకనుకోకూడదు ! మరొకటి, మరొకటి అయితే అనుకోవచ్చు.

పెళ్ళినాటి ఉంగరం !

వలపు తలపులు ముప్పిరిగొన్న వేళ, ఎర్రటిగాజుల్ని మధుర మంజులంగా రవళిస్తూ మృదువైన వేళ్ళతో పద్మ తొడిగిన ఉంగరం!

శ్యామసుందర్ ముఖం విషాదగ్రస్తమైంది. ప్రేమ చిహ్నంగా పద్మ ఇచ్చిన వస్తువు పోగొట్టుకున్నాడు. తను ఆమె ప్రేమకి తగడేమో! ఈ ఊహ రాగానే శ్యామసుందర్ కంపించాడు. ఏదో అశుభం ఎవరో పలికినట్టయింది. ఏ కుర్రాడికో అది దొరికి “కొంటారా ?” అన దగ్గరికి తెస్తే ఎంత

బాగుంటుంది ? అతను వెంటనే ప్లాట్ ఫారం మీద ఉన్న ప్రతి వ్యక్తిని పరకాయించి చూడసాగాడు. కొంతమంది అడుక్కునే వాళ్ళు అక్కడక్కడ తిరుగుతున్నారు. వాళ్ళే ఎప్పుడూ రోడ్డుమీద ఏదో వెతుకుతూ ఉంటారు. వాళ్ళని అడిగితే ! బహుశా వాళ్ళలో ఎవరికో దొరికే ఉంటుంది. కాని భయపడి చెప్పురు ! వ్వు, ఏం చేసేట్టు ? పోలీసు రిపోర్టు ఇస్తే ! ఈ ఊహ నచ్చింది అతనికి. వెంటనే రైల్వే పోలీస్ స్టేషన్ వైపు నడిచాడు. తలుపు దగ్గర తటపటాయించాడు. ఎందుకో ఆ ఉంగరం గురించి పోలీసు వాళ్ళకి చెప్పటానికి అతనికి మనస్కరించలేదు.

వెనక్కి తిరిగాడు. ఎదురుగా మామగారు వస్తున్నారు. ట్రయిన్ వచ్చేదాకా ఆ వ్యక్తితో అక్కడే మాట్లాడతారేమో ననుకున్నాడు. కానీ ఇద్దరూ కలిసి తనవైపే వస్తున్నారు. ఆయనకీ విషయం తెలిస్తే నానా హంగామా చేస్తాడు. ఎలా తప్పించుకోటం ? చప్పున హిగిన్ బాధమ్మ బుక్ స్టాల్ దగ్గర ఆగి ఏవో పుస్తకాలు కొన్నాడు శ్యామసుందర్.

“ఇతనేనండీ మా అల్లుడు. వీరు రిటైర్డు తాసిల్దారు రామచంద్రరావుగారోయ్.” అన్నారు మామగారు. ఈ పరిచయం తప్పదని శ్యామసుందర్ ముందే కనిపెట్టి, తగు జాగ్రత్తలోనే ఉన్నాడు. పుస్తకాలతో చేతులు కప్పుకుంటూ నమస్కరించాడు.

“సంతోషం బాబూ, ఏవో పుస్తకాలు కొన్నట్టున్నావే ! మన కాలంలో లేదుగాని, ఈ రోజుల్లో కుర్రాళ్ళకి పుస్తకాలమీద మహా మోజండీ,” అంటూ ఆ రిటైర్డు తాసిల్దారు గారు శ్యామసుందర్ చేతుల్లోంచి పుస్తకాలు లాక్కోవటం, ఆ అంగుళీయకనిరస్త హస్తాన్ని మామగారు చూడటం జరగనే జరిగాయి.

“అదేమిటోయ్, ఉంగరమేదీ ?”

“వదులైతే తీసి దాచానండీ.” అని ఆబద్ధం చెప్పేసాడు శ్యామసుందర్. ఆ చెప్పటంలో ఒక్క క్షణం తటపటాయించాడు. అబద్ధమెప్పుడూ చెప్పినవాడు కాదు. అతనివంక సందేహంగా చూడనే చూశారు మామగారు.

“వదులైందా, అరె, చెప్పనేలేదే.” అన్నారు.

“అవునండీ, బాగుచేయిస్తాను.”

“నేను చేయించేవాడిని కదుటోయ్ ఏదీ?”

ముచ్చెమటలు పోశాయి శ్యామసుందర్ కి. ఆపద్భాంధవుడిలా రైలు సమయానికి కూతవేసి ఆడుకుంది.

“ట్రయిన్ వస్తోందండీ” అని తను చేసే పనేమీ లేకపోయినా, వెయిటింగ్ రూమ్ వైపు, పుస్తకాలకోసమైనా చూడకుండా పరిగెత్తాడు.

అందరూ సెకండ్ క్లాస్ కంపార్ట్ మెంటులో ఒక్క పెట్టెలోనే ఎక్కారు. అందరూ అంటే మరెందరో లేరు. నోటీసు లేకుండా పదహారు రోజుల పండుగ కాగానే కాపరానికి తీసుకువెడతానంటే, ఇంట్లో అవీ ఇవీ సర్దుకోవలసి వచ్చి అత్తగారు రావటం లేదు. వచ్చేవాళ్ళు మరెవరూ లేరు. పదిపదకొండేళ్ళ బావమరిదీ, భార్య, మామ గారూ, తనూ. సమయానికి రైలు రాబట్టి ఎలాగో తప్పించుకున్నాడు గాని, రైల్లో తీరిగ్గా మామగారు ఈకకి ఈక తీసి విషయం అంతు తేలుస్తాడని భయపడుతూనే ఉన్నాడు శ్యామసుందర్. పద్మ తన వేలువైపు చూడనే చూసింది. ఆమెకి తెలిసిపోయిందా ?

“సుందరం ఉంగరం వదులైందిటమ్మా.”

ఆయన పద్మ చూపుల్ని అనుసరించి అన్నాడు.

గబుక్కున ఆమె కళ్ళలోకి చూశాడు శ్యామసుందర్.

ఆమె చూసింది.

ఆ చూపుల్లో ఏముందో ?

ఏముందో అంతుబట్టలేదుగాని, శ్యామసుందర్ గుండె దడదడలాడింది. ఆ చూపుల్లో కోపం లేదు. నిస్పృహ లేదు. ఆమెకి విషయం తెలిసిందో లేదో ? తను ఏదో వెతుకుతున్నట్టు ఆమె కనిపెట్టిన మాట మాత్రం నిజం.

మళ్ళీ ఆమె కళ్ళలోకి చూశాడు. ఈ సారి ఆమె చూపులు గుండెల్లో గుచ్చుకున్నాయి. ఆమె బేలగా చూస్తోంది. తను పెరిగిన పరిసరాలన్నీ వదిలేసి తనతో జీవితం పంచుకోటానికి ఎక్కడికో ఎరగని చోటుకి వస్తోంది. నీటముంచినా, పాలముంచినా తనదే భారమన్నట్టుగా సర్వం తనకర్పించి వేసింది. తన కర్పించానన్నట్టుగా చిహ్న ప్రాయంగా ఉంగరాన్ని తన వేలికి ఉంచింది.

ఆ ఉంగరాన్ని పారేశాడు.

వస్తువులు పోవటం సహజమే! కాని తొలిసారి మెట్టినింటికి వస్తున్న శుభఘడియల్లోనే, ప్రేమ పూర్వకంగా తనిచ్చిన కానుక భర్త పోగొట్టుకొన్నాడని తెలిసి, ఆ ఆమాయిక హృదయం వ్యక్తావ్యక్తమైన వేదనతో కుమిలిపోతోందా?

అదేనా ఆ జాలిచూపుల అర్థం?

శ్యామ సుందర్ హృదయం ద్రవించింది. తనని పద్మ అపార్థం చేసుకుంటుందనీ, తనని ఒట్టి కబుర్ల రాయుడుగా తోసిపారేస్తుందనీ అనుకున్నాడు, కాని ఆ ఊహ ఇప్పుడతన్ని ఏమీ బాధించటం లేదు. బహుశా పద్మ ఆ విషయం తన దగ్గర తీసుకురాదు. తనే చెప్తాడు, కాని, కాని.. ఆ సంగతి చెప్పగానే ఆమె హృదయం ముకుళించుకు పోతుంది!

విషయం తెలిసి “అపశకునం” అని అందరూ పైకి అనకపోయినా, అనుకుంటూన్నట్టు తమ చేతలవల్ల, గుసగుసల వల్ల తెలియ చేస్తారు. ఆమె ఎంత బాధ పడుతుందో! ఆమె తప్పేమీ లేకపోయినా, ఉంగరం పోవటానికి పూర్తి బాధ్యత ఆమెదే అన్నట్టుగా, ఆమె ఏదో నేరం చేసిందన్నట్టుగా, దురదృష్ట వంతురాలని సూటి పోటీ మాటలతో నిందించటం కూడా జరుగుతుంది. ఇదంతా తన అజాగ్రత్తవల్ల! “పోతుందేమో, జాగ్రత్తగా దాచావా?” అని మామగారు అన్నమాటలకి ఆలోచనల్లోంచి తేరుకుని “ఆ, పర్చులో వుంది” అన్నాడతను.

“పొద్దున్న చెప్పినా, మార్చి మరొకటి తీసుకునేవాళ్ళం.” అన్నాడు మామగారు.

“అబ్బే, అది ఎలా మారుస్తామండీ.” అని శ్యామ సుందర్ ఆమె వైపు చూశాడు. ఏదో తృప్తి ఆమె కళ్ళలో మెదిలింది.

“ఏదీ, ఎంత వదులైందో చూద్దాం?” అన్నాడు ఆయన.

“చూట్టానికేముందండీ.” అని అప్రయత్నంగా వచ్చిన తనమాటల్లోని నిజానికి విస్తృతపోయాడు శ్యామసుందర్. వెంటనే మాట తప్పిస్తూ “బాబూ, కిటికీలోంచి అలా వంగి చూడగూడదు. పడిపోతావు.” అని బాబుని మందలించాడు. ఊరికే మందలించి ఊరుకోకుండా అతన్ని సరిగ్గా కూర్చోపెట్టి, కిటికీ అద్దం వేసి బుద్ధి పూర్వకంగా తలపై బెర్తుకి ఢీ కొట్టి “అబ్బా” అన్నాడు.

బస్, మామగారు ఉంగరం ప్రసక్తి మానేశారు.

పద్మకి మాత్రం కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

అది శ్యామ సుందర్ గమనించాడు. అయితే కారణం, తన తలకి దెబ్బ తగలటమో, లేక ఉంగరం పోయిందని రూఢీ కావటమో అతనికి అర్థం కాలేదు.

పద్మ కిటికీలోంచి తలపెట్టి, ఆకాశం వంగి దిక్పక్రం దగ్గర భూదేవిని దగ్గరికి తీసుకుంటున్న దృశ్యం చూస్తోంది. అలా ఎంత సేపుందో తెలియదు. “లేమ్మా, స్టేషన్ వచ్చింది.” అని తండ్రి అన్న మాటలు విని ఉలిక్కిపడి లేచింది.

ఇల్లు చేరగానే శ్యామ సుందర్ మొట్ట మొదట చేసినపని బజారుకి పరిగెత్తటం. చీకటి పడేదాకా రాలేదు. భోజనాలయాయి. మామగారు ఏమనుకున్నాడోగాని ఉంగరం విషయం ఎవరికీ చెప్పలేదని పసిగట్టాడు.

పదిగంటలప్పుడు, కుడిచెయ్యి వెనక్కి పెట్టుకుని దొంగలాగా గదిలోకి ప్రవేశించాడు శ్యామసుందర్. అప్పటిదాకా ఏదో చదువుకుంటూ కుర్చీలో కూర్చున్న పద్మ అలికిడి విని తలెత్తి చూసి చప్పున లేచి నుంచుని అతని వైఖరి చూసి చిన్నగా నవ్వింది.

“దొంగమాటలు బాగా చెప్తారే!”

“ఇంకా నయం! దొంగతనం కూడా బాగా చేస్తాననలేదు.”

“ఏమో చేశారేమో. లేకపోతే అలా చెయ్యి వెనక్కి పెట్టుకోటం ఎందుకు, ఏదీ?” అంటూ పద్మ అతని చెయ్యి లాక్కుని చూసి, నిర్ఘాంతపోయింది. వేలికి ఉంగరం ఉంది.

“ఏం, అలా ఆశ్చర్యపోతున్నావు? ఉంగరం పోయిందనుకున్నావా?”

పద్మకళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. అతని చేతిని కళ్ళకి అడ్డుకుంది. చేతికి తడితగిలి అతను ఆశ్చర్యంగా ఆమె వైపు చూస్తూ దగ్గరికి తీసుకుని “ఏమిటి పద్మా! కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకోటం ఎందుకు?” అన్నాడు అర్థంకాక.

“ఏం లేదండీ, పుస్తకాల్లో ఏమేమిటో చదివాను. కాని ఇంత అదృష్టవంతురాల్ని అవుతాననుకోలేదు.” గాఢదికంగా అంటూ, అతని జుట్టులోకి చేతులు పోనిచ్చి.

“బాగా దెబ్బ తగిలినదా?” అంది. లేదన్నట్టుగా తలతిప్పి ఆమె ఆవేదనకి సరైన కారణం తెలియక పోయినా, తెలుసుకోటానికేమీ ప్రయత్నం చేయకుండా మరింత దగ్గరికి తీసుకున్నాడు.

తెల్లారి నిద్రలేచేసరికి టూత్ బ్రష్ తో బాబు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. “థాంక్స్, వెరీ గుడ్ బాయ్!” అంటూ బ్రష్ అందుకుంటుంటే, “అదేమిటి బావా, ఒకటికి రెండు ఉంగరాలొచ్చాయే, షావుకారల్లే ఉన్నావు” అన్నాడు బాబు నవ్వుతూ.

చేతివేళ్ళు చూసుకుని అదిరి పడ్డాడు శ్యామసుందర్. రెండు వేళ్ళకీ ఒకే రకమైన ఉంగరాలు రెండున్నాయి. అర్థం కాక అప్రయత్నంగా గదివైపు చూశాడు. పద్మ చీరచెంగు నోటికి అడ్డం పెట్టుకొని చప్పున తల పక్కకి తిప్పుకుంది.

చేరిక

కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు

(1962 యువ మాసపత్రిక, దీపావళి సంచిక నుంచి)

రేడియో ట్యూన్ చేశాను.

మలయపవనం వీస్తున్నట్లు, మంజుకుసుమామృతంలోని మధురిమ నిరర్థకంగా కురుస్తోన్నట్లు ఓ కంఠం పాడుతూ చకితుడ్ని చేసి వేసింది.

ఒక హాయి శరీరమంతా ప్రాకినట్లయి యీజీ చైర్ లో వెనక్కి వాలి, కళ్ళు మూసుకుని ఆలకించసాగాను.

ఆమె ఎవరో తన నన్నని కంఠంతో ఎలుగెత్తి పాడుతోంది. వెన్నెల విరిసినట్లు అదే క్షణంలో విషాదం కురిసినట్లు నేను కరిగి పోసాగాను.

ఆ పాట అయిపోయింది. మరో పాట, అదీ అయింది. మరొకటి. చివరికి గానం ముగిసింది.

అంత చక్కగా పాడిన కంఠం ఎవరిదో నని కుతూహల చిత్తుడన్న కొంచెం ముందుకు వొంగాను కళ్ళు తెరిచి.

‘ఆకాశవాణి, విజయవాడ కేంద్రం... ఇంతవరకూ పాడిన వారు ఎస్.మాలతి గారు. తరువాత కార్యక్రమం కొద్ది క్షణాల్లో ప్రారంభమౌతుంది.’

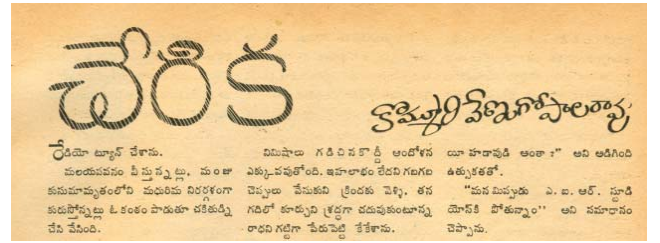
ఎస్.మాలతి ! నా గుండె నిలిచిపోయినట్లయింది. ఎలాగో శక్తిమంతా కూడదీసుకుని రేడియో ఆఫ్ చేసి నిలబడ్డాను.

మాలతి ! మాలతి !!

వెంటనే ఏం చెయ్యాలో పాలుపోలేదు. ఆలశ్యం చేస్తే ఆమె వెళ్ళిపోతుందేమో ! కలుసుకుని తీరాలి. శరీరమంతా విద్యుత్ ప్రవహిస్తున్నట్లు ఎనలేని బాధగా వుంది.

రెండు మూడు అడుగులు వేశానో లేదో, ఎవరో అజ్ఞాత వ్యక్తి సందేహం ఒకటి చెవిలో ఊదినట్లు స్తబ్ధుడై నిలిచి పోయాను.

అవునో కాదో ! ఆ వ్యక్తి కాదేమో !!

నిమిషాలు గడిచిన కొద్దీ ఆందోళన ఎక్కువవుతోంది. ఇహ లాభం లేదని గబగబ చెప్పులు వేసుకుని క్రిందకు వెళ్ళి, తన గదిలో కూర్చుని శ్రద్ధగా చదువుకుంటూన్న రాధని గట్టిగా పేరు పెట్టి కేకేశాను.

“ఎందుకన్నయ్యా?” అని అంది రాధ పుస్తకం విడిచిపెట్టకుండానే తల ఎత్తి చూస్తూ.

“ఒకసారి నాతో బయటకు రావాలమ్మాయి. మళ్ళీ ఓ పావుగంటలో తిరిగి వచ్చేద్దాం. లే. బయల్దేరు” అన్నాను లాలనగా.

“పరీక్షలంకా వారం రోజులు కూడా లేవన్నయ్యా. చదువుకోవాలి మరి” అంది దీనంగా ముఖం పెట్టి.

“ప్లీజ్ ! నిన్ను ఎక్కువ సేపు డిస్టర్బ్ చెయ్యను. నీతో బోలెడు పనివుంది. రా మరి” అన్నాను బ్రతిమాలుతున్న ధోరణిలో.

ఆమె యిహ లాభంలేదని గ్రహించి పుస్తకం ప్రక్కకి నెట్టి “ఏమిటి సంగతి ?” అని ప్రశ్నించింది కుతూహలంగా.

“కారులో చెబుతాను. త్వరగా రా.”

ఆమె లేచి మూలనున్న చెప్పులు తొడుక్కుని బయటకు వచ్చింది. ‘పద’ అంటూ, ఇద్దరం బయటకి పోతూండగా వెనకనుండి వంటవాడు వరహాలు “బాబూ! భోజనానికి వేళయింది. యిప్పుడెక్కడికి పోతున్నారు ?” అంటూ కేకేశాడు.

“ఓ పావుగంటలో వస్తాము. తలుపులేసుకో” అని చెప్పి గరాజ్ లోకి వెళ్ళి కారు బయటికి తీసుకు వచ్చాను. రాధ వచ్చి పక్కన కూర్చుంది. ఓ వందగజాల దూరమైనా పోకముందే “యిప్పుడు చెప్పు ఏమిటి యీ హడావుడి అంతా ?” అని అడిగింది ఉత్సుకతతో.

“మనమిప్పుడు ఎ.ఐ.ఆర్. స్టూడియోస్ కి పోతున్నాం” అని సమాధానం చెప్పాను.

“ఎందుకు ?”

“మాలతి అని ఓ గాయని యింతకు ముందే ఓ చక్కని ప్రోగ్రాం యిచ్చింది. ఆమె ఎవరో ఎక్కడి మనిషో నాకు తెలీదు. ఆమెతో నువ్వు పరిచయం చేసుకుని, వీలైతే మన యింటికి ఆహ్వానించాలి.”

“ఆమెని నీకు పరిచయం చెయ్యాలి” అని కిలకిలమని నవ్వింది రాధ.

“తప్పా?” అన్నాను ఉక్రోషంగా.

నవ్వు ఆపుకుని “తప్పు మాట అలా వుండు. ఆమె మీద ఎందుకంత యింటరెస్ట్? ఇదివరకు ఎంతమంది పాడగా వినలేదు ? ఆమె అంత అమోఘంగా పాడిందా ?” అని అడిగింది.

నేనేం జవాబు చెప్పలేదు.

“కోపం వచ్చిందా?” అనడిగింది చిలిపిగా.

“కొంచెం” అన్నాను నవ్వి.

“మా అన్నయ్య మంచివాడు. ఎప్పుడూ కొంచెమేగాని. అంతకు మించి కోపంరాదు. సరే అంతరార్థాలు నాకెందుకు? నా డ్యూటీ నేను చేస్తాను.”

నాలో నేను నవ్వుకుని మౌనంగా ఊరుకుని, స్పీడ్ కాన్ట్రోల్ హెచ్చింప చేశాను.

మరో అయిదు నిమిషాలకల్లా కారు గమ్యస్థానం చేరుకుంది. గేటు లోపలికి పోనిచ్చి ఓ చెట్టు ప్రక్కన ఆపాను.

వసారాలో ఎలక్ట్రిక్ లైట్ల వెలుగులో కొంతమంది మనుషులు తిరుగాడుతున్నారు. మేమిద్దరం కారు దిగి ప్రక్కనే వున్న గదిలో టెలిఫోన్ దగ్గర కూర్చున్న అమ్మాయి దగ్గరకు వెళ్ళాక “యింతకు ముందు ప్రోగ్రాం యిచ్చిన మాలతి గారు ఎక్కడున్నారు?” అని ప్రశ్నించింది రాధ మర్యాదగా.

“అవతల హాల్లో వుంటారు. చెక్కు తీసుకునేందుకు వెళ్ళారు” అని చెప్పింది అమ్మాయి.

ఒక వేళ యీ పాటికి ఆమె వెళ్ళిపోయిందేమో అని దిగులు పడుతూన్న నాలో ఆశాభావం మొలకెత్తింది.

ఇద్దరం కలిసి ప్రక్కకి మళ్ళి హాలు వేపు పోతున్నాం. అదే సమయానికి లోపల్నుంచి చేతిలో ఏదో కాంతాన్ని పట్టుకుని ఓ యువతి యివతలకి వస్తోంది. మనిషి చాలా సుకుమారంగా, సౌమ్యంగా వుంది. చప్పున కనిపించే ఆకర్షణ... నయనదళ కాంతులు.

లోపల యింకెవరూ స్త్రీలు కనబడటం లేదు. నేను రాధ వంక భావయుక్తంగా చూశాను. తనుకూడా నా వంక ప్రశ్నార్థకంగా చూసి, వెంటనే చూపు మరల్చుకుని ఆ యువతి వైపుకు ఎదురుగా వెళ్ళి “నమస్కారమండీ” అంది చేతులు జోడించి.

ఆమె తెల్లబోయి, చప్పున సర్దుకున్నట్లు “నమస్కారం” అంది తనూ. రాధ సంకోచాన్ని అవతలకు నెట్టి “మీరు మాలతి గారనుకుంటాను” అంది.

“అవును” అందామె చిన్నగా.

“ఇంతకు ముందే మీ అపూర్వ గానామృతం గ్రోలి ఆనందించాం. వెనువెంటనే మిమ్మల్ని చూడాలన్న కోరికను అణచుకోలేక పోయామంటే నమ్మండి. ఇలా పరుగెత్తుకు వచ్చాం” అని రాధ కోసిపారేసింది.

ఆమె యిరుకున పడ్డట్లుగా తెలిసి పోతూన్న ముఖంతో “థాంక్స్ అండీ” అంది.

“నా పేరు రాధ. నేను బి.ఎస్.సి. చదువుతున్నాను. ఇతను మా అన్నయ్య మధు డాక్టరు”

నేను అంతవరకూ కొంచెం దూరంగా నిల్చున్నాను. దగ్గరకు వచ్చి “నమస్తే” అన్నాను. ఆమె ప్రతి నమస్కారం చేసి మొహమాట పడుతూ నిలబడింది.

రాధ మళ్ళీ తనే కలగజేసుకుని “మీది యీ ఊరు కాదనుకుంటాను. ప్రోగ్రాం కోసం వచ్చి వుంటారు. ఎక్కడ దిగారు? ఎవరైనా చుట్టాలింట్లో బసచేశారా ? మేము మిమ్మల్ని వెదుక్కుంటూ వచ్చాం గనుక మీ అభిమానులం అని తేలిపోతుంది. ఇప్పుడు మీతో ఎవరూ రాలేదు కదూ ! కాస్త మా ఆతిథ్యం స్వీకరించుదురుగాని రండి” అని గడగడ అప్పచెప్పేసింది.

ఈ ధోరణికి చకితురాలయినట్లు కనబడిన ఆమె ఎలాగో తెప్పరిల్లి “నేను యీ ఊళ్ళోనే ఉంటున్నాను” అంది మందస్వరంతో.

ఈ సారి చకితులయే వంతు మారి. “వాట్?” అన్నాను కంఠం పెగుల్చుకుని.

“అవును, మూడునెలలయింది వచ్చి. మాంటిసోరీలో టీచర్ గా వర్క్ చేస్తున్నాను. రేడియోలో ఆడిషన్ కి ఎప్లయి చేసి సెలక్ట్ అయ్యాను. ఇది నా మొదటి ప్రోగ్రాం!”

ఏం మాట్లాడాలో తెలీక యిద్దరం వింటూ నిలబడ్డాం.

“నా మీద మీకు కలిగిన ఆదరాభిమానాలకు కృతజ్ఞురాలి... అలస్యమవుతోంది. వెళ్తాను” ఆమె కదిలింది.

“ఆగండి” అన్నాను నేను కంగారుగా. “మేము కారులోనే వచ్చాం. మీ యిల్లు చెప్పండి. డ్రాప్ చేస్తాను”

ఆమె మొహమాట పడుతూ “ఎందుకు లెండి నడిచే వెళ్తాను. వెన్నెలగానే వుంది” అన్నది.

నేను ఆత్రంగా రాధ వైపు చూశాను.

ఆమె ఒక అడుగు ముందుకు వేసి. ఆప్యాయంగా గాయని చెయ్యిపట్టుకుని “భలే వారు, ఈ రాత్రి వేళ వంటరిగా నడిచి వెడతానంటున్నారా ? విజయవాడ రోడ్లమీద జరిగే అఘాయిత్యాల గురించి మీకు తెలిసినట్లు లేదు” అని బయటకు దృష్టి సారించి “దగ్గర్లో రిక్షాలు కూడా వున్నట్లుగా లేవు. ఇహ మీక తప్పదు. మా ఆతిథ్యం స్వీకరించకపోతే మానె, మీ యింటిదాకావైనా సాగనింపనివ్వండి”. అని బలవంతం చేసింది.

ఆమెకు యిహ అంగీకరించక తప్పలేదు. “పదండి” అని కదిలి మమ్మల్ని మవునంగా అనుసరించ సాగింది.

కారులో కూచున్నాక “ఎటువైపు పొమ్మన్నారు ?” అని ప్రశ్నించాను సెల్ఫ్ లాగుతూ.

వెనక సీట్లో కూచున్న ఆమె “సూర్యారావు పేట” అని సన్నని స్వరంతో జవాబిచ్చింది.

బిషప్ అజరయ్య ఆడపిల్లల స్కూల్ దాటి, రోడ్డు మలుపు తిరిగి కారు సూర్యారావు పేట వైపు కదిలి పోతోంది. ముగ్గురం సీరియస్ గా ఆలోచిస్తున్నట్లు నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాం.

“మీ యింటి పేరు ఎస్ కదూ. ఎస్ అంటే ?” అనడిగాను వున్నట్లుండి.

“సామవేదం”

చేతిలో స్టీరింగ్ వొణికినట్లయింది. విద్యుద్ఘాతం తగిలినట్లు శరీరమంతా దడదడలాడి నిశ్చేష్టుడినై పోయాను.

ఏదయితే అనుకున్నానో... అదే జరిగింది.

ఏమయితే ఆశించానో... అదే తటస్థించింది.

ఎడమ చేత్తో జేబులోంచి కర్పిఫ్ తీసి ముఖం మీది స్వేద బిందువులు తుడుచుకుంటున్నాను.

రాధ కనిపెట్టింది. నా వైపు ఓరకంట చూసి, తన మృదువైన వ్రేళ్ళతో భుజం మీద తట్టి “దారి కనుక్కోకుండా పోనిస్తావేమన్నయ్యా” అన్నది మృదుస్వరంతో.

“ఇటే, సరిగ్గానే పోతున్నారు” అంది వెనకనుండి మాలతి.

తర్వాత ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదు. ఆమె చెబుతోన్న గుర్తుల ప్రకారం కారు ఓ చిన్న పెంకుటింటి ముందుకు వచ్చి నిలిచింది.

ఆమె దిగి కృతజ్ఞతలు చెప్పటం అయ్యాక “వారం రోజుల్లో మళ్ళీ నేను వస్తాను. ఈ సారి మీరు తప్పించుకుంటే కుదరదు. నాతో మా యింటికి రావాలి” అంది రాధ నవ్వుతూ.

“తప్పించుకోను, వస్తాను. నాకు మాత్రం యీ ఊళ్ళో ఎవరున్నారు ? ఒక్కరినీ తోచక సతమతమవుతున్నాను.”

సెలవు తీసుకోవటం అయినాక, ఓ నిట్టూర్పు విడిచి, గేర్ వేసి క్లచ్ రిలీజ్ చేశాను.

ఓ వంద గజాలైనా పోయామో లేదో “ఇప్పుడు చెప్పు” అంది రాధ ఆకస్మికంగా.

నేను తెల్లబోయి “ఏమిటి?” అన్నాను గొణుగుతున్నట్లు.

“మాలతి ఎవరు ? ఈ చకితమవటం ఏమిటి ? చైతన్య మేమిటి ?”

నేనేమీ జవాబు చెప్పలేక, దృష్టినంతా డ్రైవింగ్ మీద కేంద్రీకరించినట్లు నిశ్శబ్దత వహించాను.

“ఆమె యింటి పేరు చెప్పగానే నీలో చెలరేగిన అలజడి గమనించాను. ఆమె నీకు తెలుసు”

నేనేమీ సమాధానం యివ్వలేదు.

“చెప్పవూ అన్నయ్యా ?” ఈసారి రాధ గొంతులో వేదన పొడగట్టింది.

“ఏమీ లేదమ్మా” అన్నాను నేను అర్థ హృదయంతో. మా యిద్దరి బాంధవ్యమూ విచిత్రమయినది. అమ్మా, నాన్నా పోయినప్పట్నుంచీ రాధకు నేనే తల్లినీ, తండ్రినీ. బయటకు ఎంత చిలిపిగ వుంటుందో మనసులో అంత అభిమానమూ, అనురాగమూ వున్నాయి. “వొంటరి తనం భరించలేకుండా వున్నానన్నయ్యా. వదినెప్పుడు తీసుకు వస్తావు ?” అనేది ఎప్పుడూ గారాబంగా. “ఆఁఆఁ అదే అనుకుంటున్నాను రాధా. మరి నాకు ఎవరూ పిల్ల నివ్వటం లేదు” అని నేను జవాబిచ్చేవాణ్ణి నవ్వి. “ఛో, అన్నీ అబద్దాలు. నీకన్నా మంచి సంబంధం ఎక్కడ వుంటుంది ?”

“మాలతి చాలా అందంగా, సుకుమారంగా వుంది” అంది కొన్ని క్షణాలు గడిచాక నావంక క్రీగంట చూస్తూ.

అప్పటికీ నేనేమీ మాట్లాడలేదు. ఆమె యింక విసుక్కుని “ఛో ! నువ్వు చాలా పెంకె అన్నయ్యవు. ఏ మాత్రం బయటకు తేలవు” అని బయటకు చూడసాగింది.

★ ★ ★

మరునాడు సాయంత్రం అయిదు గంటలయింది. ఆ చిన్న పెంకుటింటి ముందు కారాపి, మెల్లిగా గుమ్మం ముందుకు వచ్చి నిలబడ్డాను.

నా కాళ్ళు కొంచెం తడబడుతున్నాయి. “మాలతి గారూ !” అని పిలవాలని ప్రయత్నం.

ఇంతలో తలుపులు తెరచుకున్నాయి. ఎదురుగుండా మాలతి నన్ను చూసి ఆశ్చర్యచకితయై “మీరా?” అంది. వెంటనే తేరుకుని “రండి” అని ఆహ్వానించింది.

నేను ఆమె వెంట లోపలకు దారితీసి ఆమె చూపిన కుర్చీలో కూర్చున్నాను. మౌనంగా ఎదురుగా గోడకానుకొని నిలబడింది. నా రాకలోని అంతర్యం తెలిక తికమక పడుతూ వుంటుంది, బహుశా.

“అప్పుడే వస్తారనుకోలేదు” అంది చివరకు.

“నేననుకున్నాను. ఎంత త్వరగా వీలుంటే అంత త్వరగా కలుసుకోవాలనిపించింది”

“ఎందుకు ?”

“నేను మీకు అపరచితుడ్ని కాదు గనుక”

ఆమె ముఖంలో మరింత ఆశ్చర్యం ద్యోతక మయింది. “నేను మిమ్మల్ని ఎరుగను”

“నాకు తెలుసు.”

“అయితే... ?”

“కమల మీ చెల్లెలు కదూ !”

ఆమె నిర్ఘాతపోయింది. “మీకెలా తెలుసు ?”

నేను ఆ ప్రశ్నకి జవాబివ్వకుండా “మీకు తెలీకుండా మీకు నేను చాలా ద్రోహం చేశాను” అన్నాను.

ఆమె నన్ను ఉన్నాడునిగా భావించిందేమో. మెదలకుండా ఊరుకుంది.

“నాకేమీ బోధపడటం లేదు.”

“చిత్రంగా వుంది కదూ.. కాని నేను చెప్పక తప్పదు. ఒక రకంగా చూస్తే చాలా చిన్న విషయం. కాని ఎంతో విపరీత పరిణామానికి దారి తీసిందో.

చెప్పమంటారా ?”

పరిస్థితి అంతకంతకూ అయోమయంగా మారటం చూసి ఆమె తల ఆడించి వూరుకుంది.

“మురళీ, నేను, క్లాసుమేట్లుము” అన్నాను.

“కమల భర్తా ?” అందామె ఆశ్చర్యంగా.

“అవును. అంతే కాదు. రూమ్ మేట్లుము కూడా హాస్టల్లో. ఇద్దరం కలిసి చదువుకునే వాళ్ళం. ఎంతో కలిసి మెలసి వుండేవాళ్ళం. మా యిద్దరి మధ్య ఎటువంటి దాపరికం వుండేది కాదు.

“అతనీ, మీదీ ఒకే వూరు కదూ ! మీ నాన్నగారి గురించి చాలా సార్లు ప్రసంగవశాత్తూ చెప్పాడు. మీది చాలా బీదకుటుంబమనీ కూతుళ్ళకి పెళ్ళిళ్ళు చెయ్యలేక మీ నాన్నాగారు చాలా యిబ్బంది పడిపోతున్నారనీ చెప్పేవాడు.

“మీ చెల్లెలు అతనికి ఉత్తరాలు రాస్తూండేది. వాళ్ళిద్దరికీ చిన్నప్పటినుంచీ పరిచయం వున్నదిట. ఒకరోకరు వివాహం చేసుకోవాలని ఏనాడో సంకల్పించుకున్నారు. వాళ్ళ సంకల్పం గురించి వాళ్ళకు ఎలాంటి సందేహం లేదు. త్రికరణశుద్ధిగా నిశ్చయించుకున్నారు.

“కాని యిక్కడే ఓ చిత్రం జరిగింది. మీ నాన్న గార్కి యిద్దరు కూతుళ్ళని నాకు తెలుసును గాని కమలే ఎందుకో పెద్ద కూతురన్న అభిప్రాయం నాకు కలిగింది. ఆ విషయాన్ని నాకతను ఎన్నడూ విడమర్చి చెప్పలేదు. మొదట్నుంచీ అదే అభిప్రాయం వుడటం వల్ల నాకు సందేహమూ రాలేదు.

“కోర్సు పూర్తయితేనే గాని, తన కాళ్ళమీద తాను నిలబడగలిగే స్థితి వస్తేనేగాని అతనామెను పెళ్ళి చేసుకోననేవాడు. దానికి తమ కుటుంబ పరిస్థితులు అడ్డు వస్తాయిట.

“మేము ఫోర్టియర్ లో వుండగా ఒకసారి సెలవులకి యింటికి వచ్చాను. అప్పుడో స్నేహితుడు కలిసి ఏదో మాటల సందర్భంలో తనకు పెళ్ళి జరిగేటట్లుగా వుందని. ఆ వివరాలు చెప్పుకొచ్చాడు. ఫలానా ఊళ్ళో ఫలానా చలపతిరావు గారమ్మాయనీ, ఏమీ స్థితిమంతులు కారనీ, అయినా పిల్ల అందంగా వుంటుంది కాబట్టి మిగతావన్నీ వెనక్కినెట్టి స్థిరపడేటట్లు వుందనీ చెప్పాడు. తప్పకుండా ఆమె తన భార్య అయితే చాలన్న దృఢ సంకల్పం కన్పిస్తోంది అతని మాటల్లో.

“నాకు గుండె ఆగినంత పనయింది. మురళి నా ప్రాణమిత్రుడు. తాను ఆమెను చేసుకోవటం యింట్లో ఎవరికీ యిష్టం లేదనీ, అందుకని తను స్వతంత్రుణ్ణి కావాలనీ చెబుతూ వుండేవాడు కద. ఇప్పుడేమో అతనికి అన్యాయం జరగబోతోంది. ఆమె పట్ల అతనికెంత గాఢానురాగం వుందో నాకు తెలుసు. ఆమె మరొకరి పత్ని కావటం సంభవిస్తే అతనికి మతి చెడినంత పని జరిగి చదువు మాని పారిపోవచ్చు. నాకు విపరీతమైన భయం కలిగింది.

‘నువ్వా అమ్మాయిని పెళ్ళాడటానికి వీలేదు’ అన్నాను దృఢ స్వరంతో.

‘ఎందుకు’ అన్నాడా స్నేహితుడు విభ్రాంతుడై.

‘ఏం చెప్పాలో తోచలేదు. ఎట్లా అతనికి నచ్చ చెప్పాలి ? ‘నీ మంచి కోరి చెబుతున్నాను. వద్దు’ అన్నాను చివరికి.

‘ఏ విధంగా అది నాకు మంచి ? విడమర్చి చెప్పందే నాకు ఎలా తెలుస్తుంది ?’ అని అడిగాడతను అయోమయంలో పడి.

“ఇహ లాభం లేదనుకుని ‘ఆమెకు మరో వ్యక్తితో ప్రేమ సంబంధముంది’ అని చెప్పేశాను.

‘నువ్వు చూచావా?’ అన్నాడు అప్రతిభుడై.

“అప్పుడివా విధిలేక కథ అంతా అతనికి విస్తరంగా చెప్పాను. అంతా విని అతను ‘ఎంత మోసం ! ఇలాంటి శీలం లేని పిల్లని నాకంటగడదామని ప్రయత్నించారన్నమాట. ఇంకానయం మొదట్లోనే చెప్పి బ్రతికించావు’ అని వాళ్ళని దుర్భాషలాడుతూ వెళ్ళిపోయాడు.

‘శీలం లేని పిల్ల’ అని అతను వాడిన భాష నన్ను చాలా కలత పరిచింది. నావల్ల కదా ఆమె అలాంటి మాట పడాల్సి వచ్చిందని ఖిన్నుడయ్యాను... కాని ఆ సంబంధం తప్పిపోయింది. అందుకని పర్యవసానం మంచిగానే పరిణమించింది కదా అని సంతోషించాను.

“అయితే చలపతిరావు గారు తన కూతుర్ని మరొకడికి యిచ్చి పెళ్ళి చెయ్యటానికి ఎందుకు ప్రయత్నించినట్లు ? మురళి చెప్పిన పరిస్థితులకి ఎదురీదటం యిష్టం లేక యిలా ప్రవర్తించి వుండవచ్చునని సమాధాన పర్చుకుని సంతృప్తి పడ్డాను.

“తరువాత విశాఖపట్నం వచ్చేశాను. ఈ విషయం మురళికి చెబుదామా వద్దా అన్న సందిగ్ధంలో పడి, చెబుతే అతను నొచ్చుకోవటం మినహా ప్రయోజనం వుండదని మానేశాను.

“రోజులు గడిచాయి. ఇద్దరం కోర్సు పూర్తి చేశాము. నేను ప్రయివేటు ప్రాక్టీస్ లో పడ్డాను. మురళి అసిస్టెంట్ సర్జన్ గా చేరాడు.

“అతని కాళ్ళమీద అతను నిలబడే శక్తి వచ్చిందిగా ... ఒకరోజు శుభలేఖ తీసుకొచ్చి చేతికిచ్చాడు. ఆనందంగా చూశాను. అతని పెళ్ళి కమలతో. కాని ... చలపతిరావు గారి రెండో కూతురని వుందేమిటి ? అంతవరకూ పొరపాటున కూడా నేనలా ఊహించ లేదు. నా గండె గుభేలే మంది. “కమల రెండో కూతురా ?” అనడిగాను విచలిత కంఠంతో.

“అవును, మొదటి అమ్మాయి పేరు మాలతి !”

‘ఆమెకు పెళ్ళయిందా?’ అనడిగాను ఆత్రంగా.

‘కాలేదు’ అన్నాడతను నిట్టూర్పు విడిచి.

“నా వెన్నుమీద ఎవరో అజ్ఞాత వ్యక్తి క్రోధంతో చరిచినట్లయింది. చేసిన తప్పిదం తెలిసినట్లయి బాధతో, పశ్చాత్తాపంతో కుచించుకు పోయాను.

‘ఎందుకు కాలేదు ?’ అనడిగాను అతి ప్రయత్నం మీద.

‘కావలసిందె, కాని లోకం చాల చెడ్డది.’ అన్నాడు మురళి కసిగా.

‘ఆయన చాల పేదవాడని చెప్పాను కదూ. ధనం ధారపోయ్యే లేదు, అప్పటికీ శాయశక్తులా ప్రయత్నించి మంచి సంబంధం కుదిర్చాడు. ముహూర్తం నిర్ణయించే దాకా వచ్చింది. కాని యింతలో ఏదో వైపరీత్యం జరిగింది. శీలం లేని పిల్ల అని యీ పెళ్ళి చేసుకోము అన్నారట వాళ్ళు. ఎలా పుట్టిందో ఎందుకు ఆమె మీద అలాంటి అపవాదు వ్యాపించిందో తెలీదు. ఆ విషయం ఆ ఒక్క సంబంధంతో ఆగక అన్ని చోట్లకూ ప్రచారమైంది. ఆమెను చేసుకోవటానికి ఒక్కరూ ముందుకు రాలేదు. ఆయన పడ్డ శ్రమకూ, మానసిక వ్యధకూ అంతు లేదు. నేనేమో ఇక్కడ కోర్సు పూర్తి చేసుకుని కూర్చున్నాను. బాధగా వున్నా కమల సంగతి ఎత్తాను. పెద్ద పిల్లకు పెళ్ళి కాకుండా రెండో దానికి పెళ్ళి చేస్తే పెద్దామెగతి ఏమవుతుందని ఆయన దిగులు పడ్డాడు. పస్తాయించాడు. కాని యిలా ఎన్నాళ్ళు ? ‘నాకోసం కమల జీవితం పాడుచేయవద్దు నాన్నా’ అంటూ మాలతి ముందుకు వచ్చింది. తండ్రితో వాదించి కష్టపడి వొప్పించింది.

“జాలి, కరుణ, విషాదం, మానసిక క్షేత్రం యిన్ని నిండి వున్నాయి మురళి మాటల్లో.

“ఎంత పని చేశాను అని నన్ను నేను నిందించుకున్నాను. నాకు నేను ఓ రాక్షసుడిగా కనపడ్డాను. ఎంత మందమతిగా, అవివేకంగా, పశువులా ప్రవర్తించాను ! నా వల్ల ఓ నిండు జీవితం బలైపోయింది.’

“మురళి లో కూడా లోపం లేకపోలేదు. అతను ఎంతసేపూ తన ప్రేమ, ఆశయం, ఆదర్శం వీటిగురించే వర్ణించే వాడు గాని ఆయన కూతుళ్ళని గురించిన వివరాలు ఏనాడూ అర్థమయేటట్లు చెప్పలేదు. అట్లా చెప్పలేకపోవటం అతని అలవాటు.’

ఏమయితేనే ? నేను పశ్చాత్తాపంతో, మనస్తాపంతో దహించుకు పోయాను. కుమిలిపోయాను.

“మాలతి కిలాంటి అన్యాయం జరిగిందని ఇన్నాళ్ళూ ఎందుకు చెప్పలేద”ని అడిగాను.

“చెప్పలేక పోయాను”న్నాడు. అతని అంతరాత్మ అంగీకరించలేదట.

“నాకు వెర్రి ఆవేశం వచ్చింది. ‘మాలతిని నేను పెళ్ళి చేసుకుంటాను’ అన్నాను గట్టిగా.

అతను నివ్వెరపోయాడు. నమ్మలేనట్లు చూశాడు. అతని ముఖమంతా ఆనంద చిహ్నాలు వ్యాపించాయి. నన్ను గాఢంగా కౌగిలించుకున్నాడు. కాని... కొద్దిసేపట్లోనే అతన్ని విచారం క్రమ్మివేసినట్లు కనిపించాడు. ‘లాభం లేదు’ అన్నాడు నిస్పృహగా.

“ఎందుకు ? ఎందుకని ?” అన్నాను ఎంతో ఆరాటంతో.

‘ఆయన పరమ ఛాందసుడు. మరో కులం వాడికి తమ పిల్లని యివ్వడు... ప్రాణం పోయినా సరే. నీ త్యాగం వృధా అయింది మదూ !’

‘త్యాగం కాదు, త్యాగం కాదు’ అని అంతరాత్మ ఘోషిస్తోంది నాలో. కుతకుతలాడుతోంది.

“మురళి పెదవి విరిచి. శుష్క మందహాసం చేసి ‘ప్రయోజనం లేదు బ్రదర్... లక్షణంగా అరవై వేలు తీసుకువచ్చే మరో కన్యను పెళ్ళాడక తప్పదు నీకు’ అన్నాడు.

“నేను నిట్టూర్పు విడిచాను. దీనికంతటికీ కారణం నేనని మురళితో చెప్పలేక పోయాను... భార హృదయం మిగిలింది.

“అతను పెళ్ళి చేసుకుని పై చదువుకి స్టేట్స్ కి వెళ్ళాడు. మీ ఆత్మాభిమానం గురించి చెప్పాడు. మీరు ట్రెయినింగ్ అవుతున్నారని విన్నాను. మీరు కనిపిస్తే ఆ విషాదం భరించలేనేమోనని ఏదో వంక చెప్పి, అతనికి కోపం వచ్చినా సరే పెళ్ళికి రాకుండా తప్పించుకున్నాను.

“ఇన్నాళ్ళ తర్వాత అనుకోకుండా చిత్రమైన పరిస్థితిలో మిమ్మల్ని కలిశాను.”

ఆమె గోడకు ఆనుకుని అలాగే నిలబడి నిశ్చేష్టితయై వింటోంది. ఆమె విశాల, విషాద నేత్రాలు ఆపుకోలేని కన్నీటిని ప్రవిస్తున్నాయి. అందమైన ఆమె కనురెప్పలు మందమైన ఆ నీటితో తడిసి బరువుగా కదుల్తున్నాయి.

“మీకు అక్రమంగా అన్యాయం చేసిన ధూర్జుడ్ని మాలతి గారూ నేను. మీరు టీచర్ చేస్తున్నందుకూ, మీ వొంటరితనానికీ, అశాంతికీ.. బాధ్యుడ్ని నేను. నేను అపరాధం చేశాను.. శిక్షార్హుడ్ని.”

తలవొంచుకు కూర్చున్నాను. తప్పు ఒప్పుకున్నానన్న తృప్తి ఒక పక్క, వీడని అశాంతి ఒక పక్క చోటు చేసుకున్నాయి.

ఎన్నో నిమిషాలు బరువుగా... అస్థిమితంగా గడిచాయి.

“మీరు తెలిసి చేయలేదు” అన్న ఆర్థ స్వరం చాలాసేపటికి వినబడి తల ఎత్తి చూశాను.

మాలతి నా వంక సూటిగా, పొడిగా చూస్తోంది. “నిమిత్త మాత్రులు మీరు, మంచికే ప్రయత్నించారు. విధి శపించినప్పుడు మీరేం చేస్తారు డాక్టర్” అంటూ ఆమె పెదాలు కదిలినయ్.

కాని యీ సమాధానం నాకేమీ తృప్తి నివ్వలేదు. నాకు కావలసినవి ఓదార్పూ, సానునయ వాక్యాలు కావు. మంచులా తాకే సంఘటన ఒకటి విరుచుకు పడాలి.

“నాకు యీ ఉపశమన వాక్యాలు ఊరటకలిగించలేవు మాలతి గారూ ! నేను ఏమి ఆశించి యిక్కడకు వచ్చానో, ఏది లభ్యమవుతుందని ఎదురు చూస్తున్నానో నాకే స్పష్టంగా తెలీదు. ఈ కాసిని సంవత్సరాలూ నిర్దాక్షిణ్యంగా, నిస్వరంగా కాలిపోయినయ్ కాలాగ్నిలో. ఎందుకని వొంటరితనాన్ని అభిలషిస్తూ వచ్చానో సరిగ్గా నిర్వచించుకోలేకపోయాను” అని నిట్టూర్పు విడిచి “మీ నాన్నగారు ఎక్కడున్నారు ? కులాసాగా వున్నారా ?” అని అడిగాను.

“నాన్నగారు పోయి ఏడాదయింది.”

నేను ఉలిక్కిపడ్డాను. మురళి భార్యతో కూడా అమెరికా వెళ్ళాక ఒకటి రెండు ఉత్తరాలు రాశాడంతే, తరువాత మా యిద్దరి మధ్యా ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు లేవు. ఆమె వంక పరిశీలనగా చూశాను. ఆ క్షణంలో మూర్తీభవించిన శోకంలా కనిపించింది. అట్లాగే చూస్తూ కూర్చున్నాను. ఆమె నా వైపు చూడటం లేదు. కిటికీ గుండా బయటకు, వ్యాపిస్తోన్న చీకటిలోకి తిలకిస్తోంది.

ఇది విషాదం. మొయ్యరానంత బరువు. ఇంకో మూల రాగరంజితం. అలవికానంత విశాలం.

బయటకు చెప్పలేను, చెప్పలేక పోయాను... కాని నాకు తెలుసు ; ఆమె ఎప్పుడో ఆక్రమించుకో నారంభించిందని, ఆక్రమించుకున్నదని.

నా నేత్రాలు తరళిత మౌతున్నట్లు తోచాయి.

“మాలతీ !” అని పిలిచాను.

నా పిలుపు నాకే మృదువుగా, అపూర్వంగా అనిపించింది.

ఆమె ఉలికిపాటుతో ముఖం యిటువైపు త్రిప్పింది. ఆమె నాయందు అప్రసన్నురాలు కాలేదు. నన్ను క్షమించింది, కాని... అడుగుదామని ఎంత ప్రయత్నిస్తున్నా పెదాలు కదిలి తరువాతి మాటలు వెలికి రావటం లేదు.

“ఏమిటి ?” ఆమె అడుగుతోంది. ఆశ్చర్యంగా గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి చూస్తోంది.

“భ...వ...తి...భిక్షాం దేహి..”

ఆమె నిలువునా వొణికినట్లు స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. భావశూన్యంగా, చలన రహితంగా నా వైపు చూస్తోంది. తర్వాత.

“ఈ భిక్ష నా పాపానికి పరిహారంగా కాదు, సానుభూతి అంతకన్నా కారణం కాదు. స్వార్థంతోనే అడుగుతున్నాను... నిన్ను చూశాక. మన కలయిక వ్యవధి అల్పం. పరిచయం స్వల్పం. అయినా వెనుకటి గాథ, అనుభవించిన వ్యధ, నీ సౌజన్యం ఆకర్షణగా మారి మంత్రిస్తున్నాయి నన్ను. మాలతీ ! ఈ చనువుకు మన్నించి ఆలోచన చెయ్యి. నేను నీతిమాలిన వాణ్ణి, దుర్మార్గుణ్ణి కాను. ఉన్న రూపం యిది. కులం విషయంలో అడ్డులేక పోతే... మీ... నీ... యిష్టానికి వొదిలేశాను. వెళ్ళనా ? వుండనా ? నువ్వే చెప్పు ?”

నా కంఠ గాఢద్యం శ్రవణ కుహరంలోకి సూటిగా సోకుతోంది. కొన్ని క్షణాలు ఆమెను విడిచిపెట్టి నేను శూన్యంగా నిలిచి పోయాను.

ఆ క్షణాలు గడిచాయి. ఆమె కదిలింది. ఆత్రంగా చూశాను. కాని ఆమె అధరాలు దాటి ఏమాటా బయటకు రావటం లేదు. ఆమె కన్నులలోని భావసంచయాన్ని పోల్చుకోలేక పోయాను.

“ఉండనా ? వెళ్ళనా ?” అన్నాను మళ్ళీ.

అప్పటికీ ఆమె మాట్లాడలేదు.

నేను విచ్చిన్న హృదయంతో నిరాశగా లేచి నిలబడ్డాను. “వెళ్ళాను” అన్నాను చలించే కంఠంతో? ఎలాగో, నా పాదాలు కదిలివై.

“ఆగండి” వెనకనుండి తోటపాటుతో కూడిన స్వరం కలగా వినవచ్చింది. ఆగి, తలత్రిప్పి చూశాను.

ఒక అడుగు ముందు వేసి నిలిచివున్న మాలతి ముఖం ఆ విద్యుత్ కాంతిలో సంద్యారుణ రాగ భాసురమై వొప్పారుతోంది. “వెళ్ళొద్దు” అంది తలవంచుకుని.

అగ్నిపర్వతాలు పద్మావతీ గంగాధర్

(1962 యువ మాసపత్రిక, బీహావళి సంచిక నుంచి)

అనుకోకుండా బాబాయి దగ్గర నుంచి ఉత్తరం రావడంతో మనస్సులో మానుపడుతున్న గాయం కెలక వేసినట్టయింది. గడచిన అయిదారు సంవత్సరాలుగా జరిగిన సంగతులన్నీ ఒక్కసారిగా జ్ఞాపకం వచ్చినాయి. బ్రతికి ఉన్నన్నాళ్ళూ నాన్నని నానాయాతనలూ పెట్టి ఒక విధంగా ఆయన చావుకి కూడా తానే కారణమైన బాబాయి, దేవతలాంటి అన్నయ్య జీవితం నిరర్థకం చేసిన బాబాయి, పరోక్షంగా అయినా సుందరి అక్క అకాలమరణానికి కారణభూతుడైన బాబాయి, ఇప్పుడు తన అనుగ్రహాన్ని నా మీదకు మళ్ళించినట్లుంది ! చేతలను బట్టిగాక, వ్రాతలనుబట్టి, మాటలను బట్టి మనుషుల్ని అర్థం చేసుకోవలసి వస్తే, ఈ ఉత్తరం చూసి బాబాయిని ఎవరయినా ధర్మరాజు అనుకుంటారు.

ఎదురుగా డ్రాయరు మీద గాలికి రెపరెప కొట్టుకుంటున్న ఆ ఉత్తరం తీసి మళ్ళీ ఒకసారి సావధానంగా చదివాను.

★

★

★

చిరంజీవి చిన్నబాబుకు దీవించి వ్రాయునది. ఎప్పుడూ ఉత్తరం వ్రాయని బాబాయి యీనాడు వ్రాస్తున్నందుకు ఆశ్చర్య పడుతున్నావా బాబూ ! ఏం చేయను ? కాటికి కాళ్ళు చాచిన ఈ వయస్సులో కూడా నాకు సంసార జంజాటం తప్పలేదు.

నీకు రెండేళ్ళు నిండకముందే కుటుంబ భారమంతా నాకప్పచెప్పి మా అన్నయ్య కళ్ళుమూశాడు. ఆయనను నీవు ఎరగవు బాబూ ! ఆయన సాక్షాత్తు శ్రీరామచంద్రమూర్తి, ఆ రోజులు తలుచుకొంటే, ఇప్పటికీ నాకు కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతాయి. బ్రతికినన్నాళ్ళూ నలుగురిలో మంచి అనిపించుకొని వెళ్ళిపోయాడు. సత్య హరిశ్చంద్రుడు, దానకర్ణుడు అనేవాళ్ళు అంతా ఆయన్ని. అంత యోగ్యుడు మా అన్నయ్య ! అయితే ఆయన అతిమంచితనం వల్ల కుటుంబం ఆర్థికంగా కొంత దెబ్బతింది. అడ్డమయిన వాళ్ళకూ అడ్డం ఉండి మోసపోయాడు. నోటూ, పత్రం లేకుండా అప్పులు ఇచ్చాడు. నువ్వు వుట్టిన కొన్నాళ్ళకు మన భాగస్థులు మోసం చేయడం వల్ల వ్యాపారంలో నష్టం వచ్చింది, ఆ నష్టమంతా మన నెత్తినే రుద్దాలని వాళ్ళు ప్రయత్నించారు. ఎన్నడూ అన్నయ్య మాటకు ఎదురు చెప్పి ఎరుగని నేను, ఆ రోజున మాత్రం, ఉండబట్టలేక నిన్ను ఎత్తుకొని తీసికెళ్ళి, “ఈ పసివాళ్ల కోసమైనా మీరు ఖచ్చితంగా ఉండండి. అభంశుభం, ఎరుగని బిడ్డలకు అడుక్కుతినే గతి పట్టించకండి” అని ప్రాధేయపడ్డాను. ఆవాళ మీ అమ్మ ఎంతగా ఏడ్చిందో తలుచుకుంటే కడుపు తరుక్కు పోతుంది. అందరం పట్టుపట్టడం వల్ల ఎలాగో ఆ వ్యవహారం నుంచి కొద్ది నష్టంతోనే బయటపడగలిగాం. ఆ తరువాత కొద్ది రోజుల్లో అన్నయ్య చనిపోయారు.

ఆనాటి నుంచి నేటిదాకా సంసారం బరువంతా, ఈ ఒక్క భుజం మీద మోసుకొస్తున్నాను చిన్నబాబూ! అన్నయ్య చేసిన అప్పులన్నీ తీర్చి పిల్లలు నలుగురిలోనూ తలెత్తుకు తిరగటానికి వీలుగా ఆస్తిలో కొంతలో కొంతయినా మిగల్చగల్గాను.

చదువుకోసం నిన్ను బస్టిలో పెట్టిన తర్వాత ఇక్కడి పరిస్థితులేవీ నీకు సరిగా తెలియవు. ఎప్పుడు వచ్చినా చుట్టంచూపుగా వస్తున్నావు, వెళ్తున్నావు. “చిన్నవాడు వాడికి ఈ బాధలన్నీ చెప్పి వాడి మనస్సు కష్టపెట్టటమెందుకులే” అని నేను ఎప్పుడూ ఏ విషయమూ నీకు చెప్పలేదు. నా తర్వాత మన కుటుంబ గౌరవం నిలబెట్టవలసి ఉన్న మీ మేలుగోరే ఏ పనయినా చేస్తూ వచ్చాను. గిట్టనివాళ్ళు ఎలా అనుకున్నా నేను బాధ పడను.

పెద్దబాబు అదొకరకంగా తయారయ్యాడు. వాడు పుట్టినప్పుడు వంశోద్ధారకుడు పుట్టాడని ఎంతో సంబరపడ్డాం. భారసాల, అన్నప్రాశన, అక్షరాభ్యాసం ఎంతో ఘనంగా చేశాం. ఎందుకీ అట్లాహాసమంతా అని అన్నయ్య అంటున్నా వినకుండా “వంశానికి పెద్దబిడ్డ, ఇప్పుడు ఖర్చుపెట్టకపోతే ఎప్పుడు పెడతాం” అని నేను పట్టుబట్టాను. మీ అందరిలోకీ వాణ్ణి ఎక్కువగా నేను దగ్గరికి తీశాను. రోజూ నా దగ్గరే అన్నం తినేవాడు. పినతల్లి నిద్దరపుచ్చితే తప్ప నిద్ర పోయేవాడు కాదు. చచ్చి ఏలోకంలో ఉండో ! దానికీ వాడంటే పంచప్రాణాలూను.

వాడు సుఖంగా వుంటే చూసి సంతోషించాలని, బోలెడంత ఆస్తితో చదువుకున్న పిల్లను తెచ్చి పెళ్ళి చేశాను. అందుకే చివరికి వాడికి నేను విరోధిని అయ్యాను. ఆ పిల్లతో సరిగా ఉండడం లేదనీ, చెడు తిరుగుళ్ళు కూడా తిరుగుతున్నాడని, ఎన్నో మాటలు వింటున్నాను. ఆ మనిషి తత్వం ఏమిటో నాకర్థం లేకుండా ఉంది. ‘ఏమిరా’ అంటే దేనికీ సమాధానం చెప్పడు. ఎన్ని అన్నా విని సమాధానంగా ఒక్క నవ్వు నవ్వి వెళ్ళిపోతాడు. భగవంతుడు ఎందుకిల్లా నన్ను పరీక్షిస్తున్నాడా అనిపిస్తుంది.

నాకూ రోజులు దగ్గరకు వస్తున్నాయి. నాలుగడుగులు వేస్తే ఆయాసం. ఎవరిది వాళ్ళకు అప్పజెప్పి, కృష్ణా, రామా అనుకుంటూ కాలం గడపవలసిన యీ వయస్సులో కూడా సంసారభారం తప్పలేదు నాకు.

ఇంతకూ చెప్పదలచుకున్నది చెప్పకుండా ఏదో చాదస్తంగా వ్రాసుకు పోతున్నాను. మీ పెద్దక్క కూతురు, ‘సుశి’ నీ వెరుగని పిల్లగాడు. ఇప్పుడు వాళ్ళంతా మన ఇంట్లోనే ఉన్నారు. ఆస్తి పాస్తులకు ఏమీ తక్కువలేదని నీకు తెలుసు కదా ! ఆ పిల్లను నీకిచ్చి పెళ్ళి చేయాలని మీ పెద్దక్క ముచ్చటపడుతుంది. అక్కా, బావా, స్వయంగా వచ్చి నిన్నే అడగాలనుకున్నారు. కాని పెద్దవాణ్ణి గదా అని ముందుగా నాతో చెప్పారు. “చిన్న బాబు నా మాట కాదనడు, నేను వ్రాసి కనుక్కుంటాను” అన్నాను. స్వయంగా వచ్చి నీతో మాట్లాడుదామంటే శక్తి లేకుండా పోయింది. కుటుంబంలో కుటుంబం అంతా కలిసి మెలిసి సుఖంగా ఉంటే చూసి కళ్ళు మూస్తాను. నామాట కాదనకు బాబూ ! తండ్రి తరువాత తండ్రంత వాణ్ణి. నీ అంగీకారం తెలిపితే పెద్దబాబుతో కూడ మాట్లాడుతాను...

★

★

★

ఉత్తరం ఎంత జాగ్రత్తగా చదివినా బాబాయి నిజస్వరూపాన్ని పట్టి ఇచ్చే పొల్లు మాట ఒక్కటి కూడా కన్పించలేదు.

మానవుడు, ఎంత క్లిష్టమైన ప్రశ్న ! సృష్టి రహస్యాల్ని అర్థం చేసుకున్నానని విర్రవీగే మానవుడికి తనని గురించి మాత్రం తనకు తెలియదు. ఈ క్షణం దానవుడిగా కనిపించిన వ్యక్తే మరోక్షణంలో దేవతగా గోచరిస్తాడు. ఒకరికి దేవతగా అనిపించిన వ్యక్తి మరొకడికి దానవుడుగా కనిపిస్తాడు.

సుందరి అక్క హఠాత్తుగా గుండె ఆగి చనిపోయిందని న్యాయుర్కు నుంచి కేబిల్ వచ్చినప్పుడు, ఎందరెందరు ఎన్నెన్ని విధాలుగా అనుకోలేదా ? పాతికేళ్ళకే, నూరేళ్ళూ నిండిపోయిన సుందరి అక్క జీవితం నిజంగా ఒక కథలాగా అయిపోయింది.

★ ★ ★

సుమారు రెండేళ్ళవుతుంది. మద్రాసు 'లా' కాలేజీలో బి.యల్. చదువుతున్నాను. ఒక ఆదివారం పయికాళ్లు రోడ్డు వెంట మెరీనా బీచికి పోతూవుంటే పేవ్ మెంట్లమీద పరచి అమ్ముతున్న సెకండు హాండు పుస్తకాల్లో నా అభిమాన రచయిత వాల్ట్ విట్ మన్ వ్రాసిన 'లీప్స్ ఆఫ్ గ్రాస్' కనిపించింది. వెంటనే వాడడిగిన ధర ఇచ్చి అది కొన్నాను. బీచ్ లో కాసేపు కాలక్షేపం చేసి ఆ దారిన అటే హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేసి నా అద్దె గదికి చేరుకునేటప్పటికి రాత్రి తొమ్మిది గంటలయింది.

టేబుల్ లైటు వేసుకొని, ఈజీచైర్ లో కూర్చొని సాయంత్రం కొన్న పుస్తకం ఒక సారి తిరగేద్దామని టేబిల్ మీదనున్న పుస్తకం తీసి తెరచాను. దాంట్లోనుంచి మడతపెట్టి ఉన్న కాగితాలు కిందపడినాయి. ఏమిటో ఆ కాగితాలని తీసి చూశాను, మొదటి వాక్యం చదివి, ఇదేదో కథలా ఉందని చివరి పరకూ చదివాను.

నిజానికి అది కథగాదు. ఎవరో ప్రేమికుడు వ్రాసిపెట్టుకొన్న ప్రణయ వృత్తాంతం. ఎవరా ఈ ప్రేమికుడని ఆ పుస్తకంలోపలి పేజీ తీసి చూచాను. డాక్టరు పి.రఘునాథరావు, యం.వి.పి.హెచ్ డి. అని ఉంది.

ఒక అపరిచిత వ్యక్తి ప్రణయగాథ చదవటం తప్పేమో అని మొదట సంకోచించాను. కాని కుతూహలం పట్టలేక ఆ కాగితాలు మొదట నుండి చివరి దాకా చదివాను.

ఆ రఘునాథరావు ఎవరో నాకు తెలీదు గాని ఆ కథలోని నాయిక సుందరిని గురించి చేసిన వర్ణన అంతా మా సుందరి అక్కకు సరిపోతోంది. ఆ గాథ నాలో ఎన్నెన్నో అనుమానాలు, విడతీయలేని ప్రశ్నలు రేకెత్తించి నన్ను చాల కలచివేసింది.

★ ★ ★

సముద్రపు అలలతో ఆడుకొంటూ, సముద్రం నురుగులో పాదాలు తడుస్తూ ఉండగా మద్రాసు బీచివెంట నడుస్తూ సుందరి, నేనూ. ఎన్నో సాయంత్రాలు గడిపాం. సుందరి నిజంగా సముద్రంలాంటి మనిషి. అంతలో కలకలమని నవ్వేది. అంతలో కోపం తెచ్చుకొని పెడమొగం పెట్టేది. ఆమె మనస్సులో భావం రవ్వంత కూడ పైకి పొక్కునిచ్చేది కాదు. అయినా నాతో ఎంతో చనువుగానుండేది. తెగనవ్వించేది, కవ్వించి కవ్వించి విసిగించేది. సముద్రంలాగ గంభీరమైన ఆమె మనస్తత్వాన్ని అర్థంచేసుకోలేని నా తెలివి తక్కువ తనానికి నేను చల బాధపడుతూ ఉండేవాణ్ణి.

సుందరితో ఎవరైనా మాట్లాడుతూ ఉంటే నేను ఈర్ష్యతో కుమిలిపోయేవాణ్ణి. అప్పుడప్పుడు ఆపుకోలేనంత కోపం వచ్చేది. కాని వాళ్ళను నెను ఏమి చేయగలను ? నా అశక్తతకు నాకు నేనే సిగ్గుపడి తలవొంచుకు పోతూ ఉండేవాణ్ణి. చాల సార్లు వాళ్ళను నిలబెట్టి 'నా సుందరి మీతో ఏమి చెప్పింది' అని అడగాలనిపించేది. ఎవరిని ఎప్పుడు ఏ ప్రశ్న అడగవచ్చునో, ఏ ప్రశ్న అడగ కూడదో నాకు తెలియదు. చిన్ననాటినుంచీ అలాంటి నేర్పు నాకు అలవడలేదు. మనస్సులో ఉన్న మాట నిర్భయంగా పైకి చెప్పివేయాలనీ, సంఘంలో అందరిలాగా నేనూ తలెత్తుకు తిరగాలనీ అనుకొనే వాణ్ణి. కాని ధైర్యం చాలేది కాదు. నేను పుట్టడమే పిరికితనం స్వరూపంగా పుట్టినట్టున్నాను. అంతా నన్ను అదొక మాదిరిగా చూసి వెళ్ళి పోతుండేవారు. నా వెనక నా గురించి నవ్వుకుంటున్నట్టు నాకనిపించేది. వాళ్ళంతా నన్నొక పిచ్చివానిగా భావిస్తున్నారని నా అనుమానం. అందుకే లోకంలో అందరినీ శత్రువులుగానే నేను చూసేవాణ్ణి. నా భాష వాళ్ళకర్థంకాదు. వాళ్ళ భాష నాకర్థంకాదు.

ఎదారి లాంటి నా జీవితంలోకి తొలకరిలాగా ప్రవేశించింది సుందరి. అందరిలాంటి మనషిగాదు సుందరి. లోకానికంతకూ నాలో వక్రతలుగా కనిపించిన లక్షణాలే సుగుణాలుగా పోగేసి సుందరి పొగడేది. కేవలం జాలితో అలా నటిస్తున్నదేమోనని కదా సుందరిని నేను అనుమానించిన సందర్భాలు

లేకపోలేదు. అంత అనుమానంతో, అంత భయంతో బ్రతికిన నాకు సుందరి లాంటి దేవత ఎలా దక్కుతుంది ? కలలాగ, కథలాగ నా జీవితాన్ని మిగిల్చి ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

అసలు నేను పుట్టక మునుపే, అమ్మ కడుపులోనే చనిపోయి ఉంటే ఎంతో బాగుండేది. అమ్మ అలాంటి ప్రయత్నాలు ఏమయినా చేసిందేమో నాకు తెలియదు. ఛ! అమ్మ అలాంటిది అయివుండదు. కాని అమ్మను అలా చేయమని చాలా మంది సలహా మాత్రం ఇచ్చి ఉంటారు. ఆమె ఆ సలహాలు పాటించి ఉంటేనే బాగుండేదేమో అనిపిస్తుంది. అప్పుడు నాకు ఏ సమస్య ఉండేది కాదు గదా ! ఎందుకూ కొరగాని ఈ డబ్బు మాత్రం నాకు మిగిల్చి ఆమె దారిన ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

ఆ రోజు నా జన్మలో ఎప్పుడూ మరచిపోలేను. బీచికి వెళ్ళామా, వద్దా అనుకుంటూనే బీచివైపు నడచాను. జన సమర్థానికి దూరంగా ఇసుకలో నడుస్తూ ఉండగా ఒక చోటకొచ్చేటప్పటికి నా కాళ్ళు భూమిలో పాతుకు పోయినట్లు నిలిచిపోయినాయి. అక్కడ నుంచి మరి కదలటానికి మొరాయింఛాయి. నా కళ్ళను నేనే నమ్మలేకపోయాను. ఒంటరిగా అలలవంక చూస్తూ ఏదో ఆలోచిస్తూ అక్కడ సుందరి కూర్చోని ఉంది. ఎవరో మహాశిల్పి తన సర్వతపస్సు ధారపోసి ఆ జగదేక సుందర విగ్రహం సృష్టించి అక్కడ కూచోపెట్టి వెళ్ళిపోయినట్లనిపించింది.

వేసవి కాలపు ఆదివారం, బీచి అంతా రంగురంగుల దుస్తుల జనంతో, విలాస పురుషుల చేతుల్లోని ట్రాన్సిస్టర్ రేడియోల నుంచి వచ్చే సిలోన్ రికార్డు సంగీతంతో నిండిపోయి ఉంది.

సుందరి దగ్గరకు వెళ్ళి పలకరించాలనుకొన్నాను. అలా అనుకునే సరికే ఒళ్ళంతా ముచ్చెమటలు పోసినాయి. ధైర్యం చేసి ఆమెకు కనబడేటట్లు రెండు సార్లు యిటూ, అటూ పచార్లు చేశాను, ఆమె నన్ను చూసి చిరునవ్వు నవ్వినట్లనిపించింది. అయినా ధైర్యం చాలలేదు. ఆమెకు కొంచెం దూరంలో చతికిలపడి అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా ఆమె అపురూప సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదిస్తూ కూర్చున్నాను. చూస్తూ, చూస్తూ ఉండగానే మబ్బు కమ్ముకు వచ్చింది. వానవచ్చేటట్టుంది. మద్రాసులో ఏమాత్రం నోటీసు ఇవ్వకుండానే వచ్చేస్తుంది వాన. హడావిడిగా జనం ఇంటిముఖం పట్టారు. సుందరి కూడా లేచింది. ఆమెను నాలుగడుగులు వేయనిచ్చి నేనూ లేచి ఆమెకు తెలియకుండా ఆమె వెనకాతలే బయల్దేరాను.

బస్సుస్టాపులో బస్సుకోసం ఎదురు చూస్తూంది సుందరి. నేను ధైర్యం చేసి ముందుకు వెళ్ళి “నా కారు ఇక్కడే ఉంది... మీ కభ్యంతరం లేకపోతే.. మిమ్మల్ని మీ యింటివద్ద దిగబెడతాను” అన్నాను మాటలు తడబడుతూ.

“థేంక్యు... మీకు శ్రమ ఎందుకు ?... బస్సుమీదనో, టాక్సీమీదో వెళతానులెండి” అంది, ఎంతో సౌమ్యంగా నవ్వుతూ.

“ఇందులో పెద్ద శ్రమేముందండి ? వాన వచ్చేట్టుంది... తడిసిపోతారు... నా కారు దగ్గరలోనే పార్కుచేశాను... రండీ...” అన్నాను. నాటి నా ధైర్యానికి నాకే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది యిప్పటికీ, ఆ మాట గుర్తుకొచ్చినప్పుడల్లా.

ఒకరి పక్కన ఒకరం నడుస్తూ కారు దగ్గరకు వచ్చిన క్షణాలు, నేను ఫ్రంటు డోరు తీయగా ఆమె నా పక్కన కూర్చుని, వాళ్ళ యిల్లు వచ్చేదాకా గడిపిన ఆ మధుర క్షణాలూ నా జీవితంలో మరపురావు. ప్రతి మనిషి జీవితంలోనూ అలాంటి క్షణాలు బహుకొద్దిగా మాత్రమే ఉంటాయి. కాని ఆ కొద్దిక్షణాలనే నెమరు వేసుకొంటూ ఒక జీవితకాలం గడిపి వేయవచ్చు!

రోజూ తన వెంట బీచికి వచ్చే వ్యక్తి వాళ్ళ అన్నయ్య అని తెలుసుకొన్నప్పుడు నా హృదయం ఎంతో తేలికపడింది. మా కాలేజీలోనే సుందరి జువాలజీ యమ్.ఎస్సి. చదువుతుందని తెలుసుకొన్నప్పుడు మరి సంతోషమైంది. కారులో వాళ్ళ యిల్లు చేరుకొన్న తరువాత నేను లోపలకు వచ్చి కాఫీ తీసుకొని వెళితేగాని వీలు లేదని ఆమె పట్టుపట్టింది. అలా ఆరంభమైంది సుందరితో నా పరిచయం.

అందం అంటే సుందరిదే అందం. ఎంత మంది ఆడపిల్లల మధ్య ఉన్నా గులకరాళ్ళ మధ్య రత్నంలాగా సుందరి మెరిసిపోతూ ఉండేది. సన్నగా రివటలాగా ఉండి, నడుస్తూన్నప్పుడు విలాసంగా ఊగిసలాడే ఆ శరీరం, ముఖం మీద నిరంతరం ప్రత్యక్షమయ్యే ఆ చిరునవ్వు, గంభీరమైన సౌందర్య సరస్సుల్లా కనిపించే ఆ కాటుక కళ్ళూ, సుదురమీద దోబూచులాడే ముంగురులూ, గడ్డం మీద కుడి ప్రక్కగా ఆ చిన్న పుట్టుమచ్చా, ప్రతి కదలికలోనూ, విస్పష్టమయ్యే ఆమె చురుకుదనం __ సుందరిని ఒకసారి చూసిన వాళ్ళకు, ఇక జన్మలో ఆమె మూర్తి మరుపు రాదు.

ఆమె భవిష్యత్తును గురించే నేను ఎప్పుడూ ఆలోచిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. ఇంత అందమైన సుందరికి, ఇంత విజ్ఞాన ఖని అయిన సుందరికి ఎటువంటి భర్త లభిస్తాడో కదా అనుకొనేవాణ్ణి. సమాంతర రేఖలు అనంతంలో గాని కలువవు అంటారు కొందరు విజ్ఞులు. కాని సుందరి విషయంలో అలా

కాకూడదనుకుంటూండే వాణ్ణి. మేము తరచు కలుసుకుంటూనే ఉన్నా, ఆమె నాతో చనువుగా మాట్లాడుతూనే ఉన్నా, ఆమెను నా భావి భార్యగా ఊహించుకునే ధైర్యం మాత్రం నాకు ఉండేది గాదు. ముందూ వెనుకా ఎవరూ లేని నావంటి నిర్భాగ్యుడికి అంతటి అదృష్టమా ? ఎక్కడో ఒక చోట సుందరి సుఖపడటమే నాకు కావలసింది అనుకునేవాణ్ణి.

ఆమెను వివాహమాడాలనే కోరికను ఎన్ని సార్లు మనస్సునుంచి తుడిచి వేసుకున్నా తిరిగి, తిరిగి అది ప్రత్యక్షమయ్యేది. నాలో నేను ఇలా ఆలోచించుకొనేవాణ్ణి...“తప్పేముంది? తిన్నగా వెళ్ళి సుందరి అన్నయ్యనే అడుగుతాను. ఒక ధరఖాస్తు పెట్టుకొన్నట్లుగా నా కుటుంబ పరిస్థితి, ఆస్తిపాస్తుల వివరాలూ, నా చదువు సంధ్యలూ, భవిష్యత్తుని గురించిన నా ఆలోచనలూ __ అన్ని సంగతులు దాపరికం లేకుండా ఉన్నది ఉన్నట్లు చెప్పేస్తాను... ‘నా ఇష్టం ఏమీ లేదు, అంతా సుందరి ఇష్టం’ అంటాడేమో ఆయన, సుందరి అందుకు యిష్టపడుతుందా ? నేనంటే ఇష్టంలేకపోతే ‘కాఫీ తాగుదాం రం’డంటే నాతో రోజూ క్యాంటీనుకు ఎందుకు వస్తుంది ? ఇద్దరికీ క్లాసులు లేనప్పుడల్లా క్యాంటీనులోనో, కాలేజీ ఆవరణలోనున్న జువ్వి చెట్టునీడనో జేరి పిచ్చాపాటి మాట్లాడుతూ గడిపేవాళ్ళం. అనేక పర్యాయాలు నాతో ఒంటరిగా బీచికి వచ్చింది. నేనంటే సుందరికి బహుశః ఇష్టమేనేమో!”

‘ఒకరోజున ఒక గమ్మత్తు జరిగింది. క్యాంటీన్ లో కాఫీ తాగుతున్నాం. సెలవల్లో వాళ్ళ మేనమామగారి ఊరు వెళ్ళాలనుకొంటున్నట్లు మాటల సందర్భంలో సుందరి అంది. వాళ్ళు చాలా సార్లు నిష్ఠూరం వేశారట ! వెళ్ళకపోతే కోపం వస్తుందట ! తన మేనత్త చాల మంచితట... ఏమిటేమిటో చెప్పుకు పోతుంది. కాని ఒక్క మాటా నా చెవిని పడలేదు. కొంతసేపయ్యాక ఉన్నట్టుండి “వాళ్ళకు పిల్లలున్నారా ?” అని ప్రశ్నించాను.

“అ! నాకన్నా పెద్దవాడు ఒక కొడుకున్నాడు. ఇప్పుడు అతడు యం.బి. ఆఖరి సంవత్సరం చదువుతున్నాడు. ఇద్దరు కూతుళ్ళు కూడా ఉన్నారు. వాళ్ళు నాకంటే చిన్నవాళ్ళు. కాలేజీ చదువులకు వచ్చారు...” అంది.

“అయితే మీ అన్నగారికి శ్రమలేదన్నమాట...” అన్నాను.

ఒక్క నిమిషం ఏమీ సమాధానం చెప్పుకుండా ఊరుకొని. తరువాత నా ముఖంలోకి సూటిగా చూస్తూ కిలకిలా నవ్వడం మొదలు పెట్టింది.

“ఎందుకలా నవ్వుతావు...” అన్నాను ఏదో తప్పుచేసినవాడిలా ఖంగారు పడుతూ. ఆమె మళ్ళీ నవ్వింది.

“నా ముఖంలో తోలుబొమ్మలు ఏమీ ఆడటం లేదే...” అన్నాను వచ్చీరాని కోపం ప్రదర్శిస్తూ. నా హృదయావేగాన్ని కప్పిపుచ్చడానికి ప్రయత్నిస్తూ.

పమిటి చెంగు నోటికడ్డం పెట్టుకొని అలా నవ్వుతూనే, ఆ నవ్వుతెరలమధ్య “మీ... ముఖం సంగతి... మీకెట్లా తెలుస్తుంది ?.. ఎదురుగా కూర్చున్న నాకు తెలుస్తుంది గాని...” అని అంది సుందరి.

ఇంక చేసేదేమీ లేక నేనూ నవ్వు ముఖం పెట్టాలని ప్రయత్నించాను.

“మీరు నవ్వాలని ప్రయత్నిస్తున్న సంగతి కూడ మీ ముఖం చెపుతోంది... మీ మనస్సులో ఏదో గాలిదుమారం చెలరేగుతున్న సూచనలు ముఖంలో స్పష్టంగా కనబడుతూనే ఉన్నాయి....” అంది సుందరి వస్తున్న నవ్వును ఆపుకొంటూ.

“ఏమిటి మరీ ఇవ్వాళ ఇలా...”

“ఏముంది ?... నేను నవ్వుతో ఏదో అంటే అబ్బాయిగారు గాబరాపడిపోయారు. మా మేనత్తకు పిల్లలేరు, పీచూ లేరు. ఇంక తమరు స్థిమితంగా పూర్వాశ్రమానికి తిరిగి రావచ్చు...”

మాంచి సంతోషంగా ఉన్నప్పుడు చూడాలి సుందరిని. అంతకంటే పసిపిల్ల మరి ఉండదు. ఆ గాంభీర్యమంతా ఎక్కడికి పోతుందో?... నవ్విస్తుంది. కవ్విస్తుంది. చుట్టూ ఉన్న లోకాన్ని మరిచిపోయి ఏదో స్వర్గలోకపు పొలిమేరల్లో విహరిస్తున్నట్లు కన్పిస్తుంది.

‘మళ్ళీ నిరాశ. నిస్పృహ ఆవరించిన క్షణాల్లో సుందరి అంత వేదాంతం ఎవ్వరూ మాట్లాడరు. అలాంటి సందర్భంలో ఆమె మీద నా గౌరవం ఎక్కువ అవడంతో పాటు, ఆమె లోని ఆ నిస్పృహని తుడిచివేసే శక్తి నాకు లేకపోయేనే అనే దిగులు నన్ను కాల్చి వేస్తుంది.

‘నా కుటుంబం సంగతి తెలిస్తే మాత్రం ఈ పెళ్ళికి సుందరి ఒప్పుకోదేమో అనే భయం ఒకటి నన్ను నిరంతరం వెంటాడుతూండేది. నన్ను నిరాకరించటమేగాక, ఇన్నాళ్ళూ నేను నాటకమాడానని, నన్ను ఎంతగా ఏవగించుకుంటుందో అనిపించేది.’

★

★

★

ఇక్కడిదాకా వచ్చి హఠాత్తుగా కథ ఆగిపోయింది. తరువాతి కాగితాలు ఎక్కడయినా పోయినాయో, లేక ఆ రఘునాథరావు అంతవరకే రాశాడో తెలియదు.

నా చిన్నతనంలోనే అమ్మా నాన్నా చనిపోవటం వల్ల అన్నయ్య, సుందరక్క నన్ను అతిగారాబంగా పెంచారు. నేను కాలేజీ చదువుకు వచ్చిందరువారే కూడ వాళ్ళు నన్ను పసివాడుగానే చూసేవాళ్ళు. వాళ్ళ వాత్సల్యం ఒక్కటే నేనెరుగుదును గాని వాళ్ళ జీవిత సంపుటాలలోని లోపలి పుటలలో ఏమున్నదో నాకేమీ పెద్దగా తెలియదు. వాళ్ళ సమస్యలు, కష్టసుఖాలు నాతో చెప్పి నా మనస్సు నొప్పించటం ఇష్టం లేక అనుకొంటాను.. వాళ్ళెప్పుడూ సంసార విషయాలు గాని, తమ వ్యక్తిగత విషయాలు గాని నాతో మాట్లాడేవాళ్ళు కాదు.

ఒక వేళ ఈ ప్రణయ కథలోని నాయిక సుందరి అక్కేనేమో ? కాని అలాంటి ప్రణయపుట్టం ఆమె జీవితంలో సంభవించి ఉంటే అవివాహితగానే ఆమె చనిపోవటం ఎందుకు జరుగుతుంది ? ఆ రఘునాథరావునా పెద్ద చదువు చదివినవాడే కదా ! సుందరక్క యిష్టపడితే ఎంత కట్టుమైనా పోసి అన్నయ్య ఆమెకు వివాహం చేయకుండా ఉంటాడా ? అంతా చిత్రంగా ఉంది. అన్ని ఏళ్ళ వరకూ సుందరి అక్క వివాహం విషయంలో అన్నయ్య ఆలోచించక పోవటంలో అన్నయ్య ఉద్దేశ్యమేమిటి ?

ఇలాంటి ప్రశ్నలు మనస్సులోకి రాకుండానే ఉండాలిగాని వచ్చిన తరువాత వాటికి జవాబులు దొరికేవరకూ మనస్సుకు స్థిమితం ఉండదు. ఈ సారి అన్నయ్య మద్రాసు వచ్చినప్పుడు ధైర్యంగా అన్నయ్యనడిగి కుటుంబానికి సంబంధించిన సంగతులన్నీ వివరంగా తెలుసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

తరువాత వారం రోజులకే ఏదో ఆఫీసు పనిమీద అన్నయ్య మద్రాసు వచ్చాడు. ఎప్పుడూ ఉల్లాసంగా నవ్వుతూ పేలుతూ ఉండే నాలో ఏదో మార్పు అన్నయ్యకు కనిపించినట్లుంది. ఆ రాత్రి భోజనాలు చేసి గదికి చేరుకొన్న తరువాత “ఏమిటి చిన్నబాబూ ! ఏదో దీర్ఘాలోచనలో పడినట్లు అదోలా వున్నావు ఈసారి...” అన్నాడు అన్నయ్య. నేను అనుకోని ప్రశ్న అడి. ఎంత ధైర్యం కూడదీసుకొన్నా ఆయనకు నేను ఏమీ సమాధానం చెప్పలేక పోయాను. తరువాత నా ద్రాయరులో భద్రంగా ఉంచిన రఘునాథరావు ప్రణయగాథ తాలుకు కాగితాలు తీసి అన్నయ్య చేతికి ఇచ్చాను. “ఏమిటివి?” అంటూ జేబులోంచి కళ్ళజోడు తీసి పెట్టుకొని అన్నయ్య ఆ కాగితాలు అద్యంతం చదివాడు.

చదవటం పూర్తయిన తరువాత ఇద్దరం కొంత సేపు మౌనంగా ఉండిపోయాం. అన్నయ్య కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరగటం, నేనెక్కడ చూసిపోతానో అని, అతి ప్రయత్నం మీద ఆయన ఆపుచేసికోవటం నేను గమనించాను.

ఒకసారి గొంతుక సవరించుకొని “అవును చిన్నబాబూ ! నీ అనుమానం సరి అయిందే. ఈ కథలో సుందరి మన సుందరే బాబూ! రఘూ, సుందరి ఒక కాలేజీలోనే చదువుకుంటూ ఉండేవాళ్ళు. సుందరికి కూడా అతడంటే చాలా ఇష్టం. ఆ మాట ఎప్పుడూ నాతో ఎదురుగా సుందరి అనకపోయినా అనేక పరిస్థితులను బట్టి నేనే స్వయంగా ఆ విషయం తెలుసుకొన్నాను అదంతా ఒక కథలాగే జరిగిపోయింది చిన్నబాబూ ! ఈ గొడవలన్నీ నీకు ఎప్పుడూ తెలియకుండా ఉంటేనే బాగుంటుందనుకొన్నాను గాని ఇంతవరకూ వచ్చిన తరువాత యిక నీ దగ్గర ఏ సంగతీ దాచలేను...” అంటూ అన్నయ్య టవలుతో కళ్ళు వత్తుకొన్నాడు.

“ఇద్దరూ... ఇష్టపడ్డప్పుడు మరి... రఘుతో సుందరి అక్క వివాహం ఎందుకు జరుగలేదు అన్నయ్యా...” ధైర్యం అంతా కూడ తీసుకొని అన్నయ్యను అడిగాను.

ఏదయినా సంగతి, కళ్ళకు కట్టినట్లు అంత చక్కగా అన్నయ్య చెప్పగలడని ఆ రోజు వరకూ నాకు తెలియదు. మధ్య మధ్యలో, నా మనస్సులో తలెత్తుతున్న సందేహాలన్నీ ఆయన ఎలా పసిగట్టేవాడో, ఎప్పటికప్పుడు నేను అడక్కుండానే నా సందేహాలు తీరిపోతూ ఉండేవి. ఒక కాలు పైకి పెట్టి కుర్చీలో ముందుకు వంగి కూర్చొని, సిగరెట్టు కాల్చుకొంటూ ఆ రోజున ఆ సంగతులన్నీ చెప్పిన అన్నయ్య మూర్తి నాకెన్నటికీ మరుపు రాదు.

★

★

★

“సుందరిని ఒక ఇంటిదాన్ని చేయలేక పోతున్నానే అని నేను ఎంత బాధపడేవాణ్ణో ఆ భగవంతుడికే తెలుసు బాబూ! కాని యీ పాపిష్టి చేతులతో ఆమెకు అంత్యక్రియలైనా చేసే భాగ్యానికి నేను నోచుకోలేదు.

“రోజూ, నేనే, సుందరిని వెంటపెట్టుకొని బీచికి తీసికెడుతూ ఉండేవాణ్ణి. కాని ఆమె కాలేజీలో పై తరగతుల్లోకి వచ్చిన తరువాత “తోటి” స్నేహితులవలనై కనిపిస్తే మాట్లాడటానికి వీలు లేకుండా నేనెందుకు ఆమె వెంట ? అని తరచు ఏదో వంక చెప్పి ఆమె వెంట వెళ్ళటం మానేసేవాణ్ణి. అలాంటి ఒక సందర్భంలోనే రఘుతో ఆమెకు పరిచయం అయిందన్న మాట. వాళ్ళ స్నేహం బాగా ముదిరేవరకూ ఆ విషయం నేను గుర్తించలేక పోయాను. సుందరికి అతని మీద ప్రేమ ఉన్నట్లు చూచాయగా నాకు అర్థం కాగానే ఆ రఘు కుటుంబం మంచి చెడ్డలు విచారించాను.

“అతడొక దురదృష్ట వంతుడు. పుట్టడం అయితే ఉన్నత కుటుంబంలోనే పుట్టాడు. కాని అతని పుట్టుక గురించి అనేక విధాలుగా చెప్పుకొంటూ ఉంటారు. వాళ్ళ నాన్నకు రెండు పెళ్ళిళ్ళు. మొదటి సంబంధానికి పది, పదిహేనేళ్ళ కొడుకున్నా బంధువుల ప్రోద్బలంవల్ల, ఆయన మరల పెళ్ళి చేసుకొన్నాడు. ఆ రెండవ భార్య కూడా మంచి కుటుంబం లోనుంచే వచ్చింది. కాని ఆమె దురదృష్టవశాత్తు పెళ్ళయిన సంవత్సరానికే గుండె జబ్బుతో భర్త హఠాత్తుగా చనిపోయాడు. తర్వాత ఆమె పుట్టింటికి పోకుండా ఆస్తి పాస్తులు చూసుకుంటూ ఆ సవతి కొడుకుని చదివిస్తూ అక్కడే ఉండిపోయింది.

“కొడుకుని హైస్కూలు చదువు పూర్తయిన తర్వాత కాలేజీ చదువుకు పట్నం పంపించింది. ఒకసారి శలవలకి ఇంటికి వస్తూ అతడు తనతో పాటు తన స్నేహితుణ్ణి ఒకణ్ణి వెంటపెట్టుకు వచ్చాడు. వాళ్ళు వచ్చిన రెండు మూడు రోజులకే ఆ సవతి కొడుకు స్వంత మేనమామకు ప్రాణం మీదికి వచ్చిందనీ, మెనల్లుణ్ణి చూడాలంటున్నాడనీ కబురు వచ్చింది. స్నేహితుణ్ణి కూడ తన మేనమామగారి ఇంటికి తీసుకువెళ్ళటం ఎందుకని అతణ్ణి యిక్కడే వదలి ఆ అబ్బాయి ఒక్కడే బయల్దేరి వెళ్ళాడు. అతడు వెళ్ళిన రోజునే మేనమామ చనిపోవడంతో మళ్ళీ పది రోజులదాకా అతడు రాలేకపోయాడు.

“ఆ పదిరోజుల్లోనూ అది ఎలా జరిగిందో తెలియదుగాని పట్నంనుంచి వచ్చిన ఆ అబ్బాయితో ఆమెకు సంబంధం ఏర్పడింది. ఆ అవినీతికరమైన సంబంధానికి ఫలితంగా పుట్టినవాడే ఈ రఘు.”

“స్నేహితుడుగా వచ్చిన ఆ అబ్బాయి ఎంత ద్రోహానికి తలపెట్టాడు” అన్నాను నేను ఆవేశంగా.

జీవితం తిరగవేసి బోర్ల వేసి చూసిన పరమవేదాంతిలాగ ఒక్క నవ్వు నవ్వి అన్నయ్య “అలా ఆవేశపడతావేం చిన్న బాబూ ! మనుష్య జీవితం చాలా చిత్రమైంది. పరిస్థితుల చేతుల్లో కీలు బొమ్మలు మనుష్యులంతాను. మంచి చెడ్డలూ, ధర్మాధర్మాలూ నిర్ణయించడం అంత తేలిక కాదు చిన్న బాబూ ! ఆ అబ్బాయి ననవల్సిన పనేమున్నది చెప్పు ? అభం శుభం తెలియని వయస్సు అతనిది. నడియౌవనంలో వైధవ్య కష్టానికి గురి అయిన నిర్మాగ్యురాలే అతని చేత ఆ తప్పు చేయించి ఉండవచ్చు. ఒక విధంగా చూస్తే ఆమె ప్రవర్తనను ఖండించలేము. అతడిని చూసేటప్పటికి ఆమెలో నిద్రాణువై ఉన్న కోరిక బలవంతాన అణచిపెట్టుకొన్న కోరిక ఆమెనలా పిచ్చి దానిని చేసుండవచ్చు .. ఆమెకు అలాంటి బాల్య స్నేహితుడొకడుండి వుండవచ్చు... ఆమెలో ఆనాడు అతణ్ణి వివాహమాడాలనే కోరికుండవచ్చు... వాళ్ళిద్దరకు బాల్యంలోనే అలాంటి అనుబంధ సంబంధాలున్నవేమో.. ఆ కుర్రవాడిలో తన మొదట స్నేహితుణ్ణి చూచి ఆమె ఆవేశపడి ఉండవచ్చు... అలాంటి విచిత్ర పరిస్థితి ఏర్పడి ఉండకపోతే ఆమె కూడా జీవితాంతం పవిత్రంగానే బ్రతికి సంఘం చేత సెబాష్ అనిపించుకొనేదేమో ! మన హిందూ సంఘంలో ఎన్ని మంచి గుణాలున్నా ఒక సంగతి మాత్రం నేను హర్షించలేను. వ్యక్తుల అవసరాలను ఎంతమాత్రం పట్టించుకోకుండా సంఘం కోసమే ప్రతి వ్యక్తీ బ్రతకాలని ఆదేశిస్తుంది మన హిందూ సంఘం...” అన్నాడు.

కొంతసేపు మౌనంగా ఊరుకొని మళ్ళీ అన్నయ్య చెప్పటం సాగించాడు.

“తరువాత కొన్నాళ్ళకు పాపం ఆ కుర్రవాడు తాను చేసిన పని మహాఘోరంగా భావించి ఆత్మహత్య చేసుకొన్నాడట... ఇక ఆ తల్లి సంగతి... అడ్డమైన వాళ్ళూ గర్భస్రావం చేయించుకోమని ఆమెకు సలహా యిచ్చారట... అలా చేస్తాం, ఇలా చేస్తాం అని బెదిరించారట కూడానూ... కాని ఆ అబ్బాయి ఆత్మహత్య సంగతి విన్న తర్వాత ఆమె పూర్తిగా మొండికెత్తింది... ఆ అబ్బాయి వంశాంకురాన్ని లోకంలోకి రాకుండా నిరోధించే హక్కు తనకు లేదని తీర్మానించుకొంది. ఆస్తిలో తన వాటా అమ్ముకొని సొమ్ము చేసుకొని, ఆ ఊరునుంచి వెళ్ళిపోయింది. ఆ తరువాత పట్నంలో ఆమె ఆస్పత్రిలో ప్రసవించి చనిపోయిందనీ, ఆమె భర్త మిత్రుడయిన ఒక డాక్టరు ఆమె సవతి కొడుకుతో కూడ సంప్రదించి ఆ శిశువు సంరక్షణ బాధ్యత తాను వహించాడనీ, ఆయనే రఘుని పెంచి పెద్ద చేసి అతని ఆస్తి అతనికి వప్పచెప్పాడనీ అంటారు.”

★

★

★

అప్పటికే బాగా పొద్దు పోయింది. ప్రొద్దుటి నుంచీ టౌనులో తిరిగి, తిరిగి అలసిపోయాడేమో అన్నయ్య ఆవులించడం మొదలు పెట్టాడు. ఆరిపోయిన సిగరెట్టును పారవేసి “నిద్దర వస్తోంది చిన్నబాబు, నీకు యింకా చాలా సంగతులు చెప్పాలి. రేపు మాట్లాడుకొందాం...” అన్నాడు అన్నయ్య ఎంతో బడలికగా.

పడుకోగానే గాఢమైన నిద్రపట్టేసింది అన్నయ్యకు. ఎన్నెన్నో అగ్నిపర్వతాలు హృదయంలో పెట్టుకొని చీకూ చింతా లేకుండా అన్నయ్య ఎలా బ్రతుకగల్గుతున్నాడో, నాకు ఆశ్చర్యం వేస్తుంది.

లైటు తీసేసి ఈజీచైర్ లో వెన్ను వాల్చి కిటికీలోనుంచి కనిపిస్తున్న అర్ధచంద్రుడు కేసి చూస్తూ ఏవేవో ఆలోచనల్లో పడ్డాను.

మా అన్నయ్య చదువు సంధ్యలు ఎలా సాగిందీ నాకు బాగా తెలీదు. చదువు పూర్తి కాగానే ఉద్యోగంలో చేరి సుందరి అక్కను తనదగ్గరే ఉంచుకొని, కాలేజీలో చదివిస్తూ ఉండేవాడు. ఆ రోజుల్లో మా అన్నయ్యకు పెళ్ళి సంబంధాలు చాలా వచ్చేవి. మిగిలిన సంబంధాలు అన్నీ కాదని చివరకు మా వదినతో మా అన్నయ్య పెళ్ళి నిశ్చయమైనప్పుడు చాలా మంది చాల రకాలుగా చెప్పుకొన్నారు. ఆ రోజుల్లో మా అక్క కూడా ఒకసారి చాటుగా ఏడుస్తూ ఉండడం నేను చూశాను. అన్నయ్య అయినా అంత సంతోషంగా ఉన్నట్లు కనిపించలేదు.

మా వదిన తండ్రి గారు ఒక తరానికి పూర్తిగా సరిపోయేటంత ఆస్తి సంపాదించి చనిపోయాడు. ఇద్దరే ఇద్దరు ఆడపిల్లలు. అంతా బాగానేవుంది, కాని మా వదిన తండ్రి వాళ్ళమ్మను ఉంచుకొన్నాడట; పెళ్ళి చేసికోలేదట. పోతూ పోతూ ఆస్తి అంతా ఆమెకూ, పిల్లలకూ రాసి యిచ్చాడట !

ఒక్కొక్కప్పుడు డబ్బు ఎన్ని అవగణాలనయినా కప్పి పెట్టగలదు. మా వదిన ఆక్కగారి పేరు చెపితే ఆ వాడకట్టుకే హడలు. మా వదినను గురించి కూడ చాలా పుకార్లున్నాయి. పెళ్ళికాక ముందే కాలేజీలో చదువుకొంటున్న రోజుల్లోనే ఒకసారి ఎవరితోనో లేచిపోయిందట... అంతే గాదు. ఒకటి రెండు గర్భస్రావాలు కూడా జరిగాయంటారు. ఆ రోజుల్లో మా ఊళ్ళో ఎక్కడ చూసినా మా అన్నయ్య పెళ్ళిని గురించే చర్చ. మా వదిన తల్లికీ మా బాబాయికి సంబంధం ఉందని కూడ ఎవరో అనగా విన్నాను.

ధర్మరాజులాంటివాడు అన్నయ్య, బాబాయి వచ్చి మెడలు వంచటం చేత, చేనేదిలేక ఆ పెళ్ళికి ఒప్పుకొన్నాడు. వదినతో సహా అన్నయ్య పట్నంలో కాపురం పెట్టిన తర్వాత కూడ వదిన తన స్వేచ్ఛా సంచారాలకు స్వస్తి చెప్పలేదు. ఎన్నోసార్లు అన్నయ్య మందలించినా లాభంలేక పోయింది. చివరకు చెయ్యి చేసి కొనేటంతటి వరకూ కూడా వచ్చింది. “నా ఇష్టం, నువ్వెవరివి నాకడ్డరావటానికి ? నీ మోచేతి నీళ్ళు నేనేమీ తాగటం లేదుగదా... నువ్వు చెప్పినట్టల్లా వంటింటి కుందేలుగా పడిఉండటానికి” అంటూ ఎదురు తిరిగి మొరాయిచేది. అలాంటి సంసార జంజాటంలో పడ్డ అన్నయ్యకు ఏమాత్రం మనశ్శాంతి లేకుండా పోయింది.

వదినకు సుందరి అక్కతో పడేది గాదు. అందుకే తప్పనిసరిగా అన్నయ్య అక్కయ్యను హాస్టలులో చేరిపించవలసి వచ్చింది. కాని హాస్టలులో చేరి సంవత్సరం తిరుగక మునుపే అక్కయ్యకు ప్రమాదకరంగా జబ్బు చేసింది. దాంతో హాస్టలు మానిపించి అక్కను యింటికి తీసుకొచ్చాడు అన్నయ్య. ఆ రోజున నానా హంగామా చేసి అందరినీ ధిక్కరించి తన తాలూకూ పూచిక పుల్ల సొమ్మన్నా వదలిపెట్టకుండా అంతా కట్టుకొని పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది వదిన. అంతే ! సుందరకృ చనిపోయిన తరువాత కాని మళ్ళీ ఆమె కాపురానికి తిరిగి రాలేదు. ఆ తరువాత అన్నయ్యను మరొక చోటుకు బదిలీ చేసారు.

అన్నయ్య, వదినా, ఇప్పటికీ సరిగా మాట్లాడుకోరనీ ఎవరిదోవ వారిదేననీ అంటూ వుంటారు. ‘విడకులిచ్చి మరో పెళ్ళి చేసుకోరాదా’ అని అన్నయ్యకు సలహా చెప్పిన వాళ్ళు కూడ ఉన్నారు. కాని మొదటి నుంచీ అన్నయ్య తత్వమే వేరు. సంఘం కోసం, పదిమందీ మెచ్చుకోవటం కోసం తన స్వంత సుఖాన్ని త్యాగం చేయటమే ఆయన లక్ష్యంగా పెట్టుకొన్నాడు.

సుందరి అక్కన్నా, నేనన్నా, అన్నయ్యకు పంచ ప్రాణాలు. మా యిద్దరి సుఖం కోసమే ఆయన బ్రతుకుతున్నాడా అనిపించేది. అక్క చనిపోయిన కొత్తలో ఒక సందర్భంలో ఆయన నాకు ఉత్తరం వ్రాస్తూ “మీరిద్దరూ నాకు రెండు కళ్ళు అనుకొన్నాను బాబూ! ఇప్పుడు ఒక కన్ను గ్రుడ్డిది చేశాడు భగవంతుడు. ఇక నా బ్రతుకూ, నా ఆశా అంతా రెండోకన్నుమీదే ఆధారపడి ఉంది... మనస్సులో ఎలాంటి సంకోచం పెట్టుకోకుండా, ఎం కావాలన్నా నన్ను అడుగు బాబూ...” అంటూ ఎంతో యిదిగా ఏదేదో వ్రాశాడు.

ఈ ఆలోచనలతో ఎప్పుడు నిద్రపట్టిందో ఆ ఈజీ చైర్ లో పడుకొని అలానే నిద్రపోయాను.

★

★

★

మర్నాడు రాత్రి మళ్ళీ అన్నయ్యే ఆ ప్రస్తావన తెచ్చాడు.

“నీ మనస్సులో బాధిస్తున్న ప్రశ్న నాకు తెలుసు బాబూ ! రఘుతో సుందరక్క వివాహం జరిగి ఉంటే ఆమె బ్రతికేదేమోనని నీ ఆశ. కాని రఘుతో ఆమె వివాహం జరక్కుండా నేను ఎందుకు కాలయాపన చేశానో నాకూ, ఆ భగవంతుడికీ మాత్రమే తెలుసు. నా హృదయాన్ని దహించి వేస్తున్న ఆ అగ్నిపర్వతాన్ని ఏం చేసుకోవాలో నాకు తెలియక చివరికి ప్రాణంకంటే ఎక్కువయిన నా సుందరినే దానికి బలిచేశాను బాబూ!”

అన్నయ్య ముఖంలో కన్పించిన ఆవేదన చూసి నేను భరించలేకపోయాను. ఏది మరిచిపోవాలనుకుంటున్నాడో దాన్నే కుళ్ళగించి అనవసరంగా ఆయనకు మనస్తాపం కలిగించానని ఎంతో బాధపడ్డాను. ప్రసంగం మరోవేపుకు మళ్ళించాలనే ఉద్దేశ్యంతో “అది కాదన్నయ్యా... పై చదువులకని ఒంటరిగా సుందరక్కను అమెరికా పంపించకుండా ఉంటే బాగుండేదేమో” అన్నాను.

అన్నయ్య కొంచెం తేరుకొని మళ్ళీ చెప్పసాగాడు... “యం.యస్ సి. లో సుందరి ఫస్టు క్లాసులో పరీక్షకాగానే, వాళ్ళ కాలేజీలోనే దానికి ఉద్యోగం రావటం. దాని మనస్సు నొప్పించటం యిష్టంలేక దానికి నేను అంగీకరించటం నీకు తెలుసు. ఢిల్లీ యూనివర్సిటీలో ఉద్యోగం అయి రఘు ఢిల్లీ వెళ్ళిపోయినప్పటినుండి సుందరి ప్రవర్తనలో ఒక విధమైన మార్పు వచ్చింది. కొన్నాళ్ళు పోతేగాని ఆమె మనస్సు స్థిమితపడదనీ, అంతవరకూ ఆమె దగ్గర వివాహ ప్రస్తావన తేకూడదనీ నేను ఊరుకున్నాను. వాళ్ళూ వీళ్ళూ ఎప్పుడయినా మాటవరసకు పెళ్ళి ప్రస్తావన తెచ్చినప్పుడల్లా సుందరి చికాకు పడుతూ ఉండటం నేను గమనించాను.

సుందరి ఎప్పుడూ ఉద్యోగాలను గురించీ, ఇంకా పై చదువుల్ని గురించే ఆలోచిస్తూండేది ఆ రోజుల్లో. నాకు తెలియకుండా ఎప్పుడూ అమెరికాకు అప్లయి చేసిందో ఏమో, చికాగో యూనివర్సిటీ నుంచి అనుకోకుండా ఆమెకు స్కాలర్ షిప్ వచ్చింది. ఇక వాళ్ళ ప్రొఫెసరూ వగైరా అందరూ వచ్చి నన్ను మెడలు విరిచారు. అలాంటి అవకాశం ఎవరికోగాని రాదనీ, ఆమె ఉజ్వల భవిష్యత్తుకు నేను అడ్డునుంచోటం భావ్యం కాదనీ వాదించారు. నేను ఆ ప్రయాణానికి ఒప్పుకోనేమో అనే ఆందోళన సుందరి ముఖంలో నేను చూడలేకపోయాను. ఆ అవకాశం తీసుకొని బాబాయి నామీద కత్తులు దూయటానికి సిద్ధపడ్డా లక్ష్యం చేయకుండా సుందరి కోసం, సుందరి మనస్సంతృప్తి కోసం అయిష్టంగానే అయినా ఆ ప్రయాణానికి నేను అంగీకరించవలసి వచ్చింది. ఏమో ! నువ్వన్నట్టు అమెరికా పంపకుండా ఉంటే మన సుందరి మనకు దక్కేదేమో !...”

మళ్ళీ అన్నయ్య గొంతు గాఢదికమైంది. ఆయనకు బాధ కలిగించే ప్రస్తావన తప్పించాలనుకొని కూడా మళ్ళీ ఆ ప్రస్తావన తెచ్చానే అని కించపడ్డాను.

“నేను చాలా సార్లు నిన్ను అడగాలనుకొన్నాను అన్నయ్యా... బాబాయి మన మీద కత్తులు నూరుతుంటే మనం అధమాధముల్లాగ పడి ఉండవలసిన అవసరం ఏమొచ్చిందీ అని... ఆయన చేతిలోనుంచి మన ఆస్తి మనం లాక్కొని ఆయన జోలీ లేకుండా మన మానాన మనం బ్రతకవచ్చు కదా...” అన్నాను.

ఈ సారి నా ప్రయత్నం ఫలించింది. బాబాయి సంగతి ఎత్తేటప్పటికి అన్నయ్య కళ్ళు ఎర్రపడ్డాయి. ఒకసారి గొంతుక సవరించుకుని మరల చెప్పటం ప్రారంభించాడు.

“బాబాయి సంగతి నీకు తెలియదు __ చిన్న బాబు! ఆయన పయోముఖ విషకుంభం. మనం ఎన్నటికీ ఆయన గుప్పిట్లోంచి తప్పించుకొనిపోయే వీలు లేకుండా ఆయన చేసుకొంటున్నాడు. చనిపోయేముందర అమ్మ నన్ను దగ్గరకు పిలిచి “ముళ్ళమీద వేసిన గుడ్డ జాగ్రత్తగా తీసికోవాలి పెద్ద బాబు...” అని చెప్పింది. తర్వాత కొన్నాళ్ళకు గాని అమ్మ అన్నమాటలు పూర్తిగా నాకు అర్థం కాలేదు.

“నాన్న, బాబాయి, అత్తా అంతా కలిసి ఉమ్మడి కాపురంగా ఉంటున్న రోజులు నాకు కొంచెం జ్ఞాపకం. మన మేనత్తకు చిన్నతనంలోనే పెళ్ళయింది. కూతురు పుట్టిన తర్వాత క్షయవ్యాధితో ఆమె భర్త చనిపోయాడు. కుటుంబంలో క్షయ ఉందనే వాడు వల్ల కొంతా, అత్త నోరుకు జడిసి కొంతా ఆమె కూతురికి సంబంధాలు రాలేదు. అప్పుడు చెల్లెలిమీద ఉండే ప్రేమతో నాన్న బాబాయిని భయపెట్టి, బ్రతిమాలీ ఎలాగో ఆమె కూతుర్ని పెళ్ళి చేసుకునేందుకు ఆయనను ఒప్పించాడు. కూతురితో పాటు ఆమె కూడ వచ్చి మన యింట్లోనే తిప్పవేసింది. ఆ పెళ్ళి జరిగిన దగ్గర నుంచీ, బాబాయి, అత్త లాలోచి అయ్యారు. నాన్న నోరులేని వాడవటంతో సంసారం గుట్టుమట్లన్నీ వాళ్ళు చేజిక్కించుకొని, ఆ రోజు నుంచి యీ రోజు దాకా మనందర్నీ తమ చేతుల్లో కీలు బొమ్మలు చేసి ఆడిస్తున్నారు బాబూ !

“ఎంత డబ్బు ఉన్నదో ఎవ్వరికీ తెలియదు. ఊళ్ళో మాత్రం చాల సంపన్న కుటుంబం అనీ, అయినా కాకికి కూడా చెయ్యి రాల్యని మనుష్యులమనీ అంతా అనుకుంటారు. మనం గట్టిగా నిలదీసి అడిగితే సున్నాకి సున్నా హళ్ళికి హళ్ళీ లెక్క తేల్చి మనకి చిప్పా కర్రా చేతికీయగల శక్తి ఉంది బాబాయికి.

“బాబాయి ఎంత ఘటికుడో అర్థం కావటానికి ఒక చిన్న సంఘటన చెప్పతా చూడు. ఆయన నా వివాహం ఎలా జరిపించాడో అదంతా ఒక పెద్దగాధ. అదలా ఉంచు, బాబాయి గారి అల్లుడు నీకు తెల్పుగదా ! అతడు మనిషో పశువో చెప్పటం కష్టం. అతడికి లేని దురలవాటు అంటూ లేదు. తాగుదూ, జూదం, వ్యభిచారం __ అన్ని అవలక్షణాలూ ఉన్నాయి. మన అత్తనీ, బాబాయిని కొన్నాళ్ళు గజగజలాడించాడు. అతను అన్నమాట కాదంటే చేయి చేసుకొనటానికి కూడా సందేహించేవాడు కాదు. పులిలాగ అందర్నీ భయపెట్టే బాబాయి అతని దగ్గర పిల్లి అయిపోయాడు. చంపుతాడేమోనని బయమేమో ! అంతే. అలాంటి వాళ్ళు అలాగే భయపడుతూ ఉంటారు.

చివరికి చిత్రం ఏమిటంటే _ అలాంటి వాణ్ణి కూడా బాబాయి తన చెప్పు క్రింద తేలు లాగ పడి ఉండేట్టు చేసుకో గలిగాడు. చెడు తిరుగుళ్ళు వల్ల అతగాడి ఖర్చులు అప్పులు కూడ పెరిగిపోయాయి. మార్వాడీ నోటీసు ఇచ్చాడు. ఆ అవకాశం తీసుకొని, నేర్చుగా బాబాయి అతని ఆస్తి అంతా కూతురి పేర రాయించి ఆ మార్వాడీ అప్పు తీర్చాడు. ఎంత ఓపిగ్గా బాబాయి అలాంటి అవకాశం కోసం ఎదురు చూశాడో తెలుసుకుంటే, బాబాయి ఎంత నేర్పరో అర్థం అవుతుంది. ఇప్పుడతను కోరలు తీసిన పాము. బాబాయి ఎంత చెబితే అంత.”

ఆ తరువాత కొంతసేపు ఎవరి ఆలోచనల్లో వాళ్ళం పడి నిశ్శబ్దంగా ఉండి పోయాం. కాసేపటికి అన్నయ్యే సుందరకృను గూర్చి చెప్ప మొదలు పెట్టాడు.

“అమెరికాలో సుందరి జీవితం సంతోషంగానే గడిచింది చిన్నబాబూ ! వారం, వారం నాకు ఉత్తరాలు రాస్తూ వుండేది. అక్కడ తన స్నేహితుల్ని గురించి, తన ప్రొఫెసరు తనంటే ఎంత అభిమానం చూపెడుతూ ఉందీ, తన చదువు ఎంత సంతోషంగా సాగుతున్నదీ అంతా వివరంగా వ్రాస్తూ ఉండేది.

“ఒకసారి ఒక చిత్రమైన ఉత్తరం వచ్చింది. తన రూంమేటు ఒక అమ్మాయి ఉందట. చాలా మంచిదట, చాలా అందంగా నిరాడంబరంగా ఉంటుందట. కాని ఆ అమ్మాయి ఆరోగ్యమే అంతంత మాత్రం. ఒకసారి ఏదో జబ్బు చేసినప్పుడు, ఇంక కొన్ని సంవత్సరాలకంటే ఎక్కువ కాలం ఆ అమ్మాయి బ్రతకదని డాక్టర్లు అన్నారుట. ఆ సంగతి ఆ అమ్మాయికి తెలియకుండా బంధువులు దాచి పెట్టారు. ఆ అమ్మాయికి దూరపు బంధువు ఒకామె ఏదో మాటల సందర్భంలో సుందరితో ఆ మాట చెప్పిందట. “ఆ అమ్మాయికి ఆ విషయం తెలిస్తే ఎలా కుమిలిపోతుందో అన్నయ్యా” అంటూ, పిచ్చి తల్లి ! సుందరి ఎంతో గాభరా పడిపోతూ ఉత్తరం వ్రాసింది. ఆ ఉత్తరం ఎన్నాళ్ళో నన్ను కలచి వేచింది.”

★ ★ ★

మళ్ళీ అన్నయ్య ముఖం మీద విషాద మేఘాలు ముసురుకోడం గుర్తించాను. పైకి ఎంతో గంభీరంగా పెద్ద పులిలా కన్పించినా నిజానికి అన్నయ్య హృదయం బహు సున్నితమైంది. సుందరకృ జీవితం విషయంలో ఆయన ఏదో దాస్తున్నాడని ఉన్నా ఏమాటంటే అన్నయ్య మనస్సు ఇంకా బాధపడుతుందో అని భయపడి, ఊపిరి బిగపట్టి కూర్చున్నాను. ఆ రోజున అన్నయ్య ధోరణి చూస్తే ఎలాగూ ఆయన తన మనస్సులోని రహస్యాలన్నీ నాకు చెప్పి వేయటానికే పూనుకొన్నట్లు కనిపించింది. ఇంతలో నేను తొందరపడటం దేనికని ఊరుకున్నాను.

కాసేపు మౌనంగా ఉండి నాకు కనబడకుండా పక్కకు తిరిగి కళ్ళు వత్తుకొని కొంచెం స్థిమిత పడిన తర్వాత మళ్ళీ అన్నయ్యే చెప్పటం సాగించాడు.

“సుందరి అమెరికాలో ఉండగా బాబాయి ఒక చిత్రం చేశాడు. నాతో మాట మాత్రం కూడా అనకుండా సుందరికి ఒక పెద్ద ఉత్తరం వ్రాసాడు. సుందరికి ఓ వరుణ్ణి నిర్ణయించి, ఆ వరుణ్ణి తప్పక చేసుకోవలసిందని ఉపదేశిస్తూ వ్రాసిన ఉత్తరం అది. ఆ వరుడు కూడ అప్పుడు అమెరికాలోనే ఇంకో యూనివర్సిటీలో ఏదో పెద్ద చదువు చదువుతున్నాడు. ఏదో పనిమీద అతడు సుందరి చదువుతున్న యూనివర్సిటీకి రాబోతున్నాడనీ అతణ్ణి కలుసుకొని మాట్లాడి వివాహానికి అంగీకారం తెలియ జేస్తే మిగిలిన ఏర్పాట్లన్నీ తను చేస్తాననీ వ్రాశాడు.

“ఆ వరుడు ఎవరో కాదు. మన అమ్మకు ఒక అన్నగారు ఉండేవాడని నీవు వినే ఉంటావు. నాకే ఆయన సరిగా గుర్తు లేరు. పెళ్ళయిన తర్వాత ఆయనకొక కొడుకు పుట్టడం, వాడు పుట్టిన పది పదిహేను రోజులలోకే ఆయన చనిపోవటం జరిగింది. తర్వాత కొద్ది రోజులకే ఆయన భార్య అర్ధరాత్రికి, అర్ధరాత్రి ఎవర్నీ తీసుకొని లేచి పోయిందట. ఆనాటి నుంచీ వాళ్ళతో మన కుటుంబానికి ఏ విధమైన సంబంధం లేదు. కాని కుర్రవాడు పెద్దవాడైన

తరువాత, వాడు మాత్రం అప్పుడప్పుడు వచ్చిపోతూ ఉండేవాడు. నేనూ వాడిని ఒకటి రెండు సార్లు చూసిన గుర్తు. నాకంటే ఒక ఏడాది చిన్నవాడు. ఇప్పుడు మన బాబాయి సుందరికి వ్రాసిన వరుడు వాడే.

“చికాగోలో అతణ్ణి కల్చుకొన్న తరువాత సుందరి అదంతా ఒక పెద్ద కథగా నాకు ఉత్తరం వ్రాసింది. చదువుకోసం అమెరికా వెళ్ళిన మన దేశస్థులు చాలమంది చాల దారుణంగా ప్రవర్తిస్తూ ఉంటారట. తమకు పెళ్ళి అయి. బిడ్డా, పాపా, ఉన్నా, పెళ్ళి కానట్టు నటిస్తారట. ఇక్కడ మధ్యతరగతి కుటుంబాలకు చెందిన వాళ్ళయినా, తాము జమిందారులమనీ, మహా సంపన్నులమనీ గప్పాలు చెబుతారట. అలా చెప్పి అమెరికన్ ఆడపిల్లలకు ఆశలు కల్పించి మోస పుచ్చుతారట. మన దేశానికి కొన్ని వేల మైళ్ళ దూరంలో ఉన్నా. మనం అంతా ఒక దేశానికి చెందిన వాళ్ళం అనే భావం లేకుండా సంకుచితమైన కులమత ద్వేషాలతో, భాషా విభేదాలతో అసూయతో, ఒకళ్ళనొకళ్ళు ద్వేషించుకుంటూ నికృష్టంగా బ్రతుకుతూ ఉంటారట. ప్రతివాళ్ళను గురించీ ఏవేవో పుకార్లు పుట్టించి అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తారట.

“అమెరికాలో ఉన్న భారతీయ విద్యార్థుల సమావేశం ఒకటి ఏర్పాటు చేస్తే సుందరి కూడా దానికి వెళ్ళిందట. ఆ సందర్భంలోనే అక్కడకు వచ్చిన మన మేనత్త కొడుకు శేఖర్ ఆమె తటస్థపడ్డాడట. బాబాయి అతణ్ణి గురించి వ్రాసి అతడి ఫోటోకూడా పంపటం వల్ల తెలికగానే అతణ్ణి పోల్చుకొనగల్గిందట. కాని అతడి పద్ధతి మాత్రం సుందరికి ఏమాత్రం నచ్చలేదు. అతడు ఆమెతో మాట్లాడిన కాసేపటిలోనే తన గొప్పలు చెప్పుకోవటం తప్ప మన చదువు సంగతిగాని, సుందరి చదువు సంగతి గాని ఏమీ ఎత్తలేదట.

“అతడు మాట్లాడి వెళ్ళిన తర్వాత సుందరికి పరిచితురాలైనా ఒక అమ్మాయి వచ్చి ‘ఏమండీ ! ఆ శేఖర్ మీకు ఎలా తెలుసు ?’ అని అడిగిందట. తమ చుట్టరికం సంగతి చెప్పి, సుందరి అదే తాను మొదటిసారిగా అతడిని కల్చుకోవటం అందట. ఆ అమ్మాయి కూడా శేఖరు చదువుతున్న యూనివర్సిటీలోనే చదువుతూంది. తమ యూనివర్సిటీలో శేఖర్ ప్రతాపాన్ని గూర్చి, ఆ అమ్మాయి చిత్ర విచిత్రాలయిన కథలెన్నో చెప్పిందట. అతడికి ఆడపిల్లల పిచ్చి అనీ, అందమైన ఆడపిల్ల కంటపడితే చాలు ఎలాగో అలా తంటాలు పడి పరిచయం సంపాదించుకొని తన గొప్పలు చెప్పుకొని పెళ్ళి కూడ చేసుకొంటానని మాటయిచ్చి మోసం చేయటానికి చూస్తుంటాడనీ, ఇప్పుడు అతణ్ణి అందరూ అసభ్యంగా చూస్తున్నారనీ చెప్పిందట.

“బాబాయికి కోపం రాకుండా, తనకు ఆ సంబంధం ఇష్టం లేనట్టు నన్ను ఏదో విధంగా సర్ది ఉత్తరం వ్రాయమంది సుందరి. ఆ ఉత్తరంలోనే చూచాయగా తన మనస్సులోని అభిప్రాయం తెలియపరిచింది. పెళ్ళి చేసుకోవటం అంటూ వస్తే రఘూనితప్ప మరొకరిని చేసుకోకూడదని ఆమె నిశ్చయం చేసుకొన్నట్టు కనిపించింది.

‘... నా ఉద్దేశ్యంలో ప్రేమించడం అనేది ఒకసారే జరుగుతుంది. నన్నెవరయినా అడిగితే నా పెళ్ళి నిశ్చయమైనదనే చెబుతున్నాను. మనసారా ప్రేమించుకుంటే పెళ్ళి చేసుకొన్నట్టే గదా అన్నయ్యా...’ అని వ్రాసింది.

“సుందరి ఇక నాలుగైదు నెలల్లో చదువు పూర్తి చేసి ఇండియాకు రాబోతున్నట్టు ఉత్తరం వ్రాసిన తరువాత నాలో మళ్ళీ నూతన శక్తి వచ్చినట్టు అనిపించింది.

★

★

★

“క్రిష్టమస్ శలవలకు తన స్నేహితురాళ్ళతో కలిసి న్యూయార్కు చూడటానికి వెళ్ళుతున్నాననీ, పది పదిహేను రోజుల పాటు నన్ను ఉత్తరాలు వ్రాయవద్దనీ, తనే వ్రాస్తుంటానని వ్రాసింది. అటు తరువాత వాషింగ్ టన్ సుంచి సుందరి ఒక వుత్తరం వ్రాసింది. అక్కడ వైట్ హౌస్, అవీ వర్జిన్యా చాలా సంతోషంగా వ్రాసింది. ఆ ఉత్తరం చూసి సుగుణాల రాశి, చదువుల రాణి అయిన మన సుందరి వంశానికి ఎంతో ప్రతిష్ట తేబోతుందిగదా అని నేను ఎంతో పొంగిపోయాను.

“అంతే ! అదే ఆమె దగ్గర సుంచి వచ్చిన ఆఖరు ఉత్తరం. అటు తరువాత వారం రోజులకే సుందరి హఠాత్తుగా గుండెజబ్బుతో చనిపోయినట్టు న్యూయార్కు సుంచి కేబుల్ వచ్చింది. నా రెండు కళ్ళల్లో ఒక కన్ను దేవుడు పొడిచేశాడు. అంతలో అంత ఘోరం జరుగుతుందని కలలో కూడ అనుకోలేదు. ఆ వార్తనన్ను ఎలా క్రుంగదీసిందో నేనెలా జీవచ్ఛవంలా అయిపోయానో, అదంతా నీకు చెప్పనక్కరలేదు చిన్నబాబూ. కాని న్యూయార్కు నుండి ఆమె స్నేహితురాళ్ళు వ్రాసిన ఉత్తరంలో సుందరి చావుకు నిజమైన కారణం తెలియక చాల తికమక పడ్డాను. తర్వాత కొద్ది రోజులకే అనుకోకుండా ఎక్కడినుండో ఊడిపడ్డట్టు రఘు వచ్చాడు.

“నేను అతడి ముఖం చూడలేకపోయాను. ఒంట్లో బాగుండలేదనో, ఇంట్లో లేననో చెప్పి పంపించి వేద్దామనుకున్నాను. కాని సుందరి హృదయపూర్వకంగా ప్రేమించిన వ్యక్తి అతడు అని జ్ఞాపకం వచ్చిన తర్వాత అలా చేయలేక పోయాను.

“రఘు చాల ఉత్సాహంగా కన్పించాడు. అతడికి ఇంకా ఆ వార్త తెలిసినట్లు లేదు. తన యూనివర్సిటీ తరపున మూడు నెలల పాటు అమెరికాలో టూరు చేసి వచ్చినట్టు, వస్తూ వస్తూ న్యూయార్కులో సుందరిని కలుసుకొన్నట్టు చెప్పాడు. తన ప్రయాణం ఏర్పాట్లన్నీ పూర్తయిన తర్వాత సుందరి కనిపించినందువల్ల ఎక్కువ సేపు ఆమెతో గడపలేక పోయానన్నాడు. అతడు సుందరిని కలుసుకున్నట్టు చెప్పిన రోజుకి, మర్నాడే సుందరి చనిపోయినట్టు నాకు కేబుల్ రావటం నాకు చాల ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. నా భయాలన్నీ నిజమైనట్లు కనిపించింది. ఆ దుర్వార్త అతడికి ఎలా చెప్పాలో తోచక మానంగా అలాగే కూర్చుండి పోయాను.

“కాసేపయ్యాక అతడే బెరుకుబెరుకుగా మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే నేనూ సుందరి వివాహం చేసుకోవాలను కుంటున్నామండీ... నా కుటుంబ పరిస్థితి అంతా రవ్వంత కూడ దాచకుండా సుందరికి చెప్పివేశాను... ఆమె తనకేమీ అభ్యంతరం లేదండీ. అయితే... మీ మాటమీద ఆమెకు ఎంత గురో, మీరంటే ఎంతగారవమో నాకు తెల్పు... మాటల సందర్భంలో చాలా సార్లు అంది... మిమ్ములను తండ్రికంటే ఎక్కువగా చూసుకొంటూ ఉంటానని.. మీ ఆశీర్వాదం లేనిదే ఈ వివాహం జరుగుదు...’ అని చెప్పాడు. మధ్య మధ్య తడబడుతూ, నా కేసి సూటిగా చూడలేక కిటికీలోనుంచి కనిపిస్తున్న కొబ్బరిచెట్ల కేసి చూస్తూ రఘు చెప్పుకుపోతున్నాడు.

నేనిక దుఃఖం ఆవుకోలేకపోయాను. రఘు నా వేపు తిరిగి చూసేసరికి నా కళ్ళు ఎర్రపడి ఏ క్షణం అయినా వర్షించడానికి సిద్ధంగా ఉన్న వర్షమేఘాల్లాగ ఉండటం చూసి అతడు నిర్ఘాంతపోయాడు.

బిక్కుబిక్కుమంటూ ‘ఏమండీ ఒంట్లో బాగుండలేదా ?... నా తెలివితక్కువ తనం చేత మిమ్మల్ని నేనేదైనా నొప్పించేమాట అని ఉంటే క్షమించండి... పోనీ మళ్ళీ వస్తాను...’ అంటూ లేవబోయాడు.

చేతితోనే కూర్చోమని సంజుచేసి, పొంగి పొరలి వచ్చే దుఃఖాన్ని కష్టం మీద దిగమింగి, గద్గద స్వరంతో ‘సుందరి మనందరినీ వదలిపెట్టి శాశ్వతంగా వెళ్ళి పోయింది రఘూ’ అనగల్గాను.

“పిడుగు పడ్డ వాడిలాగ నిర్ఘాంత పోయి కదలికా మెదలికా లేకుండా అలాగే కూర్చుండి పోయాడు రఘు. నేను కంగారుపడ్డాను. సుందరితో అతడి అనుబంధం అంత గాఢమైందని నేను అనుకోలేదు. లేకపోతే అంత హఠాత్తుగా ఆ వార్త అతనికి చెప్పి ఉండను. ప్రకృత చేరి వెన్ను నిమురుతూ న్యూయార్కు నుంచి కేబుల్ రావడం, తరువాత నాలుగు రోజులకి సుందరి స్నేహితురాండ్రు నుండి వచ్చిన ఉత్తరంలోని వివరాలు అన్నీ చెబుతూ కూర్చున్నాను.

కాసేపటికి రఘు రెండు చేతులతో ముఖం కప్పుకుని చిన్న పిల్లవాడిలా వెక్కి వెక్కి ఏడ్వడం మొదలు పెట్టాడు. వర్షం వచ్చేముందు ఉమ్మరించే స్థితే దారుణమైంది. వర్షం ఆరంభమైన తర్వాత ఇక ఫరవాలేదు. మబ్బు పూర్తిగా వర్షించిన వెంటనే తెరిపిచ్చేస్తుంది. రఘు విషయమై నా ఆందోళన తగ్గింది.

“మరో చిత్రమైన అనుభూతి. సుందరి మరణవార్త విన్న దగ్గర నుంచి ఆ అగ్నికి నేనొక్కణ్ణే ప్రధానమైన ఆహారం అయ్యాను. అప్పుడు సుందరి వియోగం వల్ల నాకంటే ఎక్కువగా దుఃఖిస్తున్న మరో ప్రాణి కనిపించేసరికి చిత్రంగా నాకెంతో ఊరట కలిగింది.

“వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూనే ‘నా జీవితానికేమి మిగిలింది?.. నా ఒకే ఒక ఆశ గంగ పాలైపోయింది... న్యూయార్కులో నేను ఆమెను కలుసుకొనకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండేది ?.. మచ్చలేని సుందరి జీవితానికి మచ్చ తెచ్చాను...’ మధ్య మధ్య ఆగి ఆగి అన్నాడు రఘు.

“రఘు మాటలతో సుందరి ఆకస్మిక మరణానికి కారణం నాకు అర్థమైపోయింది. ఒక్క క్షణం రఘూ మీద నాకు చాలా కోపం వచ్చింది. నా సుందరిని పొట్టన పెట్టుకొన్న హంతకుడు లాగ నాకు అతడు కనపడ్డాడు. కాని మరుక్షణలో కొంచెం తమాయించుకొని నిదానంగా ఆలోచిస్తే __ రఘుది గాని సుందరిది గాని ఇందులో తప్పు ఏముంది ? ఆ మాట నేను వాళ్ళకు చెప్పి ఉంటే వాళ్ళు అంత అవివేకంగా ప్రవర్తించి ఉండేవాళ్ళు కాదు. ఆ మాట ఎవరికీ చెప్పకుండా దాచి పెట్టిన నేనే హంతకుణ్ణి అనిపించింది.

“సుందరి హఠాన్మరణానికి కారణం రఘూతో చెబుదామా అనుకొన్నాను. కాని ఏమి లాభం ? జీవితాంతం ఒక ఆరనిచిచ్చు అతడి హృదయంలో రగుల్కొలవటమే అవుతుంది. అంతకంటే ప్రయోజనం లేదు. “ఏ అగ్ని పర్వతాన్ని నా హృదయంలో దాచుకొని ఈ విపత్తుకు నేను కారణమయ్యనో, ఆ అగ్ని

పర్వతం నాలోనే అణగి ఉండి జీవితాంతం నన్నే దహించనీ” అనుకొన్నాను. కాని ఇప్పుడు నాలో ఓర్పు నశించింది. ఇవాళ ఇక ఆ రహస్యం నీ ముందు నేను దాచలేను చిన్నబాబూ!”

★

★

★

ఆవేశంతో అన్నయ్య గొంతు బొంగురు పోయింది. కాసేపు ఆగి, ఆవేశాన్ని దిగమింగి మళ్ళీ తాపీగా అన్నయ్యే చెప్పుకు పోయాడు.

“హాష్టల్ లో ఉండగా సుందరికి పెద్ద జబ్బు చెయ్యడం, తరువాత ఒక సంవత్సరం చదువు మానిపించి ఆమెను నా దగ్గరే ఉంచుకోవటం నీకు తెలుసు. ఆ జబ్బు నయమైన కొత్తలో బలంపట్టడానికి ఏమైనా టనిక్ లు రాసి ఇవ్వడం ఒక రోజు నేను డాక్టరు గారి దగ్గరకు వెళ్ళాను. ఏవో మందులు రాసి యిచ్చి తరువాత ఆయన చాల తటపటాఇస్తూ ‘ముందు జాగ్రత్త కోసం మీకొక విషయం చెప్పాలనుకొంటున్నానండీ’ అన్నాడు. ‘దానికేముంది అవశ్యం చెప్పండి డాక్టరుగారూ...’ అన్నాను. నా గొంతుకలో కనిపించిన ధైర్యంవల్ల ఆయనలో సంకోచం తగ్గి ఒక నిశ్చయానికి వచ్చినట్టు ఆయన కనిపించాడు. ఆవాళ ఆయన చెప్పారు. సుందరి గుండె.. అదేదో పేరు చెప్పాడు అలాంటి గుండె ఉన్నవాళ్ళకి శారీరకంగా ఎక్కువ ఉద్రేకం కలిగితే గుండె ఆగిపోయే ప్రమాదం ఉండటం. అలాంటి గుండె ఉన్న స్త్రీలలో చాలమంది భర్తతో ప్రథమసంయోగం నాడు గుండె ఆగి చనిపోవచ్చట.

ఆయన మాటలకు నేను చాల బేజారై పోయినట్లుగా ముఖంలో ఆయన గుర్తించినట్లున్నారు. ‘వెళ్ళివస్తా డాక్టరు గారూ...’ అని నేను లేచేసరికి ఆయన దగ్గరకు వచ్చి భుజం తడుతూ ‘ఆదూర్దా పడకండి... క్రమంగా శరీర తత్వం మారి గుండె మళ్ళీ మామూలు పరిస్థితికి వచ్చే అవకాశం కూడ లేకపోలేదు. కాని వివాహానికి ముందు డాక్టరుతో పరీక్ష చేయించి ప్రమాదం లేదని నిర్ధారణ చేసుకొని మాత్రం వివాహం చెయ్యండి...’ అన్నాడు.

“ఆయన అన్న ఆఖరి మాటలు కేవలం నన్ను ఓదార్చటానికి అన్నారని గుర్తించలేకపోయాను. ఆ మాటలు కల్పించిన ఆశతోనే ఈ సంగతి అన్నాళ్ళూ గుండెల్లో దాచుకున్నాను. సుందరి అమెరికా వెళ్ళటానికి, ‘విసా’ తీసుకొనే ముందు డాక్టరు పరీక్ష చేసి, ఎక్కరే కూడా తీశారు. వాళ్ళేమీ అభ్యంతరం చెప్పలేదు. అది నాకు మరీ ధైర్యాన్ని ఇచ్చింది. అమెరికానుంచి తిరిగి రాగానే సుందరిని డాక్టరుతో పరీక్ష చేయిస్తే ఆమె గుండె మామూలుగా ఉన్నట్టు తేలుతుందనీ, అప్పుడామెను ఒక ఇంటిదాన్ని చేయవచ్చుననీ గంపెడు ఆశతో ఉన్నాను... నా ఆశలన్నీ నిరాశలైనాయి... దేవుడు నన్ను మొదటనుండీ చల్లగా చూడటం లేదు చిన్నబాబూ !”

అంతవరకూ అప్రకౌంటూ వచ్చిన దుఃఖం అంతా ఒక్కసారిగా పైకి వచ్చింది. అన్నయ్యను ఓదార్చటం ఎలాగో నాకు తెలియలేదు. అంత బేలగా అన్నయ్య దుఃఖపడడం నేనూ అదే మొదటి సారి చూడటం. నాకూ దుఃఖం ఆగలేదు. దేవుడిలాంటి అన్నయ్యను అపార్థం చేసుకున్నందుకు నామీద నాకే ఏవగింపు కలిగింది.

రాత్రి ఒంటిగంట కొట్టింది. లోకం అంతా నిద్రా ముద్రితమై ఉన్న సమయంలో, అద్దె గదిలో నేనూ, అన్నయ్య ఒకళ్ళనొకళ్ళం ఓదార్చుకొంటూ చలికి గజగజ వణుకుతున్న రెండు గువ్వల్లాగా ముడుచుకొని కూర్చున్న దృశ్యం, మనుష్య జీవిత వాస్తవిక ప్రాంగణంలోకి మొట్ట మొదటిసారిగా అన్నయ్య నా చెయ్యి పట్టుకొని నన్ను ప్రవేశ పెట్టినట్టు అనిపించిన ఆ రాత్రీ, నా స్మృతి పథంలో ఎన్నటికీ చెరిగిపోవు.

గంజాయి మొక్కలు

మధురొంతకం రాజారాం

(1955, ఫిబ్రవరి 27 ప్రజామత వారపత్రిక నుంచి)

“రాఘవయ్య గారిని గురించి నీ అభిప్రాయమేమిటి?” అని నన్నెవరయినా అడిగితే బదులు చెప్పడానికి తగిన మాటలు స్ఫురించక తడబడ్డం నాకలవాటైపోయింది. ఆయన్ని గురించి నాకొక నిశ్చితాభిప్రాయం కుదరలేదనడానికి కూడా వీలేదు. ఐతే ఆ నిశ్చితాభిప్రాయమేదో మనసులోనైతే వుందిగానీ మాటలకి మాత్రం అందడం లేదు.

కానీ ఒక్క విషయం మాత్రం నిజం! రాఘవయ్య గారిని గురించి తలచుకున్నప్పుడల్లా వీపున కొరడాపెట్టి చరాలున వాత వేసినట్టు నాకొక విచిత్రానుభూతి కలుగుతూ వుంటుంది.

ఎందుకు కలుగదు! ఆయన్ని గురించి మొదట నేనేర్పరచుకొన్న దురభిప్రాయాలన్నీ, అన్నీ కావు. పట్టణంలో పదిమంది చేరి జరిపే ప్రతి సాంఘిక కార్యకలాపానికీ మున్ముందుగా రాఘవయ్యగారు హాజరు కావడానికి కారణం పేరు ప్రతిష్ఠల్ని యిసుమడింప జేసుకోవాలనీ, స్వాతిశయాన్ని ప్రకటించుకోవాలనీ ఆయనకున్న స్వార్థమేనని భావించాను. ప్రతి శుక్రవారం ఉదయాన కానీలకోసం రాఘవయ్య గారి ఇంటిముందు రెండు మూడు వందల బిచ్చగాళ్ళు మూగి వున్నప్పుడు “ధర్మదాత” బిరుదుం కోసం ఆయనెంత సూక్ష్మోపాయం కనిపెట్టేశాడని ఆశ్చర్యపడ్డాను. సుధీగుణాలకు దురితారూఢం చేసుకోవడంలో కూడా ఒక ఆనందం వుంది. రాఘవయ్య గారిని గురించి చేతనైనంత వరకూ దుష్ప్రచారం కొనసాగిస్తూ నేను సరిగ్గా అలాటి ఆనందాన్నే అనుభవించాను.

రాఘవయ్యగారి నిజస్వరూపం నాకు ప్రత్యక్షమయింది పోయిన వేసవిలో. ఏదో పని మీద ముప్పయి మైళ్ళ దూరాన వున్న ఓ గ్రామానికి పోయి రావలసి వచ్చింది. సాయంత్రం ఆరుగంటలప్పుడు బస్సు స్టాండుకు వెళ్ళాను. అప్పటికే ఆకాశాన మేఘాడంబరం జోరుగా వుంది. మార్గమధ్యంలో ఏటి వరదలవల్ల ఎక్కడ ప్రయాణావరోధం తటస్థించుతుందోనని అనుమానిస్తూనే బస్సులో ఎక్కి కూచున్నాను. బస్సు దిగి ఇంటికి వెళ్ళిపోదామని కూడా అనుకున్నాను. అనుకుంటూ వుండగానే బస్సు కదిలింది. కండక్టరు “టిక్కెట్టు తీసుకోండి సార్” అంటూ ముందుకు వచ్చాడు.

బస్సు పట్నం దాటుకుని పోతున్నప్పుడు చూచాను. ఫ్రంటు సీటులో రాఘవయ్యగారు కూచుని వున్నారు, కండక్టరు దగ్గర టిక్కెట్టు తీసుకుంటూ ఆయన వెనుకకు తిరిగి నన్ను చూచి “ఏమండోయ్ మేష్టరు గారూ! ఇలా వచ్చి కూచోండి. ఎందాక వెళ్తున్నారు?” అని ఆహ్వానించారు.

రాఘవయ్యగారి పిలుపు వింటూ నేనొక క్షణంపాటు తెల్లబోయాను, ఎప్పుడో ఒకటి రెండు సమయాల్లో తటస్థించిన స్వల్ప పరిచయం వల్లనే ఆయన నన్ను మరచిపోకుండా గుర్తుంచుకోవడం నాకాశ్చర్యకరంగా తోచింది.

ఫ్రంటు సీటుకు వెనుక వున్న సీటులో రాఘవయ్యగారికి దగ్గరగా కూచుంటూ ఫలానా వూరు వెళ్తున్నానండీ అని చెప్పాను. “అలాగా, నేనూ అక్కడికే వస్తున్నాను” అని ఆయన ఏదో సాహిత్య చర్చ ప్రారంభించారు. నాకు కొంచెం సాహిత్యాభిరుచి కూడా వుందని ఆయన గ్రహించి వుండడం నాకు మరి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

పది పదిహేను నిమిషాల తర్వాత ఆయన నన్ను “మేష్టరు గారూ” అనడం మానేసి పేరుపెట్టి సంబోధింప సాగేరు. “స్కూలు ఎలా జరుగుతోంది ? రోలెంత? సగటు హాజరెంత?” అని వాకబు చేశారు. తాలూకా బోర్డు ప్రెసిడెంటుగా వున్న రోజుల్లో తమకు స్కూళ్ళ వ్యవహారాలన్నీ తెలిసి వచ్చాయన్నారు.

చెప్పడం మరిచాను, పట్నంలో బస్సు బయల్దేరింది మొదలు వర్షం మమ్మల్ని వెంటాడసాగింది. తుంపర జల్లె, జల్లు జడివానై, జడివాన కుంభ వర్షమై ఒక ఘడియలో వాతావరణం భయానకంగా మారిపోయింది. బస్సు చుట్టూ కారు చీకటి తెరలు ముసురు కున్నాయి. తలపైన మేఘాలు ఫెళ ఫెళా ఆర్పటిస్తున్నాయి. బస్సుమధ్య వెలుగుతున్న గుడ్డి దీపపు వెలుగులో చుట్టూ వున్నవాళ్ళ ముఖాల్ని పరికించాను. అన్నీ వెలవెల పోయి వున్నాయి.

“ఏమండీ, డ్రయివరు గారూ ! మనం ఈ రాత్రి సురక్షితంగా ఊరు చేరుకోగలమా ?” అని ఎవరో ప్రశ్నించారు.

“డ్రయివరుకు బస్సు నడపడమైతే చేతనాను గాని. జ్యోతీప్యం చెప్పడం చేతకాదుగా !” అంటూ రాఘవయ్య గారు నవ్వారు.

ఎవరి ఆతురత వారిదని ఊరుకోకుండా నింపాదిగా అలాటి చలోక్తిని విసరినందుకు రాఘవయ్య గారిని ఎందరు మనసులో తిట్టుకున్నారో నాకు తెలియదు.

బస్సు హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. డ్రయివరూ, కండక్టరూ ఇక ఆ రాత్రికి బస్సు కదలదన్నారు.

రాఘవయ్య గారు బస్సులోనుంచి దిగబోతూ “ఈ రాత్రికి మనగతేమిటని ఆలోచిస్తున్నారు కదూ?” అన్నారు నన్ను చూచి.

“అవునండీ! నాకేం దిక్కుతోచడం లేదు” అన్నాను.

రాఘవయ్య గారు నవ్వారు. నవ్వి “ఇవన్నీ జీవితంలో మనం ఎదుర్కోవలసిన చిన్న పరీక్షలండీ! హైస్కూల్లో ప్రతి వారమూ జరుపుతారు చూడండి, ఆ స్లిప్ టెస్టుల లాంటివి! వీటికే బెంబేలు పడిపోతే ఎలా? ఇంకా క్వార్టర్లీ, ఆఫ్ ఇయర్లీ, యాస్యూవల్ పరీక్షలున్నాయి. పైగా పబ్లిక్ పరీక్షలు కొన్ని వున్నాయి” అన్నారు.

రాఘవయ్య గారి ధోరణి వల్ల నాకీసారి కోపం కలగక పోయినా చిరాకు కల్గిన మాట మాత్రం వాస్తవం.

ఇక బస్సు కదలదని నిర్ధారణైన తర్వాత వాన కూడా కొంచెం తెరపి ఇచ్చింది. ప్రయాణీకులందరూ దగ్గర ఏవో పల్లెటూరున్నాయని వెళ్ళిపోసాగేరు. వాన మళ్ళీ ఉధృతమయ్యే సూచనలు కనబడుతున్నాయి.

“మనమూ ఒక ఆశ్రయాన్ని చూచుకోడం మంచిది కదండీ” అన్నాను.

“ఆశ్రయానికేం! నాతోరండీ” అంటూ రాఘవయ్య గారు చీకటిని చీల్చుకుంటూ పొలాల్లో పడి నడువసాగేరు.

అంధకారంలో నా మట్టుకు నాకు త్రోవ కనిపించడం లేదు. ఐదారేళ్ళకు ముందే షష్టి పూర్తి చేసుకోవలసిన రాఘవయ్య గారు త్రోవనెలా కనిపెట్టి నడుస్తున్నారో నాకర్థం కాలేదు. పసుపు తోటలకూ వరిపైర్లకూ మధ్య సన్నని గనుమల పైన కాలు జారకుండా నడవడం నాకొక సర్కస్ ఫీటులా తోచింది. రెండు ఫర్లాంగులు ఇలా నడిచిన తర్వాత ఒక చిన్న ఏరు అడ్డం వచ్చింది. దాని గట్టున టెంకాయ తోటలు, వాటికి ప్రక్కన చెఱకు తోటలు గుబురుగా వ్యాపించి వున్నాయి. “ఈ చెఱకు తోటలు దాటుకుంటే చాలు. మనం తల దాచుకోడానికి చోటు దొరుకుతుంది” అన్నారు రాఘవయ్య గారు.

చెఱకు తోటలు దాటుకుని ఒక చెఱువు కట్ట పైకి వచ్చాం. రాఘవయ్య గారక్కడ కొంత సేపు నిలబడి “రామచంద్రం గారూ! ముందుకు చూడండి. నా అంచనా తప్పు గాకపోతే అక్కడ ఒక గ్రామం వుండాలి. గ్రామానికి కొంచెం దూరంగా ఒక గుడి వుండాలి” అన్నారు.

“అవునవును కనబడుతున్నాయండీ ఈ ప్రాంతం మీకు సుపరిచితం అయినట్టుంది” అన్నాను.

అవునని గానీ కాదని గానీ చెప్పకుండా రాఘవయ్య గారు మళ్ళీ నడక సాగించారు.

పది నిమిషాల్లో ఆ గుడి దగ్గరికి చేరుకున్నాం. శిథిలమైపోయిన ప్రాచీన దేవాలయాల్లా గాక ఆ గుడి ఇటీవలనే నిర్మించబడటం చేతనేమో చూపరుల్ని ఇట్టే ఆకర్షించి వేస్తున్నది. “అయ్యయ్యో ! గుడిలో దీపం కూడా వెల్లడం లేదే” అని నొచ్చుకుంటూ రాఘవయ్య గారు లోపలికి వెళ్ళి గర్భగుడికి వెనుకవైపున అంగవస్త్రం పరచి పడుకున్నారు.

“ఊళ్ళోకి వెళ్తే మనకింతకంటే మంచి ఆశ్రయం లభించదటండీ?” అన్నాను.

“లభిస్తుంది. కానీ ఆ ఊళ్ళోకి నేను వెళ్ళడానికి వీలేదని ఆంక్ష ఒకటి వున్నది.”

“ఆంక్ష? ఎవరు కల్పించిన ఆంక్ష?” రాఘవయ్య గారు మెల్లగా, ధీమాగా హృదయవిదారకంగా నవ్వి “భగవంతుడు” అన్నారు. ఆ తరువాత ఆయన మాట్లాడలేదు. నిద్రించారనుకున్నాను.

మళ్ళీ వాన ప్రారంభమైంది. జడివాన చప్పుడు వింటూ పడుకుని నిద్రపోవడానికి ప్రయత్నించాను. కానీ కడుపులో కొక్కులు త్రవ్వతున్నందు వల్ల ఎంత ప్రయత్నించినా కునుకు పట్టలేదు.

ఆ రాత్రి నాకు నిద్రపట్టక పోవడానికి ఆకలేగాక మరొక కారణం గూడా వుంది. పది, పదకొండు గంటలప్పుడు గర్భగుడి ముందు ఎవరో మాట్లాడుకోవడం వినిపించింది. ఆ తరువాత దీపకాంతి గూడా దృగ్గోచరమైంది. ఆ వేళప్పుడు అక్కడ చేరి మాట్లాడుకోవలసిన అవసరం ఎవరికి కలిగిందో చూద్దామనుకొని కుతూహలం కొద్దీ ఆ వైపుకు వెళ్ళాను.

దీపం చుట్టూ కూచుని నలుగురు వ్యక్తులు చీట్లపేక కలుపుతున్నారు. నన్ను చూడగానే బహుశా నేను పోలీసు వాడిననుకున్నారేమో కంగారు పడి “ఎవరు ? ఇక్కడేం చేస్తున్నావు ?” అని నలుగురూ ఒక్కసారిగా ప్రశ్నించారు. బస్సు ఆగి పోయినందు వల్ల అక్కడ మకాం వేయవలసి వచ్చిందని చెప్పాను. “అలాగా ! ఐతే కూచోండి, మీరూ ఒక చేయి చూస్తారా ?” అని అప్యాయంగా పరామర్శించారు “అబ్బే, నాకంత బాగా రాదండీ ?” అని తప్పుకున్నాను.

అక్కడున్న నలుగురూ తమ ఎదుట నోట్లుగా, నాణ్యులుగా డబ్బును కుప్ప బోసుకున్నారు. అది డబ్బుని నేనైతే అనుకున్నాను గానీ, వాళ్ళు దానికా విలువ ఇస్తున్నట్టు నాకు కనిపించలేదు. నా ప్రక్కన వున్న కోరమీసాల వ్యక్తి వరుసగా పదిసార్లు ఓడిపోయాడు. ప్రతిసారీ ఒక రూపాయి నోటును గెలిచిన వాడివైపుకు ఎడమ చేతితో వినరి పారేశాడు. అతడిని చూచి నేను జాలిపడకుండా వుండలేక పోయాను. ఐతే వున్నట్టుండి అతడి చేతి వాసి మారింది. ఏడెనిమిది ఆటలు వరుసగా గెలిచి “ఇంక కానీండ్రా ! ఈ రోజు మనకు ఆటమళ్ళింది. ప్రతి ఆటకూ ఐదు రూపాయలు మేజు కడ్డామా?” అన్నాడు.

కోర మీసాల వ్యక్తి ప్రక్కన మరొక మనిషి కూచోని వున్నాడు. అతడు మొదటినుంచీ ఆటపైన గాక సిగరెట్లు కాల్చడంలో శ్రద్ధ వహించాడు. మూడు ప్యాకీల ప్యాసింగ్ షోలు బూడిదగా మారిపోయాయి. నాలుగో ప్యాకీని తెరవబోతుండగా అతడి ప్రక్కన వున్న స్థూల కాయుడు “ఒరే రామూర్తీ ! నువ్వు

గోపాలమూ ఏదో లోపల్లోపల మాట్లాడుకున్నట్టున్నారు. లేకుంటే ఏడెనిమిది ఆటలు వరుసగా ఎలా కొట్టేస్తాడు ? ఇదిగో అలాటి వెధవ పని చేశావంటే మాటదక్కదు” అని మందలించాడు.

సిగరెట్లు కాలుస్తున్న రామ్మూర్తి “పోరా ఫూల్ ! వాడికి అదృష్టం మళ్ళీంది, గెలుస్తున్నాడు. చేతనైతే నువ్వు గెలుపు!” అని గోపాలం పంచిన కాగితాల్ని చేతికి తీసుకున్నాడు.

తరువాత ఆట మరొక వైపుకు మళ్ళీంది. వరుసగా నాలుగైదు సార్లు స్థూల కాయుడు గెలిచేశాడు. అతడి ముఖం గాలినిండిన బెలూసులా కలకల లాడింది.

రామ్మూర్తి ఈ సారి వంతు తనకు వచ్చినట్టు స్థూల కాయుణ్ణి చూచి “ఇదిగో, ఇప్పుడు నువ్వు గెలుస్తున్నావు. అట్లా చూస్తే ఆ కిష్టి గాడికీ నీకూ ఏదో లాలూచీ బేరం జరిగినట్టుంది” అన్నాడు.

కిష్టి గాడు రామ్మూర్తిని పురిమి చూస్తూ “అలాటి పని నీకు చెల్లుతుంది. నేను చచ్చినా సరే అలాటి నామర్దాపని చేయను ఈసారి అలా అన్నావంటే పండ్లు రాలాయ్” అన్నాడు.

“నోరు పారేసుకుంటున్నావురా కిష్టిగా! నేను డొక్క చించి డోలు కుట్టించేవేవాణ్ణి” అని పురిమాడు రామ్మూర్తి.

నోరూయ్! చావదన్నేను” అని కిష్టిగాడు పుగ్రుడై పైకి లేచాడు. “లేస్తే ఇక్కడెవరికైనా భయమనుకున్నావట్లా!” అంటూ రామ్మూర్తి కూడా ఎంతకైనా తనూ సంసిద్ధమే నన్నట్టు కిష్టిగాడిపైకి లంఘించాడు.

రామ్మూర్తి కిష్టిగాణ్ణి కొట్టాడు. కిష్టిగాడు రామ్మూర్తిని కొట్టాడు. పరస్పరం తోసుకుంటూ, తిట్టుకుంటూ అక్కడినుంచీ వెళ్ళిపోయారు.

“ఇద్దరూ మంచీ సరదారులే నండీ!” అన్నాను.

“అవును మరి ! ఇద్దరూ ఒక చెట్టు కొమ్మలేగా !” అన్నాడు గోపాలం.

“అంటే ?” అర్థం తెలియక విస్తుపోయాను.

“అన్నదమ్ములు” అని విశదం చేశాడు స్థూల కాయుడు.

వాళ్ళిద్దరినీ గురించి నేను మరెన్నో విషయాలు అడిగి తెలుసుకోవా లనుకున్నాను. కానీ అక్కడ మిగిలిన వాళ్ళిద్దరు కూడా ఆట చాలించి యిళ్ళకు వెళ్ళి పోయినందు వల్ల వాళ్ళను గురించి నేనేమీ తెలుసుకోలేక పోయాను.

రాఘవయ్య గారు ఐదు గంటలకే నన్ను నిద్రనుంచి లేపేశారు. మెల్లగా నడచి రోడ్డు దగ్గరికి వచ్చి ఒక బండ పైన కూచున్నాం. మౌనం వహించిన రాఘవయ్య గారిని మాట్లాడించాలనుకొని “రాత్రి నేనొక అద్భుతమైన సంఘటనని తిలకించానండీ” అన్నాను.

“రాత్రి నేను నిద్రపోయా ననుకున్నారేమో మీరు! లేదు. మేలుకునే రాత్రంతా గడిపేశాను. అక్కడ జరిగిన సంఘటన నాకు కూడా తెలుసు” అన్నారు రాఘవయ్య గారు. రెండు క్షణాల తర్వాత “నాకు తెలిసిందంతే కాదు” అంటూ ప్రారంభించారు. “ఆ ఇద్దరివీ నాకు బాగా తెలుసు. ఆ మాటకు వస్తే నాకంటే వాళ్ళని గురించి తెలిసినవాడు ఈ ప్రపంచంలో లేడు.”

“మరికొంచెం వివరంగా చెప్పకూడదటండీ !” అన్నాను.

రాఘవయ్య గారు తలపైకెత్తి నా కళ్ళలోకి నిశితంగా చూస్తూ “ఆ యిద్దరూ నా కుమారులేనంటే మీరు నమ్ముతారా ?” అన్నారు.

“ఏమిటీ, ఏమిటీ” అంటూ నివ్వెరపడ్డాను.

“ఇది నా స్వగ్రామం. ఇక్కడే నేను పుట్టి పెరిగాను. ఆ కోవెలని మా నాన్నగారు కట్టించారు. ఆ చెరువు మా తాత ముత్తాతలు త్రవ్వించినట్టు. అలాటి కుటుంబంలో ఇలాటి వంశోద్ధారకులు పుట్టారు. వీళ్ళ ముఖాలు చూస్తూ ఉండలేకనే నేను పట్నంలో కాపురం పెట్టాను. ఇక్కడున్న ఆస్తిని వీళ్ళకెప్పుడో పంచి పెట్టేశాను. కొంత అమ్మేశారు. మిగిలింది తనఖా పెట్టేశారు. ప్రతిరోజూ కలహాలతో సంసారాన్ని నడివీధిలోకి తెచ్చి నన్నీవైపున తల ఎత్తి తిరుగనీకుండా చేశారు. ఏం చేయమంటారు ? అంతా నా కర్మ” కంఠం గాఢదికమై పోవడం వల్ల రాఘవయ్య గారు తరువాత మాట్లాడలేకపోయారు.

కరక్కాయముక్క అరక్కాయకుక్క

శ్రీ శ్రీ

ఇవాళ బస్సులో ఒక దొంగ నా జేబు కొట్టేశాడు. ఛ ఛ ! అందుకే అందరూ అంటారు, నాకు కథ రాయడం చేతకాదని పద్యాలూ, పాటలూ ఆఖరికి వచన గీతాలు రాసుకోకుండా నేనేమిటి కథారచనకి పూనుకోవడమేమిటి? అన్నట్టు ఇటీవల నా పాటల్లో కూడా పస తగ్గిపోయిందని కొందరు సినిమా పండితులు నా మీద ఒక గుసగుసల ఉద్యమం ప్రారంభించారట. అయినా నిన్న “మనుషులు మారాలి” లోనూ, నేడు “దేశమంటే మనుషులోయ్” లోనూ నా పాటలు వేల సంఖ్యలో, లక్షల సంఖ్యలో జనం వింటూనే వున్నారు లెండి. అయితే (రామప్పంతులు చెప్పినట్టు) అది వేరే కథ.

“అనగనగా ఒక రాజు. ఆ రాజు కేడుగురు కొడుకులు. ఏడుగురు కొడుకులూ వేటకి వెళ్ళి ఏడు చేపల్ని పట్టారు, “ అన్నదానిలో ఉన్న కథన శక్తి బస్సు, దొంగా, జేబు అన్నదానిలో ఉందా? లేదు. ఉండదు. వుండటానికి వీలేదు. ఏమో! వుండేమో! సరే చూదాం.

ఇవాళ 1970 అక్టోబర్ 15 తేది. సమయం బాలభాస్కరుని లేత కిరణాలు ముదర బారుతున్న సమయం. మాంబళం వెళ్ళాలని బయలుదేరాను. పనిలో పనిగా మందవల్లి పోస్టాఫీసులోకి వెళ్ళాను, రెండు వుత్తరాలు వచ్చాయి. ఒకటి కార్డు, ఒకటి కవరు. కావలినుండి రమణారెడ్డి గారు వ్రాశారు కార్డు. రమణారెడ్డి అంటే సినిమా నటుడు రమణారెడ్డి కాదు. ఇటీవల ఏర్పడ్డ విప్లవ రచయితల సంఘ కార్యదర్శి. మీకు తెలిసే ఉండొచ్చు. దానికి నేనే అధ్యక్షుణ్ణి. కవితా సంకలనం వేశాం. కథల సంపుటి వేస్తాం.

కవరు బెంగుళూరు నుంచి వచ్చింది. నా కవితలు కన్నడంలోకి అనువదించడానికి లిఖితపూర్వకంగా అనుమతి ఇవ్వవలసిందని కోరుతూ! (కవరు చింపక ముందే ఈ సంగతి ఎలా తెలిసింది అందుకే ముందుగా కవరు చింపాననీ, తర్వాత ఉత్తరం చదివాననీ వ్రాయాలి, స్ట్రెయిట్ నెరేషన్ కీ, అబ్లిక్ నెరేషన్ కీ అక్కడే వుంది తేడా) వ్రాసినతని చిరునామా ఉత్తరం కాగితంలో ఉంది కాబట్టి కాగితం మడిచి జేబులో పెట్టుకొని కవరు చింపి పారేశాను. ఉత్తరం నాలుగు మడతలు.

రమణారెడ్డిగారి ఉత్తరం కూడా చదవబోయానో లేదో, కోడంబాక్కం వెళ్ళే 12బి, బస్సు కదలబోతోంది. తొందరగా బస్సుక్కాను. కిటికీల వైపు సీట్లన్నీ నిండిపోయాయి. కుడి వరసలో మధ్యని ఒకాయనికి ఎడం పక్క కూర్చున్నాను. కార్డు రెండుగా మడిచి కుడి జేబులో పెట్టాను. బెంగుళూరు వుత్తరం కూడా ఆ జేబులోనే ఉంది. బస్సు కదిలింది.

ఎడం జేబులో డబ్బుంది. ఒక నూరు రూపాయల నోటూ, ఒక ఒక రూపాయి నోటూ, ఈ రాస్తున్న పెన్ను కూడా ఆ జేబులోనే ఉంది.

కండక్టరు వచ్చాడు. రెండు నోట్లలో పెద్దది కార్డు మడతలో పెట్టి, రూపాయి నోటిచ్చి “మాంబళం పవర్ హౌస్” అన్నాను. “పవర్ హౌస్” అని మాత్రమే అంటే కోడంబాక్కం పవర్ హౌస్ టిక్కెట్టిచ్చే ప్రమాదముంది.

కండక్టరు మొదట టిక్కెట్టూ, తర్వాత చిల్లరా యిచ్చాడు. టిక్కెట్టూ, చిల్లరా ఎడం జేబులోనూ, కార్డు (మడతలో నూరు రూపాయల నోటుతో సహా) కుడి జేబులోను పెట్టుకున్నాను. ఇదంతా నా ముందురెండు మూడడుగుల దూరంలో నిలుచున్న ఒక మనిషి చూస్తున్నాడని అప్పుడు నాకు తెలియదు. ఏదో నోటు దాచానే గాని నూరు రూపాయల నోటని అతనికి తెలియదేమో! ఎంచేతంటే అదీ రెండుగా మడిచి వుంది.

బస్సు పోతోంది.

స్థాపుల వద్ద ఎక్కేవాళ్ళెక్కుతూ వుంటే దిగేవాళ్ళు దిగిపోతున్నారు.

రమణారెడ్డిగారి ఉత్తరం చదువుదామనుకున్నాను. అలా చేసినా బాగుండును. లేదా ఎడమ వైపు పెన్ను కుడి వైపుకి మార్చుకున్నా బాగుండును. జేబుకి సీలు వేసనట్టయి, డబ్బు సురక్షితంగా వుండేది.

మాంబళం వెళ్ళాక సావకాశంగా రమణారెడ్డిగారి వుత్తరం చదువుకోవచ్చులే అనుకున్నాను. రాసింది కార్డే అయినా బరువయిన విషయాలున్నాయందులో. ఆఫ్రో-ఏషియన్ సభలు అరసం, విరసం మొదలయినవి. (కార్డు చూసుకున్నప్పుడు అక్కడక్కడ కనబడ్డవి).

ఎదురుగుండా విండ్ స్కీన్ కింద తిరువళ్ళవర్ పటమూ దాని పక్క తిరుక్కురళ్ నుండి నీతి కురళ్ళూ వున్నాయి. “కరక్కాయ ముక్క, అరక్కాయ కుక్క” అని కూడబలుక్కుంటూ చదివాను, నాకు అరవళ్ళరాలు చదవడం అంత బాగా రాదు. ఎప్పుడైనా సొంతంగా గానీ, గురుముఖతాగాని చదువుకుంటేగా? పొద్దుణ్ణించి సాయంత్రండాకా ప్రతీ గోడ మీదా కనిపించే అరవ పోస్టర్లనీ ఇరవయి సంవత్సరాలనుంచీ చూస్తుండటం వల్ల ఆ మాత్రమేనా చదవగలిగాను. కాని నేను చదివింది రైటు కాదని నాకే తెలుసు, అర్థం కాకపోయినా, అవేవో గొప్ప నీతి వాక్యాలని కూడా తెలుసు.

ఆళ్ళారుపేటకి యివతలి బస్టాపు వద్ద బస్సాగింది. కండక్టరు ఈల వేస్తే కదిలింది. మళ్ళీ రెండీలలు వేస్తే ఆగింది ఏమిటని వెనక్కి చూశాను. ఆ చూడడం అవకాశం జేబుదొంగ నూరు రూపాయల నోటుతో సహా కార్డ్ లాగేశాడు.

కాని అది నేను చూడలేదనుకున్నాడు. కాని చూశాను. చూశాను అనడం కన్నా ఫీలయ్యానంటే కరెక్టు. జరిగిందేమిటంటే బస్సు బయల్దేరుతుండగా ఒక కుక్క లోపలికొచ్చింది. అందుకూ రెండీలలు. అందరూ కుక్కను తరిమేశారు. బస్సులో కుక్కలకి ప్రవేశం లేదని పాపం ఆ కుక్కకేం తెలుసు.

జేబు చూసుకున్నాను. కాగితం ఉంది కాని కార్డు లేదు. రెండో జేబు తడుముకున్నాను. అందులోనూ లేదు. నిలుచుని పంట్లాం జేబులు చూసుకున్నాను. కార్డు లేదు. ఒక జేబులో సిగరెట్ పెట్టె, ఇంకో దానిలో అగ్గిపెట్టె ఉన్నాయి. ముందుకు దూకాను. అటునాకు వీపు చూపుతూ నిలుచున్న వాడిని ఇటు నా వైపు త్రిప్పాను. “మర్యాదగా యిచ్చెయ్!” అన్నాను అరవంలో. “ఎన్నా?” అన్నాడు వాడు. “ఎన్నా ఎన్న? ఎన్న కార్డు” అన్నాను.

“నాకు ఒకటి తెలియదు” అన్నాడు అరవంలో. కళ్ళలో కొంచెం భయంతో!

అప్పుడు నాకు హఠాత్తుగా స్ఫురించింది. అప్పుడే వీడు దాన్ని మరోడి కందించాడని! నేను జేబులు తడుముకున్న కొద్దిపాటి వ్యవధిలో!

“డ్రైవర్! స్టాప్ ది బస్” అని అరిచాను, డ్రైవరు బస్సాపలేదు. మద్రాసు బస్సు డ్రైవర్లు, కండక్టర్లు ఆజ్ఞలు మాత్రమే పాటిస్తారు.

“ఇదుగో చూడండయ్యా! ఈ బస్సులో ఇద్దరు దొంగలున్నారు. ఒకడు నా జేబుకొట్టి ఇంకొకడి కిచ్చాడు, వాడూ ఇక్కడే ఉన్నాడు ఒకటి కాదు రెండు కాదు నూరూపాయలు.” అని సుమారుగా అర్థం వచ్చేటట్లు అరవంలో అరుస్తున్నాను.

నూరూపాయలన్నమాట విని డ్రైవర్ బస్సు ఆపాడు.

“మర్యాదగా ఇచ్చెయ్యాలి. లేకుంటే అందర్నీ చెక్ చేస్తాను.” అని హెచ్చరించాను. అరవంలో!

అప్పుడే ఒక కుర్రాడు ఎగ్జిట్ మెట్ల వద్ద నా కార్డు పడేసి, బస్సులోంచి దిగి పారిపోయాడు. “వాడే వాడే” అంటున్న నా తెలుగు నెవరూ ఖాతరు చెయ్యలేదు.

“ఓడిట్టా. ఓడిట్టా” అనేవాళ్ళేగాని ఒక్కడూ బస్సు దిగలేదు.

కార్డు చూసుకున్నాను. కార్డు మాత్రమే. నోటు లేదు. వాడా “ఓడి” పోయాడు? నేనా?

“నీ దిక్కున్నచోట చెప్పుకో” అన్నట్లు అసలు దొంగ నా వేపు చూస్తున్నాడు. ఆ చూపుల్లో వెనకటి భయం లేదు.

“నిజమా నూరూపా పోచ్చా?” అన్నాడు వాడు.

“వాయి ముడు” అన్నాను నేను.

బస్సు కదిలింది.

ఒక సాహితీపరుడు మరో సాహితీపరుడికి వ్రాసిన ఉత్తరం నా చేతిలో మిగిలింది.

నాకు సంబంధించినంతవరకు ఈ కథ ముగిసింది.

కాని, ఆ తర్వాత ఏమయినట్లు?

వాస్తవానికి విడాకులిచ్చి కల్పనతో వ్యభిచరించడానికి కావలసినన్ని మార్గాయింటాయి.

కాని వాస్తవాన్ని ఆధారం చేసుకుని కొన్ని ఊహాగానాలు మాత్రం చేస్తాను.

అరగంట తిరగకముందే తోడుదొంగలిద్దరూ ఇదివరకే నిర్ణీతమైన సంకేతస్థలంలో కలుసుకున్నారు. వాళ్ళ మధ్య ఇంచుమించుగా ఇలా సంభాషణ సాగింది అరవంలో.

“ఏదిరా నా వాటా?”

“వెధవ బోడి పది రూపాయల్లో నీకో వాటా కూడాను. నా వాటా నాకు పోను, నిన్ను కాపాడినందుకు మరో అయిదో పదో అదనంగా నాకే నువ్వివ్వాలి.”

“అందులో వున్నది పది రూయలేనా? నూరూపాయ లన్నాడు మరి ఆ పెద్ద మనిషి.”

“ఓ అంతా పెద్ద మనుషులే! ఎవరినీ నమ్మని వాడివి నువ్వెలా వాడిని నమ్మేవురా?”

ఇంకో ఊహాగానం. ఎల్లుండి వాళ్ళు కలుసుకుంటారు. ఈ లోగా రెండో వాడు తన ప్రియురాలితో సరదాగా తిరిగేసి డబ్బుంతా కరిగించేస్తాడు. అప్పుడూ అదే సంభాషణ!

లేదా, దొంగల్లో కూడా ఒక విశిష్టమైన నీతీ నిజాయితీ ఉంటాయి కాబట్టి. (అలా మన పెద్దలంటారు కాబట్టి).

మరో ఊహాగానం!

సాయంకాలానికి అన్న దొంగని వెదుక్కుంటూ వెళ్ళాడు తమ్ముడు దొంగ !

“అన్నా ఇంద తీసుకో నీ యాబై రూపాయలు! ఈ దోపిడీ వ్యవస్థలో, ఈ యెగుడు దిగుడు సమాజంలో చేసిన కష్టాన్ని చెరి సగంగా పంచుకుంటున్న వాళ్ళం మన యిద్దరమే.” అంటూ అయిదు పది రూపాయల నోట్లిచ్చాడు అన్నగారికి తమ్ముడు.

అందుకే ఏనాడో అన్నాడు మాహానుభావుడు తిరువళ్ళవార్. “కరక్కాయ ముక్క, అరక్కాయ కుక్క” అని.

సమస్య

రొవిపాటి వెంకటరొమారొవు

(ఉదయిని 1935 దసరా సంచిక నుంచి)

మాది అసలు గోదావరీప్రాంతమట. కాని మా పూర్వులు ఉద్యోగరీత్యా మైసూరు రాజ్యంలో స్థిరపడిపోయారు. మా తండ్రులు ఇద్దరు అన్నదమ్ములు. మా పెత్తండ్రి మాధవరావుగారు అందరికీ తెలిసే ఉంటారు. ఆయన చాలా కాలం మైసూరు స్టేట్ కౌన్సిలులో మెంబరుగా ఉండేవారు. బ్రిటీషుగవర్నీ మెంటులోనూ, మైసూరు దర్బారులోనూ ‘సి. ఐ. ఇ.’ ‘రాజసభాభూషణ’ మొదలైన బిరుదులు కూడా పొంది మొన్నమొన్ననే పెద్దలలో కలిశారు. మా తండ్రిగారు మైసూరు రివెన్యూ శాఖలో అసిస్టాంటు కమిషనరు, కమిషనరు మొదలైన హోదాలలో పనిచేసి, ఇప్పుడు విశ్రాంతిలో ఉన్నారు. బసవనెగుడిలో పెద్ద మేడా అదీ కట్టి, ‘కృష్ణా, రామా’ అంటూ కాలం గడుపుతున్నారు.

నా చిన్నతనంలో మా తండ్రిగారికి ఇట్టిట్టే బదిలీలవుతుండేవి. వారితో పాటు నేనూ తిరగవలసివచ్చింది. పది చోట్ల చదివి యెలాగో మైమరీ పరీక్షయ్యాను. ఈ వరస చూస్తే నాకు చదువు వచ్చేలా కనిపించలేదని మా పెదనాయన గారు నన్ను బెంగుళూరు తీసుకు వచ్చారు, నేను వారి పిల్లలో కూడా కలిసి చదువుకోవచ్చునని. మా పెదనాయనగారిని నాన్నగారని పిలిచేవాణ్ణి. మా నాన్నగారికి ఆ రోజులలో ‘స్విట్స్’ అని ఒక చిన్న రథంలాంటి మోటారుకారుండేది. దానిమీదే మేము స్కూలుకు వస్తూ పోతూ ఉండేవాళ్లం. అప్పటికప్పుడే మా నాన్నగారు పెద్ద భవనం కట్టించారు.

ఎనిమిదెకరాలతోటలో ఒక చిన్న రాతికోటలా ఉండేది, గోపురాలూ వాటితోనూ, ఆ చుట్టుపక్కల అన్నీ అటువంటి భవనాలే. మా కోటపేరు 'మేన్స్ స్ గార్డెన్స్'.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నేనెనిమిదవ తరగతి చదువుతుండగానో ఎప్పుడో రాధ మా నాన్నగారి యింటికి వచ్చింది. అప్పుడమ్మకు నా వయస్సుంటుందో, నా కంటే కొంచెం చిన్నదో. ఆ అమ్మాయి మా పినతాత మనుమరాలట. అంతక్రితం మేమామెను ఎప్పుడూ చూడలేదు. రాధ కుటుంబానికీ మాకూ అకారణవిరోధ మేదో ఉండడంచేత మా రెండుకుటుంబాలకీ రాకపోకలు లేవు. అయితే మా నాన్నగారు మాత్రం యుక్తిగా మా బంధువులనందరినీ సమానంగానే చూచేవారు. చిరునవ్వుతో ఆహ్వానించేవారు; చిరునవ్వుతోనే సాగనంపేవారు.

రాధకు అంతకు పూర్వం కొద్దిరోజులకిందటే వివాహం అయింది. రాధ భర్త జానకిరావుగారు 'మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్' లో 'బి. ఎస్. సి' డిగ్రీ పుచ్చుకొని భద్రావతిలో అసిస్టాంట్ ఇంజనీరుగా కొత్తగా ప్రవేశించారు. రాధతో కూడా ఆయనా వచ్చారు.

మే మొకరోజు సాయంత్రం బడినుంచి ఇంటికి వచ్చేసరికి రాధ మా నాన్నగారి గదిలో పడమటివైపు కూర్చుని పిల్లికూనతో ఆడుతూ ఉంది. ముంగురులు గాలికి చిందులాడుతున్నాయి. ఆమె శిరోజములు తుమ్మెదఛాయలను తిరస్కరిస్తున్నాయి. అప్పుడే స్నానము చేసినట్లుంది, తల పొడిపొడిగా దువ్వి జారుముడి వేసింది. అందులోనుంచి ఒకటి రెండు మల్లెపువ్వులు తొంగిచూస్తున్నాయి. సూర్యుడవుడే అస్తమింపబోతున్నాడు. అరుణకాంతులు రాధనావరించాయి. ఆమె బంగారు ప్రతిమలాగు ప్రకాశిస్తూ ఉంది. చక్కని ముక్కు. ముఖము కలువరేకులలాంటి కళ్లతో పున్నమనాటి చంద్రబింబలా ఉంది. ఆమె గులాబిపెదవుల పైని మందహాసం మొలకలెత్తుతూ ఉంది. నాటి విగ్రహం చిత్రించిన పటంలాగ స్థావరంగా నా మనస్సులో ఉండిపోయింది.

మమ్మల్ని చూచి రాధ దిగివచ్చింది. ఆమెనడక సొగసు చూస్తే హంసలు సిగ్గుపడాలి. మలయమారుతంలాగ చల్లగా, ఒక రాణి తఖ్ఖునుండి దిగివచ్చినట్టు, సావకాశంగా మాకేసి వచ్చింది. మేము దేవలోకంలోనుంచి అప్పరస దిగివచ్చిందా అనుకొన్నాము. కథలో అప్పరసను ప్రేమించినట్టే ఆమెను ప్రేమించాము. ప్రేమ అంటే ఏమిటో కూడా తెలియకుండా ఆమెను ప్రేమించాము. ఆ చిన్ననాటి ప్రేమ ఎప్పటికీ అలా ఉండిపోయింది రాధలో వర్ణించడానికి అలవికాని ఆకర్షణ శక్తి, జీవకళా యేదో ఉంది. ఆమె మా నాన్నగారి యింట్లో ఉన్న నాలుగురోజులూ స్కూలేమయిందో, పారా లేమైనవో కూడా తెలియదు. నేను తప్పనిసరి గదా అని స్కూలుకు మాత్రం వెళ్ళేవాణ్ణి. మిగతా కాలం అంతా రాధతో మా నాన్నగారి పందిరిమంచం చుట్టూ దాగుడుమూతలో, పులిమేకలో ఏదో ఆడుతూ ఉండేవాణ్ణి. రాధకు నాతో ఆడడం సంతోషం. ఈ నాలుగురోజులూ ఒక్క క్షణంలాగ వెళ్లిపోయినవి. కాని యీ నాలుగురోజులలోనూ మా యిరువురకూ శాశ్వతమైన స్నేహం కలిసింది. జానకిరావుగారికి కూడా నా మీద చాలా దయ.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

రాధ వెళ్లిపోయింది. మబ్బులో మెరుపులాగ తళుక్కుమని, మాయమైపోయింది. నాకు కొన్నిరోజులవరకూ, ఏమీ తోచేది కాదు. తరువాత ఎప్పటిలా అయినప్పటికీ, రాధ మాత్రం మరిచిపోలేదు. మా ఆటపాటలూ, మా చిన్నిపరిహాసాలూ, జ్ఞాపకంవచ్చేవి. ఎండాకాలపు సెలవులకు ఎదురుచూచేవాణ్ణి. సెలవులు రాగానే రాధ గారి యింట్లో పదిహేనురోజులు మకాం మా కుటుంబాలకున్న విరోధం మరిచిపోయాను. మా అమ్మ బతిమాలినా, మా నాయన గారు కోపపడినా లెక్క చెయ్యకుండా, ప్రతి సంవత్సరం వెళ్ళేవాణ్ణి. పదిహేను రోజులు నా చిన్న ప్రపంచం అంతా రాధామయమై ఉండేది. సంవత్సరం అంతా రాధను మరిచిపోవాలి కదా అని యీ పదిహేను రోజులూ రాధ తప్ప ప్రపంచం అంతా మరిచిపోయే వాణ్ణి.

సకాలంలో స్కూలుపైసలు దాటేశాను. మా నాన్న గారు నన్ను మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో చేరిపించారు. ఆ రోజులలోనే రాధ భద్రావతి కాపురం వెళ్లిపోయింది.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ప్రెసిడెన్సీ కాలేజీలో ఐదు సంవత్సరాలు చదివి కెమిస్ట్రీ ఆనర్సు డిగ్రీ పుచ్చుకున్నాను. డిగ్రీ పుచ్చుకున్న ఐదారునెలలకు మా నాన్నగారు నాకు బెంగుళూరు సెంట్రలు కాలేజీలో అసిస్టాంటు ప్రొఫెసరు పని యిప్పించారు. మద్రాసులో చదివేటప్పుడు కూడా వేసంగి సెలవులలో పదిహేనురోజులూ, నెలా, ఇలాగు భద్రావతిలో జానకిరావుగారి యింట్లో గడిపేవాణ్ణి. మా యిరువురికీ గల పరస్పరగౌరవంచేతనూ, అనురాగంచేతనూ, జానకిరావుగారికి నాకూ గొప్ప స్నేహం కలిగింది. రాధా, నేనూ చిన్ననాటి వలెనే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, చదరంగం అదీ ఆడుకుంటూ గడిపేవాళ్లం. చిన్ననాటి ఆటలూ, పాటలూ, ఆ

రోజులలో చేసిన కొంటిపనులూ, అన్నీ జ్ఞాపకం చేసుకునేవాళ్లం. ఆ కొన్నాళ్ళూ మా ప్రపంచం స్వర్గంలా ఉండేది. కాలేజీలో క్లాసులలోనూ, టెన్నిసులోనూ అక్కడా నాకు చాలా మంది కుర్రాళ్లతోనూ, ఆడపిల్లలతోనూ స్నేహం అయింది. కాని చిన్నప్పుడు రాధతో చేసినలాటి స్నేహం నాకు మళ్లీ లభించలేదు. ఆ స్నేహంవల్ల కలిగిన సౌఖ్యం నాకు మళ్లీ కలుగలేదు. రాధకు నాపై ప్రేమ ఉన్నదో లేదో నాకు తెలియదు కాని, మేము కబుర్లు చెప్పుకొనేటప్పుడు ఆమె ముఖం కలకలలాదుతూ ఉండడంచేతనూ, నాకు కావలసిన సౌకర్యాలన్నీ తాను స్వయంగా చూడడంవల్లనూ ఆమెకు నా మీద కొంచెం దయ ఉన్నట్లు కనిపెట్టాను. ఆమెకు నా పై ప్రేమ ఉందా లేదా అనే సంగతి తెలుసుకోవలసిన అగత్యం నాకు లేకపోయింది. నాకు తెలిసినదంతా యింతే; తెలియవలసినదీ యింతే; నాకు కలిగే సౌఖ్యానికీ, ఆనందానికీ, ప్రశాంతికీ రాధ ఆధారం, రాధే కారణం అని.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నేను 'సెంట్రల్ కాలేజీ' లో ప్రవేశించిన రెండు మూడేళ్లకు రాధని చూడాలని బుద్ధిపుట్టి భద్రావతి వెళ్లాను. జానకిరావుగారూ, రాధా నేను చాలా కాలానికి వచ్చానని సంతోషించారు. జానకిరావుగారొక పెద్దవిందు కూడా చేశారు. ఆయన రెండు రోజులు సెలవుపెట్టి జలపాతానికి ఒక చిన్న ప్రయాణం ఏర్పాటు చేశారు. జానకిరావుగారూ, రాధా, నేనూ, వారిపిల్లలిద్దరూ, ఒకకుక్కా, ఇద్దరునౌకర్లూ - మేమంతా ఒక బస్సు చేసుకువెళ్లాము. రహదారి బంగాళాలో మకాంచేశాము. ఉదయం బారెడుపొద్దెక్కేసరికి కాఫీలు తీసుకుని, రాధా నేనూ జానకిరావుగారూ, పిల్లల్ని నౌకర్లు కప్పజెప్పి, కామెరా తీసుకుని జలపాతం చూడడానికి వెళ్ళాము.

ఉదయభానుడప్పుడే తన బాలకిరణాలని కొండలపై ప్రసరింపజేస్తున్నాడు. శిలోపరి భాగాన్ని ఉన్న గొప్పగొప్ప వృక్షాలన్నీ అంచులు గిల్లుచేసిన పటాలలాగ ధగధగ మెరుస్తున్నాయి. మహాతరుశాఖల నావరించి అల్లిబిల్లిగా పాకుతున్న లతలమధ్య నుండి సన్నని సూర్యకాంతులు బంగరుపొడి రాలినట్టు మాపై పడుతున్నాయి. కొండ మీద నుంచి నది మూడు పాయలై, హోరున మహాప్రవాహంకింద ఒక్కసారి అగాధంలో పడి పాలసముద్రంలా పొంగిపోతూ ఉంది. ఈ సంపాతం వల్ల కలిగిన తుషారం ఒక చిన్న మేఘంలాగ ఆకాశానికెక్కి, ప్రతిబిందువు ఒక 'ప్రిజ్మే' మాదిరి సూర్యకిరణాలని వివిధవర్ణాలుగా ప్రతిఫలించజేసి, నవరత్నరేణువులన్నీ కలిపి గాలికొక్కమారు ఎగురబోసినట్లుగా, ఆహ్లాదకరంగా ఉంది. మేమంతా మొదట మంటపంమీద కెక్కి ఈ అద్భుతమంతా చూచాము.

జానకిరావుగారు ఫోటోలు తియ్యడం మొదలుపెట్టారు. నేనీ ప్రవాహం పడేచోటకి వెళ్లి చూస్తానని బయలుదేరాను. నేనూ వస్తానన్నది రాధ. 'జడుసుకుంటావు, రా'వద్దంటే మానింది కాదు, అతి ప్రయాస మీద ఏలాగైతే నేం కిందికి వెళ్లాము. అంత ప్రవాహం గొప్ప పర్వతం మీద నుంచి అంతులేని అగాధంలో ఒక్కసారి పడడం చూచేసరికి నాకే కన్ను చెదిరి పోయింది. రాధ పెద్ద కబుర్లన్నీ కట్టిపోయినవి. ధైర్యం ఎగిరి చక్కాపోయింది. రాధ కళ్లు తిరిగి మూర్ఛపోయింది. నా చెయ్యి అకస్మాత్తుగా పట్టుకోబట్టి కాని, లేకపోతే రాధ గంగపాలు కావలసినదే ఆ వేళ. నేనామెను సందిట్లో ఉంచుకొని పైకెక్కుతూ వున్నాను. కొంత మెట్ల యెక్కేసరికి రాధ కొంచెం కదిలి కళ్లు విప్పి చూచింది. మా యిద్దరి దృష్టి మిళితమయింది. ఆ క్షణంలో ఆమె ముఖం మృదులాధరముపై మందహాసము తాండవమాడింది. కాంతిహీనమై వెలవెలపోయే చెక్కిళ్లపైని ఒక్క మారు కుంకుమకాంతులు వెలిగిపోయినవి. ఆక్షణంలో భావోద్దీకం చేత నా శరీరమంతా కంపమెత్తింది. ఆ క్షణంలో నేను పొందిన సంతోషాన్ని, సౌఖ్యాన్ని, ఆనందాన్ని - ఆ తన్మయత్వాన్ని వర్ణించడానికి భాష చాలదు. ఈ సృష్టి అంతా నాలో లయమైపోయింది. భగవంతుడే నాలో మిళిత మైపోయాడు. నేనే సచ్చిదానందమూర్తిననుకున్నాను. ఈ జన్మ తరించినందుకున్నాను. అంతా క్షణంలోనే. ఈ పది సంవత్సరములూ తేటపడిన నా ప్రేమకు అర్థం ఆ క్షణంలో తెలుసుకొన్నాను. మరుక్షణంలో రాధ కళావిహీన అయిపోయింది. మందహాసం మాసిపోయింది. అరుణకాంతులు అంతరించినవి. ఆమె రెండుచేతులతోనూ కళ్లు గట్టిగా మూసుకొన్నది....

జానకిరావుగారు నేను రాధను మోసుకురావడం చూచి పరుగెత్తుక వచ్చారు. రాధకు కూడా పూర్తిగా తెలివి వచ్చింది. దించమని సంజ్ఞ చేసింది. ఆ పర్వతం పంచను ఒక గడ్డిదిబ్బ మీద కూర్చున్నాను. కొంత విశ్రాంతి తీసుకొని రాధను చెరియొక రెక్కా పుచ్చుకొని బంగాళా చేర్చాము. అక్కడ మరి ఉండలేదు. భోజనాలు చేసి బస్సు ఎక్కి భద్రావతి వెళ్లిపోయాము.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

నా డా కొండలోయలో నా మనస్సు నే నెరిగినప్పటినుండి నా ఆత్మ యెడతెగని సంతాపంలో పడిపోయింది. నా జీవితం అధోగతిపాలయిపోయింది. సముద్రం మీద చుక్కానిలేని నావ గతి అయిపోయింది. రాధప్రేమ లేనిదే యీ జీవితం నిస్సారం అని తోచింది. ఆమె లేని

ప్రపంచం నాకు కళావిహీనమై శూన్యమై కన్పించింది. అయితే ఆమెను ప్రేమించడం ధర్మవిరుద్ధంగాను, నా ఆత్మగౌరవానికి కళంకంగానూ తోచింది. ఈ సమస్య తీర్చడానికి కొన్ని రోజులు తదేకదీక్షగా తలపోశాను. చివరకు దాని సూత్రం కనిపెట్టాననుకున్నాను. ఈ పది సంవత్సరాలు అవసరం లేదనుకొన్న ప్రశ్నకు నేడు జవాబు కావలసివచ్చింది. కొండవంచలో రాధకు మూర్ఖ తెలిసినప్పుడు ఆమె నయనాలనుండి వెలువడిన తీక్షణకాంతుల కర్ణ మున్నడో లేదో తెలియవలసి వచ్చింది. ఇటువంటి ప్రసంగాలమెతో ఇదివరకెప్పుడూ చేయలేదు. ఆమె మనస్సు నొప్పించకుండా నా ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పించాలి, ఏం చెయ్యడం అని ఆలోచించి ఒక ఉపాయం పన్నినాను. రాధతో నేనొక కథ వ్రాస్తున్నానని చెప్పాను. నాయకుడు తన ప్రేయసికి ఈలాటి ఉత్తరం వ్రాశాడు అని ఒక ఉత్తరం చేతికిచ్చి, చదివి నాకిమ్మన్నాను. ఆ ఉత్తరం అప్పుడే చింపేశాను. కాని మాటలు కొంచెం ఇంచుమించు జ్ఞాపకం ఉన్నాయి. కథలో ఉత్తరంలా ఉండాలని గ్రాంథికంగా వ్రాశాను:

“ప్రేమ అపారము, అనిర్వాచ్యము, అగ్నిహోత్రుని చందంబున ప్రేమ తన్ను అనుసరించినవానిని దహించివైచును. పున్నమరేయి సముద్రతరంగములవలె పొంగి పొరలి ఆత్మను పరవశము చేయును. కాలకర్మనశమున ప్రస్తుతము నేనట్టియవస్థను చెందితిని. గత పది సంవత్సరములు నేనా ప్రేమ నెరుగజాలనైతిని. కొలదికాలము క్రిందట, ఒక సందర్భమున, దీనియర్థము క్షణములో తేటతెల్లమయ్యె. నాటినుండియు నా హృదయమునకు రాణిదగు ఆ సుందర మందహాసవదనారవిందమ్మ్యే నిత్యము గాంచక జీవించుట దుర్లభముగనున్నది. నా జీవితమునకు నీ ప్రేమయే మూలాధారమని గ్రహించితిని. నీ ప్రేమ లేని దినము ఈ ప్రపంచము శూన్యము. ఈ సృష్టియే కల్లయైతోచు. నా కనులు మూసినంతనే నీ మోహనవిగ్రము తప్ప వేరొండు కానరాదు. నీ ప్రేమ ప్రసాదము నా కొసంగి నన్నదరించిన సరి; లేదా, యిదియే కడసారి మాట. ఈ ప్రపంచమున లభింపని సౌఖ్యమును పొందుటకు భావిప్రపంచమున నీకై వేచియుండెద.”

ఈ ఉత్తరం సొంతంగా చదివింది రాధ. ఆమె ముఖచిహ్నములు చూస్తూనే వున్నాను. చదివినంతసేపు ఆమె ముఖము భావశూన్యంగా ఉంది. చదివి నా వైపు చూచి చిన్న నవ్వు నవ్వింది. ఆమె చదవడం పూర్తి అయిన తర్వాత,

“వాడు ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు సుమా !” అన్నాను.

“అఘోరించాడు. ‘కృష్ణా, రామా’ అనుకుంటే వాంఛలన్నీ పోతాయిగా !” అన్నది రాధ.

“వాంఛలన్నీ పోతే జీవించడం ఎందుకు? అప్పుడు చచ్చినా బ్రతికినా ఒకటేగా!” అన్నాను నేను.

తమ్ముడు

సానిపిని జోగిరాజు చౌదరి

(భారతి 1944 మే సంచిక నుంచి)

వెంకటయ్య గారి శ్రాద్ధం పెట్టిన మర్నాడే చిన్నారావూ, అతని మామ రాఘవయ్య కలిసి రాజేశ్వరుని గదిలో ప్రవేశించి, పంపకాల గొడవ తేల్చుకుంటే బావుంటుందని చూచాయగా సూచించేరు. తండ్రి శ్రాద్ధం వెళ్ళి పూర్తిగా ఒక రోజు కూడా దాటుకుండానే పంపకాలను గురించి తన తమ్ముడు అంత శ్రద్ధ వహిస్తాడని కాని, రాఘవయ్య గారి దూరదృష్టిని గురించి కాని ఆలోచించగల మనశ్శాంతి లేని రాజేశ్వరునకేమి బోధపడింది కాదు.

“నే చెప్పేది తెలీలా ! ఆయన అదృష్టవంతుడు. త్వరగా ఆయన దారాయన చూసుకున్నాడు. యిక మీరు కూడా పెద్దవాళ్ళయ్యారు. ఊ! ... తెలీలా! ఆయన కూడా అంతా తేటపరిచే పోయాడు, ధర్మరాజు ! నేనిక్కడ ఉండగానే మీరు ఎవరిది వారు సరిచూసుకున్నట్టయితే, నేను మళ్ళా శ్రమపడి ఇక్కడికి రాకుండాపోతుంది” అంటూ తన ధోరణి సాగించేడు రాఘవయ్య.

అంతవరకూ మౌనంగా వింటూన్న రాజేశ్వరుడు ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడి “ఏమిటి, మీరనేది ?” అన్నాడు.

“నేననేది తెలిలా ? ఆయన పిత్రార్థితమైతేనేమి, స్వార్థితమైతేనేమి కావలసినంత దిగవిడిచిపోయారు; మీ మారుతల్లికి అల్లుడు రాకముందే, మీరు ఎవరిది వారు తేల్చుకోకపోతే చేతులు కాలేక ఆకుల కోసం వెదికినట్టాతుంది” అని తన పరిణామజ్ఞానాన్ని వెళ్ళబోసేడు రాఘవయ్య.

“ఆమె మారుతల్లో, అసలు తల్లో నీకెలా తెలుస్తుందిలే” అనుకున్నాడు రాజేశ్వరుడు; పైకి “మీరనేది మమ్మల్ని పంచుకోమనేగదూ?” అన్నాడు.

“నేననడమేమిటి ? మీ తమ్ముని ఉద్దేశం కూడా అదే” అన్నాడు రాఘవయ్య.

రాజేశ్వరుడు కుపితుడై ‘నిజమా’ అన్నట్టుగా తమ్ముని ముఖం వైపు చూడగా, అతను చటుక్కున తల వాలవేశాడు.

“నీవు పిన్నిని శంకించేటంత తెలివైనవాడివయ్యావని యింతవరకూ నాకు తెలీదు. దీనికోసం పంపకాలెందుకూ ? యివిగో తాళం చెవులు, నీ దగ్గరే పెట్టుకుని పెత్తనమంతా నీవే దిద్దు” అంటూనే తాళాల గుత్తి తమ్ముని మీదికి విసిరేడు రాజేశ్వరుడు.

యీ సంఘటనకు రాఘవయ్య చాలా విస్మితుడయ్యాడు. తన అల్లనికి తను ఎంత తెలిగ్గా పెత్తనం యిప్పించగలిగిందీ యింటికెళ్ళి భార్యతో ఎంత రసవత్తరంగా వర్ణించి చెప్పాలో, అప్పుడే అంచనా వేసేసుకొన్నాడు. తనను రైలు దాకా సాగనంపటానికి వచ్చిన అల్లనికి మాత్రం త్వరగా కొన్ని గ్రామాలు కొనేటందుకు కొన్ని ఆర్థిక సంబంధమైన హితోపదేశాలు చేసి మరీ రైలెక్కేడు.

★★★

★★★

★★★

★★★

వెంకటయ్య గారి ప్రథమ భార్య జానకమ్మకు లేకలేక రాజేశ్వరుడు జన్మించాడు. ఆ తరువాత రెండేళ్ళకు చిన్నారావు కలిగాడు. లేకలేక కలిగిన రాజేశ్వరుడంటే జానకమ్మకు ప్రాణ సమానం. ఆవిడ మూడో కాన్నుకు ఆడపిల్లను ప్రసవించి పురుడైనా వెళ్ళకుండానే యీలోకం విడిచిపోయింది. ఆవిడ పోయిన పదిరోజులకు ఆ ఆడశిశువు కూడా తల్లిని వెతుక్కుంటూ పోయింది. బంధువుల బలవంతం మీద వెంకటయ్య గారు మళ్ళా పార్వతమ్మను సశాస్త్రీయంగా పరిగ్రహించారు. పార్వతమ్మ భర్త యింటికి వచ్చిన కొద్దిరోజుల వరకూ పిల్లల్ని లాలించటానికి సిగ్గు పడినా, ఆ తరువాత అధికమైన చనువుజేసుకుని అనేక విధాల ఆదరిస్తూ, స్వంత తల్లికంటే ఎక్కువగా ప్రేమించేది. పెద్ద పిల్లవాడు పరోక్షంలో మాత్రం ‘మా పిన్ని’ అంటాడు కాని తనను ‘పిన్ని’ అని పిలవడానికి సిగ్గు పడుతున్నాడని గ్రహించింది. దీనికి కారణం వాడి మాతృస్మృతి యింకా మాయక పోవటమేనని కూడా గ్రహించింది.

ఆమె ఒక్కొక్కప్పుడు భర్తతో “మన పెద్దబ్బాయిని గురించి మీ ఉద్దేశమేమిటి?” అనేది. అందుకాయన నవ్వుతూ “ఏమిటో, వాడు యీ లోకానికి సంబంధించినవాడు కాదు” అనేవాడు.

“వాడు నిజంగా నాకు పెద్ద కొడుకే” అనేది పార్వతమ్మ కౌతుక స్వరంతో...

పార్వతమ్మ కాపరానికి వచ్చిన రెండేళ్ళకు ఒక ఆడపిల్ల వుట్టింది. తరువాత మళ్ళా సంతానం కలగలేదు. శేషంబే రాజేశ్వరునకు అమితమైన ప్రేమ. రాజేశ్వరుడంటే శేషుకు అమితమైన భక్తి. చిన్నారావంటే శేషుకు ఓ విధమైన భయం. దీనికి కారణం : అతను తరచూ మేనమామ యింటి దగ్గర ఉంటున్నందువల్ల అతని దగ్గర శేషుకు కావలసినంత చనువేర్పడలేదు. ఆమెకు పదో ఏడు జరుగుతుండగానే వెంకటయ్య క్షయ జబ్బు వల్ల మరణించేడు. ఎటునుంచెటొస్తుందోనని, దూరదృష్టి గల వెంకటయ్య తన మరణంముందు తన భార్య పార్వతమ్మకు పదిహేనెకరాల మాగాణీ, శేషుకు పసుపుకుంకుమ నిమిత్తం యిరవై ఎకరాల మాగాణీ, పదివేల రూపాయిల రొట్టెమూ విల్లులో వ్రాసిపెట్టేడు...

★★★

★★★

★★★

★★★

యిప్పుడు అన్నదమ్ములిద్దరూ, సవతి తల్లి కలిసే ఉంటున్నారు. పెత్తనం మాత్రం చిన్నారావు చలాయిస్తున్నాడు. పోయిన కార్తీక మాసంలోనే చిన్నారావుకు ఒక మొగసంతానం కలిగింది. రాజేశ్వరునికి మాత్రం సంతం లేదు. దానిని గురించి అతనెప్పుడూ విచార పడనూ లేదు. తనకు తమ్ముడైనా, కొడుకైనా చిన్నారావే. తనకు చెల్లెలైనా, కూతురైనా శేషే. యీ ఉద్దేశ్యంతోనే తాళాలు తమ్మునికిచ్చేసి నిశ్చింతగా చేతులు కడుక్కున్నాడు.

రాజేశ్వరుని భార్య సత్యవతి ఒకనాటి రాత్రి భర్త పాదాల దగ్గర కూర్చుని యిలా అన్నది : “యీ యింట్లో రోజు రోజు యీ అవమానం నేను సహించలేను.”

“.....”

కళ్ళు తుడుచుకుంటూ మళ్ళీ అన్నది: “మీకైతే తమ్ముడంటే మహా ప్రేమ; అతనికి మాత్రం మీరంటే...” దుఃఖాన్నాపుకొంటూ, “వరలక్ష్మి కి నేనంటే అసలే కిట్టడం లేదు.” సత్యవతికి దుఃఖం పొర్లుకొచ్చింది.

ఇంతవరకూ కళ్ళు మూసుకునే వింటూన్న రాజేశ్వరుడు మెల్లగా కళ్ళు విప్పి “ఏమిటీ, అసలు సంగతి? ఏడవడమెందుకూ?” అన్నాడు.

“నిన్న మన దాసీ సుబ్బి, నా దగ్గర ఏడుస్తూ దాని భర్త రోగంతో యింటిదగ్గరే ఉంటున్నందువల్ల యిబ్బందిగా ఉందని రెండు కుంచాల బియ్యం ఇప్పించమంది. నామనసు కరిగి, సత్తెయ్యను పిలిచి, దానికి నాలుగు కుంచాల బియ్యం ఇవ్వమన్నాను. అందుకు వరలక్ష్మి ‘యిక్కడ ఎవళ్ళ పుట్టింటివాళ్ళు కట్టించిన సత్రాలూ లేవందిట సత్తెయ్యతో. మా పుట్టింటివాళ్ళకు సత్రాలు కట్టించే దక్షతే ఉంటే...” సత్యవతికి మళ్ళీ దుఃఖం పొర్లుకొచ్చింది.

“మరి పిన్నితో చెప్పమనలేకపోయావా సుబ్బిని?”

“ఆమె మామగారు పోయిన నాటినుండీ పూజలూ, ప్రతాలే గాని యింటి సంగతి బొత్తిగా పరికించడం లేదు. అయినా ఆమె మాట మాత్రం ఎవరికి లెక్క?”

“అయితే అంతా కలిసి సుబ్బికి యివ్వలేదన్నమాట.”

“తరువాత శేషు వచ్చి చిన్నాయనతో చెప్పగా, వచ్చే నెల జీతంలో వడ్డీతో సహా తగ్గించుకొనే నిర్ణయం మీద ఇచ్చారట.”

రాజేశ్వరుడు ఒక దీర్ఘ నిట్టార్పు విడిచి కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

★★★

★★★

★★★

★★★

“అన్నయ్యా, అమ్మ రేపు రామలింగేశ్వరాలయంలో అభిషేకం చేయిస్తుందట, దానికి రెండు వందలు ఖర్చవుతుందట; అమ్మ నీతో చెప్పమంది” అన్నది శేషు.

“చెల్లీ, అమ్మకు లోభత్వం ఎక్కువవుతున్నట్లుంది. నీ పెద్దకొడుకు బ్రతికుండగా లోభించనవసరం లేదని చెప్పు అమ్మతో. మొన్న కల్యాణానికి బ్రాహ్మలే దీవించేరటకాని అలగాజనం అసంతృప్తితోనే వెళ్ళిపోయేరట. ఈసారి ఊరంతకీ సంతర్పణ జరగాలి. ఆ యేర్పాట్లన్నీ నేను చేయిస్తాను. పూజా విధానంలో ఎంత ఖర్చయినా వెనుదీయవద్దని అమ్మతో నేను చెప్పేనని చెప్పు” అని, గుమస్తా బ్రహ్మయ్యను పిలిచి, ఐదువందలు తమ్ముణ్ణుడికి తీసుకురమ్మన్నాడు. గుమస్తా వెంటనే తిరిగివచ్చి “యిప్పుడు నిల్వసొమ్ము అంతవరకూ లేదంటున్నారండి, రెండువందలైతే...” అంటూ నీళ్ళు సమిలేడు.

“ఆ! రెండువందలా! అదెలా జరుగుతుంది? నా పేర ఖర్చు వ్రాసి ఇవ్వమను, పో” యిదంతా చూస్తూ కూర్చున్న శేషు తన పెద్దన్న గారి నిష్కలమహృదయాన్ని తలచుకొని, చాటుగా ఆనందభాష్యాలు ఒత్తుకున్నది. గుమస్తా సొమ్ము దెచ్చి రాజేశ్వరునికివ్వబోగా, శేషు కివ్వమని సంజ్ఞ జేశాడు. ‘నీ హృదయం ఎంత అగాధమో నాలాంటి అల్లుల కెలా తెలుస్తుంది బాబా’ అనుకున్నాడు మనస్సులో, వృద్ధగుమస్తా బ్రహ్మయ్య.

అభిషేకానికి రెండువేల రూపాయలు ఖర్చయింది. పిండివంటలతో సహా అన్ని వర్ణాలవారికీ తృప్తికరంగా సంతర్పణ జరిగింది. యింకా అభిషేకాన్ని గురించి యితర వివరాలు వ్రాయాలంటే పెద్ద గ్రంథం తయారౌతుంది. మొత్తంమీద పాటకపు జనం ఎక్కువగా అభినందించి వారి దాతృత్వాన్నీ, ధర్మశీలాన్నీ కథలుగా చెప్పుకుంటున్నారు.

భ్రాతృప్రేమతో నిండియున్న రాజేశ్వరుని హృదయం తన భార్యకు ఆయింటిలో ఏ స్థానం ఉన్నదో గ్రహించనీయలేదు. సత్యవతికి ఆ యింట్లో వీసమెత్తు పెత్తనం లేదు. గత నాలుగు సంవత్సరాలనుండీ అనేక విధాల తన భర్త హృదయం తెలిసికొన్న సత్యవతికి ప్రతి చిన్న విషయాన్ని గురించీ భర్తతో ఫిర్యాదు చేయడం వెకిలిగా కనబడ్డది. కరుణాప్రసన్నమైన తన భర్త మొఖం ఒక్కసారి చూసేటప్పటికి ‘యిక నాకీ ప్రపంచంలో ఏం కావాలి’ అనుకొనేది. అందువల్లే తన తోడికోడలు తనను ఎన్ని విధాల అవమానించినా పెదవి కదల్చకుండా ఊరుకొనేది. కాని యీనాడు జరిగిన సంఘటనముందు కరుణా ప్రపూరితమైన తన భర్త నేత్రాలు సజలమై కనిపించి క్రమంగా తననుంచి తప్పుకున్నాయి...

అభిషేకం నాలుగు రోజులుండనగా సత్యవతి వృద్ధతండ్రి సుబ్బారాయుడు తన కుమార్తెను చూసి పోదామని రాగా, అతనిని పార్వతమ్మా, సత్యవతీ కలిసి బలవంతం చేసి అభిషేకం చూసి వెళ్ళమన్నారు, సుబ్బారాయుడు యీ వారం రోజులలోనూ తన కుమార్తెకు ఆయింట్లో ఎంత హక్కున్నదీ గ్రహించగలిగేడు. తను భోజనానికి కూర్చున్న సమయంలో చిన్నావిడ నౌకర్లను తిట్టే తిట్లలో కొన్ని తననే అనిపించేటంత వివరంగా ఉండటం కూడా గ్రహించేడు.

మాటల సందర్భంలో ఒకనాడు సుబ్బారాయుడు యీ సంవత్సరం వరిచేసంతా పసమీద తడిసి పోయిందనీ, అందుచేత మంచరకం కొణామణి విత్తనాలు ఎనిమిది బస్తాలు ఎక్కడైనా కొని పంపించమనీ రాజేశ్వరునితో చెప్పగా, అతను “ఎక్కడైనా కొనటమెందుకండీ? మన దగ్గరవన్నీ విత్తనాలకి పనికొచ్చేవే,” అని చెప్పి, సత్యయ్యను పిలిచి “ఎనిమిది బస్తాలు కొణామణి ధాన్యం పట్టించి, సావిట్లో పడవేయించ”మని చెప్పేడు.

సత్యయ్య వెళ్ళి తిరిగివచ్చి “చినబాబు గారు వీల్లేదంటున్నారు.” అన్నాడు. ఆ మాటకు రాజేశ్వరుడు చాలానొచ్చుకుని “వీలేమిటి ! నే చెప్పేనని చెప్పు” అన్నాడు. సత్యయ్య మళ్ళా వెంటనే తిరిగివచ్చి “అవి ఎక్కడికి నడిపించటానికో వారికి తెలుసట. యిక్కడ ఎవరి తాలూకు యీనాములూ లేవని యిక్కడ తెలియజెప్పమన్నారు” అన్నాడు. ఈ మాటకు సుబ్బారాయుడు సిగ్గుతో క్రుంగిపోయాడు. సత్యవతి మొఖం ఎర్రనైంది. రాజేశ్వరుడు మాత్రం శాంతంగా ఒక పొడినవ్వు నవ్వి, వెంటనే గంభీరుడై “ఖరీదు యిచ్చేటప్పుడు ఎవరికైతేనేమి, వెళ్ళి పట్టిస్తూ ఉండు; నేను కూడా వస్తానక్కడికి” అని, సత్యయ్య వెనకాలే తానూ వెళ్ళాడు. రాజేశ్వరుడు వెళ్ళగానే సత్యవతి తండ్రి ఒడిలో తల దాచుకొని వెళ్ళి వెళ్ళి ఏడవసాగింది. సుబ్బారాయుడు కూతురి తల నిమురుతూ “అమ్మా, నువ్విక్కడ ఎంత సుఖపడుతున్నావో నాకర్థమైంది. అతనికైతే తమ్ముడుగాని నీవు మాత్రం అతని తమ్మునికి వదినెవు మాత్రం కావు. లోకంలో నేను చాలామందిని చూశాను కాని యింత విచిత్రపు సోదరులను ఎక్కడా చూళ్ళేదు. నాకూ యింత గొప్ప ఆస్తి లేకపోయినా నలుగురికీ తీసిపోను; యిక్కడేదాని బ్రదుకు బ్రతకవలసిన అవసరం నీకు లేదు తల్లీ, ప్రయాణమై సిద్ధంగా ఉండు, బండి పిలిపించుకొస్తాను” అన్నాడు కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

“వారిని రానియ్యి నాన్నా, వారితో చెప్పి వస్తాను” అన్నది సత్యవతి.

ఆ రాత్రి సత్యవతి తండ్రి దగ్గర చాలా సేపు కూర్చుని వచ్చేటప్పటికి రాజేశ్వరుడు కళ్ళు మూస్తూ తెరుస్తూ వెల్లకిలా పరున్నాడు. సత్యవతి మెల్లగా అతని పాదాలను స్పృశిస్తూ “రేపు మా నాన్నతో వెళతాను” అంది.

“ఇప్పుడేం ? ఇక్కడ కష్టంగా ఉందా?”

దీనికి సత్యవతి జవాబు చెప్పలేకపోయింది. ఎలా చెప్పతుంది, తనకిక్కడ కష్టంగా ఉందని? అమ్మతమ్మూర్తి తన భర్త సాదర పూర్వకంగా, అలా, ఒక్కమాట మాట్లాడితే చాలదా? తన తోడికోడలు తనను ఎంత నీచంగా చూస్తే మాత్రమేం?

“సత్యం! యిక్కడ నీవు చాలా బాధపడుంటావు. నేను చాలా ప్రమత్తుణ్ణయ్యాను. ఏమి చేయను? వాడు నాకు తమ్ముడు” రాజేశ్వరుని కళ్ళలో నీళ్ళు తిరగడం ఆ దీపపు కాంతిలో స్పష్టంగా చూసింది సత్యవతి. తన పమిట చెరగుతో భర్తకళ్ళు ఒత్తుతూ, యిట్లాంటి భర్తను ఒంటిగా విడిచి, తను పుట్టింటికిళ్ళడం మహా పాపమనుకొని “మీరు కూడా వస్తే నాలుగు రోజులుండి తిరిగివచ్చేద్దాము” అన్నది కంపిత స్వరంతో.

“సత్యం ! నీవు వెళ్ళి, నీ యిష్టం వచ్చినన్ని రోజులుండిరా; యీలోగా, కఠినహృదయుడైన నీ యీ భర్తను మరిచిపోకుండా ఉత్తరాలు వ్రాస్తూ ఉండు” యీ మాటకు భర్త పాదాలమీద తల పెట్టి ఏడ్చింది సత్యవతి. తన భర్త కఠిన హృదయుడా ? తను ఆ మాటను ఊహించటానికే భయపడింది.

ఆ మరునాడు సత్యవతి భర్త దగ్గరకు వచ్చి అతని పాద ధూళి తీసుకొని “వెళ్ళివస్తా” నన్నది. రాజేశ్వరుని నేత్రాలు సజలమైనాయి. “పోయి సుఖంగా...” అతని కంఠము రుద్దమైపోయింది. యిట్లాంటి భర్తను విడిచి వెళ్ళడమంటే సత్యవతికి సుతరాము యిష్టం లేకపోయినా, పుట్టిల్లు చూసి చాలా కాలమైనందువల్లా, యీలోగా తన భర్త అతని తమ్ముని నిజస్వరూపం గుర్తించ గలుగుతాడనే ఆశతోనూ ప్రయాణమైంది. భర్తకళ్ళు ఒత్తుతూ “వీలుంటే ఒక సారి అక్కడికి రాండి.” అన్నది. యింతలో సుబ్బారాయుడు అక్కడికి వచ్చి అల్లునితో చెప్పి కూతుర్ని వెంటబెట్టుకుని యెద్దబండి యెక్కి వెళ్ళేడు.

ఆ మర్నాడు పార్వతమ్మ శేషును వెంటబెట్టుకొని రాజేశ్వరుని గదిలోకి రాగానే అతను చాలా కంగారుపడ్డాడు. తన తండ్రి పోయాక ఆమె యింతవరకూ తన యెదుట పడలేదు. యిప్పుడు ముందుగా కబురన్నా లేకుండా అలా రావడంతో చాలా ఆశ్చర్యపడి లేచి నిలబడ్డాడు.

“అందరూ కలిసి సత్యవతిమ్మను సాగనంపేశారా నాయనా!” అన్నది పార్వతమ్మ క్రింద కంబళి మీద కూర్చుంటూ. రాజేశ్వరుడు చకితుడై “మీతో చెప్పకుండానే వెళ్ళిందా?” అన్నాడు విచలిత స్వరంతో.

“అది నాతో చెప్పకుండా వెళ్ళగలదా? మీ తమ్ముడూ, మీ తమ్ముని భార్య దాన్ని నిలవనీకుండా తోలేసేరు. మరి నీకేమో నీ తమ్ముడే లోకం. యితర జనం ఎంత బాధపడుతున్నా నీ కనవసరం” అన్నది పార్వతమ్మ యింఛుక తీవ్రంగా.

“వాడు మీ చిన్నబ్బాయే కదూ, వాడికింకా చిన్నతనం వదలేదు. వాడివల్లేదైనా తప్పంటే మీరు...”

“ఆ, కాకేమి ! నాకున్నదల్లా యిద్దరే సంతానం, పెద్దవాడి పేరు రాజేశ్వరుడు; రొండోది శేషూను” యీమాట వినగానే ఎందువల్లో రాజేశ్వరునికి దుఃఖం పొరుకొచ్చింది. ఆ దుఃఖంలోనే ‘అమ్మా’ అంటూ ఆమె వొడిలో ఒదిగిపోయాడు.

“లే నాయనా, నీవు ఈ లోకానికి తగవు. ఒక్కొక్కప్పుడు నిన్నూహిస్తూ, నీ మంచితనాన్ని వింటూంటే నాకు భయం కూడా కలుగుతుంది” అని పార్వతమ్మ కంట తడిపెట్టింది.

“అమ్మా ! యిప్పుడేమైంది?”

“ఏమైనా అవుతుంది, నీలాంటివాడివి మూల కూర్చుని అజ్ఞానులకు అధికారమంతా వప్పజెపితే, సత్యవతిలాగే నేనూ ఎప్పుడో యీయిల్లు విడిచే రోజొస్తుంది.”

“ఏమి జరిగింది శేషూ?” అని శేషువంక చూసి అడిగేడు రాజేశ్వరుడు.

“ఏమి లేదన్నయ్యా! నేను బట్టలు కావాలని చిన్నన్నయ్యను మా అమ్మ రెండువందలిమ్మందని అడిగేను. చిన్నన్నయ్య మండిపడుతూ ‘యిక్కడ ఎవరి అమ్మ మొగుడి సొమ్మూ లేదన్నాడు.’”

రాజేశ్వరుని మోము జేవురించిపోయింది. “అలా అన్నాడేం” అన్నాడు. యింతలో పెద్ద గుమస్తా సీతయ్య గదిలోకి వచ్చి నాలుగుమూలలూ పరకాయించి, రాజేశ్వరుని చెవిలో “చినబాబు గారు ఉమ్మడి సొమ్మెట్టి అత్తవారి ఊరిలో భూమికొన్నారు. అది వరలక్ష్మి గారి పేర పెడతారట. రేపే రిజిష్టరౌతుందట” అని ఊదేడు. రాజేశ్వరుని మొఖం మరీ కందగడ్డలా ఐపోయింది. శరీరం వణకింది. గుప్పెళ్ళు బిగుసుకున్నవి. కళ్ళల్లో అగ్ని మెరిసింది. ఆ ఉమ్మడి సొమ్ములో తన ఒక్కడిదే ఉన్నట్లయితే ఊరుకొనేవాడు. కాని దానిలో తన తండ్రి ప్రత్యేకించిపోయిన శేషు సొమ్ముకూడా ఉంది.

“వాడెక్కడున్నా, తక్షణం నేను రమ్మంటున్నానని చెప్పండి వెళ్ళి.”

గుమస్తా వెళ్ళి వెంటనే తిరిగివచ్చి “యిప్పుడు ఎవరో పెద్దమనుష్యులతో మాట్లాడుతున్నారు. రావటానికి వీల్లేదన్నారు” అని చెప్పేడు.

“ఆ! అంతవరకూ వచ్చిందా ? ఎక్కడున్నాడు?”

“కచ్చేరీ సావిట్లోనండి.”

పైన కండవా లేకుండానే రాజేశ్వరుడు కచ్చేరీ సావిడికి పయనమయ్యాడు. పార్వతమ్మకు ఏమీ అర్థంకాక నిశ్చేష్టురాలై అలానే కూర్చుండి పోయింది. శేషుమాత్రం “యిప్పుడు పెద్దన్నయ్య మొఖం చూస్తే భయమేసిందే అమ్మా” అన్నది.

రాజేశ్వరుడు కచ్చేరీ సావిట్లోకి వెళ్ళగానే, గౌరవ సూచకంగా అక్కడివాళ్ళందరూ లేచి నిలబడ్డారు. వారి గౌరవాల్ని గాని, అగౌరవాల్ని గాని పరామర్శించే స్థితిలో లేడిప్పుడు రాజేశ్వరుడు. తిన్నగా తమ్ముని దగ్గరకు నడిచేడు. చిన్నారావు అన్నగారి అకారం చూసి భయపడ్డాడు.

“ఏరా ! నీవు నా మరణ వార్త వినేవరకూ తృప్తి పడవనుకుంటాను !” అన్నాడు రాజేశ్వరుడు, కించిత్యర్కశంగా.

చిన్నారావు అప్రతిభుడై “నేనలా ఎవరిదగ్గరన్నాను? బహుశా పార్వతమ్మ మీకు అలా చెప్పిందేమో; నేనన్నానని” అని అంటూండగానే రాజేశ్వరుడు తన సత్తువకొద్దీ తమ్ముని దవడమీద ‘ఫేడీల్’ మనిపించేడు. ఆ వూపుకి తమ్ముని చేతిలో ఉన్న తాళాల గుత్తి తూలి రాజేశ్వరుని పాదాల ముందు పడింది.

“పార్వతమ్మా? ఆమె చెబుతుందా?... వెంకటయ్య గారికి నీవు ఒక్కడివే సంతానం అయివుంటే ఎంత బావుండును!” తాళాల గుత్తి తీసుకొని వెళ్ళిపోయే రాజేశ్వరుని చూసి, అక్కడి వాళ్ళంతా వణికి పోయారు.

యువర్ సిక్రెట్స్ ఆర్ సెక్స్ విత్ మి

డా. కె. వివేకానంద మూర్తి

(ఆంధ్రజ్యోతి 1975 దీపావళి సంచిక నుంచి)

వాన దంచేస్తోంది. టాపు మీద పడే ధారల శబ్దం సిట్ట్యుయేషన్ మ్యూజిక్ లా ఉంది. కారు దీపాల వెలుగులో ప్రహరీగోడ ప్రస్ఫుటంగా కనపడుతోంది.

అగ్గిపుల్ల వెలగానే గీసిన శబ్దం. కాంతి కంటే ధ్వని లేటయింది. సిగరెట్టు తుదముట్టించి పుల్లని తుది ముట్టించేడు. ఒక్కసారి దమ్ము లాగేడు. కాస్త వంగి స్పీడ్ మీటరు లైటు వెలుగులో మణికట్టు చూసుకున్నాడు ఫణి. పదకొండున్నర. నుదురు బిగించి రెప్పలు పైకి విప్పి చూశాడు. వాన వినిపిస్తోంది. చూపు కదిపి ముందు లైట్ల కాంతిని చూశాడు. కిరణాలింకా ధారల్లో తడుస్తున్నాయి. వాన కనిపిస్తోంది. సీట్లోంచి హేండ్లన్ చేతికి తీసుకున్నాడు. నల్లగా మెరిసింది. ఒకసారి ప్రహరీకేసి చూసి ఇంజన్ హెడ్ లైట్స్ తో సహా ఆఫ్ చేసి డోర్ తెరిచేడు. వాన ఉధృతి శబ్దం ఒక్కసారి వాల్యూమ్ పెంచినట్టయింది. తలకి కేప్ తగిలించుకుని, వొంటి మీద రైన్ కోటు సర్దుకుని సిగరెట్ గట్టిగా ఒకసారి పీల్చిపారేసాడు. కారు దిగి డోర్ వెనక్కి తోసేడు. జుబ్ మని పడింది. మెల్లగా ప్రహరీ వైపు నడిచేడు.

గేట్ దగ్గరకి వెళ్ళి జేబులోంచి టార్చి తీసి దాని వెలుగుతో నేమ్ ప్లేట్ వెదికాడు. అనుమానం లేదు. అదే యిల్లు. వానలో స్తంభంలా తడుస్తూ క్షణం అలాగే నిలబడ్డాడు. వర్షాన్ని లెక్కచేసే దృష్టి అతడికున్నట్లు లేదు. మెల్లగా గేటు తీసి లాన్లో ముందుకి నడిచేడు. యిల్లు దగ్గరవుతోంది. అద్దాల వెనుక లైట్ల కాంతి తెలుస్తోంది.

తలుపు సమీపించి ఏదో మెడిక్ చేసేడు. కాస్త తోసి సన్నటి సందులోంచి చూశాడు.

లోపలికి ఓ మూలగా డైనింగ్ టేబుల్. అతను భోంచేస్తున్నాడు. ఆమె వడ్డిస్తోంది. తుశ్రీన ముందుగా ముగించినట్టుంది. తలుపుని పూర్తిగా తోసేడు. చప్పుడవలేదు. కుడిచేత్తో గన్ పట్టుకుని వారివైపు నిదానంగా నడిచాడు! కొన్ని గజాల దూరంలో ఆగేడు. యిప్పుడతని ముఖం మీద లైటు పడి గుర్తు తెలుస్తోంది. వాళ్ళిద్దరూ గమనించలేదు.

“ఇది ఎన్నో సారో చెప్పటం. ఎంత టైము. ఎంత చెప్పినా ఎక్కువగా చెప్పటమే కనిపిస్తోంది. పులుసులో దుంప ముక్కలు కనిపించటం లేదా? ఆ చక్రవర్తి మాత్రం కనిపించడు. రోజూ నన్ను బోర్ చేయడానికి మీకు మరో పద్ధతి తెలీదులాగుంది.”

“నీ ముఖం! చక్రవర్తి పులుసులో కనిపిస్తాడా, పూరిలో ఉంటాడు గానీ, పూరి నుంచి కల్కటా ట్రాన్స్ఫర్ కావచ్చని రాశాడు. ఏమయిందో! మజ్జిగ వెయ్యి, వాడు పెరుగు తప్ప వేసుకోడు.”

“తెలుసు. చాలాసార్లు తోడెట్టమని నా ప్రాణాలు తోడేడు. అంత స్నేహితుడైతే అర్జంటుగా ఓసారి వచ్చి మీ విరహవేదన తీర్చ...” సడెన్ గా ఆగిపోయి, శపిస్తే బొమ్మయిపోయినట్టు దిమ్మెరబోయింది ఫణిని చూడగానే ఉమాదేవి. పార్థసారథి తలతిప్పి చూసేసరికి ఫణి చేతులు పైకెత్తి చిరునవ్వుతో కనిపించాడు. పార్థసారథి హఠాత్సంతోషంతో లేచి - “ఒరే చక్రవర్తి” అంటూ ఫణి చక్రవర్తి దగ్గరకి వెళ్ళి భుజం మీద ఎడమచెయ్యి వేసి భార్యకేసి తిరిగాడు. “నే చెప్పలేదూ ఉమా! థింక్ ఆఫ్ ది డెవిల్! వీడే చక్రవర్తి గాడు. ఎలా ఊడిపడ్డాడో చూశావా! రారా. ఓ టవలియ్యి. తల తుడుచుకుంటాడు. కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కురా - మరో ప్లేట్లో అన్నం వడ్డించు” అంటూ డైనింగ్ టేబుల్ దగ్గరకి నడిచేడు.

ఫణి “నమస్తే” అంటూ టవల్ అందుకున్నాడు. కేప్, గన్, రైన్ కోటు తీసి సోఫా అంచున ఉంచాడు.

ఉమాదేవి ప్రతి సమస్కారం. నోట్లో నలిగిపోకపోయినా అతడు పట్టించుకొనేలా లేదు.

పార్థసారథి పిలిచేడు. “రారా, వడ్డిస్తోంది.”

“రాత్రిళ్ళు అన్నం మానేశాను.” అని ఉమాదేవిని చూసి జేబులోంచి సీసా తీస్తూ సోఫాలో కూర్చున్నాడు ఫణి.

నేవ్ కిన్ తో కడుక్కున్న చెయ్యి తుడుచుకుని, మూతి అడ్డుకుంటూ “ఇదో కొత్త ఇంప్రూవ్ మెంటన్నమాట” అంటూ తనూ వెళ్ళి సోఫాలో కూలబడ్డాడు పార్థసారథి.

ఫణి సీసా మూత విప్పతున్నాడు.

“నన్ను చూడకుండా చచ్చిపోతావనుకున్నాను” సీసాకేసి దీనంగా చూస్తూ అన్నాడు పార్థసారథి.

“యింకా మధ్యాహ్నం భోజనం మానలేదు... గ్లాసు!” ఉమాదేవి ఐస్ వాటర్ సీసా, ఖాళీ గ్లాసు తెచ్చి, టీపాయ్ మీద పెట్టింది.

“నా అలవాటు క్షమించక తప్పదు అందామనుకున్నా, కానీ తేలిగ్గా క్షమించేశారు” అన్నాడు ఫణి ఉమాదేవిని క్రిగంట చూస్తూ, ఉమాదేవి ఆ చూపుని కలుపుకోలేక తన చూపు తిప్పి ఆధారం కోసం భర్తని చూస్తే పార్థసారథి తలవంచి సిగరెట్టు వెలిగించుకుంటున్నాడు. ఆమె వెనక్కి తిరిగింది.

ఫణి గ్లాసులో విస్కీ వంపి, నీళ్ళు కలుపుకున్నాడు. పార్థసారథి పిలిచేడు. “రా! ఉమా!- కూచో!”

“గిన్నెలు సర్ది వస్తా!” ఆమె తిరక్కుండానే చెప్పి కదిలింది. పార్థసారథి మాటలు మొదలెట్టాడు -

“ఊ. అసలేమీట్రా నీ ఉద్దేశం? మా పెళ్ళికెలాగూ రాకుండా సాకుచెప్పి తప్పించుకున్నావు. అన్నిసార్లు వస్తానని చెప్పి అరవైసార్లు మానేశావు. నీ గురించి తల్చుకోని రోజు లేదు.”

“యిప్పుడేనా యిలా కల్పినందుకు సంతోషించు. అసలు నే వచ్చిన పని వేరు. గిన్నెలు సర్దడం ఆగింది. వేటకని వస్తే పిడకల వేటలా నువ్వు తగిలావు.”

సర్లే వెధవ జోక్స్, నన్ను వెతుక్కోవాలని అనిపించకపోతే రాగలవా చెప్పు! ఉమకి చాలాసార్లు చెప్తున్నా నీ గురించీ, నీ తత్వం గురించి, వానలాగో, వరదలాగో ఎప్పుడో ఒకప్పుడు వచ్చి పడతావని,

పార్థసారథి సిగరెట్టు దమ్ము లాగేడు. “అది సరే గానీ ఏమిటి రావటం? సామానేది? విలన్లగా ఆ గన్ చేత్తో పట్టుకు తిరగడమేమిటి, ఆహా, వేట నీ హాబీ కదూ, ఏ అడవికైనా పోయి తిన్నగా ఇటే వస్తున్నావా?”

ఫణి నవ్వేడు. “నువ్వున్న ఈ ప్రదేశం అడవి కాదూ?”

“అంటే వెధవా? నీ ఉద్దేశం నేను జంతువుననా?”

“కాదు. అయినా నాకిప్పుడు జంతువ్వేట కాదు. వెన్నల వేట. అడవికాసిన వెన్నల వేట. ఐ మీన్ అడవిలో కాసే వెన్నెల వేట. ఉమాదేవి టాబ్లెట్ మింగినట్టు గుటక మింగి గొంతు తడిచేసుకుంది.

“నిజమేరా చక్రీ. మనిద్దరం బాగా దూరమయిపోయాక మన స్నేహం అడవికాచిన వెన్నెలే అయింది. దాన్నెలాగైనా వేటాడాల్సిందే. భోజనం అయిపోయింది. కానీ లేకపోతే నేనూ ఓ పట్టు పట్టేవాణ్ణి - ఊ.. యింతకీ యిదేనా రావటం!”

“లేదు. ఉదయం వూళ్ళో టి.బి.లో దిగా ఉద్యోగరీత్యా, యివాళా రేపు కేంపు. నీ ఎడ్రస్ రేపు కనుక్కుందామనుకున్నా. రేపు కాస్త ఖాళీ. చాలా రోజులైంది షికారీ చేసి. సాయంత్రం సరదాగా బైల్దేరితే వాన ముంచుకొచ్చింది. కారు కూడా కాస్త ట్రబులిచ్చేసరికి చీకటి పడిపోయింది. నేను నీ దగ్గరకొచ్చిపడ్డాను.”

“ఒరేయ్! ఈ వూళ్ళో నేనున్నానని తెల్సు. నీ కోసం కనిపెట్టుకున్నానని తెల్సు. తిన్నగా ఇంటికి రాకుండా టి.బి.లో దిగుతావా?” ఆగి అన్నాడు. “వెధవా కనీసం నా తృప్తి కోసమన్నా నీ కోసమే వచ్చానా అని అబద్ధం చెప్పొచ్చుగా.”

ఉమాదేవి వచ్చి భర్త పక్కన కూర్చుంది.

ఫణి అన్నాడు. “అబద్ధం దేనికీరా ఫూల్” ఉమాదేవి కేసి చూస్తూ, “నే వచ్చింది నీ కోసమే. ఉద్యోగం నెపం మీద వచ్చాను. అందుకే అక్కడ దిగాను. లేకపోతే...” ఉమాదేవిని సనసన్నగా చూస్తూ - “నిన్ను చూడమే వీలుపడేది కాదు.” ఉమాదేవి ముఖంలో నెత్తురుచుక్క లేదు.

“ఏరా! నువ్విక పెళ్ళిచేసుకోదల్చుకోలేదా?” పార్థసారథి అడిగేడు.

“డ్రాపిట్! నా సంగతి అలా వదిలేయ్. మరికాస్త తాగి, అడగడం మరిచా. నీకెంత మంది పిల్లలు?”

“ఏదీ! ఎక్కడా?”

“యిదుగో యిక్కడా” అంటూ పార్థసారథి ఉమాదేవిని భుజం తట్టి చూపిస్తూ నవ్వేడు. ఫణి పగలబడి నవ్వేడు. ఉమాదేవి నవ్వలేదు.

ఫణి గ్లాసు ఖాళీచేస్తూ లేచాడు. ఆమెని చూసి “వస్తా! ఎడ్రస్ తెల్పిందిగా! రేపంతా కలుద్దాం” అతని మీద పూర్తి చేసాడు.

పార్థసారథి “ఎక్కడికోయ్! నీ ముఖం?”

“లేదురా వెళ్ళాలి. ఎర్లీ మార్నింగ్ ఎంతో ముఖ్యమైన పని ఉంది.”

“టెన్-టెన్ ధర్మికి ఫ్రీ అవుతా. ఆపైన అంతా ఖాళీ. రేపంతా నీతో ఉండి ఎల్లుండి తెల్లారకట్టే వెళ్ళా. సరేనా?”

“వర్షం రా!”

“రెయిన్ కోటుంది. కారుంది పర్లా. నన్నింక చంపకు. పొద్దుటే అఫీషియల్ వర్క్ చూసుకుని వస్తా. నువ్ ఆఫీసుకి సెలవు పెట్టి వచ్చేయ్. పగలూ, రాత్రీ మజా చేద్దాం- వస్తా మరి.”

“సరే మరి.”

“అయినా వెధవ కొంప. ఈ మూల అడవిలో ఒంటరిగా ఏడవకపోతే కాస్త టౌన్ దగ్గరగా తీసుకోవచ్చుగా!”

“ఏం చేస్తాంరా. నాకు ఎలాట్ చేసిన క్వార్టర్స్, నా ఆఫీసుకూడా దగ్గర. “సరే ఉండు మరి. గుడ్ నైట్.”

ఫణి కదిలాడు. ఉమాదేవి కదలకుండా చూస్తోంది. తలుపు దగ్గర ఆగి తల తిప్పి, ఆమెను చూసి మరోసారి “గుడ్ నైట్” అని కదిలేడు.

కాని తనకీ రాత్రి గడ్డు రాత్రిగా మారుతుందనుకోలేదు ఉమాదేవి.

★★★

★★★

★★★

పార్థసారథి ఆఫీసుకి తయారవుతున్నాడు. ఉమాదేవి ద్రస్సు వగైరా సర్దిపెడుతోంది. ఆమె ప్రతి కదలికలోనూ కంగారు కనబడుతోంది. చీటికి మాటికి వీధి వైపు చూసే ప్రతి ఎదురుచూపు బెదురుచూపే అవుతోంది.

పాంటు మడత విప్పుతూ పార్థసారథి “వీడింకా రాలేదే.” అన్నాడు. ఉమాదేవి ఏమీ అనలేదు.

ఆఫీసుకి బయల్దేరుతూ, “వాడొస్తే లంచికి ఉంచెయ్యి. నే వచ్చేదాకా ఉండమను. సెలవుపెట్టి వచ్చేస్తా. వాడు పుస్తకాల పురుగు. నవల్లు పడెయ్. నే వచ్చేదాకా తింటూ ఉంటాడు” అని చెప్పి వెళ్ళాడు.

ఉమాదేవి సోఫా అంచు పట్టుకుని అలాగే నిలబడింది. ఉదయం ప్రశాంతంగా ఉన్నా ఆమెకు ఉత్పన్నమవుతున్న ప్రళయంలా ఉంది. రేడియో ట్యూన్ చేసి, నెమ్మదిగా ఆలోచిస్తూనే కిచెన్ లోకి వెళ్ళింది. స్టా వెలిగించి కాఫీ తయారుచేసుకుంది. కప్పులో పోసుకుని స్టా ఆర్వేసి మళ్ళీ హాల్లోకి వచ్చి సోఫాలో కూర్చుంది. ఆగి ఆగి రెండుసార్లు సిప్ చేసింది. ఆ సిప్ చెయ్యడంతో కాఫీలో ఏదో కలపడం మరిచిపోయానన్న భావం కనబడుతోంది. ఆగి ఆలోచించింది. అంతుబట్టలేదు. అరక్షణం తర్వాత హఠాత్తుగా స్ఫురించినట్టయి తలతిప్పి రేడియోకేసి చూసింది. అది పలకట్టేదు. తలెత్తి చూసింది. ఫ్యాన్ ఆగిపోలేదు. తిరుగుతోంది. చేతిలో పేపర్లో కప్పు శబ్దం చేస్తోందిప్పుడు. టీపాయ్ మీద పెట్టేసి భయంగా లేచి నిలబడింది.

“భయపడకు ఉమా! నాకా పాట నచ్చలేదు” బుక్ షెల్ఫ్ దగ్గర మోడా మీద కూర్చుని, ఏదో పుస్తకం తిరగేస్తూ అన్నాడు ఫణి చక్రవర్తి.

ఉమాదేవి ఉలిక్కిపడింది. కాస్త తేరుకుని “ఎప్పుడొచ్చావ్?” అనగలిగింది.

ఫణి లేచి ఆమె దగ్గరకు వస్తూ ‘ఏవన్నావ్? నాకు వినబడలేదు’ అన్నాడు. అతను మరీ దగ్గరయితే, ముఖం పక్కకు తిప్పుకొంది.

ఫణి తాపీగా కూర్చుని, ఇంకా తాపీగా జేబులోంచి బాటిల్ తీసి టీపాయ్ మీద రక్కుమనిపిస్తూ పెట్టేడు.

ఉమాదేవి తలతిప్పుకోకపోయినా, అతను టేబుల్ మీద బాటిల్ పెట్టాడని ఆమె చూపు మార్పులో రిజిస్టరయింది.

“ఖాళీగ్లాసు- ఐస్ వాటర్”

ఉమాదేవి ఇప్పుడు విసురుగా తిరిగి చూసింది.

“తెచ్చిస్తావా?” అన్నాడు.

ఆమె విసురుగానే వెళ్ళి ఫ్రీజ్ తెరిచి ఐస్ వాటర్ సీసా, బల్లమించి ఖాళీ గ్లాసు తెచ్చి అతని ముందు పెట్టింది. | ఫణి సీసా మూత తెరిచి గ్లాసులోకి విన్నీ వొంపి ఐస్ వాటర్ కలుపుకుంటూన్నాడు. ఆ కలిపే నీళ్ళ శబ్దం కూడా ఆమెను కలవర పెడుతోంది. ద్రవం, ఉపద్రవం తోడవుతున్నాయి. ఏం జరుగుతుందో? ఫణి తాగడం మొదలెట్టాడు.

ఉమాదేవిలో క్రమేపీ ఏదో ఆలోచన నిశ్చయానికొస్తోంది.

అతను మరోసారి సిప్ చేసి, సిగరెట్ తీసి నోట్లో పెట్టుకుని అగ్గిపెట్టె కోసం జేబులు తడుముకున్నాడు. సిగరెట్ నోట్లోంచి తీసి పట్టుకుని, “చూడు ఉమా”

“ఎందుకొచ్చావ్ చెప్పు?” గట్టిగా, సూటిగా అడిగింది. ఫణి ఒక్కక్షణం ఆగి, చూసి మెట్టు మీద మెట్టుగా నవ్వుతూ ఒక్కసారి పెద్దపెట్టున నవ్వేడు.

ఉమాదేవి చూపు మార్పలేదు.

ఫణి నవ్వు ఆపి, “ముందు అగ్గిపెట్టె యివ్వు” అన్నాడు. ఇస్తే ఆ రహస్యమేదో చెబుతానన్నట్టు, ఆమె వెళ్ళి తెచ్చి ఇచ్చింది. అతను సిగరెట్టు వెలిగించుకుని ఒక దమ్ములాగి తీరిగ్గా పొగవదుల్తూ, “కూర్చో” అన్నాడు.

ఆమె కూర్చోలేదు. నా ప్రశ్నకి సమాధానం కావాలి అన్నట్లు స్థిరంగా అతని కళ్ళలోకే చూస్తోంది. ఫణి మళ్ళీ జేబులు వెదుక్కుని ఓ కాగితం వెతికి తీసి ప్రారంభించాడు

“ఎప్పట్నుంచో కలుద్దాం అనుకుంటూ కలవలేకపోతున్నాం. నా ప్రాణమిత్రుడివి నువ్వొక్కడివేరా. కనీసం ఒక రోజేనా సరదాగా గడుపుదాం. పైగా నీ మీద బెంగతో రోజూ మా ఆవిడతో నేను నీ గురించే మాట్లాడేస్తున్నాను. నీ ఫోటో అయినా చూసుకుంటూ దానికి చూపిద్దామంటే నా దగ్గర లేదు. నువ్వు మగాడివైనా, మా ఆవిడ నిన్ను ‘పెళ్లయినా మరువలేని నా పాత ప్రేయసి’ అంటూ జోక్ చేస్తోంది. దానిది చాలా మంచి మనసు. నేను ప్రాణంగా ప్రేమిస్తే నన్ను ప్రాణాధికంగా ప్రేమిస్తుంది. మాది చింతలు లేని కుటుంబం. ఒకసారి వచ్చి చూచిన నీవే సంతసించువు. మైకంలో మంచి మిత్రుణ్ణి మరవకు దేవదా! నీ పారు.”

ఉత్తరం ఆమె చేతికిచ్చి మరో గుక్క మింగేడు. ఆమె అందుకుని అందులోకి చూసింది. అద్దంలాంటి తెల్లకాగితం తెల్లబోయింది. తేరుకుంది. తీక్షణంగా చూసింది.

తను తీరుబాటుగా నవ్వుతూ చెప్పేడు- “ఉత్తరం నాతో తేవడం అనవసరం అనుకున్నా, అంచేత...” ఆగి అన్నాడు. “అలాగే రాశాడు. ఆగి వద్దామనుకున్నా, అనుకున్న ఆఫీసు పని కాన్సిల్ అయింది. అంచేత తొరగా వచ్చేశా. మీ ఆయన సెలవు పెట్టి రావడానికి లేటవుతుందేమో. నేను ఒకసారలా వెళ్ళాస్తా!” సీసా ఖాళీ చేసి లేచేడు ఫణి.

“భోజనానికి ఉండమన్నారు.”

“రాత్రికి కూడా ఉంటా” ఖాళీ సీసాకేసి చూస్తూ “తొందరలోనే వస్తా”. మరో సీసా తెచ్చుకునే ఉద్దేశం ప్రకటించినట్టుగా చెప్పి కదిలేడు.

కారు కదిలి వెళ్ళిపోతున్న శబ్దం ఫేడ్ అవుతూంటే ఆమె తన గతంలోకి జారిపోతున్నట్టుగా ఫీల్ అయింది.

వాలు కుర్చీ కిటికీ పక్కనే ఉంది. ఉమాదేవి అందులో కూర్చుని, వూచల మధ్యకి చూస్తోంది. వాకిట్లో గన్నేరు చెట్టు కన్నీరు చెట్టులా కనపడుతోంది. ఆకులు టపటపలాడుతూ వానకి మిగిలి నిలిచిన నీటి బిందువుల్ని రాలుస్తున్నాయి. ఉమాదేవి రెప్పలు రెపరెపలాడుతూ కన్నీటి బిందువులు రాలాయి.

కిటికీ ఫ్రేములో గతాన్ని చూడటం మొదలెట్టింది.

బీచ్లో వెన్నెల్లో ఫణి, తనూ దగ్గరగా కూచున్నారు. చేయి వేసి దగ్గరగా తీసుకోబోయాడు. తను తప్పించుకుంటూ అంది- “పెళ్ళయేదాకా మనం హద్దులు మీరవద్దు. మనసుల్ని కాస్త హద్దులో ఉంచుకుందాం.”

ఫణి - “మన ప్రేమ మనసు హద్దులు దాటి నా వొళ్ళంతా ఆక్రమించింది. అనుభవానికి ఆత్రుతపడుతోంది.”

“నువ్వు మరీ ఉండబట్టలేకపోతున్నావు ఫణి. కాస్త ఉండు.”

“మగాణ్ణి, నిన్ను అర్థం చేసుకున్నవాణ్ణి. అర్థం చేసుకున్న వాళ్ళు అనుభవానికి అర్హులు” మళ్ళీ చెయ్యి వెయ్యబోయాడు.

“నాక్కోపం వస్తుంది.”

“నాకు రాదు.”

“నాది కేవలం ఆరాధన కాదు. మనసునీ, శరీరాన్నీ సమానంగా ప్రేమించే సామాజిక దృష్టి గల ప్రేమవాదిని.”

“నవల్లు చదివే పిచ్చి కాస్త తగ్గించు. అక్కడికి నాది సెన్నారు బలి అయిన ప్రేమయినట్టు” లేచి నిలబడింది.

“అప్పుడే లేచావే?”

“ఇవాళ పౌర్ణమి. కెరటాలు చూడు. ఎలా ముందుకొస్తున్నాయో, ప్రేమలో ఇలాగే మునిగి కూర్చుంటే, కాళ్ళకి చుట్టుకుని లాక్కుపోతాయి.” అంటుండగానే పెద్ద కెరటం ఒకటి పెద్ద హోరుతో ఉవ్వెత్తున లేచి దగ్గరికంటా వస్తోంది. తను అడుగు వెనక్కివేసింది.

ఆ కెరటం కిటికీ ప్రేమంతా ఆక్రమించి పెద్ద శబ్దంతో మీద పడినట్టయి ఉమాదేవి త్రుళ్ళిపడింది.

ఫణి కోపంగా అంటున్నాడు. “నువ్వు నాకు చేస్తున్నది నేనెక్కడా నిరూపించుకోలేని అన్యాయం. ఉమా! తప్పు చేస్తున్నావు. తప్పటడుగు వేస్తున్నావు. నా జీవితాన్ని నాశనం చేస్తున్నావు.”

“నా పరిస్థితి అర్థం చేసుకో. అన్యాయం అయితే ఇలా సంజాయిషీ చెప్పుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. నాన్న వాళ్ళకి మాటిచ్చాడు. నాకు జన్మనిచ్చాడు. నా అన్నవాళ్ళకి దూరం కాలేను.”

“నిస్సహాయత వల్ల ప్రేమికుణ్ణి బాధగా వదలిపోవాల్సి వస్తోందని చెప్పడానికేగా. మోసమూ చేయాలి. నిర్దోషిగానూ బ్రతకాలి. ఉమా! ప్రేమకి ప్రేమే కారణం కావాలి. కారణాల్లో కదిలేది ప్రేమ కాదు. నీది నిజమైన ప్రేమ అయితే మీ నాన్నగారితో నేను మాట్లాడుతా.”

“లాభం లేదు. ఆయన నా మాటే చెవిని పెట్టలేదు. కోపిష్టి మాటలు మిగిలితే నువ్వు సహించలేవు. నేను భరించలేను.”

“నన్ను వదిలి బ్రతకడం భరించగలవు”.

“ఫణి.”

“అవును ఉమా! త్రాసులో చెరో ప్రక్కా నువ్వు, నేనూ కూర్చుంటే మన ప్రేమ సరితూగేది. కాని ఓ పళ్ళెంలో నన్ను కూర్చోబెట్టి మరో పళ్ళెంలో ఎవరినో కూర్చోబెట్టావు. ఆ వ్యక్తి గెలిచి తూగాడు. నేను తేలిపోయాను. తేలికైపోయాను.

“ఫణి యిక మాటల్లో నన్ను వేధించకు. నేనింక నీకు చెప్పలేను. దయచేసి నన్ను మర్చిపో.” చాలాసేపు మౌనం.

“ఉమా! నేను నిన్ను తప్ప ఏదీ కోరను. నువ్వు లభించలేదు. నీ నిశ్చయం యిక మారదు. వెళ్తాను. దూరంగానే వెళ్తాను. నీ ఆలోచనకందనంత దూరం కాదు. నా ఆలోచనకందనంత. అదీ కాదు. నా పరిస్థితిలాగే మాటలు తలక్రిందులువుతున్నాయి. సరే, పోనీ, నీ జీవితానికి అడ్డురాను.

విడిపోయే ముందు నాదొక్కటే కోరిక.”

“ఏమిటి?”

“కోరిక.”

“ఫణి”

“మనం స్నేహితులుగా విడిపోదాం.”

“నన్ను చాలా నీచంగా అంచనా వేస్తున్నావ్ ఫణి!”

“అంతేనా?”

“నాన్నగారు నా కోసం ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు” తను అతనికి దూరంగా కదలసాగింది.

వెనుకనుంచి ఫణి గట్టిగా మాట్లాడుతున్నాడు - “ఉమా! నా ప్రేమని ఉరితీశావు. నా జీవితం నాశనం చేశావు. ఉమా! నేను పిరికివాడిలా చచ్చిపోను. నిన్ను మర్చిపోను. నువ్ చేసింది మర్చిపోను. జీవితంలో ఎక్కడో ఎప్పుడో నాకు తారసపడకపోవు. నువ్వు నాకు చేసిన మోసానికి నా బాధ ఎలాంటిదో నీ చేత అనుభవింపచేసి తీరతాను ఉమా! అప్పుడు ఎందుకూ పనికిరాని పశ్చాత్తాపం నిన్ను నిలుపునా దహిస్తుంది. నీ చివరిదాకా నిన్ను పగలూ, రాత్రి క్షోభ పెడుతుంది. పగ” ఒక్కసారి వీచిన గాలికి వూగిన గన్నేరుకొమ్మ ఫ్లాష్ బ్యాక్ ని వైప్ చేసేసింది.

“ఆ వెధవించా రాలేదా?” అంటూ పార్థసారథి ప్రవేశించాడు.

“ఆ..” అని నిద్రలోంచి లేచినట్టు లేచి “యిప్పుడే వస్తానని వెళ్ళాడు” అంది.

“కూర్చోమని చెప్పకపోయావా?”

“చెప్పా. అయినా వచ్చేస్తా” అని వెళ్ళారు.

పార్థసారథి టై విప్పుతూ అడిగేడు- “యివాళ ఏవిటి స్పెషల్స్?” ఉమాదేవికి అప్పటిగ్గానీ గుర్తు రాలేదు. వంట చెయ్యడం మరచినట్టు. “వస్తున్నా” అంటూ పరాగ్గా అని గబగబా కిచెన్ లోకి పరుగుపెట్టింది.

మధ్యాహ్నం ఫణి కాస్త ఆలస్యంగానే వచ్చేడు.

యిద్దరికీ భోజనాలు వడ్డించింది. “నువ్ కూడా కూర్చో” అన్నాడు పార్థసారథి. “మీరు కానివ్వండి. వంటింట్లో పని మిగిలింది. తర్వాత తింటాను” అనేసింది ఆమె.

వాళ్ళిద్దరూ భోజనాలు ముగించి అదేపనిగా కబుర్లు కలబోసుకుంటున్నారు.

ఉమాదేవికి అన్నం హితవుగా లేదు. ఎలాగో అయిందనిపించి పక్కగదిలోకి వెళ్ళి నడుం వాల్చింది. నిద్రనీడలో సేద తీర్చుకుందామనుకుంది. కాని నిద్ర నీడివ్వలేదు. వాళ్ళ కబుర్లే చెవులు రిక్కించి వింటోంది.

ఫణి తన పాతకథ ఎప్పుడు చెప్పేస్తాడా? అని భయంగా ఉంది. తప్పకుండా తన జీవితం సర్వనాశనం చేసే వెళ్తాడు. అన్నమాట ఆచరిస్తాడు. అయినా వినకతప్పదు. ఆయన ఫణి మాటకి ఎంత విలువిస్తారో యిన్నాళ్ళూ భర్త మాటల్లో బాగా అర్థం చేసుకుంది. యింకా చెప్పడం లేదు. తను వింటాడని తెలుసనుకుంటా. అసలే వేటగాడు. పొంచి చూసి బాణం విసురుతాడు. అది తన గుండెల్లో సూటిగా గుచ్చుకుపోతుంది. భగవాన్! ఈ రోజు గట్టెక్కించు. ఎలా? ఈ ప్రమాదాన్ని ఆపేదెలా?” ఎంత ఆలోచించినా అతన్ని విడిగా కలిసి అన్నీ ఒప్పుకొని కాళ్ళా వేళ్ళా పడటం తప్ప మార్గం కనబడటం లేదు. కనికరిస్తాడా? అసలే ఫణి. ఆదిశేషులూ ఆడుకుంటాడో? కాలసర్పంలా కాటువేస్తాడో? కోరిక మన్నిస్తాడో! తన కోరిక మన్నించగోర్తాడో, ఏమైనా సరే కాపురం నిలబెట్టుకోవాలి. దానికోసం దేనికైనా సిద్ధపడాలి. లేకపోతే చావే శరణ్యం అవుతుంది. తనకి చావాలని లేదు. ఆయన కావాలని ఉంది. ఏం చేసేది? ఫణి ఒక్కడూ విడిగా దొరకడం లేదు. ప్రొద్దుట వచ్చినప్పుడు దొరికిన అవకాశాన్ని తెలివితక్కువగా ప్రవర్తించి పాడుచేసుకున్నా-

ఆలోచనలు అలా భయపెడుతుంటే ఉమాదేవికి మెదడంతా ఘనీభవించిపోతున్నట్టుంది. రాత్రి పదిదాకా కొండచిలువలా పాకిందారోజు. స్నేహితులిద్దరూ అంతవరకూ స్నేహాన్ని స్కాచి వడబోసుకున్నారు.

భర్తకి, ఫణికి వరండాలో పక్కలు వేయమంటే వేసింది. ఇద్దరూ ఇంకా కబుర్లు చెప్పుకుంటారు. ఫణి ఒంటరిగా పడుకుంటే, రాత్రి భర్త బాగా నిద్రపోయాక వెళ్ళి వేడుకుందామనుకుంది. కానీ తన ప్రాణానికి కబుర్లు వచ్చిపడి తన క్లయిమాక్కు సంగతి తేల్చేస్తామంటున్నాయి. వాళ్ళిద్దరూ వరండాలో మంచాలెక్కారు. వాళ్ళ మాటలు వినేందుకు తను భయం వంక చెప్పి, హాల్లో పక్కేసుకుంది.

అన్నీ అక్కర్లేని మాటలే మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఆయనకి కాస్త ఎక్కువైనట్లుంది. మాట రేడియో డిస్టర్బెన్స్ లా వస్తోంది. ఫణి అదుపులోనే ఉన్నాడు. కానీ ఇంకా చెప్తాడనుకున్నది చెప్పడం లేదు. తనకి నిద్ర యివాళ పట్టదనీ, తను వాళ్ళ మాటలు వింటున్నాననీ తెలిసిపోయింట్టుంది.

ఉమాదేవి మనసు అలసిపోతోంది. గడియారం రెండు కొట్టింది.

తనకి నిద్ర రాలేదు. తన పాత కథ, నిద్రపోయే వరకూ రాదు. ఫణి కూడా నిద్రపోడు. అనుకున్నది చేసేవరకూ ఆలోచనలు అతన్ని నిద్రపోనీయవు. ప్రొద్దుట తన పనిలో ఉండగా ఏ కాఫీ కలిపేటప్పుడోనన్నా చెప్పక మానడు. లాభం లేదు ఆలస్యం చేస్తే అమృతం లాంటి బ్రతుకు విషం అవుతుంది. భర్త గురక వినిపిస్తోంది. ఆయన నిద్ర తనకి బాగా తెలుసు. తన భర్త ప్రాణానికి ఈశ్వరుడు, నిద్రకి బ్రహ్మ.

ఉమాదేవి నిశ్చయినికొచ్చేసింది. మెల్లగా లేచింది... నెమ్మదిగా తలుపుతీసింది..

వరండాలో చీకటి చిక్కగా ఉంది. భర్త పార్థసారథి గాఢనిద్రలో ఉన్నాడు. తను మెల్లగా ఫణి చక్రవర్తి మంచం దగ్గరకి నడిచింది. మోకాళ్ళ మీద కూర్చుని అతని తల దగ్గరకి వంగింది. విస్కీ వాసన గుప్పుమంటోంది.

“ఏయ్! ఫణీ!” రహస్యంగా పిలిచింది. గుండె కొట్టుకుంటోంది. “ఊ..” అన్నాడు వెంటనే. తన ఊహ నిజమే. తనూ నిద్రపోవటం లేదు. మెలకువగానే ఉన్నాడు.

“లేవకు. అలాగే- ఒక్కసారి నే చెప్పేది శ్రద్ధగా విను. ఇప్పుడే వినాలి ప్లీజ్- ఏయ్ వింటున్నావా?” అంది.

‘ఊ..’ అన్నాడు ఫాలో అవుతున్నట్టు. తాగడం వల్లమో కంఠం తేడాగా అదోలా వినిపించింది.

ఉమాదేవి ఉద్యేగంగా చెప్పింది.

“ఫణీ! నేను - నేను ఓడిపోయాను” అగి అగి మాటలు కూడదీసుకుంటూ అంటోంది. “నీ మనసు నా మనసు కంటే చాలా గొప్పది. నన్ను క్షమించగలవు. ఇప్పుడు నా బ్రతుకు నీ చేతుల్లో ఉంది. నన్ను రక్షించి నా కాపురం నిలబెట్టు.. -ఫణీ! ఎటు చూసినా నాకు ఒకటే దిక్కు ఆయనొక్కడే దిక్కు నన్ను దిక్కులేని దాన్ని చెయ్యకు” ఉమాదేవి దుఃఖం కట్టలు తెగింది. వెక్కి వెక్కి నిశ్శబ్దంగా ఏడవడం ప్రారంభించింది. మళ్ళా అంతలోనే అదుపులోకి తెచ్చుకుంటూ అంది. “ఫణీ! ఆయన కోసం, నా కోసం” ఏడుపు ఆగడం లేదు. “అంతా నువ్ చెప్పినట్టే- మనం స్నేహితులుగా విడిపోదాం, కాదు. స్నేహితులుగా కలుద్దాం! అతని వొంటి మీద చెయ్యి వేసింది.

“ప్లీజ్ మాట్లాడవూ! నా రహస్యాలు భద్రంగా కాపాడవూ!” ఆమె గొంతు బొంగురుపోయింది.

అతను కదిలేడు. ఉమాదేవిని పసిపాపలా మంచం మీదికి దగ్గరకి తీసుకున్నాడు. ఆమె కన్నీరు తుడిచేడు. ముంగురులు సవరించేడు. వీపు మీద చేయి వేస్తూ- ‘డోంట్ వర్రీ! యువర్ సీక్రెట్స్ ఆర్ సేఫ్ విత్ మి ఉమా!’ అంటూ ఇంకా దగ్గరకు తీసుకుని గుండెలకి హత్తుకున్నాడు ఉమాదేవిని ఆమె భర్త పార్థసారథి.

అవతలి మంచం మీద ఫణి చక్రవర్తి గురక వారి అన్యోన్యతకి బేక్గ్రౌండ్ మ్యూజిక్ లా వినబడుతోంది.

ఆమెతో ఒక రోజు

విజయలక్ష్మి

(యువ, 1962 సెప్టెంబర్ సంచిక నుంచి)

అఖిల బల్లమీద పైళ్ళన్నీ పరుచుకుని ఏదో కామితం కోసం వెతుకుతోంది. కామేశ్వరి గదిలోకి వస్తూనే “అనుకుంటూనే వున్నా, దేనినో వెతుక్కుంటూ వుంటావని, ఏం పోయింది?” అనడిగింది.

అఖిల కామేశ్వరిని చూసి నవ్వుతూ “ఏదీ ఎక్కడకీ పోదు కామూ, రోజూ ఏదో ఒకటి కాసేపు కనిపించకుండా నన్ను తిప్పలు పెడుతూ వుంటుంది” అంది.

“పోదూ, ఎట్లయినా నీకు అశ్రద్ధ జాస్తి. మరి నీ బల్లమీద పైళ్ళు తక్కువగా వున్నాయేమోనని నేను ఒకటి పట్టుకొచ్చాను” అంది కామేశ్వరి.

“ఔను అఖిలా, ఆ స్టాటిస్టిషియన్ సెలవులో వున్నాడుట. పెళ్ళయిన ఆరునెలల నంచి నాలుగు నెలలు సెలవమీద వున్నాడనుకో మానవుడు ! నా data కొండలాగ పెరిగిపోయింది. నువ్వు కాస్త ‘ఎనలయజ్’ చేసి పెడుదూ!” అంది కామేశ్వరి.

అంత పెద్ద పైలు చూసి కాస్త సందేహిస్తూ “నేను త్వరగా పూర్తి చేయలేనేమో కామూ. నా Annual Report వ్రాయడం పూర్తి కాలేదు. పైగా యివాళనుంచి ఓ క్రొత్త స్టూడెంటు వచ్చాడు ఎం.ఎస్.సి.కి.” అంది అఖిల.

“అదేం కుదరదు బాబూ, చచ్చిపోతాను నువ్వు కనుక యీపని చేసి పెట్టకపోతే. అదికానిదే నా పని ముందుకు నడవదసలు” అంది కామేశ్వరి.

“సరే చూస్తాలే, కంగారు పడకు. కాస్త టైమ్ మాత్రం పడుతుంది” అంది అఖిల పైలు తీసుకుంటూ.

“ఎవరా స్టూడెంటు? ఇప్పుడు లైబ్రరీలో చూసాను. సన్నగా పొడుగ్గా అతడేనా” అంది కామేశ్వరి.

“ఆ, అతడే, బి.యస్.సి. ఫస్టు క్లాస్. తెలివైన వాడిలా వున్నాడు. పద్దెనిమిదేళ్ళు కూడా వుండవేమో కదూ ! నన్ను చూసి నిన్ను ఒణికిపోయాడనుకో, వూరికే బెదురు చూపులు అమ్మాయిలాగ! నాకు ఒక తమ్ముడుండేవాడని చెప్పాను కదూ కామూ !”

“జెను టైఫాయిడ్ వచ్చి...”

“ఆఁ వాడే. నిన్న యీ అబ్బాయి వచ్చిందగ్గరనించి వాడే గుర్తుకు వస్తున్నాడు. నిన్నుతే మరీ పాడయింది మనసు. వాడు వుంటే. యిప్పటికి యిట్లాగే బి.యస్.సి. పాసయి వుండేవాడు.”

“అతనికేం ప్రాబ్లెమ్ యిచ్చావు” అంది కామేశ్వరి సంభాషణ తప్పిస్తూ.

“ఇంకా ఏమీ ఆలోచించలా. అతని యింటరెస్ట్ ఏమిటో కనుక్కోవాలిగా !”

“కాదనకుండా చేస్తావు కదాని అరవచాకిరీ యిస్తాడోయ్ ప్రొఫెసర్ నీకు” అంది కామేశ్వరి, తాను అఖిల దగ్గరకు ఎందుకు వచ్చిందో మర్చిపోయి.

“చాకిరీ ఏముందిలే కామూ, నా మీద అంత నమ్మకం, గురి ఏర్పడ్డాయి ఆయనకు. అది చాలదూ” అంది అఖిల. ఇంతలో ఓ కుర్రాడు గదిలోకి వచ్చి “మీకు ఫోను వచ్చిందండీ” అన్నాడు అఖిలతో. అఖిల లేచింది. “అయితే నే వెళ్తా”నంటూ లేచింది కామేశ్వరి.

అఖిలకు ఫోను చేసింది లేడిస్ క్లబ్ సెక్రటరీ శాంతాదేవి. “క్లబ్ డే పదో తేదీన మేచెస్ రేపు సోమవారం నుంచి మొదలు. బాడ్మింటన్ కు. టెబిల్ టెన్నిస్ కు నీ పేరిచ్చాను” అంది శాంత.

“అయ్యో, ఆఫీసులో పని ఎక్కువగా వుంటోంది శాంతా. మేచెస్ కు సరిగ్గా రావడానికి నాకు వీలవదేమో, నా పేరు యివ్వొద్దు” అంది అఖిల.

“హేట్. అదంతా పనికి రాదు. పేరివ్వడం అయింది. లాట్స్ తియ్యడం కూడా అయింది. టేబిల్ టెన్నిస్ సింగిల్స్ లో నీకు, నీరజాక్షికి పడింది. డబుల్స్ లో నేనూ నువ్వు ఒక పక్క, అవతల పక్క సుమిత్రా, రాధాను. టైమింగ్స్ అంతా వివరంగా వ్రాసి పంపుతాను, సరిగ్గా రావాలి సుమా” అంది శాంత.

“సరే, ఇహ ఎట్లా తప్పుతుంది” అని నవ్వింది అఖిల.

మధ్యాహ్నం పన్నెండయ్యాక భోంచెయ్యడానికి వెళ్ళింది అఖిల. ప్లేటులో వడ్డించుకుని నాలుగుముద్దలు తిన్నదో లేదో, అన్నంలో అరంగుళం పొడుగు ప్రాణి కనిపించింది. చేతిలో ముద్ద ప్లేటులో విడిచి లేచి వెళ్ళింది. ఏడుపు వచ్చిందామెకు. కడుపులో ఆకలి అణగలేదు. “యీ హోటలు భోజనంతోనే నేను చచ్చిపోతాను” అనుకుంది. ఇల్లు విడిచి వచ్చిన క్రొత్తలో, అన్నం తినీ తినక మంచాన పడినంత పన్నెంది ఆమెకు. క్లబ్ స్నేహితురాలు మాలతి వాళ్ళింటికి వచ్చి వుండమని ఎంతో చెప్పింది. “వుండటానికి కూడా ఎంతో సౌకర్యం అఖిలా. మా అక్కలు నలుగురూ పెళ్ళయి వెళ్ళిపోయాక యిల్లంతా ఖాళీగానే వుంటుంది. అన్నయ్య, వదిన పైన వుంటారు. కింద నేనూ, అమ్మా వుంటాం. అన్ని గదులూ ఖాళీగానే వున్నయ్. వచ్చి వుండు” అన్నది మాలతి.

అఖిల నవ్వి “బాగుంది, నిన్ను నమ్మివస్తే, నువ్వు మీ అక్కయ్యల్లాగే వెళ్ళిపోతే నేనేం కావాలి?” అంది.

మాలతి కూడా నవ్వి “ఆ బెంగ నీకు వద్దులే, మా అమ్మకు నేనంటే ఎంత ఇష్టం, ఎంత ముద్దూ అంటే, ఛస్తే, ఓ పట్టాన నాకు పెళ్ళి కానివ్వదు” అంది.

“భీ .. ఏం మాటలవి !”

“ఎందుకు రావు అఖిలా ? మా యింట్లో వుండటానికి అభిమానంగా వుంటుందా నీకు ! ఆ పక్షాన పేయింగ్ గెస్టుగా వుండు పోనీ ! మా అమ్మ ఒప్పుకోదు కానీ, ఒప్పించే భారం నాది. ఎట్లాగయినా నువ్వు కాస్త బావుండటమే నాకు కావలసింది. ఇట్లా చీటికీ మాటికీ జబ్బు పడుతుండటం మంచిది కాదు” అంది మాలతి.

మాలతి మనశ్శుద్ధికి, సహృదయతకు కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి అఖిలకు. కాని మాలతి కోరిక తీర్చలేక పోయింది. మాలతి అన్నయ్య ఒక శకారుడు. ఆ సంగతి మాలతికి తెలీదు. ఆ సంగతి తెలిసీ, ఆ యింటికి వెళ్ళి వుండే సాహసం అఖిలకు లేకపోయింది. గది అద్దెకు తీసుకుని, హోటలు భోజనంతో గడుపుతోంది అఖిల. ఆమెకు తల్లిదండ్రీ పోయి చాలా ఏళ్ళయింది. అన్న వదినెల అజమాయిషీలోనే పెరిగింది. వుద్యోగానికంటూ వెయ్యి మైళ్ళ దూరానికి వచ్చింది. ఇంటి దగ్గరుండగా, కాలేజీ నుంచి రావడం ఒక అరగంట లేటయితే “రేపటి నుంచి కాలేజీకి వెళ్ళుకుండా. చదువు మానేయ్” అని గర్జించే అన్నయ్య యిప్పుడు “ఆపీసులో పని ఎట్లా వుంది ? పొరుగు వాళ్ళు మంచి వాళ్ళేనా, భయమేమీ లేదుకద !” అని మాట వరసకైనా అడగలేదు. వూరు విడచి వచ్చేటప్పుడు, వెంట వుండేందుకు తనతో రావడానికి అఖిలకు, అమ్మమ్మా నాయనమ్మా కూడా లేరు. కొడుకు యింట్లోంచి తరిమిన ఒక వయసు చెల్లిన ఆమెను చేరదీసి యింట్లో వుంచుకుంది కొన్నాళ్ళు. నెల్లాళ్ళన్నా కాకముందే ఒకనాడు ఆ మనిషి మాయమయ్యింది. తరవాత చూసుకుంటే తను స్నానం చెయ్యడానికి వెళ్ళూ తీసిపెట్టిన గొలుసూ, గాజులూ కనబడలేదు.

అఖిల కుణ్ణాణ్ణి పిలిచి టీ తెప్పించుకు త్రాగి, లైబ్రరీకి వెళ్ళి కాసేపు కొత్త జర్నల్స్ చూస్తూ వుండిపోయింది. లేబరేటరీకి రాగానే, కల్పకం పలుకరిస్తూ, “ఎక్కడికెళ్ళావు అఖిలా, మీ స్నేహితుడు రంగాచారి వచ్చి వెళ్ళాడు కాసేపటి క్రితం. నువ్వు ఎక్కడుంది తెలియలేదు, గదిలో లేవట !” అంది.

“అరే, రంగాచారి వచ్చి వెళ్ళాడా! నేను లైబ్రరీలో వున్నాను. ఊ! ఏం చెప్పాడు కబుర్లు ?”

“వాళ్ళ చెల్లెల్ని యిక్కడ వుమన్స్ కాలేజీలో లెక్చరర్ పోస్టుకు ఇంటర్వ్యూకు పిలిచారట. వెంటబెట్టుకు వచ్చాడు. నిన్ను కలుసుకోడానికి వచ్చాడు. నువ్వెక్కడా కనపడలేదు. కాసేపుండి ‘పనివుందని’ వెళ్ళి పోయాడు.” అంది కల్పకం.

రంగాచారి, అఖిల కాలేజీలో క్లాసుమేట్లు. ఆ రోజుల్లో అఖిలకు తెగ వుత్తరాలు వ్రాసేవాడు; ఒకటి రెండు వుత్తరాలు అఖిల అన్నయ్య చేతిలో పడగా, ఆ మనిషి చెల్లెలిమీద అరచిన అరుపులకు అంతులేదు. ఓ రోజు కచ్చి పట్టలేక “ఏ రోగమైనా వచ్చి వాడైనా చావాలి, నేనైనా చావాలి” అని మనసారా కోరుకుంది అఖిల. ఇప్పుడు తలచుకుంటే నవ్వు వస్తుందామెకు. రంగా చారి ఊటీ దగ్గర క్లెన్ మార్గెన్ లో ఇంజనీరుగా వుంటున్నాడు. ఆ వూరు వచ్చినప్పుడల్లా అఖిలను చూడకుండా వెళ్ళడు.

“అతను వచ్చేటప్పటికి మహాంతి మీనన్, నేనూ వున్నాం లాబ్ లో. అబ్బి ఏం కబుర్లు చెప్పాడోయ్ మీ ఫ్రెండు ! దీపావళి సెలవల్లో వాళ్ళ వూరు రమ్మని మా అందరికీ ఓ పెద్ద ఆహ్వానం యిచ్చి వెళ్ళాడు. క్లెన్ మార్గెన్ నుంచి సింగారా వరకు రోప్ వే మీదుగా తీసికెళ్ళి అక్కడ పైకారా ఎలక్ట్రిక్ వర్క్స్ చూపిస్తానన్నాడు. “తాడు మీద ట్రక్కుల్లో కూర్చుని కొండ ఎక్కటం, దిగటం, ఎంత వింతగా వుంటుందనుకున్నారు” అన్నాడు. మొదటిసారి అతని భార్య ట్రక్కులో కూర్చుని, అది క్రిందకు జారడం మొదలు పెట్టగానే ఒకే కేకలూ, బొబ్బలూ సట. “కల్పకం గారూ, మీరు ఆమెలాగ మాత్రం అరవకూడదు సుమండీ” అన్నాడు. ఇట్లాగే ఏవో కబుర్లు ! నవ్వలేక చచ్చాం మేము. ఎట్లాగయినా మీ రంగాచారి “రిటాలిన్” లాంటి మనిషోయి!” అంది కల్పకం.

సాయంత్రం నాలుగయ్యేప్పటికి పని ముగించుకుని బస్సు స్టాపుకు నడిచింది అఖిల. ఇంటికి వెళ్ళి కాస్త టీ పెట్టుకు త్రాగి పడకూర్చీలో ఒరిగి పత్రికలు తిరగేస్తోంది. క్లబ్బునుంచి ఆవాళే వచ్చాయి నాలుగు పత్రికలు. ఏదో పత్రిక చూస్తూ నవ్వుకుంది. “రాజాజీ పుణ్యమా అని రామాయణం, భారతం ఇంగ్లీషులో చదువుకున్నాం. బాగానే వుంది. ఆఖరికి మదనకామరాజు కథలు కూడా ఇంగ్లీషులోనే చదువుకునే రోజులొచ్చాయి” అనుకుంది. ఏమీ తోచలేదామెకు. సినిమాకు వెళ్ళామా అనుకుంది. ‘రైన్ బో’ లో ‘మిరకిల్’ వుంది. తక్కినవేమీ మంచివి లేవు. ఆ కథలో, ఆ అమ్మాయి మనసు పెట్టిన మగవాడికల్లా ఏదో ఆపద వచ్చేదట ! “దాని బ్రతుకులానే వుంది నా బ్రతుకు”! అనుకుంది అఖిల. కళ్ళు నిండుకు వచ్చాయి. బిగపట్టుకుంది. రేడియో త్రిప్పింది.

“అన్ మిలో.. ప్రీతమ్ అన్ మిలో” పాత పాట. గీతా గొంతు. హృదయం విలవిలలాడింది. పాట వింటూ బుగ్గలన్నీ తడుపుకుంది. పాట పూర్తయింది. రేడియో మీదనే ఒరిగిపోయి, “భగవంతుడా, నేనేం పాపం చేశానని, ఇంత అన్యాయం చేశావు నన్ను” అనుకుంది. పెట్టి తెరచి చీరల అడుగున పెట్టుకున్న కవరు బైటకు తీసింది. సిల్కు రుమాలలో చుట్టి వుంచిన ఫోటో తీసి ముఖానికి ఆనించుకుంది. అదెవరి ఫోటోనో ఆమెకే తెలియాలి. ఫోటో వంక చూస్తూ, “ఆశపడ్డాను, ఎదురు చూచాను. నిరీక్షణలో అందమూ ఆనందమూ వుంటాయంటారు. ఆ ఆనందం కూడా నువ్వు నాకు దక్కినవ్వలేదు” అంది. ఆ కథ గురించి వివరాలు ఎవరికీ తెలియవు. ఓ ప్రఖ్యాత ఉర్దూ కవి అంటాడు. “నాలుగు రోజుల జీవితాన్ని అడిగి తెచ్చుకున్నాను. రెండు రోజులు కోరికలు పెంచుకోవడం లోనూ, రెండు రోజులు ఎదురు చూడడంలోనూ గడిచిపోయాయి” అని. అఖిల సంగతీ అంతే అయింది.

పగలంతా నల్లరి మధ్య నవ్వుతూ తిరిగే అఖిల రాత్రయ్యేసరికి ఒంటరితనాన్ని ఆలోచనతో హెచ్చవేస్తూ వుంటుంది. ఒక్కసారి తన మీద తనే కోపం తెచ్చుకుంటుంది. “నేనెందుకు ఏదో మర్చిపోలేకుండా వున్నాను ? తగిలిన ప్రతి దెబ్బకూ మచ్చ పడక మానదు. మచ్చతో పాటు నొప్పి కూడా ఎప్పటికీ మిగిలితే ఏమిటిసంగతి ! నాలో ఏదో లోపముంది. అయిపోయిందానికి ప్రతి వాళ్ళు యింతగా కుమిలి పోతారా ? “భూతం” పట్టడమంటారదే కాబోలు” అనుకుంటుంది ఆమె. నల్లరూ పొగుడుతారు ఆమెను. ప్రొఫెసరు ఆమె గురించి “డాక్టర్ అఖిల ఎంత తెలివైనదనుకున్నారు” అని చెప్తాడితరులతో. లాబరేటరీలో ఆమె సలహాలు, సహాయం అడగని వారుండరు. క్లబ్ లో ఆమె స్నేహాన్ని కోరుకోని వారుండరు. అందరి కళ్ళకు ఆమె నెమిలి కన్నే ! ఆమె గాధ. ఆమె భాధ ఎవరికి తెలుసు ? “ఎందుకు తెలియాలి ?” అనుకుంటుందామె. కిల కిలా నవ్వుతుంది. వువ్వులాగ బ్రతుకుతోంది. వెనకటికి ఎవరో అన్నారు. “జీవితం గుఱ్ఱం లాగ పరిగెత్తుతుంది, కళ్ళెం చేతిలో వుండదు. కాలు రికాబులో వుండదు. అయినా ప్రతివాడూ ఆరితేరిన రౌతులాగా కనిపించాలని తాపత్రయ పడుతుంటాడు” అని. అఖిలా అందరిలాంటి మనిషే !

పిల్లి మెడలో గంట కట్టేదెవరు? ఆరెకప్పుడి (కోడూరి)కాస్ట్రోదేవి (జ్యోతి, 1977 దీపావళి సంచిక నుంచి)

“హల్లో! కాస”

“అ. నేనే మాట్లాడున్నాను.”

“మేమంతా మీకోసం చూస్తున్నామండీ. ఇంకా బయలు దేరలేదా?” కరుణ అడుగుతోంది.

“లేదండీ. కొంచం పని”

“ఓహోహో! ఆ కారణాలన్నీ చెప్పి రావడం ఎగ్గొట్టడానికి చూస్తున్నారేమో? అదేం వీలు పడదండీ. మీరు రావలసిందే.”

నేను సమాధానం చెప్పేలోగా ఆమెచేతిలో నుండి రిసీవర్లాక్కొన్నట్లుగా తెలుస్తోంది.

“హల్లో, గుర్తుపట్టారా !నేను విమలను!”

“అయ్యయ్యో, గుర్తుపట్టకేమండీ?”

“యేమొలెండి. మావంటి సామాన్యులం..... మీవంటి నామకులకు ఎందుకు జ్ఞాపకం వుంటాం గానీ”

“ప్లీజ్, అటువంటి ఆరోపణలు వద్దు” అన్నాను.

“సరే, మరైతే మీరింకా బయలుదేరలేదేం మరి? ఇక్కడ రావలసిన అంతా వచ్చేశారు. మీకోసమే ఎదురుచూస్తున్నాం.”

అంతలో మరో కంఠం పలికింది, రిసీవర్లోపాటు వింటూన్న చెవిలో పొరలు కూడా బ్రద్దలై పోతాయా అన్నట్లుగా ---

“ఎప్పటి కప్పుడు మేము రమ్మనడం.. మీరు ఏవో సాకులు చెప్పి తప్పించుకోవడం - సంవత్సరాలు సంవత్సరాలే

దొర్లిపోతున్నాయి. ఈ రోజూ మీరు రాకుంటే - మేమే వచ్చేస్తాం. అరగంట చూస్తాం మరి. ఏమంటారు? వస్తున్నారుగా?”

ఇక ఇది తప్పేది కాదు. వీళ్ళు చాలా పట్టుపట్టారు ఇవ్వాళ.

“సరే ఓ ఇరవై నిముషాలలో వచ్చేస్తున్నాను.”

“రండి రండి..”

వీధిలోనికే ఎదురు వచ్చింది కరుణ. ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించుతూ.

ఆమెను వెన్నంటి మరో పదేనమండుగురు స్త్రీలు వున్నారు. నన్నొక్కసారిగా ఉత్సుకతతో చూచారు. అంతలోనే పరుగెత్తినట్లే లోనికి వెళ్ళిపోయారు.

నేనూ, ఆ ఇంటి గృహిణి కరుణా కాక మిగిలినవారు ఓ పదిహేను మంది వున్నారు హోలులో. అందులో నాకు తెలిసిన వారు ఇద్దరు ముగ్గురు మాత్రమే. మిగిలిన అన్నీ కొత్తముఖాలే.

“వీరే మీరు చూడాలనుకున్న రచయిత్రి గారు.” జనాంతికంగా వున్నది కరుణ మాట్లాడుతూ తీరు. ఇద్దరు ముగ్గురు సమస్యారాలు చెప్పారు.

మిగిలినవారు సూటిగా చూడటం తప్పో లేక నామోషీయో అన్నట్లుగా అటుయిటు దిక్కులు చూస్తూ ఒక్కో చూపు చూచీ చూడనట్లుగా నా వైపు విసుర్తున్నారు. ఒక్కొక్కరే చాలా శ్రద్ధగా ఖరీదుగా అలంకరించుకున్నారు. చాలా ఆడంబరంగా అగుపించాలనే తాపత్రయం అధికంగా ప్రకటితమౌతున్నది.

ఫలహారాలూ, పానీయాలూ పట్టించుకొచ్చి పంచడం ప్రారంభించింది కరుణ.

స్తబ్ధంగా వున్న వాతావరణం చైతన్యవంతమైంది.

“ఈ పార్టీ ఏర్పరచిన విశేషం ఏమిటి? మీ పుట్టినరోజు?” అనడిగాను ప్రక్కనే వచ్చి కూర్చున్న కరుణను.

నవ్వేసింది కరుణ.

“మీ కోసమే పార్టీ, మామూలుగా పిలుస్తే మీరు రారుగా మరీ? గొప్ప గొప్ప వారిని పిలవడానికి పార్టీలే ఇవ్వాలేమోననీ....”

“సారీ, మీరు నా గురించి ఇంత శ్రమ తీసుకోవడం నాకు బాగుండలేదు.” నొచ్చుకుంటూ అన్నాను.

“ఏం చేసేది చెప్పండి? మా ఫ్రెండ్స్ తా మిమ్మల్ని చూడాలని ఒకటే ఉబలాటంగా వున్నారు. మీరేమో రాకపోతిరి ఎన్ని సార్లు పిలచినా.” ఆరోపణ ధ్వనించింది.

విమలా మరో నలుగురు స్త్రీలూ నాకు దగ్గరగా వచ్చి అభిముఖంగా కూర్చున్నారు. వారి ముఖాలలో అమితమైన ఉత్సుకత ఏదో కొట్టవచ్చినట్లుగా కన్పిస్తున్నది. విమల ఆ నలుగురినీ నాకు పరిచయం చేసింది.

ఒకామె తాను. ఏమ్యే పట్టభద్రరాలినని చెప్పుకొంటూ భర్త గెజిటెడ్ ఆఫీసరని అని చెప్పింది.

“నేనూ కథలు వ్రాయాలనుకుంటాను కానీ — వెధవది “మూడ్” కుదరడం లేదు ఆ బ్రహ్మ రాత రాయడానికి. ఎన్నో ఐడియాలోస్తుంటాయి. అన్నట్టు, మా వారు ... కంపెనీలో సీనియర్ ఇంజనీర్” అని పరిచయం చేసుకొన్నది మరొకామె. పేరు లక్ష్మి అట.

“నిజమేనండీ. ఎన్నో భావాలుంటాయి కానీ, తీరా రాద్ధామని కూర్చునే సరికి బుర్ర మైదానంలా అయిపోతుంది. ఒక్క అక్షరం జరగదు. మీ ఓర్పుకి మెచ్చుకోవాలి.” అని సెలవిచ్చినామె. గతంలో ఏదో ఉద్యోగం చేసి విరమించుకొన్నదట. ప్రస్తుతం ఎవరో డాక్టరుగారికి గృహిణి అట.

“అన్నట్టు వారి పేరు కమల.” అని చెప్పింది కరుణ.

“మా మహిళా సమాజానికి సెక్రటరీ. చాలా అభ్యుదయ భావాలు గలమె.”

“ఈ వివరణ విని నేను మాట్లాడుతున్నాం మీరేం మాట్లాడరేం?” లక్ష్మి అడిగింది.

“ఏదీ పరిచయాలే ఔతున్నవి కదా ఇంకా? అయినా ఏమిటి మాట్లాడాలి చెప్పండి?”

“మేము మిమ్మల్ని కొన్ని విషయాలు అడగాలండీ, పోనీ సమాధానం ఇస్తారా?” కమల అడిగింది.

“బాగుంది. ఇంటర్వ్యూ అన్న మాట?” నవ్వేశాను. కొద్దిదూరంలోనున్న తక్కిన స్త్రీలు కూడ కుతూహలంగా చూస్తూ

వింటున్నారు.

“మీరు ఇంటర్వ్యూ అనుకోండి. సందేహాలనుకోండి. మరేమైనా అనుకోండి మేము మీ పాఠకులం. మీ పాఠకుల సందేహాలు మీరు తీర్చవద్దా చెప్పండి.” కమల అన్నది.

“అయ్యో. కాదన్నానా చెప్పండి.”

అంతా బాగా సర్దుకూర్చున్నారు. ఓసారి ముఖముఖాలు చూచుకున్నారు. కమల కంఠం సవరించుకుని ప్రరంభించింది.

“మీరెప్పుడూ పాత పద్ధతులే మంచివి – అని రాస్తారెందుకండీ? ఇది స్త్రీలకు అన్యాయం చేయడం కాదా?”

నేను కొంచెం ఆలోచించి అన్నాను.

“మీరు మరికొంత వివరించండి. మీ ఉద్దేశ్యం ఏమిటో?”

“అదేనండీ.” ఈసారి రెండు కంఠాలు ఒక్కసారి పలికాయి. “మరీ భర్తా ఇల్లా పిల్లలే ఆడదానికి లోకమని పురాణకాలపు నీతులు రాస్తారు మీరు. విప్లవ పంథాలో రాసి ఏదైనా దారి చూపరాదా?”

నేను మాట్లాడక పూర్వమే మరో ఆవిడ అతి ఉద్రేకంగా అన్నది ఉపన్యాస ధోరణిలో “మన ఆడ జాతికి దాస్య విముక్తి ఎప్పుడు? మనసు బంధించిన ఈ శృంఖలాలను తెంచుకోవాలి. స్వేచ్ఛ పొందాలి.”

ఏవేవో బట్టిపట్టిన మాటలని స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. నేను నవ్వును అణచుకున్నాను.

“కేవలం రాతలవలననే మనుష్యుల నడవడిక మారే విషయమైతే – “రామాయణ పుణ్య గ్రంథం” రచింపబడిన తర్వాత నేరాలూ, నేరస్థులూ లేకుండా పోయేవారే!”

“ఓ మీరలా మాటల గారడీతో తప్పించుకోలేరండోయ్ ఇవాళ. ప్రతిభవుండీ, మన స్త్రీల సమస్యల పై ఎందుకు రాయరు చెప్పండి?” కమల నిలదీసినట్లే అన్నది.

“ఎవరి మట్టుకు వాళ్ళు వాళ్ళ యిళ్ళూ, వాళ్ళ సంసారాలూ, పేరు ప్రతిష్ఠలూ బాగుంటే చాలనుకుంటారు! మన ఆడజాతే యింత! ఎంతటి రచయిత్రులైనా, మరెంతటి సంస్కర్తలైనా ఇంతే మన దేశంలో!” ఆవేశంగా అనేసింది అంతకుముందు గెజిటెడ్ ఆఫీసర్ భార్యనంటూ గర్వంగా చెప్పుకొన్నామె.

అంతకుముందు ఏ మాత్రపు పరిచయమూ లేకపోయినా, ప్రథమసమావేశంలోనే ఒక వ్యక్తి పై ఇంత చొరవగా విమర్శ కురిపించగల ఆమె తెగింపు నన్ను ఆశ్చర్యపరచటమే కాదు, గాయపరచింది కూడా.

అయినా నేను తొణకలేదు.

“ఎవరి సౌఖ్యం వెనుకనైనా సరే నియమ నిష్ఠానుసారమైనా కఠిన సాధనా. కష్టనిష్ఠురాలకు ఓర్చిన సహిష్ణుతా. త్యాగమే కానీ లాలసత నెరగని బీజన సరళీ వుంటాయని మీరు గ్రహించాలి ముందు. చెట్టునుండి సునాయసంగా కోసుకోగల ఫలాలుకావు సుఖ సంతోషాలనేవి.”

“అబ్బో అబ్బో. పెద్ద పెద్ద మాటలు వేసేస్తున్నారండోయ్.” గోలగా అన్నారు.

“ఓ! పోనీయండి ఆ విషయం. స్త్రీకి గల కష్టాలు ఏమిటేమిటనేవి మనం అసలు సమీక్షించుదాం. సరేనా? అవేమిటో మీరే చెప్పండి.” అన్నాను.

కమల రహీమని జవాబుగా మాట్లాడింది. “ఏమిటండోయ్ అంత కొత్తగా అడుగుతున్నారు? ఆడవాళ్ళకు మగవాళ్ళతో సమానత్వ మెక్కడేడిపింది? మగాడేమో ఎంత స్వేచ్ఛగానైనా తిరగొచ్చా? ఆడది మాత్రం మొగుడూ పిల్లలూ ఇల్లే లోకమని కూర్చోవాలా? ఇదెక్కడి న్యాయం? మీరూ అవే సమర్థిస్తూ రాస్తారుగా? ఆడది ఈ శృంఖలాల నెలా చేధించాలనేది మీరు రాయరెందుకనీ?” ఆవేశంతో అరుణవర్ణం దాల్చింది కమల కంఠం.

నా సమాధానం వినటానికి అన్ని ముఖాలలో ఆత్రత తాండవించుతోంది. కొందరి కండ్లలో నిర్లక్ష్యం కూడా!

“చూడండి కమలగారూ” నేను ప్రరంభించాను. “ఇల్లా భర్తా సంతానం తర్వాత ఏ స్త్రీకి ఏదైనానని నేను ఇప్పుడు కూడా అంటున్నాను; ఎప్పటికీ అంటాను.”

“ఆ(???)”

“ఔను. ఎందుకంటే అది మన సంస్కృతికి ఆయువుపట్టు. సంస్కృతి – జాతి సంస్కృతి – దేశ సంస్కృతి – ఒక్క మాటలో భారత సంస్కృతి. సంస్కృతి తరతరాలుగా యుగయుగాలుగా మార్పు లేకుండా మార్చబడలేకుండా నిలచేది. ఆ సంస్కృతిని ప్రతిబింబింపజేసేదీ.

పలువురికీ చాటిచెప్పేదే అసలైన రచన. నవలను విదేశీయుడు చదివినా, తద్వారా అతడికి మన దేశ సంస్కృతి గ్రాహ్యం కావాలి. నేను రాసిన “చక్రభ్రమణం” “పూజారిణి” నవలలో మన జాతి సంస్కృతి బాగా ప్రతిబింబించుతుంది.”

“అందుకే మాకవి నచ్చలేదు” ముక్త కంఠంతో అన్నారు. “ఆ సంస్కృతిని స్వర్గంలో ఊరేగమనండి, మాకక్కర్లేదు.”

“నన్ను పూర్తిగా చెప్పనీయండి.” నేను మరలా ప్రారంభించాను, “మీరన్నట్లుగా శృంగులాలను చేధించాలి. నేనూ అంగీకరిస్తాను.”

“నిజమే ???” నమ్మలేనట్లే అడిగారు.

“ఔను. ఈ విషయంలో కూడా నేను రాశాను రెండు నవలలో.”

“మాకు తెలియదేమిటి? మీరన్నీ పాఠకాలంగా రాస్తారు. మన స్త్రీల సమస్యలేమి రాశారు?” ఈసడించినట్లే అన్నారు.

“స్త్రీల సమస్యలూ - శృంగులాలూ అంటున్నారే మీరు - అవి “సూర్యముఖి” “బృందావనం” నవలలో పూర్తిగా రాశాను. ఈ దురాచారాలకు వేరు పురుగులు ఎక్కడ వున్నాయో నిర్ణయంగా సూటిగా చెప్పాను.”

కమల, లక్ష్మీల ముఖాలలో కాంతి రక్కున మాయమైంది. అంతవరకూ నన్ను సూటిగా చూస్తూ మాట్లాడ్తూన్న వారల్లా అటు యిటు దిక్కులు చూడసాగారు.

మిగిలినవారు ఉత్సాహంగా, ఏకాగ్రతతో, గౌరవంగా వింటున్నారు.

“ఇందులో యుగధర్మం కప్పట్టుతుంది. కాల పరిభ్రమణంలో సంఘ నియమాలలో స్వల్పంగానో అధికంగానో వక్రీకరణ జరుగుతుంది. సంస్కృతి నుండి భిన్నంగా చీల్చుకుపోయే ఈ మార్పులవల్ల ఏర్పడే సమస్యలూ సంఘర్షణలూ యిటీవల హృదయాలలో మార్పులు వస్తున్నాయా? దురాచారాలు సమసిపోతున్నాయా?”

ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

“బృందావనం నవలలో ఒక భోగ స్త్రీ కుమార్తె గౌరవమైన గృహిణి జీవితం గడపటానికి ఎన్ని కష్టాలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చిందో, ఆఖరికి ఎలా తను చాలించిందో హృదయంగమంగా చిత్తంచాను ... సూర్యముఖి నవలలో మరో సమస్య --- నిష్కారణంగా భార్యను వదిలి మరో స్త్రీని చేపట్టతాడు ఒక పురుషుడు. ఆమె మరో వివాహం చేసుకున్నది. ఇది శృంగులాలను చేధించే అభ్యుదయాత్మక రచన కాదంటారా మీరు?”

కమల నీరసంగా అంగీకారం సూచించింది.

“ఏమో, ఆ పుస్తకాలు చదవలేదు.” అంటూన్న లక్ష్మి అబద్ధం చెప్తూన్నదన్నించింది నాకు.

“పోనీండి. ఇటువంటి స్త్రీలు అనగా ‘బృందావనం’ ‘సూర్యముఖి’ నవలల నాయికలు జీవితంలో మనకు తారస పడ్డారనుకోండి. అప్పుడు మన ప్రవర్తన ఎలా వుండాలో మనం ఆలోచించుకోవాలి. అటువంటి యువతులను మనం మన కుటుంబంలోనికి ఆహ్వానించగలమా? ఆహ్వానించగల వారు మీలో ఎవరైనా వున్నారా?”

అడుగుతూ అందరి ముఖాలూ చూచాను.

“అబ్బ, తలనొప్పిగా వుంది. క్షమించండి.” లక్ష్మి నిష్క్రమించింది.

“అన్నట్లు మావారు నన్ను త్వరగా రమ్మన్నారు. వెళ్తున్నాను. ఇప్పటికే లేచింది. సారీ.” శృంగులాలను తెంచాలనే కమల చకచకా నడచిపోయింది. ఆ నినాదాన్నే విన్నారినట్లుగా.

“మీరేమంటారు?” మిగిలిన వార్ని అడిగాను.

కొందరు యితరుల ముఖాలు చూడసాగారు.

“ఆ రోజులు ...అబ్బో? ఇంకా చాలా దూరంలో వున్నాయలెండి మనకి” అన్నదొకామె.

“ఎంతైనా అంటూ, ఆచారం, సంప్రదాయం అనేవి వున్నాయి కదండీ? అడ్డమై వాళ్ళనీ ఇళ్ళల్లో ఒకళ్ళుగా ఎలా చేసుకొంటాం?” నాగరిక వేషంలో వున్న ఓ పల్లెటూరావిడ సెలవిచ్చింది.

“చూశారా మరి? శృంగఖలాలను తెంచటానికి ఎంత చేప అవసరమో? అది లేని ఓటు డబ్బా చప్పుళ్ళు ఎందుకు చెప్పండి?”

నా ప్రశ్నకు సమాధానం రాలేదు.

రాదని నాకు ముందే తెలుసు.

ఎప్పటికి రాగలదో మాత్రం నాకు తెలియదు. ‘శృంగఖలాలను ఛేదించండి; - అని ఆనందించడం తేలికే. కాని ఆచరణ ? ఎక్కడున్నారు అవి తెలపగలరు? ‘పిల్లి కుండలో గంట కట్టగలవారెవరు?’”

అందరూ నిష్క్రమించాక కరుణా నేనూ ఖాళీగా కబుర్లలో పడ్డాం.

“సారీ! ఈ మనుషులే యింత. ఒకటే ఆర్కాటం. మీకు చాలా ‘ట్రబుల్’ యిచ్చే ప్రశ్నలు వేశారనుకుంటాను?” అన్నది కరుణ.

“నేను రాసే విషయాలనుగురించి మరింత విపులంగా విమర్శతో మాట్లాడటానికి నాకు కష్టమేముంది? నా మాటలే వాళ్ళని ‘ట్రబుల్’ లో పెట్టినట్లు అనుకుంటున్నాను. అందుకే అలా పారిపోయారు!”

“నిజమేనండోయ్. ఆ లక్షి లేదూ..” ఆమె పెళ్లాడిన అతడికి అంతకుముందే భార్యా నలుగురు పిల్లలూ వున్నారు. వాళ్లను పుట్టింటికి తోలేశాడు. ఈమెతో కులుకుతున్నాడు. ఇక ఆ కమల భర్త, అసలు ఒక భోగం అమ్మాయితో ప్రమలో పడి పెళ్ళి చేసుకోవాలనుకున్నాడట. అయితే ఈవిడా, ఈమె తండ్రి ఆ పిల్లని బెదిరించి ఏదో మోసం చేశారట. తర్వాత మాయోసాయంతో అతడిని పెళ్ళి చేసుకుందట! ఈ విషయం ఇక్కడ చాలా మందికి తెల్సు. అందుకే ఆ భార్యా భర్తల నడుమ అంత సఖ్యతలేదని అనుకుంటారు. అనుకోవడమేమిటీ - నిజమే! వాళ్ళ పనిమనిషీ మా పని మనిషీ ఒక్కతేగా!”

ఆ తర్వాత ఎప్పుడూ ఆ బృందంలోని వారెవరూ నన్ను ఏ సమావేశానికి పిలువకపోగా, ఏ షాప్ లోనో, ధియేటర్ లోనో ఎప్పుడైనా కన్పించినా ఎరుగనట్టే తప్పుకుపోతుంటారు.

“అబ్బో! ఆవిడ రచనలను విమర్శించిన వారిపై ఆవిడకు చాలా కోపమండోయ్ బాబూ. అందరూ తననే పొగడాలనుకుంటుంది.” అని దుష్పూచారం చేస్తున్నట్లుగా విన్నాను ఆ తర్వాత.

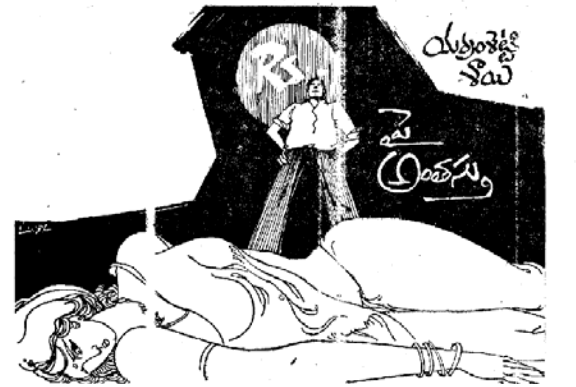
పై అంతస్తు యర్తంకెట్టి శాయి

(జ్యోతి, 1977 దీపావళి సంచిక నుంచి)

“అయ్యగారు పిలుస్తున్నారు...” ప్యూన్ ఇందిర దగ్గరకొచ్చి చెప్పాడు.

ఇందిర చటుక్కున లేచి డిక్టేషన్ బుక్ తీసుకొని మేనేజర్ గదిలోకి నడిచింది. ఆ మేనేజర్ అంతకు ముందురోజే ఛార్జీ తీసుకొన్నాడు. వైజాగ్ నుంచి బదిలీలో వచ్చాడీ ఆఫీసుకి. ఆ ముందురోజంతా ఛార్జీ తీసుకొనే హడావుడిలోనే సరిపోయింది. అంచేత తను ఏపనీ లేకుండానే కూర్చోవాల్సి వచ్చింది రోజంతా.

“గుడ్ మానింగ్ సార్ ..” చిరునవ్వుతో పలుకరించి అతని కెదురుగా పెన్సిల్ పట్టుకొని రాయడానికి సంసిద్ధమయిందామె.

“గుడ్ మానింగ్ మిస్ ...” పేరు కోసం ఆమె వేపు చూశాడతను.

“ఇందిర ...” నవ్వుతూ చెప్పిందామె.

“గుడ్! ది నేమ్ అయ్ లైక్ .. మిస్. ఇందిరా! ఫిలిప్స్ అండ్ శామ్ సన్ కంపెనీకి లెటర్ డిక్టేట్ చేస్తాను. రాసుకోండి!”

అతను ఉత్తరమంతా పూర్తి చేసే వరకూ తలెత్తకుండానే రాసుకొందామె. అతని వంక చూడాలంటే బిడియంగా ఉంది ఇందిరకు. అది వరకు మేనేజర్లా ఇతను వయసుమళ్ళిన వాడు కాదు. నవయువకుడు, వివాహం కూడా కాలేదని ఆఫీసులో అందరూ అనుకొంటూంటే వింది తను. అతన్ని చూశాక మరింత ఆశ్చర్యపోయిందామె. చాలా ఆధునికంగా కూడా డ్రస్ చేసుకొన్నాడతను. బెల్ బాటమ్ పాంటు, చారల చొక్కా, పెద్ద జుట్టు, చైన్స్ మీస కట్టూ, - అన్నీ మరింత అందాన్నిస్తున్నాయతనికి. అందానికి తోడు ఆ రీవి మరీ మరీ చూడాలనిపించేట్లుంది.

ఆ ఉత్తరం టైపు చేసి సంతకం తీసుకోడానికి మళ్ళీ అతని గదిలోకి నడిచింది ఇందిర. అతనికి ఫ్లాస్కులోనుంచి ఓ కప్పులో కాఫీ పోసి అందిస్తున్నాడు ప్యూను.

“కాఫీ ఆమెకూడా ఇవ్వు ...” ప్యూన్ ని ఆజ్ఞాపించాడతను.

“అహ ... వద్దండీ ...” మొఖమాటంగా అంది ఇందిర.

“భలేవారే! కాఫీ వద్దంటారేమిటి? కూర్చోండి ముందు”

ఇంకేమనాలో తెలిక కుర్చీలో కూర్చుండి పోయింది ఇందిర. ప్యూను మరో కప్పులో కాఫీ పోసి ఆమె కందించాడు. ఆమె తాగటం పూర్తయేలోగానే తను తాగేసి ఆమె టైపు చేసి తెచ్చిన ఉత్తరం ఓసారి చూసి “బావుంది. చాలా నీట్ గా చేశారు ...” అభినందిస్తూ అన్నాడు.

“మీరు ఎంతకాలంనుంచీ చేస్తున్నారు సైన్లో?” అడిగాడతను.

“రెండేళ్ళవుతోంది ... అంతకు ముందు ఓ సంవత్సరం ఇదే ఆఫీసులో టైపిస్ట్ గా ఉండేదాన్ని. ఈలోగా షార్ట్ హ్యాండ్ పాసవడంతో ఈ పోస్ట్ దొరికింది ...” చిరునవ్వుతో చెప్పిందామె.

“వెరిగుడ్! మీలాంటి ఎఫిషియంట్ సైన్లో ఉన్నందుకు నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. వైజాగ్ లో ఓ ముసలాయన ఉండేవాడు. పాపం ఆయనకు ఎన్నో సమస్యలుండేవనుకొంటాను ఇంట్లో. అంచేత ఆఫీసులో చురుకుగా ఉండేవాడుకాదు. అన్నీ మర్చిపోతూండేవాడు. ఆయనని మందలించాలంటే చెడ్డ భయంగా ఉండేది నాకు. ఎందుకంటే ఇంచుమించుగా మా డాడీ వయసుంటుందాయనకు. అంత పెద్దాడిని మందలించడం ఎలా సాధ్యమవుతుంది?”

“అవును....” అతనిని సమర్థిస్తూ అంది ఇందిర. ఆ రోజు గడిచేసరికి అతని దగ్గర ఎలాంటి జంకూ లేకుండా పోయిందామెకి, కలివిడిగా, మర్యాదగా మాట్లాడే అతని ఆఫీసరులా కాకుండా ఓ స్నేహితునిలా అనిపిస్తున్నాడు. ఇంతకుముందు మరే మేనేజరులోనూ లేని గుణం ఇది. సాధారణంగా ప్రతివాళ్ళూ తాము ఆఫీసర్లనీ, ఎదుటివాళ్ళు తమకింద పనిచేసే గుమస్తాలనీ గుర్తుంచుకొని, అవతలివాళ్ళు కూడా గుర్తుంచుకొనేల మాట్లాడేవాళ్ళు. ఆ ‘శేడా’ ని ప్రతి విషయంలోనూ ఎత్తిచూపేవారు.

కొద్ది రోజుల్లోనే అతను ఆఫీసులో అందరి మన్ననలకూ పాత్రుడయిపోయాడు. అందరూ సుగుణాల్ని ఏకరువు పెట్టేవారు. అందరూ పొగడేవారే.

ఇందిరకు అతని దగ్గర ఎంతో చనువేర్పడింది. ఆ చనువు రానాను ఆమెకు ఆశల్ని కలుగజేయసాగింది. అతని రూపం, అతని మాటలు, అతని హోదా - అసీ ఆమెను అమితంగా ఆకర్షించినయే. అప్పటి నుంచీ ఆమె అలంకరణలో మార్పు వచ్చింది. ఖరీదయిన చీరలు కట్టుకోవడం. ఆఫీసులో ప్రతి గంటకూ ‘టాయ్ లెట్’ రూమ్ లో కెళ్ళి తనకున్న అందం ఏ మాత్రం తగ్గకుండా జాగ్రత్త పడటం, మరింత నాజుగా, ఆకర్షణయంగా మాట్లాడటం. “అన్ని విషయాల్లోనూ శ్రద్ధతీసుకొనే మీలాంటి స్త్రీలు చాలా తక్కువమంది ఉంటారండీ...” ఓ రోజు అన్నాడు మేనేజరు.

ఇందిర పొంగిపోయింది ఆ పొగడ్లకి.

“మీకింకా వివాహం కాలేదు కదా?” తిరిగి అడిగాడతను.

“ఇంకా లేదండీ...” ఆ జవాబిస్తున్నప్పుడు ఆమె చూపులు అతని చూపులతో కలసి కిందకు వాలిపోయినయ్యే. గుండెలు వేగంగా కొట్టుకొన్నయ్యే. ఆశలు కళ్ళల్లో నిలచినయ్యే.

“నాకూ ఇంకా కాలేదులెండి! ఇంట్లో మా మమ్మీ, డాడీ ఒకటే పట్టుపడుతున్నారు మారేజ్ చేసుకోమని, ఏదో వంకపెట్టి తప్పించుకు తిరుగుతున్నాను...” నవ్వుతూ అన్నాడతను.

ఇందిరకు తన తల్లి తండ్రి గుర్తుకొచ్చారు.

వాళ్ళూ తను వివాహం విషయం తొందరపెడుతునే ఉన్నారు. ఆ మధ్య ఒకతను తనను చూచి వెళ్ళాడు కూడా. అతను చూడ్డానికి బాగానే ఉన్నాడు. ఆ వూళ్ళోనే ఓ కేంద్ర ప్రభుత్వ కార్యాలయంలో గుమస్తా ఉద్యోగం చేస్తున్నాడు. ఇంచుమించుగా అన్ని విషయాలు వప్పందమయిపోయినట్లే, తను “ఊ” అంటే ఒకటి రెండు నెలల్లో వివాహం కూడా అయిపోతుంది. కానీ తను ‘ఊ’ అనలేదు. అనేలోగానే ఈ కొత్త మేనేజరు వచ్చేశాడు. ఇతనితో ఏర్పడ్డ చనువు కొత్త ఆలోచనలకు దారి తీసింది. పాత ఆలోచనలను పునరాలోచించాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది.

తనూ ఆ గుమస్తా వివాహం చేసుకొంటే తన జీవితం మామూలు జీవితమయిపోతుంది. కొద్దిరోజులు ఆనందం – తరువాత పిల్లలు – తామిద్దరూ ఉద్యోగంచేసే వాళ్ళు కాబట్టి – తనకి రెండు బాధ్యతలు! ఇల్లా ఆఫీసు – వీటికి తోడు పిల్లల్ని చూడటం. వాళ్ళు పెరిగి పెద్దాళ్ళయేవరకూ వాళ్ళను కనిపెట్టి ఉండటానికి ఇంట్లో బంధువులూ! నిజంగా తను సరకంలో పడిపోతుంది. సుఖం, సంతోషం అన్నీ అతిత్వరలోనే తుడిచిపెట్టుకుపోతాయ్. జీవితం కేవలం యాంత్రికంగా తయారవుతుంది. తన స్నేహితురాలు రజనీని చూడటం లేదూ? వివాహానికి ముందు ఎంత సరదాగా ఉండేది? ఎంత దర్జాగా గడిపేది? ఇప్పుడా సరదాలేదు. దర్జాలేదు. ఇంట్లో బండెడు చాకిరీచేసి, ఈసురోమంటూ ఆఫీస్ కొచ్చి ఇక్కడా చాకిరీ చేసి మళ్ళీ ఇంటికెళ్ళి చాకిరీ –

వివాహ మయింతర్వాత ఆడది ఉద్యోగం చేయకూడదు. ఆ బాధేదో మగాడే పడాలి. కాని ఈ రోజుల్లో కేవలం ఒకరి సంపాదన మీద ఆధారపడి బ్రతకడం కూడా కష్టమే. ఒకవేళ ... ఒకవేళ ... తనను ఈ కొత్త మేనేజర్ ప్రేమిస్తే – వివాహం చేసుకొంటే – ఆ జీవితం స్వర్గమే అవుతుంది. అతనికేం తక్కువని? పదిహేను వందలు జీతం. కారూ, బంగళా, నౌఖరూ – అసలు తన అంతస్తే మారిపోతుంది. హోదా మారిపోతుంది. తను ఈ ఉద్యోగంచేసే అవసరమే ఉండదు. తనకు తెలిసిన చాలా మంది ధనిక స్త్రీలలాగా తనూ కార్లో క్లబ్బులకూ, మిగతా సాంఘికసేవ కార్యక్రమాలకూ తిరగవచ్చు. ఎప్పుడూ వినోదాలూ, విందులూ, పిక్నిక్ లూ, టూర్లూ – ఒకటేమిటి? సర్వస్వం అనుభవించవచ్చు.

అందుకే ఆ గుమస్తాతో వివాహానికి ‘ఊ’ అనలేదు ఇందిర.

“నా పరిస్థితి అలాగే ఉందండీ! మా వాళ్ళు పెళ్ళి చేసేద్దామన్న తొందర్లో ఉన్నారు, నేనేమో వద్దని మొండికేశాను...” సిగ్గు పడుతూనే అందామె.

అతను ఆమె వంక ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

“వివాహం వద్దంటున్నారా?” అడిగాడు నమ్మలేనట్టు.

“అవును ...” నవ్వుతూ అందామె.

“ఎందుకని?”

ఏం జవాబు చెప్పాలో తెలీలేదు ఇందిరకి. తన మనసులో ఉన్న విషయం ఎలా చెప్తుంది? చెప్పకుండా పదిలేయడం కూడా మంచి కాదు. అతనిమీద తనకున్న ఆశని – చెప్పాలంటే ఇంతకంటే మంచి అవకాశం రాదు. స్పష్టంగా చెప్పేయకపోయినా, అతనికి తన మనసు చూచాయిగానయినా తెలియాలి.

“పోనీలెండి. మీకు అభ్యంతరమయితే చెప్పకండి...” అతనే నవ్వుతూ అన్నాడు.

“అదేం కాదు...” చప్పున మాట్లాడింది ఇందిర. అతని దగ్గర తనకి రహస్యాలున్నాయని అతను అనుకోకూడదు.

తలొంచుకొని ఎర్రని చేతిగోళ్ళవంక చూసుకొంటూ అందామె.

“ఓహో – అయితే ఆ మనిషి కనబడగానే చేసేసుకొంటారన్నమాట!” అంతా తెలిసి పోయినట్లు అన్నాడతను.

తలూపింది ఇందిర. అంతకంటే ఇంకెలా చెప్పాలో తెలీలేదామెకి. అయినా తన మనసులో అతనే ఉన్నాడన్న విషయం అతనికి అర్థమయి ఉండదు. సంభాషణ మరికొంతసేపు ఆ విషయంమీదే జరిగితే బావుండునని దేముడిని ప్రార్థించుకొందామె, దేముడు ఆమె ప్రార్థనని విన్నాడు.

“మరి మీరెందుకు చేసుకోనంటున్నారో తెలుసుకోవచ్చా?” సిగ్గుపడుతూనే అడిగిందామె.

అతను చిన్నగా నవ్వాడు.

“అదో పెద్ద గొడవలెండి. చెప్పాలంటే మనిద్దరం రెండ్రోజులు కాజువల్ లీవు తీసుకోవాలి...”

ఇందిర కూడా నవ్వేసింది. కాని ఆమెలో అనుమానాలు మొదలుయినాయ్.

పెద్ద గొడవ అంటాడేమిటి? కొంపదీసి అతనెవర్నయినా ప్రేమించాడా? లేక అతని ప్రేమ అంతకుముందే విఫలమయిందా? అలా జరిగితే మరిప్పుడు తను కనే కలలు ఫలిస్తాయా? లేక మొగ్గలోనే రాలిపోతాయా?

ఈలోగా అతనికోసం ఎవరో రావడంతో ఇందిర బయటకొచ్చేసి తన సీట్లో కూర్చుంది.

సమస్య మరింత క్లిష్టమయిపోయిందిప్పుడు. అతని మనసులో ఏమున్నదీ తెలుసుకోవడం సాధ్యం కావడంలేదు.

సాయంత్రం ఇంటి కెళ్ళేసరికి ఆమె తల్లి తండ్రులు ఆమెకోసమే ఎదురుచూస్తున్నారు.

“వాళ్ళు మళ్ళీ కబురు చేశారీవాళ. ఏ సంగతీ తెల్పేయ్యకపోతే మరో సంబంధం చూసుకొంటారట...” అంది తల్లి ఆందోళనగా.

“మనకి కూడా న్యాయం కాదు, అలా నాన్నటం!” న్యాయం మాట్లాడుతున్నట్లు అన్నాడు తండ్రి.

“నేనింకా ఆలోచించుకోలేదు...” చిరాగ్గా అంది ఇందిర.

“అలా అంటే ఎలా? అన్ని విధాలుగా మన సంబంధం నచ్చబట్టే వాళ్ళు పాకులాడుతున్నారు గానీ అదే మరొకళ్ళయినట్లయితే ఏనాడో వదులుకొనేవాళ్ళు.”

ఈ విషయం ఇందిరకూడా తెలుసు. వాళ్ళు తననే చేసుకోవాలని ఎందుకు ఉవ్విళ్ళూరుతున్నారో ఊహించుకోలేనంత వెర్రిది కాదు తను. వాళ్ళది ఆర్థికంగా బాగా చితికిన కుటుంబం. ఇప్పటికి కూడా చాలీచాలని పరిస్థితుల్లోనే ఉంది. వాళ్ళకంటే తమ కుటుంబం అన్ని విధాలా మెరుగే. తండ్రికి పెన్షన్ వస్తోంది. అన్నయ్య మంచి ఉద్యోగంలోనే ఉన్నాడు. తనూ, ఇంకా చదువుకుంటాన్న తన చెల్లెలూ తప్పితే ఇంకా బాదర బందీ ఏమీ లేదు. అదీగాక తను చేస్తున్న ఉద్యోగం, తన సంపాదనా ఇవన్నీ కూడా వాళ్ళని అమితంగా ఆకర్షించినయ్. అందుకే ఈ రాయబారాలు. వాళ్ళు అడుగుతున్నకొద్దీ తనకు పట్టుదల ఎక్కువవుతోంది. ఎలాగోలా ప్రయత్నించి అన్ని విధాలా తమకంటే ఉన్నత స్థితిలో ఉన్న యువకుడిని చేసుకోవాలి గానీ, అలాంటి కుటుంబంతో సంబంధం కలుపుకొంటే వారి పరిస్థితికి తాము కూడా దిగజూరాలి వస్తుంది. నీళ్ళల్లో మునుగుతున్నప్పుడు, అవలీలగా ఈతగొడుతున్న వాడిని పట్టుకోవాలి గాని, సగం మునిగిపోయిన వాడిని పట్టుకొంటే వాడు తను మునగడమే కాక తనను పట్టుకొన్నవాడిని కూడా ముంచేస్తాడు. ఈ సూత్రం తెలియబట్టే తను మేనేజరుని వివాహం చేసుకోవాలనుకొంటోంది. అతను కౌగిట్లోకి దూకి తన అంగీకారం తెలియజేస్తుంది. ఇందుకు ఎన్ని రోజులు టైము పడుతుందో తనకు తెలీదు. కాని ఎన్ని రోజులయినా వేచి ఉండగలదు. ఇందిర ఏమీ మాట్లాడకపోయేసరికి వాళ్ళూ ఏమీ అనలేకపోయారు.

ఆ రోజు మేనేజర్ చాలా చికాకుతో ఆఫీసుకు రావటం గమనించింది ఇందిర. బహుశా ఇంటి దగ్గర అతని వివాహం గురించి గొడవ చేసి వుంటారు అనుకొందామె. అరగంటసేపటి తరువాత ఇందిరను పిలచి నోటు డిక్టేట్ చేయసాగాడు. మధ్యలో ఫోన్ మోగింది.

‘హలో’ అన్నాడతను తీసి చెవిదగ్గర పెట్టుకొని.

“ఆ! ఆ! అవును ట్రంకాల్ బుక్ చేశాను ఓకే. ఫోన్ మీదే ఉంటాను...”

అని కొద్ది క్షణాలాగి మళ్ళీ మాట్లాడసాగాడు. “డాడీ! నేను కుమార్ ని మాట్లాడుతున్నాను. ఆ-మమ్మీ పొద్దున్న చేరుకుంది క్షేమంగా. — ఆ మమ్మీ దగ్గరున్న ఫోటోలన్నీ చూశాను. అందరిలోనూ సౌదామిని అనే అమ్మాయింది చూడండి, ఆ సంబంధమే బాగుంది. వాళ్ళు కారు ఇస్తామంటున్నారూగా! ఏమిటి? వాళ్ళేమంత ఉత్సాహం చూపటంలేదా? అయినా సరే — నాలోజులు ఆలశ్యం అయినా ఆ సంబంధమే సెటిల్ చేయండి! సరే, సరే — ఓకే, ఉంటాను మరి...” ఫోన్ పెట్టేశాడతను.

అతని మాటలన్నీ వింటూన్న ఇందిరకు కళ్ళవెంబడి నీళ్ళుతిరిగినయ్. అతని వివాహం నిర్ణయమైపోతోంది. అతనిమీద యెన్నో ఆశలు నిలుపుకొన్న తనని కనీసం పట్టించుకోవాలేదు, అతనిక్కావలసింది అందమూ మనసూవున్న అమ్మాయి కాదుగాబోలు, కారు ఇవ్వగల స్తోమతు ఎవరికుంటే వారే అర్హులు. అంతే!

“అమ్మయ్య! నిన్నుట్టుంచీ పెద్ద తలనొప్పి అయిందనుకోండి ఈ పెళ్ళిగొడవలు. ఎప్పట్నుంచో కారు కొనాలని నా ప్రయత్నం ఇంతవరకూ కుదరలేదది. ఇకముందు కుదురుతుందని కూడా అనుకోను. అందుకే కారు తేలిగ్గా కొనివ్వగల తాహతు ఎవరికుంటే వాళ్ళ అమ్మాయిని చేసుకోవాలి అనుకొన్నాను. ఎన్నో సంబంధాలు వచ్చాయి గానీ మాకంటే అధ్వాన్నపు పరిస్థితిలో వున్న సంబంధం చేసుకుంటే సుఖ, శాంతులెక్కడ నుంచి వస్తాయ్ చెప్పండి. అదే మాకంటే మంచి స్థితిలో వున్న అమ్మాయిని చేసుకుంటే ఎంతో సహాయంగా ఉంటుంది...”

అతని మాటలు నిర్ఘాంతపోయి వింటోంది ఇందిర.

తనకున్నలాంటి ఆలోచనలే అతనికీ ఉన్నాయా? భగవంతుడా! ప్రతి మనిషీ ఇలాగే ఆలోచిస్తే ఇంక దీనికి అంతం యెక్కడ? ప్రతి మనిషీ తన పై అంతస్తుకి నిచ్చినలేయడమేనా? మరి పక్కనున్న వాళ్ళ సంగతి ఆలోచించేదెవరు?

ఆ సాయంత్రం ఇంట్లో ఆమె తల్లి మళ్ళీ వివాహం గురించి కదిలించినప్పుడు “ఆ సంబంధమే వప్పుకుంటున్నాను...” అంది ఇందిర మనస్ఫూర్తిగా.

బలిదానం

సత్యం

(రూపవాణి, 1948 జూన్ 1 సంచిక నుంచి)

రాజశేఖరుని తన తండ్రి రామస్వామి ఇంతగా బాధించడం కమలకేమాత్రం యిష్టం లేక పోయింది. నిజంగా అతను జేసిన నేరం లేదు. ఏదో వంకతో అతన్నంత అవమానించి అంత క్రూరంగా జూడడం అన్యాయం.

రాజశేఖరునికి ప్రపంచం అంటే యేమిటో తెలుసు. అయినా నీచ ప్రపంచం కోసం అతని నడతను మార్చుకొని అతని ఆశయాలన్నిటినీ భగ్నం జెయ్యడం అతని స్వభావం గాదు. లోకులు కాకులు అని అతని తీర్మానం లేకుంటే అంత ఆదర్శపాత్రంగా తను ఆచరించిన దాన్ని దాని లక్ష్యాన్ని గ్రహించకుండానే లోకం అతన్ని గర్తించడం ఎందుకో? మహారాజా గాదు. మరి యముడే అతన్నెదుర్కొన్నా సరే తన చెల్లి వివాహం జేయడం అతను ఒప్పుకోడు.

ఆనాడు అడ్డు జెప్పని సంఘం ఈనాడెందుకు అడ్డు జెప్పుతుంది? మగడంటే ఏరుగని పసితనంలో ఆరోయేటే పెళ్ళికి అనుమతించిందే! అమ్మాయికి పదేళ్ళు వచ్చేటప్పటికి మగడు గతించాడు. ఇప్పటికి 24 ఏళ్ళు వచ్చినై. మరి బ్రతికే 84 ఏళ్ళూ ఒంటిగా యేడవాల్సిందేనా ? 84 ఏళ్ళొచ్చిన ముసలితొక్కు 16 ఏళ్ళ పిల్లని జేసుకోవచ్చు గాని 16 ఏళ్ళ పిల్ల భర్తపోతే మళ్ళీ పెళ్ళి జేసుకోగూడదు! ఏం సంఘం! ఏం నీతులు అసలు ఈ కాలంలో గూడా సంఘం అలా పని జేస్తుంటే ఆశ్చర్యం గాదూ.

రాజశేఖరుడు తన చెల్లి పెళ్ళి జేయ నిశ్చయించుకున్నాడు. ఓ కుర్రాడు ముందుకు వచ్చాడు ఆ పిల్లను జేసుకోడానికి. సరిగా లగ్న క్షణంలో పెండ్లి అరుగుపై పీఠం వేశాడు. సంఘాధికారి “చీ పాడు పెండ్లి నీచులు ద్రోహులు, సంఘ నాశకులు. పవిత్ర హిందూ మత సంప్రదాయాన్ని భగ్నం పరుస్తున్నాడు. మీరీ పెండ్లి జూడగూడదు పొండి” అని విరుచుకు పడ్డాడు. వచ్చిన పెద్దలంతా కాళ్ళకి బుద్ధి జెప్పారు. ఏం పెద్దలో మరి “ఎలా జేసుకుంటున్నావు నీవీ పెండ్లి?” అని పెండ్లి కొడుకుపైన “వాడేలా జేస్తున్నాడు? నీవెలా జేసుకుంటున్నావే” అని కన్నీరు పర్యంతమౌతున్న పెండ్లి కూతురు పైన నూరుతున్నాడు. రాజశేఖర్ ఆగలేక పోయాడు. దుడ్డుకర్రతో ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ఇక పెదిమ కదిల్చితే శాస్తి జరుగుతుందన్నాడు మిడి గ్రుడ్లతో పలాయనం పరించారు సంఘాధికారులు ఒక్క అగ్ని మాత్రమే సాక్షిగా పెండ్లి జరిగింది. ఆ నాటి నుంచీ కష్టాలు మొదలు.

ఏమైనా సరే తన వివాహం కాకముందే తన అంతో సంఘం అంతో తేల్చుకోవాలని ధృఢ నిశ్చయమయ్యాడు శేఖరుడు. అన్నిటికీ అడ్డం దిరగడం మొదలు బెట్టాడు ఎవరిని అంటుకోగూడదో వారినే అంటుకుంటాడు ఏది సంఘం చేయవద్దన్నదో అదే అతని కర్తవ్యం ఎన్నాళ్ళిలా అపవిత్రాల మయ్యామని సంఘం కూర్చుంటుందో చూడాలనుకున్నాడు. సంఘానికెంతేనా అండ వుంది. తనకేముంది ? వెధవ ఇరవై ఎకరాల భూమిదప్ప ! ఇరవై ఎకరాల అండ గూడా నాకక్కర్లేదు, నాకెవ్వరూ అక్కర్లేదు నాకు నేనే అండ. ప్రపంచ మొత్తాన్ని నేనొక్కణ్ణే ఎదురు తిరుగుతా నాకు భయం లేదు. నాకై దుఃఖించే వాళ్ళు లేరు. నా చెల్లి, బావ దప్ప. వాళ్ళు మాత్రం ఎందుకు దుఃఖిస్తారు ? వాళ్ళు నాకు అండే, నేనొక్కణ్ణే గాదు నాలాగా మరిద్దరు ఉన్నారు. ఇంకేం గావాలి, విజయం తథ్యం” అనుకున్నాడు.

కొన్నాళ్ళతన్ని ప్రపంచం పిచ్చివాడంది “ఛీ నేను పిచ్చివాణ్ణా ? ప్రపంచం పిచ్చిది” అన్నాడతను. పిచ్చి అనుపత్తికి జేర్చబడ్డాడు “నేను పిచ్చి వాణ్ణి మీరు నాకు మందిచ్చేవారు” తన్నబోయాడు శేఖర్ ఆ డాక్టరుని, కాంపౌండరును; చేతులు విరిచి కట్టి మందుబోశారు లేని పిచ్చి పెరిగింది. లేని మాటలు వచ్చినై. ఫకీరు మొదలు ప్రభువువరకు అతని దాసానుదాసులట వారంతా తను జెప్పిన మాటలు వినాలట లేకుంటే ప్రపంచాన్నే భగ్నం జేస్తాడట విచ్చలవిడిగా తిరగడం మొదలు పెట్టాడు.

ఇక దారి గన్పించక జమీందారు రామస్వామిగారే కేసు విచారణలోకి తీసుకున్నారు. నిండు సభలో రాజశేఖరుని అతని చెల్లినీ బావనీ తీసుకొచ్చి నానా రభస జేసి గూళ్ళ మధ్యగా పొడిచారు దుడ్డు కర్రలతో. తప్పని ఒప్పుకుంటే క్షమిస్తానన్నారు. చెల్లీ బావ మెత్తబడ్డారు. రాజశేఖరుడు మండి పోయాడు “మీరు మనుషులు గారు పశువులు. మీరు జేసిందితప్పా ? ఎవడనేది ?... రామస్వామి గారు ప్రపంచం తల్లకిందులైనా సరే నేనూ నా యిద్దరు బంధువులూ జేసింది ఒప్పు. ఇక ఈ ఉద్దేశ్యం మారదని” గద్దించాడు. అతని ఆ యిద్దరు చుట్టాలు అతనికి లోబడ్డారు. కాని ప్రపంచం లోబడలేదు. కర్రలు వాళ్ళమీద నాట్యమాడినై. నడిసభలో రక్తం ప్రవహిస్తోంది.

కమల ఇక చూడలేక పోయింది “ఏయ్ ఆపండి” అని అరచి పడిపోయింది ఆ పడిపోవడం రాత్రి ఒంటిగంటకు తేరుకుంది. శరీరం తేరుకుంది గాని మనస్సు కుదుట పడలేదు. శేఖర్ అని కలువరిస్తోంది. ఆమె పిచ్చెత్తినట్టే పోయింది. పిచ్చిలోనే ఉపన్యాసం మొదలు పెట్టింది. “ఏం? పురుషుడు చచ్చేదాకా అనుభవించాలి ? ముక్కు పచ్చలారని పసిపిల్ల మొగుడు జావగానే యిక ప్రపంచాన్ని కన్నెత్తి జూడగూడదు ? వాడు భోగించాలి ! ఇది సన్యాసం పుచ్చుకోవాలి ! ఏం మతం ! ఏం న్యాయం ! ఏం అధికారం ! ఛీ ! రాజశేఖరుని విడిచి వెయ్యండి” అంటున్నై ఆమె పెదవులు. రక్తారుణ నేత్రద్వయం రోషంతో ప్రతిబింబిస్తుండగా.

రెండుమూడు రోజులు గడిచినై. ఆమె మామూలు మనిషైంది. అసలా రాక్షస కృత్యాలు ఆగవేమో అనుకుంది, కాని ఆమె మనస్సు పరితపిస్తోంది. జైలు వైపుగా వెళ్ళింది ముగ్గురు కన్పించారు. రాజశేఖరుని పున్నమ చంద్రునిలాంటి దివ్య ముఖంలో మచ్చలు మచ్చలుగా గాయాలు కన్పిస్తున్నై. ఆమె అతన్ని ఓదార్చబోయింది. “నన్ను ఓదార్చే వాళ్ళు అక్కరలేదు. నన్ను నేనే ఉసిగొల్పుకుంటాను. నాకు నేనే పోరాడతాను నాకు నేనే విజయం సాధిస్తాను” అన్నాడు శేఖర్ అతనిదెంత ధీప్రవృత్తి! ఎంత త్యాగి ! ఎంతటి వీరుడు ! ప్రపంచంలో నిజంగా అతనే మనిషి తతిమ్మా వాళ్ళు మనుషులా? పశువులు కాదు అదేదో రూపం !

కమల చలించిపోయింది. ఎప్పుడూ జైలుదగ్గరే నిల్చుని మచ్చల ముఖంలోకి తన ముఖం పెట్టి తిలకించడం మొదలుబెట్టింది. ఆ మచ్చల్లో ఎంత భావం వుంది! ఎంత త్యాగం వుంది! ఎంత ధైర్యం ఉంది! అది మానవునికి తప్పకుండా కన్పిస్తుంది. కన్పించని వాళ్ళు మనవులు గారు తనకు కన్పిస్తుంది. గనుక తను మానవ జాతిలోది కనుకనే తన ముఖం ఆ మచ్చల ముఖం ఒకటి. ఆ రెండు ముఖాలు కలుసుకొంటై. ఆ మచ్చల ముఖానికి వచ్చిన విజయం తన ముఖమూ పంచుకొంటుంది. ఆ జైలు ప్రాంతాల కెవరు వచ్చిన కరువబోతున్నది. బలవంతాన యివతలకు తీసుకొచ్చినా అతని నామస్మరణం ఆమెకు రామనామ స్మరణం కన్నా పవిత్రంగా ఉంది.

ప్రపంచం ఆమెను గూడ పిచ్చివాళ్ళల్లో జమవేసింది. రామస్వామి దిగులు పడ్డాడు. కారణం? రాజశేఖరుడే..! అతన్ను ఈ లోకంలో లేకుండా జేస్తే?... తన కమల తనకు దక్కుతుంది. లేకుంటే ఒట్టిదే. రామస్వామికి మరో ఆలోచన తట్టింది. అతను లేకపోతే కమల గూడా ఉండదేమో! మెల్లగా కమలతో ముచ్చటించాడు. భగ్గున మండిపోయింది. కమల రాజశేఖరుడూ తనూ మనుషులట. మిగతావన్నీ అవేవో రూపాలట. రాజశేఖరుడూ తనూ ఒకటిటా. ఈ మాటలు విన్న రామస్వామికి మరీ పిచ్చెత్తింది ఏమీ తోచడం లేదు. అటూ ఇటూ ఏవేవో అనుకుంటూ తెగతిరుగుతున్నాడు. కొంచెం ఉండి

తనకూ పిచ్చేమోననుకున్నాడు. చీ! తనకు పిచ్చేమిటి? తన కూతురుకు పిచ్చేమిటి? రాజశేఖరుడు పోతే అన్ని పోతై. ప్రపంచం శాంతిస్తుంది. తనకూ శాంతం కలుగుతుంది... అంతే ముమ్మాటికీ రాజశేఖరుణ్ణికా బాధించాలి. తమ నీస్థితికి తీసుకొచ్చిన అతన్నింకా వదల గూడదు. అతని ముందే అతని చెల్లినీ బావనీ కాలేయాలి. అదీ ప్రథమ కర్తవ్యం.

అది వాళ్ళని కాల్చివేసే ప్రదేశం. ఎక్కడెక్కడి జనాలు మూగి ఉన్నై. రాజశేఖరుని బంధించి నిలబెట్టారు. అతని చెల్లి, బావా కన్నీళ్ళతో అతని ఆజ్ఞ శిరసావహిస్తూ నిల్చున్నారు. మధ్య ప్రదేశంలో కమల ఆ ప్రదేశానికే వచ్చి గలగల్లాడిపోతుంది. ఆమెనెవరో బిగబట్టి అట్టపెట్టారు. కదలేక పోతుంది. తుపాకీతో వధ్య శిల పై కెక్కిన వాళ్ళకి గురి చూస్తున్నారు.

రాజశేఖరుడు పట్టిన పదిమందినీ ఒక్క ఊపు ఊపాడు “ప్రపంచం పిరికిది. లేకపోతే ప్రపంచాన్నెదిరించిన ఆ యిద్దర్నీ చంపక పోతే ప్రపంచం బ్రతకలేదా ? ఆ యిద్దరూ జచ్చినా యిదుగో ఇంకొకటి. దీనికి ప్రపంచమే బలి. నేను కన్నీరు గారుస్తాననుకున్నారా ? కన్నీరు బదులుగా రక్తం కారుస్తా. ఈ ఒక్క రక్తంతో ఏమనుకున్నారా ఏరులు పారిస్తా అంటోంది అతని ఉడుకు రక్తంతో వేడెక్కి పోయిన అతని కంఠం. రామస్వామి ఆలోచించాడు. నిజంగా ప్రపంచమే పిరికిదేమో ?... లేకపోతే ఆ యిద్దరు పోతే ప్రపంచం శాంతించడమేమిటి ?... సమాధానం కుదరక పోయినా కుదుర్చు కుంటున్నాడు ప్రపంచ ద్రోహులు వాళ్ళని కాల్చాల్సిందే.

"ఊ... కాల్చండిరా."

మళ్ళీ అరుస్తున్నాడు రాజశేఖర్ "చూడండి ఇందరున్నారాగా! నా చేతికొక తుపాకి ఈయండి. మీరంతా తలకొక తుపాకీ దీసుకోండి. ఎవరు గెలుస్తారో ? ఇస్తారా ? లేకపోతే పిరికి వాళ్ళమని ఒప్పుకుంటారా?"

సంఘాధికారి అంటున్నాడు. "అతను పిచ్చి వాడు అతని మాటలు వినాల్సిన పని లేదు ముందు శిక్ష కానీయండి."

రామస్వామి ఆలోచిస్తున్నాడు అతను పిరికివాడా ? మనమా ? చీ ! మనమెందుకొతాం ? ఊ.. కాల్చండిరా.."

ధాంధాం... కాల్చారు. రెండు జీవాలయిపోయినై. ఇక ఒకటుంది. అది అంటున్నది.

"ఏ నేనిజం చెప్పానా? లేదా ? కన్నీళ్ళు కార్చానా? ఇదిగో యిక చూడండి రక్తపు కాలువ ఎంత లోతు గావాలి? ఎన్ని మైళ్ళ పొడుగు గావా ?"

అతని కష్టాలు చూపించాలన్నా అవి అతనికి కన్పించడం లేదు. అసలు అవి ఆ పనంటే దడుస్తున్నై. ఇక అతన్ని పట్టుకోవడం ఎలా? ఎవరూ పట్టుకోకుండా ఉన్నారు "చూడండి రక్తపు కాలువల"ని పట్టుకున్న వాళ్ళ దగ్గర్నించి గుంజుకుంటున్నాడు "నాకు యీ ప్రపంచమే బలి" అంటోంది అతని రౌద్రమూర్తి. "అతన్నీ కాలేయండి" అన్నాడు రామస్వామి.

బలవంతాన అతన్ని ప్రయత్నించి వధ్య శిల ఎక్కించారు. అక్కడ నుంచి అతనినుండి బాంబులు పడుతుంటే అంతా ఛస్తున్నారు. ఎవరు జావడం లేదు ఏమిటో అంతా కల్లోలం. ఏమీ లేదు ఉలిక్కి పడుతుంది. అతనంటే ప్రజ. మరి అతని చేతిలో యేమీ లేదు. అతనింకా బంది. లోనే ఉన్నాడు. అతను ప్రజానీకాన్నేమీ బాధించలేదు. కాని గగ్గోలు మాత్రం బయలుదేరింది. ప్రజానీకంలో శాంతే లేదు. వాళ్ళకి రక్తపు మడుగులు జూస్తున్నంత భయం గల్గింది. అందరి గుండెలు చెదిరిపోయినై "కాల్చారేం ?" అంటున్నాడు రామస్వామి.

మళ్ళీ ధాంధాం కాల్చారు. ఎప్పుడు వాలిందో కమల అతని దేహానికతుక్కొని ఉంది. రెండు దేహాలకీ గుండెల్లోగానే దూసుకు పోయింది తుపాకి గుండు. రెండు దేహాలు ఒకటిగా క్రిందపడి ఉన్నై. రెండు దేహాలు కళకళాడుతున్నై, ఒకటి మచ్చల ముఖం. ఒకటి మచ్చలు లేని ముఖం. రెండూ కలుసుకొన్నై.

రామస్వామి నేత్రం చెదిరిపోయింది. అసలు యేం జరిగిందేమిటి. ? అతనికేమీ అర్థంగావటం లేదు. ప్రజ అంతా మాటుమణిగి పోయింది. కాని అతను అతని సిబ్బంది అక్కడే ఉన్నారు.

మరునాటికల్లా రాజ్యంలో క్రొత్త క్రొత్త ఎత్తైన రాల స్తంభాలు మొల్చినై. వాటి మీద వ్రాసి ఉంది. "16 ఏళ్ళ లోపల ఎవరికీ వివాహం జేయగూడదు. బాలవిధవల పెళ్ళికి అడ్డే వారిని తలదీయిస్తాం. వివాహం విషయంలో వధూవరులదే అంతిమ నిశ్చయం !"

చచ్చిగూడ విజయం సంపాదించాడు రాజశేఖర్. అతనిది విజయాత్మ.

"తన ఆదర్శాన్ని నమ్మి, సత్య మార్గాన సాంతము వరకు ఒక్కడు నిల్చినా విజయం తధ్యం" -- మహాత్మా గాంధీ. **బిబిబి**